

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Volumen ...**

Virtvtes Theologicæ. Libro Triplici Fidei, Spei, & Charitatis materias expono

Escobar y Mendoza, Antonio de

Lugduni, 1663

Liber XLIX. Charitas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80695](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-80695)

LIBER XLIX.

CHARITAS.

CHARITAS *tum in scriptura, tum à Theologis tripliciter sumitur. Primo, pro ipso Deo, prout est amoris benevolentia obiectum 1. Ioann. 4. Deus Charitas est, qui manet in Charitate, in Deo manet. Secundo, pro actu dilectionis, vel Dei erga nos. Ierem. 31. In Charitate perpetua dilexi te: vel nostri erga Deum; quæ acceptio communior est, & magis huius loci propria. Tertio, pro habitu supernaturali, qui est Theologalis virtus voluntatem eleuans, & inclinans ad amandum Deum amore benevolentia supernaturali, quæ est admodum propria Charitatis acceptio, de qua Theologi disserant. Exprimam itaque Charitatis essentiam: & obiectum Precepti Charitatis erga Deum, & proximum obligationem. Dilectionem inimicorum. Ordinem in Charitate seruandum. Differam de Eleemosyna. De fraterna Corruptione. De peccatis Charitati contrariis tractationem attexam, nempe de Odio, Discordia, seditione, scandalo, Bello.*

SECTIO PRIMA.

De Charitate, Receptiores sine lite Sententiae.

CAPUT I.

De Essentia, & Obiecto Charitatis.

CHARITAS est *Virtus Theologica à Deo infusa, quia Deum propter se ipsum, & suam bonitatem super omnia diligimus, & reliqua omnia propter Deum. Dicitur Virtus Theologica, quia immediate Deum recipit, sicut Fides, & Spes. Distinguuntur tamen ab iis, quia respicit Deum ut nobis verum, Spes ut nobis bonum, Charitas vero virtus est, & propter se bonum. Dicitur Infusa à Deo, quia à Deo infunditur iuxta illud Pauli Roman. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis. Dicitur,*

Quia Deum propter se ipsum, & suam bonitatem super omnia diligimus, ut innatur, præcipuum Charitatis obiectum esse Deum, & rationem formalem, seu motuum Charitatis esse ipsum Deus sit summum bonum, & ultimum finis, & eius bonitas sit ratio, cne cetera diligamus, ideo est super omnia diligendus. Dicitur denique, Et reliqua omnia propter Deum, ad signandum, secundum Charitatis obiectum, nempe nos, proximus noster, virtutes, &c. D. Thom. 2.1. q. 44. & omnes.

Charitas est quædam supernaturalis amicitia inter Deum, & hominem, fundata in quædam æquitate proportionis inter hominem eleuatum per gratiam supra propriam naturam, & Deum. Vnde multi Doctores definunt Charitatem esse amicitiam hominis ad Deum, Iohann. 15. ait Dominus, Non vos dicam seruos, sed amicos. Quia amicitia est amor mutuus, ac reciprocus: cum ergo homo, qui per Charitatem Deum diligit, ab ipso Deo diligatur, si, hunc

hunc amorem esse amicitiae, & cum amicitia
hac, & hic amor Deum respiciat non ut no-
bis bonum, sed propter se ipsum, hinc est,
amorem hunc non esse concupiscentiae, sed
benevolentiae. Diu. Thom. 2. 2. question. 23.
articulo primo. Azotius tomo primo, libro nono,
cap. 2. qu. 2.

Charitas est omnium virtutum excellentia-
tissima, & perfectissima, 1. Corin. 13. Tria
virtutum haec; maior autem Charitas. Quia inter omnes
excellit. Virtutes, Theologales sunt perfectiores: at,
ut ait Apostolus, Charitas est Fide, & Spe
major: ergo erit omnium virtutum perfectissi-
ma. Diu. Thom. 2. 2. question. 23. articulo
octavo, & communiter omnes Doctores Cha-
ritatem omnium virtutum formam appellant,
non quidem intrinsecam, cum vnaqueque
virtus habeat suam intrinsecam formam: sed
extrinsecam perficietem alias virtutes in ordi-
ne ad vitam aeternam.

Porro duplex est Charitas, una erga Deum,
Dupliciter, altera erga proximum. Quia bonitas, quae est
una erga obiectum formale Charitatis, potest dupliciter
considerari. Primo, ut est in se ipso im-
magine, participata, & sic est ratio Deum diligendi.
Secundo, ut est in creatura rationali per par-
ticipationem, & sic est ratio diligendi proximi-
mum. Omnes sic.

Iam vero duplex est Charitatis obiectum,
alterum materiale, & quod: alterum formale,
& sub quo: sicut in aliis habitibus, ac virtu-
tibus contingit. Obiectum pricipuum ma-
teriale teriale, & quod, est Deus minus pricipuum,
quid Deus & secundarium est Proximi. Proximi autem
nomine intelligitur omnis creatura rationalis,
que est capax beatitudinis. Homo diligen-
dus est primario quoad animum, secundario
etiam quoad corpus. Bona spiritualia perti-
nente ad obiectum Charitatis, ad quam etiam
reducuntur omnes res inanimate, ut ad pro-
ximum pertinent. Diu. Thom. 2. 2. questione
23. articulo 10. Theologi in ter. distinct. 18.
Suarius disputatione prima, de obiecto Charitatis,
sezione prima, numero quarto septimo octavo,
& nono.

Deus autem sub ratione boni propter se
formale, ip. amabilis, seu propte continent absolutam ex-
celsum sub lentiem in omni genere perfectionis, est obie-
ctum boni etiam formale & ratio sub qua Charitatis. Quia
propter se per hoc distinguitur Charitas in se, & ab aliis
virtutibus: Spes enim respicit Deum propt
er bonum, Fides propt nobis verum, Chari-
tas vero ut in se, & propter se bonum. Et cum
Deus amari possit amore naturali, propt est
author naturae: & amore supernaturali, seu
Charitate infusa: amor naturalis erit obie-
ctum propt dicit bonum summum naturae ac-
commodatum, & habens cum illa necessariam
connexionem; Charitatis vero, seu amoris su-
pernaturalis erit summa bonitas excedens hu-
mane naturae ordinem, ut nullam habeat cum
tali natura connexionem, sed propt est prorsus
alterius ordinis. Suar. de obiecto Charit. d. 1. sect.
2. legendum.

CAPVT II.

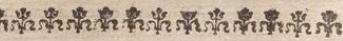
De Precepti Charitatis erga Deum obligatione.

D E fide certum est, dari de Dei di-
lectione preceptum. Deut. 6. De fide est,
Diliges Dominum Deum tuum, dari Cha-
ritatem tuam. Matth. 17. Eoc est primum, & ritatis erga
maximum mandatum. Quia Deum pre-
amor Dei est necessarius ad salutem: quod ceptum,
autem est ad salutem necessarium, est
preceptum. Hoc autem preceptum non
non continetur expresse in Decalogo, sed est
primum, & præambulum ad illud includitur
tamen virtualiter in omnibus, quatenus ex
hoc precepto omnia, quæ ad primam tabulam
spectant, facile conliguntur. Valentia tom. 3. qu.
19. punt. 1. Palao de Charitat. tralat. 6. disput.
1. punt. 2.

Duplex Charitatis preceptum à Doctori-
bus constitutur; unum negatum, quo ne Duplex est;
Deum odio habemus, prohibemur; alterum negatum,
affirmatum, quo præcipimur, ut actu Chari-
tatis, ac dilectionis Dei aliquando eliciamus. **N**egatum
Profecto Charitatis preceptum aliquando ob-
ligat per se, aliquando per accidens, seu ratione **s**emper, &
alterius. Preceptum negatum dilectionis pro semper
Dei semper, & ad semper obligat: unde nun-
quam possumus Deum odio habere, & tenemur
in quacumque tempore differentia Deam
odio non habere. Quia Dei odium est intrin-
sece malum, & peccatorum omnium maximum.
Omnes sic.

Preceptum hoc affirmatum per se obligat,
quando quis ad ultimam rationis peruenit. Et quando ob-
ligat pre-
ceptum hoc
affirmatum. **Q**uando grauia contra Charitatem tentamina
affligunt. Et semel in anno, aut saltem quinto
anno. Non tamen est certum, in arti-
culo mortis obligare. Et quando quis tenet per se:
ad veram penitentiam extra Sacrum. **F**illiuc.
tr. 22. n. 188. Sanch. l. 2. Decal. c. 1. n. 3. Bonac. 10
tom. 2. d. 3. punt. 3. num. 8. Villalob. p. 2. tr. 3. diff.
2. num. 5.

Preceptum hoc affirmatum, per accidens
obligat. Quando adeat mortis periculum. **Q**uando
quis recipit, vel ministrat Sacramenta, quæ obligat per
hominem in gratia requirunt. Et quando quis accidens,
tenet aliquod opus gerere, ad quod non po-
test se sine Charitate preparare. **F**illiuc. tr. 22.
num. 291.

CAPVT III.

De Precepti Charitatis erga pro- ximum obligatione.

D Atur preceptum naturale dilectionis
proximi. Quia recta naturalis ratio di-
ligit proximum propter se, quatenus ceptum na-
turaliter dila-
tum est, diligendum esse, ei scilicet, bo-
nus.

OBAR

Mer.

VI. VII.

LV

120 Theologiæ Moralis. Lib. XLIX.

gen. pro-
ximum.

na naturalia desiderando. Hic autem amor potest esse benevolentia, & amicitia, quo cum propter se absque nullo nostro commodo diligimus: vel concupiscentia, quia de scilicet eum propter nostram utilitatem amamus. Vtique bonus, si bene ordinatus: malus vtique, si male ordinatus fuerit. Azorius *tomo secundo*, libro duodecimo, capite quinto, questione quinta, Nauar. quem citat, & sequitur Trullench. libro primo, *Decalogi capite quinto*, dubio quarto, numero tertio.

12
E. prece-
ptum diu-
num super-
naturalis.

Datur etiam præceptum diuinum, ac super-naturalis charitatis, quo sapientia australi amore proximum diligere tenemur. *Math. 22. Secundum autem simile est huius: Diliges proximum tuum sicut te ipsum. Et Iohann. 13. Dominus ait: Mandatum novum dico vobis, ut diligatis inuicem sicut dixi vobis. At Christus dilexit nos super-naturali amore: ergo eodem nos inuicem diligere tenemur. Vnde propter se ipsum, & non nostri causa est proximus diligendum. Particula autem illa, Sicut te ipsum non dicit aequalita-tem, sed similitudinem. D. Thom. 2.2. quæst. 4.4. art. 2. Bannes, & Theologi communiter. Et est de fide.*

13
Distinctum
est à prece-
pto Deum
diligendi.

*Distinctum est hoc præceptum à præcepto Deum diligendi, & à septem. secundæ tabula præceptis. Quia postquam Dominus *Mat. 22. mandatum de diligendo Deo expressit, subdidit Secundum autem simile est huius: Diliges proximum tuum. Non vero continetur hoc præceptum in Decalogo. Quia est nimis generale, & com-mune. Reducitur tamen ad illud tanquam principium ad suam conclusionem. D. Thom. 2.2. quæstion. 4.4. arti cul. 2. & 1.2. quæstion. 100. art. 3. ad 1.**

14
Quatenus
est negatiū
obligat sem-
per, & pro
sempre.

Certe quatenus hoc præceptum est nega-tiuum, obligat semper, & ad semper, seu in quacumque tempore differentia. Quia non quam possumus excludere proximum etiam ini-micum nostrum ab amore, quo Deum, & proximum in genere diligimus, nisi sit iam damnationi additus. *Dio. Thom. 2.2. quæstion. 2.5. articul. 8. & 9. Nauar. capit. 1.4. numero octauo, & nono.*

15
Quandona-
bus obligat, qua-
tenus est af-
firmatiū.

*Præceptum vero affirmatiuum diuinæ Char-riatatis erga proximum obligat: Quando gra-ues odio tentationes circa eum amorem inter-tenus est af-firmatiū. Quando inimicus venians perit, tunc enim debet quis odium depondere, & cum ipso reconciliari. Quando proximos in extrema necessitate constitutus talis amoris nostri actu indiget, ut salutem spiritualem, vel temporalem consequatur: verbi gratia, si ne-cessitas administrandi Sacramentum ei, qui ex-trema necessitate laborat, vel alia similius causa ad id compellat. Actu vero externo tunc hoc præceptum obligat, cum proximus in extrema necessitate constitutus indiget nostro auxilio, vel consilio ad gratiam, & salutem æternam consequendam: verbi gratia, si infans, aut mente captus, aut etiam mentis compos sine Bap-tismo iam esset obitus: vel si quis à nobis postularet auxilium, vel administrandum, sine quo probabiliter dannaretur. Tunc enim dilectio interna non sufficit, sed requiritur actus exter-nus dilectionis, quo spirituali proximi indi-gentia succurratur. *Lorca 2.2. quæstion. 54. scilicet.**

3. *disputation. 18. numer. 10. Filiacus tractat.*
28. *numero undecimo, Nauar. capite 1.4. nu-
mero nono, Azorius tomo secundo, libro duodecimo
cap. 5. qu. 3.*

CAPVT IV.

De Inimicorum Dilectione.

ERTVM de fide est, dari prece-
ptum de inimico diligendo. Quia De fide, 16
etiam ipse est proximus noster, dari pre-
ceptum capax eiusdem beatitudi-
nis. Est autem hoc præceptum iniuria de-
tum naturali, tunc diuinum. Naturale quidem, ligendo,
quia odium ex sua natura natura rationali re-
pugnat, & est per se malum, quatenus perfo-
nam recipit: nec potest qui propria authori-
tate iniurias vleisci. Diuinum autem tom in
lege veteri, tum in noua. In veteri quidem con-
stat ex *Leuit. 9. Non oderis fratrem. Proverb. 25.*
Si enieris inimicos tuos, ciba illam. In noua
autem *Matth. 5. Ego autem dico vobis. Dilige inimicos vobis. Vbi confirmatur vetus, & tria*
*ibi precipiuntur, dilectio, beneficentia, & ora-
tio pro inimicis. Omnes sic. Lege Castro Pa-
lao de *Charitas* tractat. 6. *disputat. 1. punct.*
6. *num. 2.**

Nunquam potest offensus, inimicum à gene-
rali proximorum dilectione excludere. Vnde si 17
quis eret communiter pro omnibus, excludo-
per se inimico, peccat. Quia quamvis ad orandum
nullo precepto cogatur, tamen eo ipso quo pro
omnibus orat, nequit, tuta conscientia, inim-
icum excludere: est enim odij signum. *Palao de Charitas*, tractat. 6. *disputat. 1. punct. 6.* Satis tamen
est preparatio virtualis, ut scilicet, non habeat
quis contrarium voluntatis actum, quo inimicum
à generali dilectione excludat. Quia si
inimicum non excludat, hoc ipso, quod omnes
comuniter diligit, etiam virtualiter diligit in-
imicum. *Filiacus tractat. 28. numer. 17. D. Thom.*
*2.2. quæstion. 2.5. articul. 8. & 9. Caietan ibi Sylle-
ster verb. *Charitas*, q. 6. *Nauar. summ. cap. 14.*
*numero 25.**

Tenetur, inimico signa communia dilec-tionis exhibere. Vnde ex suo genere huicmo-
di signorū subtrahit est graue peccatum. Le-
uitas tamen materiæ, vel alia rationabilis causa, 18
vt si fieret ad correctionem, poterit excusare.
*Syllester. verb. *Charitas*, questione sexta, Nauar.* summ. capite 1.4. numero 25. *Filiacus*
*tractat. 28. numero 17. Trullench. libro pri-
mo, *Decalogi capite quinto*, dubio quinto, nu-
mero quinto.*

Communiter loquendo, non tenetur, signa
specialia amoris inimico exhibere. Quia iun-
hæc de consilio. Sicut enim non tenetur, com-
muniter loquendo diligere inimicos acto for-
mali, & particulari, ita nec signa dilectionis in
actu particulari ostendere. Deponendum tamē
est odium internum, alioqui periculofam est,
ne ex odio interno talia signa subtrahantur,
vel certe ne odium nutritur, aut crescat. An-
gel. & Armil. v. *Indignatio*.

Dixi,

ES
Theol.
Tom. VI
F

Sect. I. De Charitate, Recept. Sentent. 121

Dixi, *Communiter loquendo*. Nam in quies-
dam calibus potest esse obligatio, signa parti-
cularia exhibendi. Primus est, si aliunde haec
sint debita, ut pater in filios, dominus in ser-
uos, ut in vxorem: & è contrà. Secundus est,
si ob non exhibendo talia signa scandalum, li-
cer hoc sit per accidens, sequeretur. Tertius,
quando ex tali signo exhibendo salus spiritua-
lis inimici probabiliter speraretur. Huiusmodi
vero signa non sunt æqualiter omnibus exhibi-
bendis, sed prudentius arbitrio habita personam
ratione. *Fill. tr. 1. 8. n. 19. & 20.*

¹¹ Sub lite est (ad affectionem secundam perti-
nente) num tenemur inimicum nobis occur-
sorem salutare. Sine lite vero affirmo, teneri
nos inimicum resalutare, si nos ipse salutem.
Tenemus inimicum resalutare, si nos ipse salutem.
ut salutem. Quia resalutatio est signum dilectionis com-
mune: & quia vix posset resalutatio sine fine
scandalum omittit. Peccabit igitur non resalutans, nisi
secula inimicitia non soleret ille resalutantem
non resalutare, qui casus rarus est, & solum ha-
bere potest locum in homine tibi longe infe-
riori: tunc enim resalutatio omisso neque
contemptus, neque odij poterit esse documen-
tum. *Bonac. de Charit. d. 3. q. 4. pun. 3. n. 4. Palao*
de Charit. tr. 6. d. 1. pun. 6. n. 6. Suar. de Charit. d.
*5. sell. 5. n. 8. Villalob. part. 2. summ. tract. 3. diffi-
cile. 6. num. 5.*

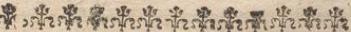
¹² Si autem roges quale peccatum erit, inimi-
cum non resalutare? Respondeo, si persona est
superioris ordinis, ut pater, Prelatus, aut nobis
res pietatis piebei, non esse mortale cum salu-
tantem non resalutare. Quia negotio resalutati-
onis huiusmodi non adscribitur contemptui,
nece inde affoler scandalum oriri. Imo nullum
in hoc casu esse peccatum, si persona eminenti-
or instans habetur causam non resalutandi, ut
ad reprimendam resalutantis audaciam, vel ad
correptionem, modo non adest scandalum.
At si persona resalutata non sit longe superioris
ordinis, non resalutantem grauiter delinqueret
reor. Quia regulariter scandalum oboritur, &
magna in eo, cui resalutatio negatur, contrista-
tio. Certe in Hispania vix non resalutantem
a lethali excusare auderem. *Led. tr. 3. de Charit.*
o. 6. concl. 5. Azor. tom. 2. l. 12. c. 3. q. 4. Bonac. de
Charit. d. 3. q. 4. pun. 3. n. 4. Sylvest. v. Charitas. q.
6. Filliuc. tr. 2. 8. n. 2. 1. adiciens probabile esse,
teneri nos ad inimicum salutandum, quando
antea soliti eramus progenire, saltem quando
ex omissione scandalum sequeretur.

¹³ Inimici veniam perenti, tenemur, deposito
odio, offendam dimittere, quod certum est, eti-
am si non petat. Quia non licet odio alterum pro-
sequi, aut malum ei exopare absque honesto
fine. Si autem petat, non solum tenemur, ei
noxam remittere, sed & reconciliationis, ac
benevolentis signa exhibere generalia, iuxta
personam conditionem. Non tamen tenemur
specialia amoris documenta ostentare, nec
cum ad familiarem consuetudinem admittere;
sed sufficit esse animo parato ad illa, si opus
fuerit, praestanda. Imo aliquando pra-
stat, cum ab huiusmodi familiaritate ex-
cludere, si ex familiari nostro sermone in-
solentior, obstinatiorque sit. Si tamen
ex talium signorum subtractione aliorum
sequeatur offendio tenemur ea praestare. Caiet.
2. 2. 9. 25. 4. 9. Sylvest. v. Charitas. qu. 6. Nauarr.
summ. c. 14. n. 2. 5. & alij communiter.
Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

Verum non tenemur inimico damnum illa-
tum in honore, fama, aut bonis temporariis. ²⁴ Non den-
remittere, sed possumus satisfactionem ordine mur damni
iuris feruato, & deposito odio, repetere. Quia illatum in
tenetur inimicus haec præstare, etiam si non fama, vel
petantur. Sic nec tenemur remittere penam temporariis
taxatam in pecunia, cum is, qui nos offendit, ²⁵ bonis remis-
tis tollendo: secus si soluendo non sit. Imo ali-
quando non licet præstare satisfactionem feruato.
condonare, quando scilicet ad ipsos in perci-
nit actio contra iniuriantem, si marito, patri,
Prælato aliquando nollet cedonare satisfac-
tionem pro iniuria vxori, filio, seruo, vel Religioso
illato. Porro si epe erit conueniens Reipublice,
ne offensus ab accusatione deficiat. Quia illo
remittente, assolent criminis facile à Judice
veniam impetrare, & audatores ad si-
milia perpetrandi flagitia reddi. *Azor. tom. 2.*
l. 12. c. 3. q. 3. & 7. Villalob. p. 2. tr. 3. diff. 6. n. 1. Nau.
summ. c. 14. n. 2. 5. Sylvest. v. Charitas. qu. 6. Suar. de
Charit. d. 5. sell. 5. fine. Bonac. de Charit. d. 3. q. 4.
pun. 3. n. 5. Sanci. in select. d. 1. n. 11. Palao de Ch.
tr. 6. d. 1. pun. 9.

Volens quis aliquibus beneficia conferre
ex bonis propriis, potest, secluso scandalum, ab
illis inimicum excludere. Quia sicut, præcisa
inimicitia, non tenebatur, in eum beneficia
conferrenta neque, posita inimicitia, tenebitur
inimicus enim ob inimicitiam non est me-
liorius effectus conditionis. At si bona sunt com-
muni, aut conferenda ex alterius voluntate,
non potest inimicus excludi, si ad illa bona ius
habeat ex propriis meritis, aut ex voluntate il-
lius, cuius bona sunt distribuenda. Quia non
datur personarum exceptio, nec ius alterius
violari potest absque violatione iustitiae. *Bon.*
tr. 2. d. 3. q. 4. pun. 3. D. Th. 2. 2. q. 2. 1. a. 8. leg. 6. 5.

Deum qui alij iniuriam intulit, tenetur
veniam petere, quando offensus est illi notus,
& id per se, vel per alium præstare valet. *Mat.*
*5. Si offensum tuum, &c. vade prius reconcili-
ari fratri tuo. Quia id ratio iustitiae postulat.* ²⁶ *lata.*
Quod si mutuo se aliqui offendunt, tunc si
offensus aequalis gratuitas sit tenetur reconcili-
ationem petere, qui prius offendit, dum ca-
teria sine paria; si inaequalis, tenetur ille, qui
grauius offendit. *Nauarr. summ. c. 14. n. 1. 5. Bonac.*
in. de Charit. d. 3. qu. 4. pun. 3. Palao tract.
6. de Charit. d. 1. pun. 6. num. 10. Bonac. in-
mero 6. Filliuc. tract. 28. num. 2. 7. Azor. tom. 2.
l. 12. c. 3. q. 10.

CAPVT V.

De Ordine in Charitate affer- uando.

Non bonis spiritualibus tenetur
quisque, magis ubi subuenire, ²⁷ *In spiritalibus*
quam proximo. Quia delectio
ui est regula dilectionis proximi.
D. Thom. 2. 2. 9. 26. art. 4. Va-
lentia tomo tertio, disputatione tertia, quaestione
quarta, puncto tertio, Suarius de Charit. d. 9. sell.
1. num. 2. Palao tract. 6. de Charit. d. 1. pun. 7. *principiis*
proximo.

L In

28

In bonis temporalibus, quæ quæque sibi, & proximo velle tenerunt, ut est vita *alios*, &c. si bona sine inter se *æqualia*, tenetur homo seipsum magis diligere : quam proximum sibi parerem. Si vero bona sine *inæqualia*, poterit magis proximo, quam sibi succurrere: verbi gratia, magis sibi velle paupertatem, vel ægrotum esse aliquo tempore, quam ut proximus moratur, vel toto vita tempore ægritudine affici. Si autem superior effici proximos vel persona publica, prius illi erit succurrentis. *Fillinc. tr. 28. n. 32. Trul. I. 1. Decal. c. 5. d. 6. m. 9.*

29

Ex charitate, qua quicque magis amat vitam propria, non licet ei pro altero priuato mori. Quia alias non diligenter proximum sicut seipsum, sed plusquam seipsum. Porro amicus pro amico mori potest. Quia amicitia est maximum bonum, de qua Dominus Ios. 5. dixit: *Maiores charitatem, &c. quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis.* Requiritur vero ut aliqua specialis ratio intendatur, scilicet ostendere amicum debitum amicitiae officium gratificari ei beneficia, alicui utilitati communis praoidere. Quia tunc non amas proximum plus quam te, sed opus virtutis pro vita diligis. Secus autem quoties nulla specialis ratio adest exponendi vitam proximam, nisi aliena conseruat, ut contingit, cum illam quis exponeret pro extraneo nec ei amico, nec benefactore, nec specialiter Reipublice necessario. Tunc enim contra sui ipsius charitatem delinqueret: quod peccatum tantummodo veniale esse crediderim. Quia licet charitas obliget prius amare seipsum, quam proximum in necessitate aequali etiam temporali, non tamen sub grani obligatione hunc ordinem imponit, sed sub leui. Vnde non esset mortale, sed solum veniale mortem appetere, & vitam proximam pro praecise vita proximi extranei conservanda. Svar. de Charit. d. 9. set. 3. num. 3. & 7. Palao tractat. 6. de Charitat. d. 1. punct. 8. mitem. ro. 5. & 7.

— 30 —
Licitum e
probabilis
mortis pe
riculo exp
ni, pro cer
proximi e
rando.

Licitum est probabili periculo mortis pro-
priam vitam exponere ad mortem certainam
proximi impediri. Quia certa alterius
mors maius malum est, quam probable mortis
periculum: & conseqüenter maius bonum est
vita alterius certo conservanda, quam propria-
tio non certo amittenda. Unde sequitur licere te-
pore pestis, vel similiis morbi egrotis inservire:
&c. *Full. 11. 28. n. 33. Az. 10. 2. l. 12. c. 4. q. 4.*

31
*Quid cu
Rege, v
Communi
tate gere
liceat.*

Rex, vel Communitas, teneris personam publicam, vel communitatem tibi præferre. Qui.

32
Teneris
spirituali
bus magi
proximo
subuenire
quam tibi
in tempore
riis.

Quisque tenet, in bonis spiritualibus magis proximo subuenire, quam sibi in temporaliis, si proximus constitutus in extrema necessitate spiritualis sit. Quia caritas magis inclinat ad amandam spiritualia, quam temporalia bona. D. Tho. 1. 2. 9. 26. 5. Suar. de Cha. it. d. 9. 5. 2. 2. 2. Bonae de Charit. d. 3. q. 4. punct. 4. m. 2. Palao de Charitat. itall. 6. d. 1. punct. 6. num. 3. c. tans alios.

33

Extra extremam necessitatem spirituali-
proximi non tenetur particularis quisque ex-
charitate ei subvenire cum vita periculo, au-
notabili fama, aut facultatum damno. Quia

magnum ius à natura tributum est ad seruandum vitam propriam, famam, & facultatem de non est credibile, homines cum tanto gravamine obligari, dum proximus extrema necessitate non laborat. Valer. p. 3. d. 3. q. 4. pun. 3. Navar. sum. c. 24. n. 1. Suar. de Charit. a. 9. set. 7. num. 4. Palao de Char. tr. 6. d. 1. pun. 9. n. 9. Villal. me. & jo. p. 2. tr. 5. diff. 7. n. 7. ex. D. Th. 2. 2. 9. 26. 1. culatum.

Quando nullum est vita periculum, nec al- 34
terius detrimenti, qui potest necessitati proxi-
mi succurrere, proculdubio tenetur ex Charis-
tate. Mat. 22. *Diliges proximum tuum sicut teip-* 35
sum. Quia quicumque tenetur proprietas proxima-
*mæ subvenire, ergo etiam anima altæ, succurrer-
ius. Vnde nemo tenetur cum periculo vi-
ta succurrere existenti in periculo delingen-
di, etiam remedijs spe. Quia talis potest non pec-
cari si velit. *Fid. n. 28. n. 37. Villal. p. 2. sum. ir. 3.*
*diff. 7. n. 11.**

Extra extreman necessitatem, si gravis sit, 35
ij, quibus ex officio incumbit cura aliena fa- In gravi-
litis, tenentur eam procurare, etiam cum vita necitate,
pericolo. Quia ij strictius obligantur, cum sibi tenentur.
pendum à sub-litis recipiant: at alij in extre- ueris, quia
cum periculo vite obligantur. Ergo in gravi- aliena ab-
lo. 10. *Bonus Pastor animam suam dat pro omni- tis eman-
bus suis.* *Full. tr. 28. n. 26.* *Bonac de Char. d. 3. q. 4. gen.*
punct. 4. num. 5. Palao tr. 6. de Charit. d. 1. pun. 9.
n. 12. Suan. de Charit. d. 9. scit. 1. n. 4. Villalo. p. 2.
tr. 3. diff. 7. n. 7.

Inter proximos alij aliiis magis ex charitate 36
sunt diligendi, r. interno, t. externo aff. &c. Quia Inter nos
cum deo sunt principia dilectionis, ynum ipse deo. mei alij
ligenz alterum. Deus, quod est formale Char- ali nos
tatis obiectum: quo magis aliqua erunt propin- facit dilig-
quiora iis principiis, erunt etiam magis dilig- d. da. Constat autem quosdam proximos esse magis
ipsi diligenti coniunctos, v. g. pater, mater:
& quosdam magis cum Deo per gratiam con- iunctos, quia sanctiores. D Th. 2.2. q. 26. a. 6. Pa-
lao de Charit. tr. 6. d. 10 punt. 10. nom. 1. Suan. de
Charit. d. 9. sec. 4. n. 2. Bonac. de Charit. d. 3. q.
4. punt. 5.

Ceteris paribus: maior necessitas sanctitatis, 37
ac coniunctioni absolute est praferenda. Quia Ceteris pa-
huius praecetti obligatio ex proximi non ribus mai-
necessitate pendet: Ergo ubi maior necessi- ri facili-
tas maior obligatio. Vnde magis subuenienter ma- ri maio-
r est patienti spirituali necessitate, quam corpo- ralem. Esi necessitas sit maior in extraneo, quā preferenda
in coniuncto, magis subueniendum est illi, quā
huiusmīhi tantus esset coniunctionis excellus,
ut ex magna necessitate compensaret. Filium.
trahit 18 non 19.

Si par sit necessitas, & vnu sit alio sanctior: 38
hic est minus sancto præferendus, cæteris pa- Si par sit
ribus si minimus, vel ambo sine extranei, vel necessitas
ambo ea dem coniunctionis specie coniuncti. sanctorum
Quia ibi sunt due rationes dilectionis, necesse preferenda
stas, ac maior sanctitas: ergo maior die Sanctis.
lectio erit exhibenda. Quod si necessitas 39
par sit, & vnu sit extraneus, sed me- Maior Et.
lior: alius coniunctus, sed minus bonus: titularibus
præferendus est sanctior maiori coniunc- iatio pre-
ti, cæteris paribus. D. Thom. 2. 2. quae titularibus
questione vigesima sexta, articulo septimo. Fil- iatio pre-
liucus trahit. 18. n. 41. titularibus

Maior sanctitas ex obiecto præferenda est rema ei
maiori coniunctioni, ceteris paribus. Quod ita maiori con-
telligendum est, ut sanctiori debeatius velle in iunctu:
maius

maius bonum, seu complacere magis de illo, quia est magis cum Deo coniunctus qui est Charitatis obiectum. Quia vero consanguineus, (verbi gratia,) habet minorem gratiam, ideo minus complacere debemus de eo hoc ipso, quia est minus coniunctus cum Deo, unde hac maior dilectio sumitur. Ex parte autem diligentis maior coniunctio preferri maior sanctitati potest. Quia etsi minus bonum debeamus minus sanctis velle ex parte obiecti, ut vidimus, tamen id possumus velle coniunctio vehebentiori affectu. D. Th. 2. 2. q. 26. ar. 8. Fill. tr. 2. 8. n. 42. Azot. tom. 1. libr. 12. capit. 4. question. 1.

Quoad debita coniunctio, preferendum est sanctiori coniunctio: quoad debita vero bona sanctitati, sanctior coniunctio est preferendum. Quia coniunctiores nobis non debemus in omnibus diligere: sed in iis tantum, in quibus sunt propinquiores, verbi gratia, in iis, quae pertinent ad naturam, ut quod sunt magis fami, diutius vivant, relinquant liberos, &c. Sanctiores autem debemus magis diligere in iis, quibus sunt Deo propinquiores, ut quod ubiorem gloriam mereantur, honoratores sunt in Ecclesia, plus in proximis fructificant, &c. familia. Fill. tr. 2. 8. n. 44.

Enim vero coniunctio spiritualis, ex obiecto ceteris preferenda est. Quia magis referatur ad Deum, qui est Charitatis obiectum, & magis ad Charitatem spectat. Vnde ampliora bona spiritualia debemus velle parentibus, ac filiis spiritualibus, quam carnalibus. At ex parte diligentis coniunctio naturalis, seu carnalis, absolute loquendo, ceteris preferenda est. Quia in natura fundatur, & consequenter fieri potest: coniunctio autem spiritualis, cum fundetur in gratia, que facile amitti potest per delicta, non est ita firma. Vnde magis subuentum est patri carnali, quam spirituali. Quia a patre habuimus maximum, ac praecipuum beneficium; eodemque modo magis filio carnali, quam spirituali; quia filius est aliquid patris, & vno filii carnalis magis est firma. Fill. tr. 2. 8. n. 45. ex D. Th. 2. 2. q. 26. a. 8.

Inter personas eiusdem coniunctionis generaliter loquendo, ille sunt preferendae, quae sunt amanti magis coniunctae: verbi gratia, in coniunctione naturali consanguinei preficiuntur sunt affinitibus. Inter consanguineos pater primus, deinde mater, tum filius, filia, frater, soror, &c. In coniunctione spirituali pater, ac filius careris. In humana amicis coniunctior, ac filiorum est preferendum. Loquendo tamen in particulari pater absolute plus diligendus, quam filius: & in necessitate magis ad illum tenetur quis, quam ad filium. Quia parentes magis Deo affilialuntur, cum parentibus post Deum debemus quod simus, & viuamus. Extra necessitatem vero magis debet quis procurare bonum filii, quam parentis. Quia natura iure, filio prudenter a patre debetur. Pater preferendum est matre. Quia est generationis principium magis quam mater. Si tamen mater patre esset melior, vel magis egerer, vel plura beneficia contulisset, quam pater: debet aliquando patri preferri. Parentes ex obiecto plus diligendi sunt, quam vxor. Quia parentes sunt Deo similliores, & ab illis maiora bona, quam ab uxori recipiuntur: ideo teneris eos plus honorare, Elob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

& necessitate affectis magis succurrere. D. Th. 2. 2. q. 16. a. 9. Fill. tr. 28. n. 48. Trul. l. 1. Decal. c. 5. dub. 6. n. 1.

Beneficia conferens magis est diligendus, quam is, in quem beneficia conferuntur. Quia conferens beneficia est similis parenti, qui auctem beneficium recipit, similis filio. D. Th. 2. 2. q. 26. a. 12. Fill. tr. 28. n. 52.

Ordo Charitatis in ordine ad proximum, ita ut prius alij, quam alij diligantur, & praeferantur, non obligat, nisi in extrema necessitate saltem sub mortali: vel in grauissima, ut alij docent. Quia aliter non est valde graue praeformatum ordinem non servare. Vnde si cognatus in grauissima, vel extrema necessitate non existit, mortale non est, alteri prius, quam illi succurrere. Certe in reliquis comparationibus facile colligi poterit, quale peccatum sit, illum ordinem subverttere. Bannes 2. 2. q. 26. a. 8. Led. tr. 3. de Charit. c. 3. concl. 24. Trul. l. 1. Dec. c. 5. d. 6. num. 2. 4.

CAPUT VI.

De Misericordia operibus.

Misericordia est aliena miseria in corde nostro compassio, quam utique si possumus subleuare debemus. Est virtus moralis. Quia est habitus recte rationi consentaneus, quo alterius subleuamus indigentiam. Non tamen est pars, vel species iustitiae, sed filia Charitatis. Quia est gratuita sicut Charitas. Virtus autem est a charitate distincta. Quia charitas Deum immediate respicit, misericordia vero proximi miseria. Est omnium virtutum moralium excellētior, earum scilicet, que ad proximum ordinantur. Quia est quidam charitatis actus non elicitus, sed imperatus, seu affectus, maxime ei coniunctus, ob id, dicitur filia charitatis. At Religio excellētior est Misericordia. Quia Religio a quo modo Deum respicit, nepe diuinū cultū. Misericordia vero proximi miseria. Posset tamen aliquando opera misericordiae Deo esse gratiore magis quam extiores Religionis actus iuxta illud O. p. 5. Misericordiam volo, & non sacrificium D. Th. 2. 2. q. 26. a. 4.

Quatuordecim sunt misericordia opera, scilicet spiritualia, corporalia totidē. Spiritualia Quatuordecim sunt: Docere ignorantes, dubitantes, cōsulere, consolari tristem, corrigerem peccantem, misericordia offendentem remittere, enoxam, onerosos portare, opera. id est, patienter iniurias ferre, & pro omnibus exorare. Hoc versiculo continentur.

Consule, carrega, olare, remittere, ferre, ora.

Quae ideo spiritualia dicuntur, quia ad spiritualem animi salutem ordinantur. Corporalia sunt hæc: Pascere esurientes, sicutientem potare, nudum vestire, recolligere hospitem, infirmum inuiscere; captiuum redimere, & sepulchro functione vita amandare. Hoc versiculo indicantur.

Visito, poto, cibo, redimo, rego, colligo, condore.

Quæ ideo corporalia dicuntur, quia ad miseriari corporis subleuandam ordinantur. Porro ex his spiritualia simpliciter excellētior.

L 2 lentiora

42
Magis
est diligen-
dus confe-
rens benefi-
cium, quam
accipiens.

43
Ordo hic
dilectionis
maioris so-
lun in ne-
cessitate su-
mortali ob-
ligat extre-
ma.

44
Quoniam
virtus sit
Misericor-
dia.

OBAR

Mer.
VI. VII.

LV

lentiora sunt corporalibus. Quia donum spirituale temporali præminet, & spiritus corpori præstat. In aliquo tamen casu corporalis elemosyna spirituali præferrut. Quia ex fame mortis magis dicitur pauci, quam doceci. D.Th. 2.2.q.16.a.2. & Doctores communiter.

46
In præcepto
non sunt, ni-
si in extre-
ma, vel gra-
uissima ne-
cessitate.

Misericordia opera hæc in præcepto non

sunt, nisi in extrema, vel gravissima necessitate.

Vnde lechalter delinquit qui in extrema, vel

grauis admodum necessitate proximi, miseri-

cordia opera in illum non exercet. Extra hu-

iuimodi vero necessitatem talia opera omit-

tens, lethalter non delinquit. Nauar. sum. c. 24.

n. 9. D.Th. 2.2.q.26.a.5. Caiet. ibi.

trema proximi, ex cuius vita Reipublicæ salus

notabiliter pendet. Quia ordine Charitatis salus

totius præferenda est pars salutis: Vnde

pro Principe, ac patria vita est exponenda. Ter-

tio ex necessariis secundum quid ad status de-

centiam, seu ad vitæ conseruationem, non te-

nemur agere elemosynam extra necessitatem

extremam, aut grauem. Quia ex præcepto non

obligatur homo rerum surorum incommodum

pati, & restringere ea, quæ ad vitæ conser-

uationem, & status decentiam sunt necessaria, ut

communis necessitatibus succurrat. Azorius

tom. 2.1.12.c.7.q.5. Tolet. l. 8.c.3.4. Soto lib. 5. de

inst. q.1.4.7. Valent. tom. 1.4.3. q.9. pun. 4. Fil-

liucius tract. 28.num.64. Diana part. 5. tract. 8.

resolut. 7.

Diuites, qui superflua statim habent, non te-

nentur pauperes inquirere, sed sufficit, ut para-

do sint animo, ad eorum necessitates sublevan-

das, cum occurrent. Episcopi autem, qui pa-

tres inopum nuncupantur, tenentur ex officio

necessitatibus occurrere, & consequenter pau-

peres inquirere, ut ipsorum sublevent indigen-

iam. Azorius tom. 2.1.12.c.8.q.3. Malder. 2.2.q.

3.2.a 6.d.2. Filluc tract. 28.num.77. Diana part.

2. tractat. 2. resolut. 28. & part. 5. tractat. 8. re-

solut. 3.

Qui extrema necessitate laboranti non in

elemosynam, & gratis, sed titulo contradic-
tus, vel alterius non satisfacit. Quia præcep-
tum obligat ad actum virtutis elemosynæ,

non vero ad alium actum. At si non sit extre-
ma simpliciter necessitas, quia scilicet, quoniam

egens actu non habeat, habet tamen virtutem,

ut si egeat pane, sed habeat numerum: vel pau-
per sit hic, & diues in patria vel pollet viri-

bus, & arte, ad facile lucrandum plusquam ipsi

necesse sit: tunc satis esse mutuo dare. Reginal-

dus lib. 4.num. 260. Valencia tom. 3.d.1. quæ 9.

punct. 4. Azorius tom. 2.1.12.c.9.q.1. Soto 1.4. de

inst. q.7.a.1. ad 4. Sylui. 2. 2. quæ 32.arti. 1.6.

quest. 5.

Debitor extreme indigens, per se loquendo

non tenetur restituere rem acceperam, sed solve-

re debitorum simili necessitate labo-

rianti, sive rem acceperit medio contractu, sive

non. Imo in tali calu, vxori, anus, parentes, filii

possunt creditori præferri. Quia maius est de-

betum naturale, quo illis debetur, quam debi-
tum morale, quo erga creditorum tenetur.

Temperanda tamen hæc sententia est, modo statu-

debita non acceperit iniuste, dum verus domi-

nus eadem necessitate laborabat. Tunc enim debitus in-

ad huc existentem rem tenetur domino restituere.

Ex parte creditoris, non eadem necessitatem patienti. Secus di-
xim de illo, qui acceperit ante necessitatem, & domi-

termino constituto non soluit. Toletus libr. 8. divi-
nus c. 39. Regin. 1.4.n.3.6. Soto lib. 4. de inst. quæ 7.

edict. 4. art. 4. est. ut. c. 1. art. 4.

Qui in extrema constitutus necessitate ali-

quid acceperit, illudque in eadem necessitate con-

sumbit, non tenetur transacta necessitate re-

stituere. Quia necessitas extrema facit omnia tremu-

re. Qui in extrema necessitate, & extrema re-

stituere. Qui vero ante necessitatem extre-
mam iniuste, aut etiam licite medio aliquo co-

tractu acceperit, restituere tenetur. Qui contra-
dictum, quid acce-

xit obligationem restituendi, que obligatio ob p. & co.

superuenientem necessitatem, extinta non summa-
re fuit, sed solummodo luspena. Azorius tom. 1.4.

lib. 2.2.cap. 7. Syluester verb. Furtum, q. 5. Bonac. tenetur.

de

ESCO
Theol.
Tom. 12
T

47
Quid sit
elemosyna.

48
Est præcep-
tum de
elemosyna
facienda.

49
Quia sit ne-
cessitas ex-
cessitas ex-
tremæ gra-
uissima, ac com-
munis.

50
Tempore
necessitatis
extrema,
vel quasi
elemosyna
proximo est
in pertieida.

Leemosyna est opus, quo aliquid ex
compassione propter Deum indigenti
datu. Vnde est actus misericordie
corporalis à Charitate imperatus, si
ob Dei amorem fiat: vitaque æterna merito-
rios. Omnes sic.

Est quidem in præcepto, tenemurque sub
mortali aliquando per elemosynam proximo
subuenire: immo ad hanc obligamur non solum
præcepto divino, verum etiam naturali. Quia
ratio naturalis dicitur, ut quod nobis volumus,
alteri faciamus. Et Mat. 25. homines damnandi
dicuntur ob elemosyna omissionem, at nullus
ob consilia omisla damnatur. D.Th. 2.2.q. 31.
art. 3. Sylui. ibi. Reginald. l. 4.n.2.4. Valen. 10. 31.
d. 3. q. 9. pun. 4.

Vt autem huiusmodi obligationem expo-
nam, præmitto, necessitatem proximi, vel esse
extremam, quando felicitas, aliquis est in pro-
cessibus pertinens, sive spirituali, sive corpora-
lis, vel esse granam, ut est illa, qua afficiuntur
qui non habent necessaria ad summum suo-
rumque statum, ac conditionem, vel esse com-
munem, ut est illa, qua passim occurrat in pau-
peribus ostiatis mendicantibus, & qui in Xe-
nodochio pietatis causa aluntur. Porro bona,
ex quibus gerenda est elemosyna, vel sunt su-
perflua vita, ac naturæ propriæ, sed non statui:
aut sunt superflua non solum vita, sed etiam
statui. Necessaria dicuntur illa, quæ ad
conseruatum vitam, & naturam requiruntur:
consequenter vero superflua dicuntur ea, sine
quibus vita transigi potest. Necessaria statui
sunt illa, sine quibus conditio propriæ personæ
decenter nequit conseruari: consequenter au-
tem supernacæna statui erunt illa, sine quibus
decens conditio conseruari potest. Sub nec-
cessariis fieri vita, vel statui venient etiam nec-
cessitates parentum, filiorum, vxoris, ancillæ, serui
& similes. Nauar. sum. c. 24.n.6. Bonac. de Char. 1.4.n.4.pun. 6.n.4. & 5. Filluc. tr. 28.n.63. Regi-
nald. l. 4.n.249.

Igitur tempore necessitatis extrema, vel
quasi proximi largienda est elemosyna de
superuaneis vita, etiam statui necessariis. Quia
ordo Charitatis postulat, ut vita proximi decen-
ti etiam nostro statui præferatur. Deinde tene-
mur, elemosynam impetrare ex necessariis ad
vitam, & statui decentiam in necessitate ex.

Sect. I. De Charitate, Recept. Sent. 125

de Charit. d. 3. qu. 4. punc. 6. num. 16. Lorca 2.2. d. 3. 8. n. 4.

55 Qui eleemosynam non impertit, cum ex officio teneat, verbi gratia, quod sit Pastor, Iher. quod Princeps, vel dominus illius, qui necessitate laborat; vel ille, cui a Republica cura pauperum est demandata, obligatur ad restitutionem. Quia ex officiis tenentur etiam ex instituta ratione officiis tenentur. Qui vero eleemosynam non largitur cum teneat solam ex Charitate, & misericordia, ad restitutionem non obligatur. Quia Charitas violata ad restitutionem non obligat, sed tantum ad culpam: eleemosyna autem tantummodo ex Charitate debetur. Nauart. summ. cap. 4. num. 7.

56 Qui terum suorum dominiorum, plenamque administrationem habent, possunt eleemosynam possunt nam elargiri. Vnde filii familiis de rebus, eleemosynam rum habent dominium, vel vsum fructum, vt facere. Vbi de peculio castrensi, vel quasi, possunt eleemosynam impendere: non autem de profectiis, cuius proprietas, & vsum fructus pertinet ad patrem; nec de adventitio, cuius vsum fructus ad patrem, dum vivit, spectat. De bonis vero patris possit eleemosynam facere, si ipsius habet consensum, vel probabilitatem presumat, & maxime quando eleemosyna tenuis sunt, vel quando ipsi filii peregrinantur, vel in Scholis resident, a patre remoti. Vel quando accipiunt aliquam certam pecuniam summam pro sustentatione, si restringant expensas, possunt, quod superest egenis erogare. Tolet. lib. 8. cap. 30. Sá verb. Eleemosyna, num. 13. Nauart. summ. cap. 7. 5. num. 14. Poteſt & Tutor, & Curator, qui possunt bona administrare Reginaldus libro quarto numero 270.

57 Famuli non possunt de rebus dominorum eleemosynam agere extra casus communes: vt si sit extrema necessitas, si detur quid modicum & raro, si adiit domini consensu saltem inter pretatiis, vel ratificatio probabilitate speratur, si de certa sibi portione assignata ad vitam detraheret aliquid per abstinentiam, & hoc in domini praedictum non cederet. D. Th. 2. 2. q. 31. a. 8. ad 4. Sylvestr. v. Eleemosyna, q. 5. 5. 3. Fillius. tr. 28. n. 93. Tolet. lib. 8. c. 30. n. 3. Sá v. Eleemosyna, n. 11.

58 Vxor potest eleemosynam elargiri de bonis communibus, quorum administratio ad virum pertinet, irrationabilitate inuitus est, quando illa eleemosynas ageret iuxta aliarum sue conditionis consuetudinem. Quod si vir etiam has vetaret, confitetur tantum excessum prohibere. Si tamen exinde rixa timerentur, vxori consulerem, vt ab huiusmodi pia actione abstinet, nisi extrema proximi vrgeret necessitas. Nauart. summ. cap. 17. num. 155.

59 Superioris Regulationi possunt, & debent eleemosynas elargiri de Monasteriis superfluis, & de non superfluis, licet competentibus ad Conventus statum, prudentis arbitrio. Molin. d. 276. Lessi. l. 2. c. 8. dub. 11. n. 83. Bonac. de control. d. 9. 12. punc. 1. num. 7. Fillius. tr. 34. numer. 50.

60 Inferiores Monasteriis Officiales, vt Procurator, Cellarius, & similes possunt eleemosynas impertire competentes iuxta regulam, & consuetudinem, vel iuxta Superioris voluntatem rationabilitatem presumptam. Religiosi vero subditi in Monasterio viuentes non possunt. Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

nisi ex Prelati consensu expresso, vel tacito. Qui autem studiorum, vel negotiorum causa extra Monasteria commorantur possunt eleemosynas elargiri iuxta vsum recepti quantitatem. Nauart. comment. 2. de Regular. n. 9. Molin. d. 276. Sylvestr. verb. Religio. 6. question. 7. d. 10. 2. Lessius. libr. 2. cap. 18. dubio 11. numero 85.

61 Gerenda est eleemosyna de bonis propriis.

Isa. 58. Frange esurienti panem tuum. Quia per eleemosynam dominium transferatur: hoc autem fieri non potest nisi a domino rei, vel eius auctoritate. Nam ex consensu expresso, vel rationabilitate presumptu potest moderata eleemosyna fieri, maxime ab illo, qui habet aliquam bonorum administrationem. Vnde filii de bonis paternis, vxor de bonis viri, serus de bonis heri, & Religiosus de Monasteriis bonis per consensum rationabilitate presumptu aliquam possunt eleemosynam facere. D. Thom. 2. 2. q. 32. a. 7. ad 3. Valentia, Sylvi. Maled. ibid. Fillius. tr. 28. num. 86. Medina quest. 5. de eleemosyn. Reginald. lib. 4. num. 286. Azor. 10. 2. tib. 12. cap. 14.

62 Ex bonis communibus quae particulariter possidentur, id est, quorum certae portiones di-

stribuenda sunt singulis, non potest fieri eleemosyna nisi ex consensu expresso, vel tacito.

63 Quid de bonis communibus, que possidentur singulariter.

64 Sunt distribuenda, sunt singulis, non potest fieri eleemosyna nisi ex consensu expresso, vel tacito.

65 Sunt rationabilitate presumptu singulorum de quae partia communitate, quorum interest. Quia aliquoquin singulariter.

66 Omibus fieri iniuria, cum quilibet habeat possidentur.

67 certum, ac determinatum ius ad portionem aliquam cuiuscumque partis bonorum, quae in communione conferri debent. Medina Cod. de eleemosyn. q. 4. Bonac. de Charit. d. 3. q. 4. punc. 6. numero 21.

68 Porro ex bonis communibus, que collegialiter possidentur, id est, que in singulis non sunt distribuenda, nisi ad nutum communis, vel eius, qui illius curam gerit: non possunt fieri eleemosynae sine singulorum consensu. Sufficit autem Superioris, vel maioris partis Capituli consensus. Quia ad bonam administrationem huiusmodi bonorum pertinet, vt aliquid in eleemosynas pro loco, ac tempore distribuantur. Poterit ergo hoc agere vel communis, id est maior eius pars: vel is, qui communis vices gerit. Reginald. l. 4. n. 8. 5. Fil. 1. 1. 2. 8. n. 88. ex Ca. Cum in cunctis, de his que sunt.

69 Qui non habet, vnde valeat ex propriis bonis necessitate extremitate pauperis subleua-

re potest, ad id aliena capere, quoties pauper ipse licite poterat. Quia tunc dominus non

68 censetur rationabilitate iniurie. Vnde qui sic

69 accepit, ad restitutionem non tenetur, post-

70 quam ad pinguiorem fortunam aduenierit.

71 Quia sicut pauper accipiendo non tenetur, ita nec tenetur, qui accepit, vt pauperi trade-

72 ret, modo medio contractu aliquo non accep-

73 rit. Sá v. Eleemosyna, n. 5.

74 Potest fieri eleemosyna de bonis turpiter

75 acquisitis, quoties turpiter est ob circumstan-

76 tiam accidentalem actionis, vt ex meretricio,

77 vel homicidio patrato, vel sententia iniusta

78 prolata. Quia talium rerum acquiritur iuste do-

79 minum, etiam actione, per quam acquiritur

80 mala sit. Cauendum tamen est scandalum. At

81 de turpiter acquisitis cum onere restituendi,

82 vt in rapina, furto, viitra, inveniente, &c.

83 L. 3. non

126 Theologiæ Moralis. Liber XLIX.

non potest fieri eleemosyna, nisi domini diligenter quantum non compareant. Quia eleemosyna cum detrimenito alterius fieri non debet. Quod si domini ignorentur, vel singulatim leuiter damnificati, ut licet summa vniuersa sit notabilis, respectu tamen singulorum nullius, vel exigu momenti, potest, immo debet restitu pauperibus, quibus eiusmodi bona debentur, si non iure naturali, sicutem positivo, & consuetudinario. Ex bonis vero acquisitis eum onere restituendi, sed non ei, qui amisit, nam per legem priuat dominio rei sua, potest, ac debet fieri eleemosyna Ecclesiæ, vel pauperibus. Pater in acquisitis per simoniam, per ludum veritum, per subventionem iudicij, &c. D.Thom. 1.2.q.3.1.a.7. Azo. tom. 1.12.c. 12.q.6. Tolet. 1.8.c.32. Filliuc. tr. 1.8.n.91. & 92. Laym. 1.2.tr. 3.c.6.n.7. Medina de Eleem. 1.9.5. Arag. 1.2.q.32.4.7. Caiet. Malder. ibid. Regina. 1.4.n.287.

66

Quomodo ex bonis fis-
co ob ali-
quod criminis
additit.

67

Ordinem in
eleemosyna
gerenda ex-
pono.

68

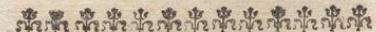
Quid Cor-
reptio fra-
terna.

69

non potest fieri eleemosyna, nisi domini diligenter quantum non compareant. Quia eleemosyna cum detrimenito alterius fieri non debet. Quod si domini ignorentur, vel singulatim leuiter damnificati, ut licet summa vniuersa sit notabilis, respectu tamen singulorum nullius, vel exigu momenti, potest, immo debet restitu pauperibus, quibus eiusmodi bona debentur, si non iure naturali, sicutem positivo, & consuetudinario. Ex bonis vero acquisitis eum onere restituendi, sed non ei, qui amisit, nam per legem priuat dominio rei sua, potest, ac debet fieri eleemosyna Ecclesiæ, vel pauperibus. Pater in acquisitis per simoniam, per ludum veritum, per subventionem iudicij, &c. D.Thom. 1.2.q.3.1.a.7. Azo. tom. 1.12.c. 12.q.6. Tolet. 1.8.c.32. Filliuc. tr. 1.8.n.91. & 92. Laym. 1.2.tr. 3.c.6.n.7. Medina de Eleem. 1.9.5. Arag. 1.2.q.32.4.7. Caiet. Malder. ibid. Regina. 1.4.n.287.

Ille autem, cuius bona sunt ipso facto ob-
triveni aliquod fisco addicta, potest extra ne-
cessitatem proximi extremam illi pauperibus
erogare, modo id in fisci fraude non agat, sed
quantum fert pauperis sublevari necessitas.
Quia non est priuat absolute bonorum suo-
rum dominio, nec tenetur ea fisco ante sen-
tentiam Iudicis restituere. Sanch. 1.2. Dec. c.22.
n.3. Vasq. 1.1.d.170.c.3. Mol. tom. 1.d.95.

Ordinem seruandum in eleemosyna gerenda expono. In genere majori necessitati succurrendum, potius quam minus gravi, ceteris paribus. In specie vero coniunctiores ceteris paribus preferendi sunt minus coniuncti. Meliores minus bonis. Viliiores Reipublicæ, minus viliibus. Eleemosyna denique facienda est indigentibus, sive insti sive, sive iniusti, sive infideles, sive fideles, sive amici, sive inimici. Coniunctores tamen ex his preferendi sunt sanctioribus. Quia in bono Eleemosyna magis diligendus est coniunctior quam sanctior. D.Thom. 2.2.q.32. art.9. Syllo. ibid. Valent. tom. 3. d.3. q.9. pun.4. Reginald. 1.4. num. 301. & 304. Tolet. 1.8.c.39. Azo. tom. 1.12. cap. 13.

CAPVT VIII.

De Correptione fraterna.

Oratio fraterna est. Spiritualis ele-
mosyna, qua quis à proximo miseri-
am peccati depellere misericorditer conatur.
Dicitur Fraterna, ut à correptione iuridica,
qua sit per denunciationem iudiciale, aut
accusationem, distinguitur. Fraterna enim cor-
reptio spectat bonum delinquentis, ut à malo
spirituali liberetur, ac propterea est actus chari-
tatis, aut misericordiae. At vero correptio iuri-
dica spectat bonum aliorum, qui per pecca-
tum vnius lèdentur, aut scandalizantur, unde
est actus iustitiae vindicativa, & peruenit ali-
quando usque ad delinquentis punitionem.
D.Thom. 2.2.q.32. a.1. Clavis Reg. 1.11. cap. 4.m.2.
Valent. 2.2.d.3. q.10. pun.1. Filliuc. tr. 1.8. num. 112.
Laym. 1.2.tr. 3.c.7. Calp. tr. 1.7. d.6. secl. 1.

Est in precepto ad lethale obligante. Mat.

18.1. Theſſalon. 5. Gal. 6. Si preoccupatus fuerit Et in pro-
homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales esſi, cepio ad te
huiusmodi instruere in spiritu levitatis, & infā, thalēbū.
Sic adimplebitū legem Christi. Quia dege Cha-
ritatis tememus proximo velle, ac procurare
bonum, nolle malum, & illud auertere, ybi ne-
cessitas occurrerit. Vnde pater, hoc preceptum
esse naturale. Quia de eleemosyna corporali
extat preceptum pro tempore grauitate obli-
gans ergo multo strictius de eleemosyna spiri-
tualis. Tememus etiam ad hanc correptionem
precepto diuino. Quia Dominus Luc. 10. pra-
cipit: Si peccauerit in te frater tuus, &c. Deni-
que etiam humano. Quia in iure Canonico
habetur Cap. Prudentiam. Cap. Conferentia. dist.
8.3. Cap. Facienti, dist. 86.c. Tam Sacerdoties, 24.
q.3. D.Th. 2.2.q.33.a.1. Tanner. 2.2. d.2.q.5.
dub. 4.n.73. Malder. ibi. a.2. dub. 1. Diana p.7. tr.
3. ref. 3. Laym. 1.2. tr. 3.c.7.n.2. Bonac. tom. 2.d.3.
q.4. pun. 7.n.1. Petr. Ledel. tom. 2. sum. tr. 4. cap. 4.
concl. 2. & 3.

Ligantur correptionis fraternæ precepto
non solum Christiani, verum etiam infideles,
& peccant lethali eam omittingo, nisi in-
culpabilis ignorantia, vel inaduentientia excu-
set. Quia precepto iuris natura tenentur. Por-
ro speciarum obligatur Praelati, quies aliorum
commisla est curia. Quia ipsi specialis obliga-
tio ex officio incumbit proximum corripiere.
Vnde tenentur, subdiorum peccata inquirere,
ad corripiendum. Quomodo autem influenda
si hæc inquisitio, petendunt, est ex fine, quem
Praelatus sine vt pater, sine vt Index, p. oculis
habere debet nam media huic fini sunt ac-
modanda: & caute almodum, ac prudenter est
procedendum, ne nimis suspicio præcipitem,
& exofum Praelatum reddat, vel ne incinta
multiplicationem pariat delictorum. Filliuc.
tr. 1.8.n.120. & 121. Regin. 1.4.n.336. Laym. 1.2.
tr. 3.c.7.n.3. Lorca 1.2.q.32.a.6.4.45. secl. 3.m.1.

Non licet subditis inquirere fratrum, pec-
cata, vt illos frater corripiant. Quia talis in-
quisitio vitiosa, ac reprehensibilis est, eo quod
scandalum generet, & odis, ac diffensionibus,
occasione exhibeat, homines enim moleste
ferunt, actiones suas ab aliis scrutari, cum ad-
versetur bona estimationi, quam de se habent
omnes cupiunt. Petr. Ledel. tom. 2. sum. tr. 4.c.4.
concl. 1. Diana p.3. tr. 2. ref. 42. Reginald. 1.4.
num. 336.

Materia huius precepti est omne, & solum
peccatum, quod proximo notabile in spiritua-
libus damnum inferit. Quia sicut Charitas vult hinc pte
proximo bonum tum spirituale tum corporale: cap. 1.
etiam inclinat ad auertendum à proximo
utriusque generis malum; & si hoc malum in tum pte
suo genere sit notabile, gravis oritur obliga-
tio: si leue, obligatio erit leuis, aut nulla.
Vnde cum per quodlibet lethale placium sa-
lus proximi periculo exponatur, ideo quodlibet
peccatum mortale est necessaria correptionis
materia; peccatum enim mortale est gravis
miseria, notabile proximo inferens nocu-
mentum: sive illud peccatum sit occultum, si-
ue publicum, sive palam toleretur à Magi-
stratu, sive non toleretur: sive sit in Deum, sive
in proximum, sive contra te commissum; dum
modo tale peccatum aliqua ratione pendas in
futurum. Quia si non sit recidendi pericu-
lum, eo quod peccator emendatus iam sit,
cessat.

Sect I. De Charitate, Recept. Sentent. 127

cessat correptionis obligatio, & elemosyna spirituali non indigeret, cum spirituali iam necessariam non patiatur. Sylui. 2. 2. queſt. 3. a. 2. queſt. 3. a. 3. & 4. Graf. p. 1. 2. cap. 60. Bonac. 10. 2. d. 3. q. 4. punct. 7. num. 3. Tanner. 2. 2. d. 2. q. 5. num. 76. Nauar. ſum. 6. 2. 4. num. 13. Petr. Ledel. 10. 2. ſum. tract. 4. cap. 4. Began. de Charit. cap. 2. 1. numer. 26. Filliuc. tractat. 28. numer. 117.

74 Licit peccatum veniale communiter non fit propria precepti huius materia, aliquando tamen potest esse. Quia quādam venialia piacula ſunt tam periculosa, vt quā certum moraliter sit, eum, qui iis affuerit, mortaliiter peccatum, vt illi conſuetudo iurandi via advertendo, num verum, an falso affirmetur. Et quidem ſi intellegat ſunum periculosa, opus erit fraternalis correptione: eo enim ipſo lethaliſter peccatum iuxta illud Eccleſ. 3. *Qui unat periculum, peribit in illo.* Si non intelligat, locum habebit Doctrina; & inſtructio, vt ſibi ab imminenti ruina caueat. Hinc fit, ſuperiorum Regularem teneri aliquando ſub mortali culpas veniales ſubitorum corripiere, præfertim ſi religioſam turbulent disciplinam. Licit enim ſingula venialia piacula refreſcere priuatorum magni momenti ſint, reſpectu tamen communis magnum adferunt documentum. Nauar. ſum. c. 24. n. 12. & 13. Graf. p. 1. 2. 6. 6. num. 26. Syluel. in Correptione qu. 1. num. 2. Miranda de Ord. iudic. 10. 1. q. 10. 1. concl. 5. Tanner. 2. 2. dub. 2. queſt. 5. numer. 76. Diana part. 3. tractat. 2. refol. 3. & part. 7. tractat. 3. refol. 7. Reginal. lib. 4. numer. 36. 3. Bannes 2. 2. queſt. 3. 3. a. 2. d. 1. Petr. Ledel. 10. 2. tr. 4. 6. 4. concl. 4. dub. 1. 2. & 3.

Correptione fraternali ſicut misericordia ſe ad omnes extendit. Quia eft extermæ misericordiae executio, & elemosyna quādam spiritualis, quæ omnibus in neceſſitate conſtituiſt impertienda eft. Vnde non ſolum corripiēdi ſunt ſubdit, vel aequales, verum etiam ſuperiores ac Prælati. Quia & ipſis tememur, in spirituali neceſſitate ſubuenire: in majori enim periculo verſantur, & pauciores ſunt, qui illos au- deant admonere. Tamen in Prælati corripiēdo certus modus eft adhibendus, neque enim obiugandus, ſed humiliiter admonendus, & ea reuerentia corripiens debet procedere, vt obſecratio potiue ſe, quam increpatio videatur. i. Tim. 5. *Seniorem ne increpanteris, ſed obſer- vi Patrem.* Nomine autem Prælatorum hic intelligo non ſolum Epifcopos, Parochos, & Abbates: ſed etiam maritos reſpectu coniugum, parentes reſpectu liberorum, Reges, & Iudices reſpectu ſubitorum proportionaliter ad ea, quæ ſui ſunt regiminiſ. cap. Duo illa 2. 3. queſt. 4. D. Thom. 2. 2. queſt. 3. 3. a. 4. Maled. Sylui. Caet. & Argon. ibi. Bonac. 10. 2. d. 3. queſt. 4. punct. 7. num. 5. Petr. Ledel. 10. 2. ſum. tractat. 4. cap. 4. concl. 16. & 17. Laym. lib. 2. tr. 3. 6. 7. num. 2. Filliuc. tractat. 28. n. 125. Reginal. 1. 4. num. 310.

75 Cum correptionis preceptum ſit affirma- tium, non obligat ſemper, & ad ſemper pro aliquo tempore. Vnde concurrentibus queſt. 3. 3. a. 2. queſt. 7. Reginal. lib. 4. numer. 346. Filliuc. tractat. 28. numer. 129. & 138. Sotus de ſecreto memb. 2. queſtione ſecunda concl. 4.

diligentissimè ſunt repellenda: nec ſufficit probabilis coniecura. Secunda vt fit fructus ſpes, ſaltem probabilis, qua ceſſante, non tene- riſ inanem ſubire laborem. Tertia, vt correptione commode fieri poſſit. Teneris autem proximo ſuccurrere in extrema neceſſitate spirituali, quām mors imminet; ſi autem curam ani- malium geras, etiam in grāui. Quod ſi tantum imminet periculum famæ, aut fortunarum, obligabit paulo arctius preceptum, vt ſcili- cet, conſiderato commode, quod probabilitet expeditas, & incommodo, quod times, iis in- ter ſi comparatis, videas, quid lex charitatis permiſſat, conſulat, praecipiat. Quarta, vt non fit aliud magis idoneus ad corripiendum, vel ſi aliud idoneius adiſit, aut cui onus correptionis inceſbit nolit id ſubire. Vnde hoc preceptum non tam frequenter occurrit, præfertim in ho- minibus vulgaribus, qui nec tantā habet au- thoritatē nec tanta prudētia poller, vt conue- niat. Et hoc valeat remediu adhibere. Pro pre- trea hoc preceptū ample eft accipiendo, nec credendum facile, timoratos, præfertim viros peccare lethaliſter, illud violando, ſpeciatim ſi Prælati non ſint. Imo concurrentibus etiā preceptis quatuor conditionibus, fieri potest, vt tantum venialiter delinqua, ſi videlicet correptionem ex quādam negligentiā, ac te- piditate omittat, exiſtente nunc fratrem inu- nate non poſſe. Quia cum preceptum hoc tot circumſtantias requirat, facile interuenire potest naturalis quādam ignorantiā, vel in- aduentia, que in omni materia à mortali crime exculpat. Tanner. 2. 2. dnb. 2. q. 5. dub. 4. num. 79. Filliuc. tr. 28. n. 133. Diana p. 7. tr. 3. refol. 5. & 39. Adrian. in 4. de corrept. Valent. 2. 2. q. 33. a. 1. d. 10. punct. 2. Nauar. ſum. cap. 2. 4. numer. 12. Granad. 2. 2. concl. 3. tr. 12. d. 1. 6. 7. & 8. Reginal. l. 4. n. 337. Catam. in Reg. S. Bened. n. 1697. Azot. p. 2. 12. d. 15. queſt. 3. Laym. l. 2. tr. 3. c. 7. 6. n. 2. & alij.

76 Cum finis correptionis ſi proximi emen- datio, propter eam ſtatiuſ facienda non eft, ſed potest diſſerti in tempore magis opportūnum, quo fructus ex ea ſperatur: moſi per preſen- tem correptionem non ſperetur, mihi incon- ſtantis & patim ſtabiliſ emendatio, diſſerendo autem ſit ſpes ſolidioris conuerſionis, diſſerri opera pretermi erit. At ſi putareetur, correptum ſtatiuſ ſirmiter conuerſandum, etiam minus feruenter, ſtatiuſ corripiendum eft. Quia quantum fieri poterit, tememur Dei uitare iniuia ex peccatis, que interea proximus perpe- trat. Nauar. ſum. cap. 24. numer. 12. Sylui. 2. 2. queſt. 3. 3. a. 2. queſt. 7. Reginal. lib. 4. numer. 346. Filliuc. tractat. 28. numer. 129. & 138. Sotus de ſecreto memb. 2. queſtione ſecunda concl. 4.

77 Non obligat correptionis preceptum, ex ignorantiā inuincibili peccantem corripi- mus, ſi emendationis ſpes non adiſit. Quia nul- li debemus laqueum inuicere: ſed in hoc eu- cœtu corripiere, nil aliud eſſet, quam lequeum, & offendiculum apponere: conſtitutus namque in bona fide, & ſtatiuſ per correptionem tuam. In periculoſo, ac malo verſabitur. Porro illum talis ignorantiā graui exculpat à crime, vnde illius ſalus in periculo non verſatur. Quando vero ex ignorantia inuincibili peccat,

Noſ obligat, vi corripias ex ignorantiā inuincibili delinquentem.

128 Theologiae Moralis. Lib. XXII.

& spes adeo emendationis corripiendus est. Qui frater eo in casu est peccatus, unde eius salus est in periculo: tenemur autem, quantum possumus, & indiget, proximum à periculo auertere. Graf. p. 1. lib. 2. cap. 68. & 69. Maled. 2. 1. q. 3. 3. a. 6. Bonac. 10. 1. d. 3. q. 4. pun. 7. n. 11. Sanch. de mar. 1. 2. d. 3. 8. Reginal. 1. 4. nn. 3. 34. Nauar. sum. c. 24. nn. 12. Diana p. 1. tract. 4. resol. 80. & p. 7. 17. 3. resol. 18. & 19. Filliuc. tract. 28. numer. 119. D. Thom. 2. 2. quæst. 33. art. 7. & 8.

78
Quo ordine
facienda
correptio.

Correptio fraterna eo ordine facienda est, quem Christus Dominus Mat. 8. præscripsit. Debet coripi frater secretissimè inter nos & ipsum solum. Si priuata ac secreta monitio non profuit coram vno teste, aut si necesse fuerit, duobus corripiatur. Si adhuc correptio non profuit. Prælato debet denunciari, si demum delinquentis eos non audierit, ad Ecclesiam est recurrentum, cui, si non ob temperauerit, tanquam *Ethnicus*, & *publicanus* est habendus. D. Tho. 2. 2. q. 33. a. 7. & 8. Bannes & Sylvi. ibid. Petr. Lede. tr. 4. cap. 4. concl. 20. Valent. 2. 2. d. 3. q. 10. pun. 5. 5. Tanner. ibi d. 2. q. 5. dub. 5. Beccan. sum. de Charit. c. 2. 1. num. 30.

79
Delinquit
qui omittis
ordinem à
Domino
præscriptū,
proximum
graniter la-
dit.

Qui ex omissione ordinis à Domino præscripti fratrem non nobiliter laedit in fama, aut alii rebus, mortaliter delinquit. Quia Christus ut summus animarum Medicus hoc suo præcepto facillimum nobis remedium exposuit, quo fratrem quam minimo ipsius detimento sanaremus, idque in favorem eius, qui deliquit. Vnde cum ille ordo censetur vel necessarius, vel utilis admodum ad commodam fratris emendationem, & tamen perueritur contra charitatem delinquit plus, vel minus, pro ratione detrimenti, quo proximus afficerit. Profecto in hoc Dominico præceptio, sicut & in aliis plerique, magis attendenda est intentio, quam verba. Intentio autem Domini est, studiose tentandum omnibus modis, ut vel frater peccans reipiscatur, vel si id imperatri non possit, atque ab illius contagio præferuerint. Quod si vel pro altero, vel utroque eorum aliquid secus fieri conueniat, quam à Domino prescripsum est, id ex mente Domini fieri debet, qui duo nobis conservanda propulit conscientiam fratris, & famam; si utrumque potest conseruari, optime agetur: si non semper, conscientia famæ est preferenda. D. Tho. 2. 2. quæst. 3. art. 1. Sylvest. v. Correptio. q. 5. 6. & 7. Filliuc. tr. 28. n. 156. Tanner. 2. 1. d. 2. q. 5. dub. 5. num. 109. Sotus. relect. de Sece. memb. 2. q. 4. Nauar. sum. c. 24. nn. 14. Valent. 2. 2. d. 3. quæst. 10. pun. 5. 5. 1. Bannes 2. 2. q. 33. a. 8.

80
Non potest
Prælatus
punire sub-
ditū ob no-
titiam fra-
terne denu-
ciatione.

Ex notitia propter fraternalm denunciacionem accepta, non potest Prælatus denuntiatum punire poenit. à iure constitutis, sed tantum arbitrarisi, quas ipse ut pater ad emendationem conferre iudicaverit. Quia per correptionem Evangelicam delictum Prælato indicatur non ut Iudici formaliter, ac præcipue, neque per viam iudicalem; sed ut patri, & per viam charitatis, sed quia ad patris autoritatem spectat, ut conuenientibus potius filios coereat, id gerere poterit. Nam tamen auferre ei ministerium, aut de loco in

locum eum immittere, quando de crimine non conuincitur. Quia licet hæc omnia quantum est de se subditio grauamen non inferant, nam superioris voluntati tenerit subiacere: concurrente tamen tali circumstantia, quod fuerit inquisitus, aut suspectus, magnum grauamen inferunt: nam intuitu delicti inferi vi dentur. Quando vero Prælatus certam habet de errore patrato scientiam, potest corriger subditum, & etiam aliqua penitentia regulari punire, ita tamen, ut totum occulte fiat, si error sit secretus: & solum publicè possit corrigi, quando error est publicus. Bannes 2. 2. q. 33. a. 8. dub. 4. concl. 1. & 3. Valent. 2. 2. d. 3. q. 10. pun. 5. 5. 8. 8. Petr. Lede. tr. 2. sum. tr. 4. c. 4. concl. 16. & 27. d. 1. & 2. Sotus. in relect. de secreto. memb. 2. question. 4. com. 1. 7. Filliuc. tract. at. 28. numer. 16. 1. Tanner. 2. 2. dub. 2. question. 5. dub. 5. num. 110.

CAPVT IX.

De peccatis contra Charita-
tem erga proximum. Ubide
Amore proprio inordinato,
de Discordia, seditione, Rixa,
Contentione, &c.

PRECIPVA peccata Cha- 81
ritati in proximum directe op- Que peccata
erit in proximum directe op-
eris posita sunt Odium, Acedia, In- ta diructa
Avidia, Discordia, Seditio, Schis- Charitati
ma, Bellum iniustum, & Scanda- in proxim-
dalum. Duxi, Directe, nam inducere & confe- appanatur
quatione quadam omnia peccata in decem.
Præcepta Decalogi Charitati aduersantur.
Quia per illorum transgressionem violantur ea, que præcipit ille, qui ex Charitate est di- ligendus. Porro cum inter proximos proximor sit quisque sibi quam alteri, de peccatis con- trariis Charitati in nosmetiplos exordium assumo.

Hæc quidem ad duo capita possunt reduci, amorem scilicet inordinatum nostrum, & ad Acediam contra amorem nostri ordinatum. Quia post nos possumus aut per excessum, aut per iniquum defecimus. Per excessum, cum nos ipsos nimis amore pro amamus, quod tunc censetur solum esse de excesu mortale, & Charitatem destruere, cum per illum nos Deo præferimus, quod Charitati re- pugnat. Non autem cum præferimus nos proximo. Quia post Deum in ordine Charitatis secundum nobis locus conceditur. Hoc ergo genere peccat ille, qui inferni peccatum ita timet, & præmium beatitudinis ita à Deo expectat, ut ipsum, quod timet, & spe- rat, Deo præferat, secum statuendo, quod noller Deo obtemperare, si tale malum non imminaret, vel tale bonum non promitte- retur. Reginal. libr. 17. numer. 105. Tull. lib. o primo Decalog. cap. 6. dub. 1. numer. 1. & omnes.

Per

Sect I. De Charitate, Recept. Sentent. 129

§; Per defectum vero contra eandem Charitatem possumus delinquare, non diligo nos in nos satis, ut contingit, quando salutem nostram sive spiritualem, sive temporalem negligimus. Quid ut lethale sit, tres require conditions.

Primum, ut malum, quod inde prouenit, sit graue, ut mors, mutilatio, morbus gravis, & diuertens. Secundum, ut id negligens aduerterat, vel debeat aduertere, ex tali neglecta sequatur: unde excusare possunt a mortali, qui ex gula nonnulla edunt, que mortem ipsius afferunt, si mortifica esse nesciunt, nec tenentur feire, nec medicina studere. Tertium, ut non sit rationabilis causa, cum is patiatur huiusmodi corporis detrimentum. Et generatim tunc quis peccat lethaliiter contra sui charitatem, cum bonum temporale aeternae suae salutis praefert, vel ita, quia ad illam sunt necessaria, ut est praecitorum obseruatio. Regin. l. 17. n. 106. & alij communiter.

Acedia est tristitia, seu tedium rerum spiritualium, quatenus ad ipsum hominem pertinet: v. gr. si tandeat penitentiam agere. Siue tristitia voluntatis de bono aliquo divino & nostro existimat ut malopropio ob difficilem illud obtinendi afferens proinde iuriam & negligientiam spiritualium actionum. Dicitur tristitia voluntatis, quia est tristitia haec possit esse in appetitu sensu, tamen ea, quia contrariatur proprie charitati, in voluntate sita est. Dicitur. De bono aliquo divino, id est, de bono spirituali, circa quod Charitas versatur, sive sit ipse Deus, sive gratia, & gloria, quibus Deum asequimur. Additur Nostro, quia bonum hoc propositum nobis est ad obtinendum per piarum actionum exercitamenta. Dicitur deniq; Existimat ut malo proprio ob difficilem obtinendi. Omnis enim tristitia est de proprio male, vel apparentia: v. gr. si quem tandeat penitentiam agere ex quadam veluti naufa, ob asperitatis concepte horrorem: aut nolle conacionem haberi, ieiunium esse ex quadam rerum spiritualium fastidio. D. Tho. 2. 2. 9. 3. a. 2. & omnes.

Est acedia peccatum mortale ex genere suo Charitati oppositum. Quia quod Charitati opponitur mortale est ex genere suo. Elle autem contra Charitatem acediam patet. Quia Charitas de bono divino gaudet ut nostro per apprehensionem spei: acedia vero tristitatur. Quare gravissime delinquit, si doleas quod sic creatus sis, ut tenearis esse Dei amicus, eiusque mandata obseruare, si minus aeterno supplicio puniri. Semper autem est mortale, nisi adhuc consensus pleni defectus. Quia est contemptus Maiestatis divinae, cuius refugis amicitiam, & warum voluntatum executioni postponit. Palao de Charit. tr. 6. d. 4. pun. 3. n. 2. & 5. Suar. de Charit. d. 6. s. 6. 3. ex D. Th. 2. 2. 9. 3. art. 3. Plura volumine 1. cum de Virtutis Capitalibus differimus.

Inuidia est tristitia de bono alieno estimata ab inuidente ut malo proprio, quatenus obscurat seu immunit proprii boni excellentiam. Dicitur Inuidia tristitia: nam si sit ordinata, ad culpam non imputabitur. Quare peccatum inuidiae non inficitur, qui occasione boni alicuius tristitiam capit, non ex eo quod alter tale bonum habeat; sed quia videt, se illo carere, nul-

latenu intendens alterum iniuria, vel damno afficeret. Additur: Quatenus videtur iniuria propria excellentiam, ad innuendam differentiam inuidiae ab aliis peccatis, quibus quis dolet de bono alterius. Nam si tristis de bono Dei, ut bonum Dei est, dicitur actus Odij Dei. Si tristis de bono Antonij ex displicetia ipsius, est peccatum odij in proximis. Si tristis de bono alicuius, qui illius consecutione times tibi ademptam adulterandi occasionem, est adulterij crimen: actus enim efficax a fine etiam specificatur. Si tristis de alterius bono, quatenus times damnum proprium allaturum, dicitur timor. Si tristis de bono alterius, seu potius de proprio defecit, quod ipse bono illo carere, dicitur zelus. Si tristis de bono alterius, quatenus contingit ei qui est indignus, dicitur indignatio. A quibus omnibus differt inuidia per illam particularam. Quatenus est tristitia de bono alterius, ut est propri boni diminutum. Turian. 2. 2. question. 56. dub. 1. unico. Palao de Charit. tractat. 5. dub. 4. punct. 2. num. 2. & 3.

Inuidia suo ex genere lethale placitum est. Quia dupli virtutem tempe Charitati, ac Misericordia contrariatur: Charitati quidem quia haec delectatur de proximi bono, inuidia vero tristitatur: Misericordia autem, quia haec tristitatur de malo proximi, & de bono gaudet: inuidia autem de bono tristitatur. Ex dupli capite potest esse veniale, ob imperfectionem scil. consensus, indeliberatam aduentientia: & ob materia parvitudinem. Semper autem est peccatum, quia est contra Charitatem, quae de bono proximi gaudet, cum tamen inuidia tristitatur, & doleat. D. Tho. 2. 2. quas. 36. articul. 2. & 3. Nuar. summ. 23. num. 1. & 8. Suar. de Charit. d. 7. s. 6. 4. n. 2. Palao de Charit. tr. 6. d. 4. pun. 3. num. 3. Valent. 2. 2. d. 3. q. 1. 3. punct. 2.

Discordia est dissensio voluntatis a voluntate proximi circa bonum divinum, vel proximi, quod Quid dissensio vel ex Charitate tenetur. Dicitur Discordia, seu voluntatis, quia discordia est, habere diuersum cor, seu voluntate dissentire. Dicitur contra bonum, discordia enim in malo, bonum est. Additur, Quod quicunque velle tenetur. Nam discordare circa bonum aliquod supererogationis, ad quod quis non tenetur, non est peccatum. Caiet. verb. Discordia, Valent. 2. 2. d. 3. quas. 14. punct. 1.

Est discordia suo ex genere peccatum lethale. Quia aduersatur peculiari illi actui charitatis, qui est pax & concordia cum proximo: ideoque supposita graui materia mortale erit. Est autem veniale, quando non adest plena deliberatio. Quando materia est leuis, ut si bonum, in quo discordas, sit exiguum. Nullum autem peccatum erit, quando probabiliter existimas non esse bonum, quod alter intendit. Quo pacto a D. Thoma dissensio inter Paulum ac Barnabam Act. 15. excusat. Vel quando quis inuincibiliter ignorat quod alter vult, esse bonum. Infero, discordiam esse distinctum ab aliis contra Charitatem. Quia diuerso modo morali ei aduerterat. Debet autem esse intenta, ut culpabilis sit; si enim ex rationabili factio alterius per accidens sequeretur, non esset peccatum. D. Tho. 2. 2. question. 37. articul. 1. Caiet. ibid. Valent. 2. 2. d. 3. question. 14. pun. 1. Finis.

87
Quod pec-
cata in-
dia.

89
Quod pes-
cata sit
discordia.

130 Theologiæ Moralis. Lib. XLIX.

Filliuc. tr. 8. c. 9. quæsi. & 2. Sar. de Charit. d. n. scilicet. vnic. num. 4. Bonac. tom. 2. d. 1. question. 4. punct. ultim. §. 4. num. 2. Trul. lib. 1. Decalog. c. 6. dub. 4. num. 3. Palao de Charit. tr. 6. d. 4. punct. 4. num. 3.

90 Contentio est alteratio verbo um cum proximo contra veritatem, ad eam impugnandum. Est quasi effectus discordie, & contraria paci Charitatis, ex qua proximo tenemus velle coniunctionem in veritate, quæ est quoddam bonum. Duxi, *Contra veritatem*. Quia si contra falsitatem esset, laudabilis existeret. Duxi, *Ad veritatem impugnandam*. Quia si tantum contendatur exercitacionis cauta, vel ad explorandam alterius eruditionem, vt sit in Scholis, peccatum non esset. Et peccatum ex suo genere, ut alia, qua contra charitatem dicant. Ad Rom. 1. *Plenos inuidia, homicidio, & contentione*. Fit peccatum veniale, si non sit deliberata. Si circa exiguum momenti veritatem. Bonac. to. 2. d. 3. q. 4. pun. ultim. §. 4. num. 5. citans Sanchez, & alios. Caet. 2. 2. quæsi. 37. articul. 1. ex D. Thoma. Luisi. Turria. 2. q. 38. articul. 1. Palao de Charit. tract. 6. dub. 4. pun. 4. num. 5.

92 Rixa quid. Rixa est priuatarum personarum pugna ex mutua ira, & ex candescencia excitata. Eius proxima causa est ira. Quia ira vindictam appetit. Pro. 17. *ira excitatrix*. Oritur etiam ex odio. Pro. 10. *Odium suscitatrix*. Est sno ex genere mortale peccatum ex parte eius, qui est inusitatus. Quia est contra pacem Charitatis, & proximo contra iustitiam damnum in. Ex parte vero eius, qui se defendit, potest rixa esse veniale solum, & aliquando nullum. Veniale erit, si modice in sua defensione excedat plus repugnando, aut ledendo inusitatem, quam necessarium sit. Nullum vero si modum inculpare tutelę obseruet. D. Tho. question. 41. articul. 1. Filliuc. tract. 28. c. 9. q. 4. & 5.

93 Quid Sedi- Seditio denique est dissensio ciuium, cum zio, & quod. una pars ciuitatis contra aliam ad pugnam in- nam pecca- surgit. Differt à Discordia, quia hæc proprium est in animo, & inter quoscumque: seditio vero in opere, & inter partes multitudinis, que pluribus ciuiibus conserit. Differt à Rixa, quia hæc inter duos, vel paucos, ideo solummodo priuatum damnum infert: seditio est inter eiusdem Reipublicæ partes. Differt à Bello, quia hoc est inter integras Reipublicas: Seditio autem inter eiusdem Reipublicas partes. Differt denum à Schismate, quia Schisma est vnitati spirituali Ecclesiæ contrarium, Seditio vero politice Reipublicæ vnitati aduersatur. Qui bonum pacis politice in uno Reipublicæ corpore magnum quoddam est bonum. Ex parte autem eorum, qui in Seditione pacem, & vnitatem Reipublicæ defendunt, constat nullum esse peccatum. Certe peccatum hoc formaliter est contra pacem Charitatis, & quasi materialiter contra iustitiam, propter damnum, quod Reipublicæ infert. D. Tho. 2. 2. question. 42. articul. 1. Caet. verb. *Seditio*. Filliuc. tract. 28. cap. 9. qu. 6. & 7. Sylvest. verb. *Seditio*.

94

CAPVT X.

De Odio.

DIV M est alienatio seu averse voluntatis ab eo, quos ut ma- lum affimatur. Adueratur amoci- directe, ac proinde sicut duo sunt tplex, amorum geneta amicitiae ac concupiscentiae, ita est odium inimicitia, quo volumus alicui malum, vt ipsi mali sit; & est odium abominationis, quo fugimus aliquid, vt nobis incommode. Vtrumque rursum est duplex. Aut enim tendit in Deum, aut in proximum, estque intime permixtum omnibus peccatis a deo, vt omne peccatum mortale secundum prudentem estimationem quedam Dei: omnique in proximum iniuria odij proximi participet. D. Tho. 1. 2. q. 29. a. 1. & 2. 2. q. 34. art. 1. Bonac. to. n. m. 3. qu. 4. pun. ult. §. 1. Laym. l. 2. tr. 3. c. 8. n. 1. Filliuc. tr. 8. n. 6. Sylui. 2. 7. q. 4. a. 1.

Si odium sumatur vt est speciale peccatum directe repugnans charitati est omnium peccatorum gravissimum sive quæ in Deum, sive contra quæ in proximum committuntur. Responde ritam, si præiudicemus considerentur Quia quædam omnia peccata odium Dei includunt, & super adul. cat. 2. alias deformantes, vt blasphemiam comple. sufficiam, apostasiam, &c. Quædam autem peccata in proximum præter odium inferunt gravem nocumentum, vt homicidium, detractionem, &c. unde odium inimicitiae tum erga Deum tum erga proximum per se, & intrinsece malum est, & ex genere suo mortale. D. Tho. 2. 2. q. 34. art. 1. & 4. Sylui. ibi Valent. 2. d. 6. q. 1. pun. 2. Malder. Turrian. ad D. Thomam. *in statu Tolet. l. 4. c. 9. n. 1. Laym. l. 2. tr. 3. c. 8. n. 3. Filliuc. tr. 28. n. 17. & 176.*

Profecto cum Deus infinite bonus sit, & in eum nulla malitia seu defectus intrinsecus. Odium in vel extrinsece cadere possit, ob quem odio dicitur. Non invenimus sit odium abominationis erga Deum per se malum, & intrinsece est malum, sive ex genere est terribile peccatum. Laym. l. 2. tr. 3. c. 8. n. 5.

Fieri tamen potest, vt odium inimicitiae erga proximum sit tantum veniale, aut nullum. Odium in Secundò, ex paruitate materie, quando leue precium aliquod malum proximo impuciamur. Tertio, part. q. 6. quando non fertur immediate in ipsum hominem, sed in vitium. Turrian. 2. 2. d. 91. dub. 1. nullum per Bonac. to. 2. d. 3. q. 4. pun. ult. §. 1. num. 6. Tolet. de can. Septem peccat. cap. c. 7. o. Reginal. l. 17. num. 114. Sylui. 2. 2. q. 34. a. 6. quæsi. 4.

Certe odij Dei peccatum nullatenus potest esse veniale ob paruitatem materie. Quia quod. liber odium in Deum maximæ summe bonitati eius, qui summe bonus est repugnat, nec in ob perita. ipsum vllaratio mali cadere potest. Omnes sic. ita materia.

CAPVT

Sect I. De Charitate, Recept Sentent. 131

CAPVT XI.

De Bello.

99 **B**ELLVM est armorum conflictus, seu
professio nō cessi vi & armis contrariae
parti. Differe à Seditione, & rixa:
quod bellum sit multitudinis contra
extraneos; Seditione vero multitudinis contra
multitudinem eiusdem communis rixā au-
tem paucorum vel singulorum contra paucos,
aut singulos. D.Tho.2.7.9.42.1. D.Antonin.
2.iii.18.5.

100 p. 2, iii. 4. o. 8. §. 1.
Bellum iustum Aliud bellum est iustum , alium iniustum .
iustum est. Bellum iniustum est grane peccatum , cum
Charitati, ac paci, tum iustitiae oppositum. Iu-
stum vero Charitati , ac paci postius infernit.
Quia finis bellii est pax & securitas. Bellum
iustum est duplex , unum defensum, alterum
offensum : offenditum quidem non nisi pu-
blica Principis autoritate vel Magistratus
nullum superiorem agnoscentis geri potest.
Vnde ad illius honestatem tres conditiones re-
quiruntur, legitima autoritas, iusta causa, re-
cta intentio. Omnes Sic .
Prima invenitur in iustitia, quia illi o-

Prima, inquit, conditio iusti belli, est legitimā auctoritās, qualis residet penes Rempublicam perfectam, seu quæ est per se quodcumque totum iure naturali potestatem habens se gubernādi. Et in administrū iusti belli, licet auxiliū petere ab iis, quorum nihil interēst, bellum illud gerere quīque nullā accepte sunt iniuriam, etiam in infidelibus, feculō tamē scandalo, ac periculo fidei. **Quia** licitum est aliud in bono opere adiuvare. Porro Republica imperfecta (nempe quæ pēdet ab alia superiori, cuius quasi pars est, & ad quam in gravioribus negotiis recurrit) vel eius Princeps potest gerere bellum defensiuū sine supremi Principis auctoritate. **Quia** iure naturali concessa est vniuersitate fui, suarumque rerum defensio. Magistratus vero imperfectæ Republicæ non potest gerere bellum aggressivum sine Principi supremi licetia. **Quia** bellum aggressivum est supremus actus iustitiae vindicativa. Ergo non competit nisi illi, qui supremam exercit potestatem publicam, qualis est Magistratus, vel Princeps Republicæ perfectæ. Atamen si qua Civitas, aut Princeps antiqua consuetudine prescripta obtinuit, ius gerendi per se bellum, non est ei hac potestas dene-
ganda, etiam alias habere Rempublicam perfectam non videatur. **Latin. lib. 2. tractat. 3.** cap. 12. numer. 2. **Manu. summ. tom. 1. cap. 125.** **Filiac. tractat. 29. numer. 180.** **Reginal. lib. 21. numer. 84.** **Becan. 2. 2. cap. 2. que-
stion. 1. numer. 3.** **Moli. de iust. tom. 1. tractat. 2.** **dub. 150.**

Secunda conditio est *causa iusta*, que in vniuerso est gravis, ac certa iuris propulsatio. Nec sufficit qualiscumque persuasio de iusta belli causa, sed requiritur certa, vel saltem valde probabilis cognitione, quia arbitrio praeudentiam sufficere possit. *Vnde Princeps* tene-

rum diligenterissime investigate belli iustitiam
cum perle, cum per alios, exhibito etiam perito-
rum consilio. Quod post sufficientem ex-
aminationem belli iustitia sit & qualiter debia,
is qui est in possessione, non potest ab altero
armis innadi. Quia sequeretur bellum posse
ex utraque parte esse iustum seclusa ignoran-
tia probabili, quod est contra communem
Doctorum sententiam. Hinc pater, talem agg-
ressorem non solum mortaliter peccare, sed
& ad refutacionem teneri Castrum, Vrbis, vel
Pronicie, qua posseflorem spoliari. Porro
milites ordinis inferioris, qui ad consilium
bellicum non admittuntur, non tenentur bel-
li causas examinare, sed possunt militare, quâ-
diu de iniustitia belli non constat. Quia militi-
es sunt sententiae Principis solum executores
Secus dixerim de militibus extraneis, qui ne-
que sunt subiti. Principis mouentis bellum,
neque stipendiarij in dubio enim militare non
possunt. Quia se periculo exponerent graui-
simas inferendi iniurias, quod non militando
vitare possent. Moli. 10. i. d. 1. 1. S. a. verb. Bellum
muner. 1. o. Bonac. de resist. dub. 2. question. v. l. im-
pet. 1. punct. v. l. im. numer. 1. o. Diana p. 4. tr. 3. re-
f. 2. & p. 3. r. 5. resal. 9. 2. Malder. 2. 2. quas. 4. 6.
articul. 1.

Trdecim vero causas ennumerò, ob quas
ille, qui habet autoritatem in iste potest bellum
indicere. Prima est infidelitas, non quidem
in
sua, sed ob aliquam circumstantiam illi anno-
exam: nempe quando infideles iniuriam Chri-
stianis inferunt, illos à vera Religione abdu-
cendo, vel impedito liberam Euangelij
predicationem &c. Secunda est, heres:is: requi-
ritum tamen, ut heretici sint ab Ecclesia denun-
ciati. Tertia, quando negatur aliquid, quod iug-
ate natura debetur. Quarta quando terræ, vel
Regna iniuste ab alio possidentur. Quinta,
quando populus seruitute, vel alii iniurii op-
primuntur ab alio quam à proprio principe. Sex-
ta, quando populus præbet auxilium inimicis,
qui iniustum bellum gerunt. Septima, quando
alii alicuius principis legati magna contumeliam
afficiuntur. Octaua, cum quis seditionem,
vel rebellionem contra Principem excitat.
Nona, cum quis scleratum, qui iuste pertinet
ad supplicium, defendit. Decima, quando
Principis ac populus non sunt pacis, & pol-
licitis. Undecima est, defensio anicorum, &
ex captivitate liberatio. Duodecima, alicuius
virii Principi sanguini in Iudea iniusta. De-
cimertia, quando populus confederatus, &
amicis iustum habet causam bellum inferen-
di. Valent. 1. 2. dub. 3. question. 6. punct. 2. Bonac-
cin. de resist. dub. 2. question. ultim. sed. 1. punct.
vitim. § 2. numer. 8. Molin. tom. 1. tract. 2. d. 104.
Diana part. 6. tr. 4. refol. 3. Laym. 1. 2. 3. cap. 1. 2.
num. 5.

Tertia conditio est *recta intentio*. Vnde sicut
tres bellum finis, *Rei ablate recuperatio*. *Vtio in- Tertia con-
silia, Pax ac servitatis Reipublica*. Bellum enim
non est suscipiendum nisi ob bonum communum
spirituale, aut temporale, nempe ubi unum
ex illis tribus finibus, aut ob omnes simul.
Quia bellum est supremus actus iustitiae vin-
dicatiue, quia virtus est persona publica, in-
clivans hominem in publicam utilitatem. Si
nistra autem Principis intentio licet sit mala
mortali

103
Tredecim
stas can
s, ad infe
ndum bel
m indicou

mortaliter aut venialiter nullam tamen obligationem restituendi inducit respectu aduersariorum. Prior pars ostenditur: quia finis in moralibus est mensura bonitatis, aut malitiae: unde si bellum ex gratia odio geratur, erit peccatum mortale: si ex iniustia gloria, veniale erit. Posterior patet: quia Princeps non peccat contra iustitiam, nam non sponso, aduersarii iniuriam intulisse, & bellum legitimum esse indicatum. c. Quid culpatur. 2. q. 9. Clavis Reg. 1.7. c. 13. n. 8. Moli. tom. 1. t. 1. a. 2. dub. 107. Laym. lib. 2. tractat. 3. cap. 12. numer. 3. Nauarra de ref. libr. 2. cap. 3. num. 269. Bonac. de ref. dub. 2. question. ultim. scđ. 1. p. 1. ultim. §. 2. numer. 6. Bannes 2. 2. question. 40. articul. 1. dub. 9. Manu. part. 1. summ. capit. 125. numer. 1. Filliac. tract. 29. numer. 181.

105
Interdictum est Ecclesiasticis gerere bellum: & constitutum in maioribus ordinibus pugnando propriis manibus lethaliter delinquent, quatuor exceptis casibus. Primo quando alter nequeunt, propria vitam conservare. Secundo, in necessitate patriæ, ciuitatis, vel exercitus: & tunc iure naturæ tenentur. Tertio, quando id omnino est, ad defendendam innocentis vitam, necessarium. Quarto, si ad consequence iusta victoria, à qua pax, & communis bonus penderet, id omnino conduceret; unde in hisce casibus occidendo, irregularitatem minime incurrent. Cap. Eos, qui 20. question. 3. Reginal. libr. 2. t. numer. 89. & 90. Bannes 2. 2. question. 40. articul. 1. Malder. ibid. Diana part. 6. tractat. 4. resol. 35. Lezana tom. 3. sum. verb. Bellum, numer. 11. Filliac. tr. 29. n. 110. Sylui. 2. 2. q. 40. articul. 1. question. 1. conclus. 5. & 6.

106
Clerici, qui dominio temporali in Republica perfecta fruuntur, possunt ex iusta causa, non secus ac alijs temporales Principes bellum indicere. Quia omnis Res publica perfecta potest bellum mouere: Omnis autem Reipublicæ potestas in Principe residet: Ergo credendum est, quod cum Pontifex huiusmodi in dominium tradit Episcopo, cum illo ab bella gerenda dispensetur. Vnde Pontifex summus non solù tanquam patrimonij. D. Petri, Terra, rūque in Ecclesiæ bonis contentarū Principes mouere potest bellum sicut alijs temporales Principes sed etiam pro potestate, quia in omnes laicas potestates ad finem supernaturalem fungitur, poterit, vel cire bellum, vel facultatem illud ciendi aliis concedere, aliqua iusta causa oblata: & in aliquo casu prohibere, ne Principes Christiani inter se dimicent. Quia pro bono Ecclesiæ non expedit, vt Principes ratione status, & ex dubiis, aliquandoque fictis titulis bellum gerant, & omnia Christicola Regna conturbent. Syluest. verb. Bellum 3. qu. 1. Sylui. 2. 2. question. 40. articul. 2. questione. 1. consol. 6. Diana part. 6. tractat. 4. resol. 1. & 2.

107
Prisquam Bellum indicatur, tentanda sunt Principi omnia media, ad ius suum obtinendum, conuenientia. Vnde peti debet ab aduersariis condigna satisfactio: et si offeratur, acceptari. Quia bellare non est voluntatis, sed necessitatis, vt ait D. August. citatus in cap. No. i. 23. question. 1. Et si aduersarij offerunt plenam iniuriarum, damnorumque satisfactionem, iam

necessitas bellandi cessat. Caiet. v. Bellum. Molina 10.1. de iust. tr. 2. d. 103. Laym. 1. tr. 3. c. 12. n. 5. assert. 4.

Porro bellum potest esse ex vtraque parte instum formaliter & per accidens, vt proper inuincibilem ignorantiam alterius, aut proper opinionem probabilem, quam quicquid sequi potest. Materialiter autem, & te ipsa non potest esse bellum ex vtraque parte instum. Quia realiter ius vni soli competit: & actus contrarii circa idem non possunt ex se ad eandem virtutem pertinere. Couar. part. 1. ad Reg. peccatum. 10. paragraph. 10. numer. 6. Malder. de iustitib. question. 40. dub. 4. articulo primo. Molina tomo primo dub 103. Sancti. in selet. dub. 44. numer. 6. Reginal. libr. 21. numer. 9. 8. Filliac. tractat. 29. numer. 185. Diana part. 2. tractat. 13. resol. 8.

Milites vero, qui parati sunt sequi, quomodo ad bellum vocantem sic instum sit, 109 sic iniustum, dummodo stipendum præbeat. Molina, in malo versatur statu, & nisi proposuisti corrigant, non debent absoluiri. Mol. 10.1. de iust. dub. 114. Laym. 1. tract. 3. cap. 12. num. 8. Caiet. v. Bellum.

Omnia licent in bello, que accommodata sunt aut ad rem ablatam recuperandam, & cō. 110 pensationē facientia, aut ad vindictam lumen. Qualiter dam pro modo culpæ, aut ad pacem compo- nendam, & stabilendam. Quia in actione iusta ficitur est, ea omnia media adhibere, que necessaria sunt, & apta, ad finem consequendū. Valent. 2. 2. d. 3. question. 16. p. 3. Victor. relet. de iure belli. numer. 18. Sylui. 2. 2. question. 40. a. 2. question. 6. Molina tom. 1. sub 117. & alii con- mittere. Vnde, sceluto mendacio, licetum est, procurare victoriam per insidias, & stratagemata: & tam in bello defensio, quam in offensio ultra compensationem iusta belli, alia damna hostibus infestre, ad vindicandam iniuriam illatam, & pro stabilenda pace in futurum, modo adiit conditions belli iusti supra enumeratae. Sā verb. Bellum. num. 15. Syl. ibid. 1. question. 8. Azorius part. 3. lib. 2. c. 2. question. 14. & 15. D. Thom. 2. 2. q. 40. articul. 1. Sylui. ibid.

Tempore belli innocentes possunt direcere suis bonis spoliari, quando ex eis creduntur iuuandi, vel munendi inimici. Non licet tamen per se in pugna, aut post pugnam occidere eos, qui sunt, aut præsumi debent innocentes, vt infantes, mulieres, Clerici, Religiosi, legati, oratores, mercatores transientes, vel in agricultura existentes. Quia huius iure Canonico à damnis sunt exempti. In bello autem perpetuo contra Turcas licet etiā innocentes captiuare: quod si dati sunt in obsidie, & hostes fidem datum violent, non licet eos occidere, nisi sit de numero nocentium. Per accidens tamen possunt innocentes occidi, verbi gratia, si nequeat arx, aut Civitas expugnari, nisi dirvatur, aut incendatur. Quia tunc necessarium ad finem belli centrum. Semper tamen est perpendendum, an belli si- nis præpondetur innocentia morti, ac aliis damnis inferendis. Molina tom. 1. d. 119. & 121. Victor. relet. de belo, numer. 39. Filliac. tr. 29. n. 186 & 187. & 191. Lege cap. Inno- mu, de tregua, & pace. Cap. Pæternarum, & cap. Sequen-

ESCI
Theor.
Tom. 5
T

Sect. I. De Charitate, Recept. Sent. 133

Sequenti 24. q. 3. Diana part. 6. tractat. 4. re-
solut. 11. & 12.

Contraria consuetudine seclusa, mobilia ab
hostibus capta iure gentium militum sunt ca-
pientum. Expedit tamen ea tradi Duci exer-
cito capta, ut ea singulis pro dignitate, ac meritis
circum-distribut. Porta immobilia si occupentur, ad
supremum belli' Ducem spectant, quatenus iu-
stam compensationem, aut pro illata iniuria
satisfactionem non excedunt. Victor, selecte de
bello, numer. 35. Couar. parte terria ad Reg.
peccat. Paragraph h.1. num.6. Filluci. tractat. 29.
num. 188.

113. Quando raptus liber conceditur, si bellum
Quidq; si contra Dominum tempore, non possunt
ad rancu Ecclesie, ac Monasteria spoliari, & depræ-
liber multi-
dantes excommunicati remanent. Si vero bel-
lus medii
lum geratur iuste contra Ecclesias Prælatum,
114. tunc Clerici possunt spoliari tanquam eius
subdit. Et quando Ecclesiastici immiscunt se
bellis civilibus, iuvantque hostes: possunt mi-

lites eis nocere, si alia ratione victoria obtineri non potest. Et quando Ecclesia est more castri munita ad hostes oppugnandos, potest comburi hostesque ex ea² extrahiri vel in ea spoliari, & occidi, si hoc necessarium si ad pacem conciliandam: si tamen Ecclesia solum³ ad defensionem Ecclesiasticorum, aut secularium innocentium in morem castri muniretur, non est ei vis inferenda, neque personis innocentibus possent tamen arma, ac tormenta bellicia ab eis auferri. Sicut v. Bellum, n. 3, Manuel, to. 1, f. 127. n. 3. Sylvestr. v. Bellum, n. 3, Bannes, 2, 2, 9, 4, 2, Angel. v. Bellum, n. 11, Tabie. n. 18.

Quando in bello iusto altera victoria obtinetur non potest, possunde dari Urbes militibus in predam. Quia aliquando necesse est premio militis excitare. Imita parta victoria quandoque licet militibus. Ciuitatem diripiendam trahere cum ad alias excitandis ad noua bella, tam ad terrendas alias Urbes hostiles, tam ad penam hostium. Caendum tamen tunc a direptione Templorum, & ab innocentium occisione. Victor, relect. de iure belli, m. 13. Azor. p. 3. lib. 2. cap. 7. question. 13. Molina tom. d. 122. Fillius, tr. 29. numer. 198. Reginal. libr. 21. m. mer. 115.

115 In bello autem iniusto milites, qui depravantur ciuitatem, mortaliter peccant, & ad restitutionem tenentur propriis dominis, si fieri potest: si minus Episcopo fieri poterit restitutio, ut in bonum publicum, & commune expendat. Non tenentur tamen milites restituere in integrum, ut exinde annos, qui

ture in integrum totum id quod omnes diri-
puere, sed singuli tenentur ad restitutionem
pro rata, quod ceperunt singuli. Porro si om-
nes simul confluentes excitantur se inicuim, &
auxiliantes in deprædatione, vniuersisque in
solidum totum damnum illatum restituere te-
netur. Petr. Navarra de rest. lib. 2. c. 3. dub. 12.
Angles in 4. q. de refit. ex bello, difficult. 10.
Vuigers de iust. tr. 3. c. 2. dub. 5. n. 4. Bafle. verb.
Bellum, numer. 15. Diana part. 6. tralat. 4. reso-
lut. 31.
Peccant lethaliter milites, rusticos, aut alios
hostipes suos grauando, exigendone ab aliis
id, ad quod iure non tenentur, quale est suppe-
ditat filii visiti, & alia necessaria, ad quæ ver-
beribus, & vastationibus rei familiaris com-
Eacob. & Mend. Theol. Mor. Tom. III. p. 11.

hos pites fuos grauando, exigendove ab alii
id, ad quod iure non tenentur, quale est suppe-
ditare sibi viisti, & alia necessaria, ad qua ver-
benus, & vastationibus rei familiarii com-
- Esoeb. & Mend. Theol. Mor. Tom. III. P. II.

pellī assolent. Nec illi excusatnr ex eo, quod stipendia non recipiāt. Quia bona rusticorum non sunt ea de causa illis obligata: nisi fortē milites sint in extrema aut pergrani necessitate: aut omnino necessarij ad defensionem Reipublice ipsorum rusticorum non habentes aliud stipendium. Caiet. *v. Bellu. Laym. l. 2. rr. 3. c. 12. n. 18. Arm. v. Bellu. Diana p. 6. tr. 4. ref. 26.*

Supremus **Dux seu Magistratus**, cuius auctoritate bellum geritur, grauiter delinqutit, si infra stipendia militibus non impertit, ex quo ipsis ad iniustas rapinas inferendas stimulatur; ad quā restitutio nē ipse obligatur. Itē peccat cum obligatore restitundi, si disciplinam militarem feruare intēmittat, & milites ab iniustis incursionibus, rapinis, stupris, &c. propositis pēcis non cōcērat. Laym. l.2. tr. 3. c. 1.2. n. 18. Bonac. de restit. d. 2. qu. vlt. sēt. 1. p. 22. vlt. s. 1. n. 17. Diana. p. 6. tr. 4. relo. 29.

Profecto Dix supremo subordinatus pccat. Primo si milites suos absque causa necessaria temere certa interacioni exponat. Secundo, si nulla cogente causa, seu necessitate, in locis palustribus, & valde infalubribus castra figat cum morbi, aut contagionis periculo. Tertio, si in solutione stipendiiorum iniustis, ac usurpariis combici, seu pecunias, vel illas.

ac *vlurias* *cambis*, seu *permutationibus* *pecuniarum* *vtatur*. *Quartò*, si *pecunias* *accipiens* *pro* *maiori* *militum* *numero*, *eum* *non* *complet*. *Quintò*, si *stipendium* *militibus* *subtrahens*, *permittat*, *eos* *à* *iusticias*, & *aliis* *innocentibus* *extorquere*, *qua* *sibi* *sunt* *necessaria*. *Sextò*, si *in* *delectu* *plures* *milites* *com-*
putet *Principi*, *quam* *verè* *habeat*. *Septimò*,
si *donaria* *ampla* *à* *Ciuitatibus*, *ac* *Pagis* *accipi-*
ent, *ne* *apud* *eos* *milites* *hos* *pitentur*. *Licet*
Duci *concessa* *sit* *electio* *vnus* *populi*
pro *alio*, *quando* *onus* *non* *potest* *in* *omnes*
equaliter *diuidi*; *non* *tamen* *est* *illi* *conces-*
suum, *neque* *concedi* *potuit*, *vt* *hanc* *electione* *é*
venale *faciat*, *ac* *sibi* *preium* *retineat*.
Expedire *potius* *in* *hoc* *casu*, *si* *vnus* *popu-*
lus *hos* *pitando*, *exercitum* *grangetur*, *vt* *reli-*
qui *ad* *eius* *leuamen* *media* *aliqua* *contribu-*
zione *concurrenter*. *Octauo*, *delinquit*, *ludos* *fa-*
mulos *in* *milites* *affsignans*, *vt* *stipendium* *à*
Principe *signatum* *imminuat*, & *sibi* *illam*
partem *referuet*: *nisi* *conset*, *ipso* *gratis*
Duci *donate*, *quod* *raò* *est* *credendum*. *Na-*
rrara *l.2.c.3.n.8*; *Molina* *10.i.d.117*; *Manuel*
o.1.sum.c.127; *Bonac.* *deresi* *i.d.2.q.vl.ultm.* *et* *t.*

Non licet, per se loquendo, emere ab hostiis vili pretio ea, quae ab aduersariis sunt in iuste extracta. Quia iniustum hostium extractionem, & rapinam priores domini non miserunt dominum si vero verisimile sit, ea in unquam ad veros dominos pertinuerat, vt in iarie euenit: licet illa vili emere pretio, hoc quidem animo, vt priore domino com-

parente, in eadem retinguit pro eodem
retinio, si minus licebit ea retinere. Quia
vltimae negotia dominorum geruntur,
qui non censent rationabiliter inuiti. Re
fusalib. 21. numer. 117. Vasquez de restit. capit.
Paragraph. 2. dub. 5. numer. 2. Bonacina. de re
dit. dubio secundo quæst. vltim. sect. 1. pun. vlt. §. 2.
numer. 2. 4.

117
*De supremis
Duciis pec-
catis.*

118
De peccatis
Ducco su-
premo sub-
ordinato
Duci.

119

M Denique

134 Theologiæ Moralis. Liber XLIX.

120 Denique in bello iusto ex parte capientiū
Quando pos- captus, cessante scandalo, ac speciali manendi
fit captiu in pollicitatione, fugere potest. in bello au-
bello fugere. tem iniusto ex parte capientiū, non solum
fugere, sed etiam bona hostium secum va-
let affere in damni, vel iniurie illata com-
pensationem. Nauar. capit. 17. numer. 103.
Molina tomo tertio tractat. 2. dub. 693. Lessi.
lib. 2. capit. 5. dub. 5. Diana part. 9. tractat. 4.
resolut. 14.

medium seu vita periculum ob vanum finem.
Sanch. l. 2. Dec. c. 39. n. 12. citans Nauarum, &
Valentiam.

Tertia est ad determinandam item ciuilem,
vel criminalem. Nec ob hunc finem Duellum
est licitum, sed lethale crimen est. Quia non
est proportionatum medium ad terminandam
item armata pugna percussiva cum vita pe-
riculo. Caiet. sum. v. Duellum. Sayr. in Clau. l.
7. capit. 14. numer. 14. citans Valentiam, &
Nauarum.

Quarta est Enitatio ignominia, vel proprij Quarta ejus
honoris defensio. Porro quamvis haec causa Enitatio
apud vulgum plurimum valere solet, ut propter ignominia
quia viles & degeneris animi haberentur, si in
eo casu quis duellum non acceptaret apud Sa-
pientes tamen & bonos viros haec ratio non
valet. Quia apud illos non laßatur fama
seu honor, sed potius accrescit ei, qui temere
non vult vitam suam & proximi periculo ex-
ponere. Vnde hoc ex capite non licet duellum
gerere. De quo tamen Sectione 2. Sermo re-
currit. Sanch. l. 2. Decal. c. 39. n. 9. citans Lefsi,
Azotii, Caietani, Sotu, Nauarum, Valentiam,
Sylvi. 2. 1. q. 41. a. 2. Diana p. 5. tr. 14. resolut. 99.

121 Duellum igitur in duobus tantum casibus
est licitum. Primus est, ad sedandos dnos ex-
citus conterarios, pugnam duorum periculo di-
bus licet. Imo licitum est, duellum acceptare
ad conseruandam exercitus estimationem, ut
ad debilitandas hostium vires. Secundus est
quando aliquis compellitur sub vita periculo
duellum acceptare, quilibet enim potest
propria vita consulere, etiam cum incoloris
nece. Neque proprie hoc duellum est, sed no-
mine tantum; proprie namque defensio est, &
iniurie propulsio. Quia ius naturæ dictatur, in
vi per repellere. Azor. p. 3. l. 2. c. 5. q. 3. Nauar. sum.
c. 15. n. 9. S. v. Duellum. Tolet. l. 5. c. 6. Sayr. in
Clau. l. 7. c. 13. n. 15. & 16. Sanch. l. 2. Decal. c. 39.
num. 14.

122 Prohibitum est duellum non solum iure naturali, & diuino, sed etiam ciuili, & Canonico
ad Duellum sub excommunicatione, alisque granissimis
affignatio temporis, & loci determinati.
Qui ob priuatas inimicitiias se ipsis ad pu-
gnandum inuitant, & districtis enibus alter
alterum intermit: non dicuntur committere
Duellum, nec pugnas pugnantibus in Duellu
propositas incurunt. Quia in Duellu requiri-
tur affignatio temporis cum determinatione
loci. Secus dixerim de illis, qui se obviem
procedentes conueniunt in aliquem locum
abire, quo statim tendunt, & ibi concertant.
Quia affignatio loci & temporis adest. Floron.
de Duel. c. 1. & 2. Peregrin. de Duel. question. 18.
Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 19. n. 112. Filliuc. ar.
15. num. 112.

123 Quatuor causa ob qua suscipi bellum solet
a Doctoribus recentur. Prima est Manife-
statio veritatis, dum scilicet aliqui confidunt ex
victoria manifestatum iri veritatem, quod sint
innocentes. Ob hanc causam duellum non li-
cit, & est gravissimum lethale piaculum ob
adiuuam superstitionem. Quia contra rea-
tionem eligitur proximi percussio, vita pe-
riculum, & indicij usurpatio cum Dei tenta-
tione. D. Tho. 2. 2. ques. 95. a. 8. ad 3. Sanch. l. 2.
Decal. c. 30. n. 4. Tolet. l. 5. c. 6. n. 32. Sylvi. 2. 2.
9. 41. a. 2.

124 Secunda est Virium ostentatio. Quia quidem
insufficiens est ad duellum indicendum: & qui
hoc fine ad duellum prouocat, mortaliter de-
linquit. Quia contra rationem eligitur atrox

125 Nec ad du-
terminan-
dam litu-
am. Nec ad du-
terminan-
dam litu-
am. In dubio
solum ce-
bus licet
et duellu-
m. Prohibitum
duellum in
re Causis
penas. Trident. ses. 25. cap. 19. Et aliae sunt cir-
sub excom-
muni-
cationis
constitu-
tiones Pij IV. Gregorij
XIII. & Clementis VIII. qui prædecessorum
suum & pa-
ciuntur. Certe excomuni-
cationis Tridentini vi non erat referata, no-
nihil sine tamen reservata est summo Prelati
per Clementem V II I. qui eam extendit ad
Reges, Imperatores, & alios quoscumque,
qui publice, aut priuate etiam sine literis pro-
uocatoris, vel patrini duellum committent.
Has penas extendit ad Dominos locorum,
Magistratus, locum tenentes, Duces mil-
itum, qui absque iusta causa non prohibent,
quominus haec siant: aut qui post commissum
crimen veniam & imponitionem concedunt.
Iisdem penis subiiciuntur suadentes, con-
sulentes, comitantes, Socij, patini, spe-
ctatores ex industria. Civitates vero, ter-
ras, Oppida, & castra Dominorum raci-
te aut expresse permittent, aut tolerant
decernit. Ecclesiastico subiici Interdicto.
Penarum vero harum relaxationem, sicut
& absolutionem excommunicationis summo
Pontifici pro tempore existenti referata.
Verum Clericus in duello pugnans per Tri-
denti

ESCI
Theol.
Tom. 2.
ED.

122
Requiritur
ad Duellum
affignatio
temporis, &
loci deter-
minatio.

123
Duellum ob
manifesta-
tionem veri-
tatis, non est
licitum.

124
Nec ob vi-
rium offen-
tationem.

Sect. I. De Charitate Recept. Sent. 135

destitutum ipso facto excommunicatur. Per Pium IV. privatus Beneficiis, Dignitatibus, Officiis Ecclesiasticis, & inhabili ad illa in posterum obtinenda redditur. Sayr. de censur. l. i. c. 21. num. 21. Bullarium apud Quarantam fol. 218. Filliuc. tr. 1. 5. n. 10. 3. Suar. de censur. d. 31. fol. 4. n. 48. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 5.

In sequentibus tamen casibus existimo praefatas penas locum habere. Primo qui alium provocat ad pugnandum, nullo statuto, loco, ac tempore, nō afficit excommunicationem, etiam in terminis Bulla Clementis. Quia actio hæc non habet requisita ad Duelli constitutionem. Secundum non incurrit excommunicationem, qui ad locum duelli accessit causa inspiciendi, dummodo actus ad pugnam proximus fecitus non sit: imo ex occulto duellum aspiciens, vel obiter transeundo, Quia non est spectator ex industria, ac proposito. Tertio, penas non incurrit qui cum altero contendens cum armis careat, domum adit ad armacapienda, nulla facta ad duellum provocatione: & postmodum rediens ad inimicum, certamen inter se instituunt. Quia pugna hæc potius dicitur tixa, quam duellum, cum non sit ex condito, loco ac tempore statuto. Quartuš denique, non incidit in penas, qui ratam habet provocationem, vel pugnam, vel aliam actionem in Bullis Pontificis expressam suo nomine factam. Quia superior vul penam ad ratificationem extendere, solet id exprimere: & ratiabitio non comparatur mandato in penis, nisi exprimatur. Filliuc. tr. 15. cap. 5. num. 12. 113. & 114. Bonac. tom. 3. d. 1. q. 3. pun. 8. num. 14. Diana p. 3. tr. 6. resol. 1. Floron. de duel. c. 6. §. 2. Naldus v. Duellum. n. 2. Lefsi. l. 4. c. 4. dub. 1. n. 83. Ricci. in praxi. to. 3. resol. 42. n. 2. Reginal. lib. 22. n. 77.

Quando duellum non fuit evidenter notum, non potest Parochus defunctum in illo duello non Ecclesiastica sepulta priuare. Quia publica pena infligenda non est nisi publicæ culpas. Quando vero esset Parocho notum, duellum pugn. deful. posse per sufficietes testes probari, tenetur Paro. causam Ordinario remittere, antequam cadacl. Eccl. la. sententiam ferat. Quia Parochus vt legis palmarum pri. huius minister debet eius obseruationem procurare, sicut in facultati foro ad inferiores ministros, qui ex Officio sunt devincti, attinet denunciare Superiori huiusmodi legum transgressiones, quando delictum posse probari non. Peregrin. de Duello q. 7. n. 3. & alij.

CAPVT XIII.

De Scandalo.

SCANDALVM est dictum, vel factum mirum rectum, præbens alteri ruina occasionem. Dicitur, Di- cillum, vel factum, quia peccata mentalia neminem posunt scandalizare, cum ut talia sint ignota. Dicitur, Mi- Elob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

rectum, non malum, quia sepe actus ex se bonus propter speciem mali, quam præseferri induit scandali rationem, vnde caret debita restringe, atq; adeo simpliciter est malus, vt ait Philosophus 2. Ethic. c. 16. Dicitur. Præbens ruina occasionem, non causam; quia nemo alterum inuitum potest ad peccatum impellere humana enim voluntas à nulla re extrinseca tanquam ab efficaci causa potest ad peccandum induci; solum ergo potest esse occasio. Nomine autem Diæti, aut facti intelligi omis- sio externa debet. D. Tho. 2. 2. qu. 43. articul. 1. Sylvi. ibi. Laym. l. 2. t. 3. c. 13. n. 1. Ledesm. sum. de scandalo, trah. 4. capit. 5. Bonac. tom. 2. dub. 2. q. 4. pun. 1. §. vni. Diana p. 5. tr. 7. resol. 1. Sanchez lib. 1. Decalog. capit. 6. numer. 1. Azor. tom. 2. lib. 12. c. 16. q. 1.

Aliud scandalum est Aetium, aliud Passi- um. Actuum est actus attrahens ad peccatum. Passuum est ipsa spiritualis proximi ruina. Porro actuum est duplex: aliud enim per se intendit proximi ruinam, aliud per accidens, quod non est ex industria, sed præter intentionem; inter quæ medium est illud, quod non quidem ex intentione operantis, sed ex natura operis proximum ad peccatum inuitat. Respectu operantis est per accidens, quia præter eius intentionem respe- ctu vero operis, est per se, quia suæ natura idoneum est, vt alios trahat ad ruinam: vt si quis in conspectu filiorum adolescentium domini alac concubinam. Scandalum passuum similiter est duplex Datum, & acceptum. Da- tum dicitur id, quod vere oritur ex actuo scandalo alterius, & solet etiam Scandalum pusillorum vocari. Acceptum est ruina alterius non vere orta ex scandalo actuo operantis, sed ex propria malitia, quod alio nomine compellatur Phariseorum Scandalum, Præterea scandalum Aetium adhuc est duplex, alterum speciale, alterum Generale. Speciale est peccatum, ad quod quis alium inducit, spirituale ipsius damnum intendens; Generale est peccatum, ad quod quis alterum inducit seu occasionem præbet: sed non intendit ruinam eius spiritualem. D. Thom. 2. 2. qu. 43. a. 1. ad 4. & a. 3. in corp. Vafq. 1. 2. d. 102. c. 4. n. 8. Filliuc. tr. 28. n. 210. & 225. Nanar. sum. c. 14. n. 31. & 32. Bonac. to. 1. d. 2. q. 4. pun. 2. n. 1. & 3. Diana p. 5. tr. 7. resol. 1.

Inducens, & consummans cum altero pec- catum, duplicitis peccati reus esse videtur, etiæ Inducens, & ruinam spiritualem proximi non intendat. consummæ Quia qui alium ad peccandum inducit, non cum altero. consummæ consummæ cum eo peccatum, peccat pia- peccatum du- lo inductionis, cum peccatum alienum indi- plici crimi- centi imputetur: consummans vero simul, cum nis & reus, illo peccatum actionem peccaminosam exer- cit, peccatum exequendo, vnde est proprij peccati reus. Itaque qui alterum ad furti peccatum inducit, simulque cum eo furtum agit, duplicititer peccat, scilicet proprio furti peccato, anferens rem domino inuitio, & peccato alieno, quatenus inducenti imputatur.

Sanch. l. 1. Decal. c. 6. n. 4. Vafq. 1. 2. d. 102. c. 4. n. 8. Caiet. 2. 2. q. 43. a. 1. Valent. 10. 3. d. 3. q. 18. pun. Scandalum 2. Azor. to. 2. l. 12. c. 16. q. 4. & 5. actuum suo

Actuum scandalum ex suo genere lethale ex genere erit, quoties quis tenetur eā occasione impe- est mortale.

M 2 dire

136 Theologiæ Moralis. Lib. XLIX.

dire abstinendo ab opere, quod est occasio, & non abstinet, sive sit expensa ruinæ intentio- ne, sive absque illa. Quia omnis actus liber, qui est causa peccati, peccatum est: omnis au- tem, qui scandalizat, quantum in se est, causa sufficiens est, cur proximus ad peccatum tra- hatur, etiam illo non sequitur. Valent. 10. 3. d. 3. q. 18. pun. 1. Sanch. l. 1. Decal. c. 6. n. 9. Tanner. 3. d. 1. q. 6. dub. 8. n. 96.

133 Non tamen semper est mortale, etiā si pro- ximi ruina intendatur. Quia si ruina intenta potest solū veniale esse, erit solum veniale illud ad eam inducere: tunc enim leue proximi dampnum desideratur. D. Thom. 2. 2. question. 43. a. 4. Sylvi. ibi. Azor. tom. 2. l. 1. 2. capit. 16. que- stion. 7.

136 Quando scandalum generale est regulari- ter loquendo, si dictum, vel factum est mor- tale, etiam scandalum mortale erit. Similiter si opus de se malum non sit, sed mali habeat speciem, & adverteratur, fore proximo grauis ruina occasionem, vel sit grauis culpa illud non advertere: scandalum lethale erit. Duxi, Regular. ter loquendo, nam plures coram aliis peccantes à crimen scandali excusantur, vel quia videntes ita sunt in bono stabiles ut nul- latenus peccatis aspectatis ad peccandum mo- ueri censeantur: vel ita prauis moribus sunt imbuti, ut peccatum aliorum nihil illos immutet, nec inde argumentum sumant ad libe- rius vitiiis vacandum, vel ita ad delinquendum faciles sint, ut illud crimen moralis eorum in- ductio non censeatur. Filli. tract. 28. numer. 228. Sanchez. libro primo Decalog. cap. 6. numer. 10. Salas. tomo primo in 1. 2. tract. 7. dubio tertio f. 4. numer. 84. Sanci. in flet. dub. 46. numer. 11. Diana part. 5. tract. 7. refol. 3.

137 In quibus casibus quis censetur peccato alterius cooperari, seu alterum ad peccandum inducere, vel causam actiui scandali existere. Primus est, quando aliqua gerit, quæ de se al- licunt, & inducunt ad peccatum; verbi gratia, invitando ad furtum, homicidium, forni- cationem: & hæc est vera cooperatio. Quia a- ciones haec sunt, sua ex natura, prauas. Secun- dus, quando aliquid ex se indifferens gerit ea intentione, ut alter delinquat: verbi gratia, si arma vendat, ut emptor aliquem iniuste occidat. Quia cum finis hic malus sit, actionem malam efficit. Qui vero aliquid agit indifferens, ignorans, alterum abusurum, non di- citur cooperari. Quia præstans opus indifferens, non debet præsumere proximum inde arrepturum occasionem delinquendi. Tertius, quando absque iusta & sufficientia causa facit opus indifferens, quo credit alios abusurum ad peccatum. Quia quilibet cauere tenetur, quan- tum potest absque graui suo detimento, pro- ximi peccatum: aliter enim faciendo, cen- setur, illud indirecere velle, cum in morali- bus perinde sit, non præcauere malum, ac illud positive velle. Qui vero agit ali- quid ex se indifferens, iusta intercedente causa, non peccat. Quia non censetur velle alterius peccatum, sed solum permittere. Iusta autem causa gerendi aliquid indifferens, quo quis credit, alterum abu- surum, non solum est graue dampnum, quod

ipse pateretur ab huiusmodi opere abstinen- do: verum etiam alia quævis, que prudentis iudicis iusta censeatur. Valent. 2. 2. dub. 5. ques. 21. pun. 4. Sanch. libr. 1. Decal. capit. 7. num. 8. 9. 10. 11. Lessi. l. 2. c. 1. 3. dub. 3. n. 31. Sylvi. 2. 2. qu. 43. a. 4. ques. 2. concl. 1. 2. c. 3. Laym. l. 2. 11. c. 13. n. 4. & 5.

Peccat similiter scandalis piaculo, qui facit, 138 vel petit aliquid ab eo, qui paratus erat ad il- lud agendum, sive ad peccandum. Verum si pecc. 21. pun. 4. Sanch. libr. 1. Decal. capit. 7. num. 8. 9. 10. 11. Lessi. l. 2. c. 1. 3. dub. 3. n. 31. Sylvi. 2. 2. qu. 43. a. 4. ques. 2. concl. 1. 2. c. 3. Laym. l. 2. 11. c. 13. n. 4. & 5.

Quando scandalum generale est regulari-

ter loquendo, si dictum, vel factum est mor- tale, etiam scandalum mortale erit. Similiter si opus de se malum non sit, sed mali habeat speciem, & adverteratur, fore proximo grauis ruina occasionem, vel sit grauis culpa illud non advertere: scandalum lethale erit. Duxi, Regular. ter loquendo, nam plures coram aliis peccantes à crimen scandali excusantur, vel quia videntes ita sunt in bono stabiles ut nul- latenus peccatis aspectatis ad peccandum mo- ueri censeantur: vel ita prauis moribus sunt imbuti, ut peccatum aliorum nihil illos immutet, nec inde argumentum sumant ad libe- rius vitiiis vacandum, vel ita ad delinquendum faciles sint, ut illud crimen moralis eorum in- ductio non censeatur. Filli. tract. 28. numer. 228. Sanchez. libro primo Decalog. cap. 6. numer. 10. Salas. tomo primo in 1. 2. tract. 7. dubio tertio f. 4. numer. 84. Sanci. in flet. dub. 46. numer. 11. Diana part. 5. tract. 7. refol. 3.

Excusari possunt caupones, & tabernarij 139 cœnam, vel ientaculum matutinum, aut po- meridianum parantes ieiunante noleant, qui Et camp. nes parantibus cœnam du- ieiunij non delinquant. Nauar. sum. cap. 20. num. 16. & cap. 21. num. 25. Lessi. l. 4. c. 2. m. 24. Bonac. de peccatis d. 2. ques. 4. pun. 2. §. unic. Bon. 37.

Excusantur famuli parantes mensam, aut 140 mensæ inservientes, coquentes cibos &c. Nisi famili- Quia hi non conciurunt ad comedionem il- menem in- stratis, au serius ad refecionem, quod non est in- parata trinsece malum, sed indifferens. Sæ verb. Pecca- tum, num. 9. Sanchez. libr. 1. Decalog. 7. num. 24. Nauar. sum. c. 20. num. 16. Azor. 10. 2. l. 1. c. 2. vii. question. 8.

Minime à peccato excusatur, qui petit opus, 141 Pecc. quod sine peccato fieri non potest: & quod alter non fecisset, quamvis animo paratus el- petat ali- quidquid faciat, si peccata fieri nequit. Quia hoc est directè alterum ad peccandum inducere. Neque re- fert, quod sit paratus. Quia ad execucionem non venire, nisi tu eius causam, seu occasio- nem exhiberes. Vnde nullo modo licet indu- cere aliquem ad iurandum per falsos Deos, vel ad dandū mutuū sub usuris: (quamvis ex ea causa licet tale iuramentum petere, & emul- modi mutuum recipere: puta, quando petens iis indiget,) vel ad disfolutionem maleficij per alium maleficium. Quia talis petitio ad amicitiam cum dæmone pertinet. D. Thom. 2. 2. question. 7. 8. articul. 4. Sylvi. ibi. Laym. lib. 2. tract. 1. 3. capit. 13. num. 3. Nauar. sum. cap. 17. numer. 262. Suar. in 3. part. 10. 3. dub. 18. f. 1.

Nullum peccatum aliquando erit petere ab 142 alio aliquid, si quod petitur possit absq; pecca- to præstari: quamvis scias, alterum non sine peti- que peccato esse præstorum. Vnde à Ministro peti que quantumvis malo, licet petere, ac recipere fine peti que Sacra- menta: imo & ipsum ad ea admini- stranda inducere, quandiu toleratur ab Ec- clesia, & ei ex officio incumbit illa tibi min- istrare. Qui petes vteris tuo iure, & rē bonam postulas, quā alter potest, & deber bene ex- qui. Scio, ex charitate permittendū illum esse, quem noscis à peccato non recessū si & que cōmode possis Sacramentū recipere ab eo, qui sine peccato ministrabit. Præterea quādā ad- rationabilis causa petendi, licet Sacramen- petere

Sect. I. De Charitate, Recept. Sent. 137

petere à malo Ministro tolerato, cui non incumbit ex officio illa ministrare, si ipse ad ministrandum paratus sit. Quia id non est peccato Ministro cooperari, aut ipsum ad peccandum inducere, cum ille iam se offerat ad illud peccatum committendum. cap. *Sciscitamus* 15. q. 8. D. Tho. p. 3. q. 64. a. 6. ad 2. Petri. Ledeli. *de Sacram. in gen. c. 6. dub. 11. concl. 9. 10. m.* Valent. 10. 4. d. 3. q. 5. pum. 3. Azor. to. 2. d. 12. c. 17. q. 7. Diana p. 3. tr. 4. refol. 5. 9

143 Licit pecuniam petere sub flura ab eo, qui paratus est dare. Quia hoc non est aliud, quā peccato alterius vt ad bonum: quod non est illicitum, quando adest causa: puta tua necē, statim prouidere, vel alioq. succurrere, aucti aliud opus pium ageret, etiam ad aliquem ludū publicum, à quo non potest quis nisi indecor abesse: vel ad mercaturam honeste exercendam. D. Thom. 2. 2. question. 78. articul. 4. Petri. Ledeli. *de Vsur. capit. 33. corol. 39.*

144 Licit ab Ethnico iuramentum exigere, quem scis, per falsos Deos iuraturum, si necessitate cogaris. Quia hoc non est, cooperari iuramentum illius piaculo, sed iusta ex causa illo, in proportionē ut utilitatem: cum peratur iuramentum quod licite præstari potest ab illo per Deum verum, & ex sua malitia male præstat. Quare ea iuramenta petitio tantum est offere materiam ex lexitam, qua alter ex propria malitia ad peccandum abutitur. D. Thom. 2. 2. qu. 98. articul. 4. ad 4. Conat. Cap. *Quamvis p. 1. pum. 1. Paragraph. 1. numer. 20. Regional. libr. 18. numer. 20. Filliū. tract. 25. numer. 339. Bonac. tom. 2. d. 4. q. 1. pum. 11. numer. 2.*

145 Exculuntur famuli comitantes herum, dum ad meretricem accedit, si ab huiusmodi comitatu desistere ablique graui detimento ne famili co-queant. Imo & conductens concubinam ad heri domum, modo nullum eius internunciū ei deferant, sed eam solum comitentur. Quia tunc cum conuentum sit inter herum & illam, & ipsa heri veniat in dominum, eam in tali causa comitari, nō secus est ac si heri famulus abeuntē ad meretricem comitaretur. Attamen si non est simplex comitatus, sed actus cōcūr. in physico famili concubinam deferent, vt in curu, sella: non sufficeret, ad eos excusandos a lethali communis ratio famulatus. Quia hoc accedit proxime ministerium ad peccatum: & ideo dominum notabile famuli exigunt, vt id ei sit licitum: puta, si dominus ē domo illum expelleret, & expulsus mendicare, vel penuriam pati cogeretur. Vnde urgente tali occasione, famulo liceret concubinam adducere, signare locum, ubi adh̄ dicere ei. Dominus meus dicit, vt eum hac nocte expectes, Domine ascendere volenti per fenestram, pedem sustinere, aut admoveare scalam. Quia hæc obsequia licet sint valde peccato coniuncta, non tamen sunt secundum se, ac sua pte natura peccata: & ideo seungi a peccato per finem diuersum possunt. Sanchez libr. 1. Decal. c. 7. n. 25. & 26. Nauar. lib. 3. confil. de pa- mit. confil. 6. Manu. to. 1. sum. c. 2. 104. nu. 3. Azor. to. 2. 12. evol. q. 8. Sā v. Peccatum, nu. 9. Bonac. de mar. q. 4. pum. 14. n. 6. Diana p. 3. tr. 5. refol. 36. & tr. 6. refol. 46.

Elcob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

146 Exculantur à lethali locantes domum me retrici etiam nulla alia iusta, & virginis causa. *Et locantes excusante.* Quia domus locatio nimis est à *armi* mere-peccatore mota, cum non sit illius materia, trici vel neque occasio. Idem de vñario dixerim. Nā vñario, cum duo hæc hominum genera in Republica permittantur, potest quiuis eis domos locare, alia necessaria vendere absque intentione, aut co-operatione peccati. Profecto si ex loci circumstantia, ratione situs, esset specialis apertū ad ea patrandā peccata alias non committendas: vel vicinia meretricis domum conductentis plurimum feminis honestis vicinis noceret: tum quis teneretur meretrici, vel vñario domum non locare, nisi aliqua iusta causa locantem excusaret: hac autem erit, si cominuēt alius eam locare non valeat. Vñario, de scand. qu. 4. 3. a. 6. dub. 5. num. 18. Sylvi. 2. 2. q. 77. a. 4. quaf. 1. oncl. 5. Sanchez. 1. Decal. c. 7. m. 20. Valent. 2. 2. d. 5. q. 2. 1. pum. 4. Salom. 2. 2. q. 77. a. 4. contr. 6. Diana p. 3. tr. 7. refol. 26.

147 Exculant puerilla, quæ se adolescenti conspiciendam præbet, à quo se, se turpiter. *Et puerilla, adamari, modo hoc faciat ex aliqua necessitate.* quæ adolescenti, vel utilitate, aut ne se se libertate prinet, vel *centi* coniure excludit domo, vel ad ostium domus stan- spioendam di, per fenestrāne inspiciendā. Quia etiam se præbet, à si occasionem præbeat adolescenti ad illam *quo se* concupiscendam: tamen huiusmodi occasio amari.

potius ex ipsius adolescentis malitia prouent: vnde eti occasio ab ipso accepta, & nō à puerilla data, quæ iure suo vitur. Attamen si puerilla data opera abique illa, necessitate se conspiciendam adolescentis obiiceret, sed quadam vanitate duxta & turpis illius amoris conscientia, eti illum non intenderet: tunc à lethali eam nō excusare. Quia tenerit spirituali proximis alutis consulere, nisi ex iusta causa excusetur. Caet. 1. 2. quaf. 154. a. 4. & q. 169. a. 2. Bonac. de marr. question. 4. punct. 9. numer. 17. & tom. 1. dub. 1. question. 4. punct. 2. num. 25. Parag. vnic. Sanchez lib. 1. Decal. capit. 6. num. 16. & 17. Nauar. summ. capit. 23. n. 18. & 19. & capit. 14. num. 30.

148 Exculantur parentes vel heri, qui filiis, vel *Et parentes* famulū non auferunt furandi occasionem, vt *ant heri.* de ipsorum fidelitatis experimentum capiant, ipsosque in futurum à furto patrando auerant. Quia non gerunt, petuntvē actionem aliquam intrinsecē malam: sed iusta de causa negariūt se habent, ob maius bonum futura permittens. Non licet tamen offere filiis, vel famulū furandi occasionem. Sicut nec maritus potest cum vxore pacisci, vt amasius ipsam ad adulterium solicitanti confessum si-*te* præbeat, vt amasius deprehendatur, & percutiatur. Quia hæc sunt intrinsecē mala, & ad peccatum cooperatio. Sanchez de marr. libr. 10. capit. 12. numer. 52. & 53. Sā verb. Peccatum 5. numero 7. Sanci. in select. dub. 35. numer. 12. Molin. tom. primo tract. 3. d. 99. numer. 18. Nauatra libr. 3. d. ref. capit. 4. num. 127.

149 Non est licitum communiter depingere amasius concubina imaginem: si putetur *Hand* licet amasius ea ad libidinem vñatum. Quia communiter huiusmodi picturæ traditio homini sic pingere con-*perditio* est quasi datio gladij, occidere cubitāma parato. *Communiter*, dixi, quia non est id *genus*.

M. 3 adeo

138 Theologiæ Moralis Lib. X LIX.

ad eo intrinsecè malum, quin aliquando licet.
Imo cum hæc actio de se indifferens sit, & bono vñi valeat deferre, ac proinde ex aliqua graui causa honestari: lethale erit, huiusmodi imagines depingere ex meo mortis, vel vulneris. Verum amissio lucri ex abstinentia: atali pœnituta cauila grauis minime erit. A. zot. tomo secundo libr. 12. capit. ultim. questione nona Bonac. de peccat. d. 2. question. 4. punt. 2. §. unic. num. 9.

150
Peccantes publice tenentur scandali circumstantiam in Confessione manifestare ob periculum, cui se exponunt, ruinæ proximi. Nec satis est, sacerdos, se dicto, vel facto alterum scandalum fuisse, sed speciem peccati, ad quam inicitur, sacerdos debet. Imo quantum fieri poterit, numerus personarum exprimendus est, quibus data est ruinæ occasio, etiam vñica vice, & vñico peccato coram eis perpetratur. Quia sicut explicitur inducere multos ad peccandum, auger peccatorum numerum in confessione necessario exprimendum: ita præauo exemplo inducere. *Filliuc træt. 18. m. 2. 26.* Sanchez libro primo *Decalog. capit. 7. numer. 40.* Layman, libro primo *træt. 2. capit. 10. numer. 3.* Diana p. 5. *tractat. 7. resol. 3. & p. 6. træt. 6. resol. 3.* Sylvi. 2. 2. *question. 43. artic. 3. concil. 2.*

151
Nullum peccatum est patrandum, ad vitandum scandalum proximi. Quia nullum peccatum etiam veniale in bonum aliquem finem dirigi potest: habet enim malitiam quandam respectu finis infinitam adeo, ut à nulla finis bonitate valeat exhaustiri: verbi gratia, men-

tiri ad totam aliquam Provinciam seruandam.

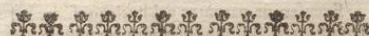
Et quia quisque debet se ipsum magis diligere, quam alterum quod non faceret, si vellet potius Deum offendere, quam ut proximus offendat, permittere. D. Thom. 2. 2. *question. 43. art. 7.* Laym. lib. 2. tr. 3. c. 13. num. 8. & 9. Beccanu. 2. 2. tomo 1. cap. 17. *quest. 5. n. 2. & 9. 6.* Tanner. 2. 2. d. 2. 9. 6. *dub. 9.* Valent. 10. 3. d. 3. qu. 18. *punt. 4.* Suar. de Charit. d. 10. *secl. 3. n. 9.* Nauar. *sum. c. 14. num. 33.*

Ad scandalum infirmorum vitandum operari potest facere, vel omittere quidquid sine peccato fieri, vel omitti possit. Quia præceptum charitatis vult proximo in necessitate spiritali scandalo constituto luccurri, quantum commode fieri potest: At qui ex infirmitate, vel ignorantia per nostrum factum incurvus est peccatum in magno salutis versatur discrimine: Ergo. Hoc tamen intelligo, quando scandalum pusillorum aliter vitari non potest. Nam infirmi, & ignorantes debent doceri, siquicunque redditus siccus ratio facti: quod si non accueverint, ac post redditum rationem, adhuc duxerit scandalum, iam ad scandalum Pharisæorum ex eorum malitia transit. Doctores citati.

Ad vitandum denique Pharisæorum scandalum, nil necessarium est facere, aut omittere cum spirituali, aut temporali detrimet. Quia qui ex malitia scandalizatur, non est in ea necessitate spiritus constitutus, ut debeat cum alterius notabili detrimetudo adiuvari. Vnde operari consilij ob huiusmodi scandalum non sunt dimittenda. D. Thom. 2. 2. q. 43. a. 7. & 8.

SECTIO SECUNDA.

De Charitate, Dubia.

CAPUT XVI.

Circa Charitatis præceptum erga Deum.

D V B I V M I.

An sit speciale præceptum de aliquo actu interno Charitatis, quo Deum quis aliquando amet?

152
PECIALE præceptum de diligendo Deum latum esse, tenent cum D. Thoma omnes eius expostores. Valent. 2. 2. d. 3. q. 19. *punt. 1.* Lorca *secl. 3. d. 47.* Torres *d. 97.* De scandalis infirmorum *dub. 1.* Coninch *d. 24. dub. 2. num. 28.* Sanchez *1. 2. Decal. c. 35. num. 1.* Bonac. *d. 3. qu. 4. punt. 1.*

Quia Deut. 6. dicitur, diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c. Et quia si de fide, & spe datur speciale præceptum (vt vidimus) quomodo negligandu[m] id est Charitati, quæ nos Deo perfectius unit. Verum hæc solimmodo probare videntur dari præceptum de habenda Charitate, utpote ad salutem omnino necessaria, ac non probant dari speciale præceptum de aliquo actu amoris interno. Quæsicerum igitur, num sit speciale præceptum de aliquo actu interno Charitatis, quo Deum quis aliquando amerit?

Non est præceptum speciale. Quia in Decalogo nō continetur huiusmodi præceptum. *Non est.* Ergo signum est præceptum charitatis non speciale esse aliquod speciale præceptum aliquo spe præceptum, sicuti præceptum de proximi dilectione, quod Christus Dominus dixit secundū præceptū esse, nō est præceptū speciale, sed in Decalogi præceptis continetur. Porro in his duobus præceptis vniuersa lex pendet. Sic Valquez *tom. de panit. question. 90. articul. 1. dub. 4. num. 40.* Moli. *p. q. 6. art. 2. & 3. d. uni. membr. 2. Istan concord. Euang. e. 81. Mal-* donat.

Sect. II. De Charitate, Dubia. 139

donat. *Math. 22. vers. 39.* dicens, *hac duo precepta maxima totius legis præcepta à Dominino vocari, non quod distincta ab aliis præceptis sint, sed quia ceterorum compendium, Sanci, in select. d. i. n. 21.*

¹⁶ *Et speciale præceptum. Quia Math. 22. docet Christus Dominus, esse maximum, ac primum mandatum, quod dici non posset, si non esset à reliquo distinctum, & illorum principium, & radix. Certe Deus est obiectum summo dignum amore, tam ob perfectiones, quas in se habet, ob beneficia, quae hominibus conferit: ergo debeat natura humana imperare, ut obiectum tantum speciali aliquo amoris acta prosequeretur. Ita D. Thom. & alii num. 54. citati Castro Palao tom. 1. tr. 6. d. 1. punt. 2. num. 3.*

¹⁷ *Hæc longè probabilius. Amare enim hoc hæc, *hæc* obiectum actu speciali est naturæ rationali, summe conforme. Igitur si ita amandum hominis repræsentetur, & ipse per totius vita cursum actum speciali repellat amoris, censendus est tantum obiectum iniuria afficere. Factor, in Decalogi præceptis contineri formaliter præceptum de dilectione Dei, & proximi, sed potius esse præambula ad omnia illa, ut docuit D. Thom. 2. 2. qu. 4. 4. art. 1. ad 3. Atamen qui seruat illa præcepta diligit quidem Deum, sed non positivo dilectionis ac formalis actus, sed solum virtualiter, & interpretatiæ, quatenus interpretari possumus, Deum diligere, qui eius voluntatem exequitur.*

D V B I V M II.

An hoc speciale præceptum Charitatis sit partim de dilectione naturali, partim de supernaturali?

¹⁸ *Et se est de amore supernaturali, sed in aliis quibus casibus amore naturali est contentum. Hoc pars probatur. Quia dilectio Dei debet esse ex fide non ficta. *Tim. 1.* hoc est procedens ex cognitione supernaturali fidei, & circa supernaturali obiectum: ergo debet esse supernaturalis. Posteriorē ostendo. Quia sepe dilectio expostularū solum ad impedientiam Dei offendit, diuinumque honorem tuendam: sed ad hanc effectum sufficit naturalis dilectio: Ergo supernaturalis non præcipitur. Sic Valentia 2. 2. disputation. 3. question. 19. punt. 1. Sanchez libro secundo, Decalogi capite 33. numero quarto.*

¹⁹ *Nec est præceptum directe de dilectione naturali, neque de supernaturali determinatè, sed solum ut amemus Deum super omnia ob eius infinitam bonitatem, quantum cum Dei gratia possimus. Ex qua obligationis satisfactione oritur, ut illum amemus supernaturali amore, si habitum supernaturalem habeamus, vel auxiliū extrinsecum supernaturale præueniens; si vero illis careamus, Deum naturali amore diligemus. Quia in nostra protestate situm non est Deum amore supernaturali potius quam naturali prosequi; nam cum hæc differentia non tam ex obiecto formalis, quam ex principio influente in actum procedat, & hæc principia non cognoscamus, nec*

voluntati nostræ in operatione subdantur, ut possimus pro libito vti principio naturali, supernaturali excluso: efficitur plane supernaturalem amorem directe præcipi non posse, sed solum indirecte, quatenus nobis præcipitur, ut Deum amemus quantum cum diuinâ gratiâ possimus: alias dignoscemus esse in gratia, si eut cognoscimus præceptio amandi Deum nos satisfecisse. Ita Coninch. de Charitat. d. 24. dub. 2. num. 52. Palao tom. 1. tract. 6. d. 1. pun. 3. num. 2. & alij.

¹⁶ *Cum his opinor, iudicans, non obstat, præcipi dilectionem, quæ ex fide supernaturali oriatur, quæque ad salutem sit necessaria. Quia non præcipitur directe, sed indirecte. Nō enim præcipi nobis potest directe præstare, quod nullo modo cognoscimus. At nos non cognoscimus supernaturali cognitione insigniri: Ergo non potest nobis directe præcipi amor ex supernaturali cognitione procedens.*

D V B I V M III.

An præceptum affirmatiuum dilectionis obligat cum primum quis usum rationis assequitur?

¹⁶ *Obligat præceptum affirmatiuum tempore usum rationis, ut quis ad Deum se convertat, omniaque sua in eum tanquam in ultimum finem dirigere. Quia consentaneum est creature rationali, ut suum Creatorem recognoscat, ac diligerat. Et quia si pro eo tempore hæc obligatio negetur, contingere potest, ut existens in originali, ad rationis usum accedens, venialiter delinquit, mendacium scilicet officiosum proferendo, & cum originali, & veniali è vita decedat. At tali peccatori non est locus assignatus non in inferno, quo decedentes in inferno torquentur: non limbus, quia ibi non est pena sensus, qua veniale purgatur: non purgatorium, vbi Dei amici mundantur argenti in exemplum: ergo concedendis non est huiusmodi casus.*

¹⁶ *Minime obligat. Licer enim conueniens sit, ut quilibet se, sicutque omnia in Deum dirigat, cum primum rationis usum assequitur. At hoc non obligat. ex obligatione fieri, nec suavitati legis diuinæ nec humana imbecillitatē consonum esse potest. Imitatio potius videtur impossibile, nisi aliquo speciali superno lumine illustretur. Quia ad huius præcepti executionem requiritur illius perfecta cognitione: At ante usum rationis nequeunt pueri perfectè cognoscere, quoniam modo Deus sit super omnia diligendus si vero usum rationis accidente præcepto ligantur, sine illius ligantur cognitione. Profecto nullus est, qui cognoscat primum instantem, quod est suæ rationis principium. Quomodo ergo ligari præcepto pro illo tempore potest? Ita Azorius parte prima, libro quarto, capite decimo, questione sexta, & libro nono, capite quarto, questione prima. Valentia 2. 2. d. 3. question. 19. punto tertio. Surius 1. mo quarto, de patib. disputatione undecima, questione secunda, numero quarto, & quinto, & de Charitate dis. 5. sect. 3. n. 7. Sanchez 1. 2. Decal. c. 35. n. 7. Coninch. d. 24. dub. 3. n. 4. 8. & alii apud Azorium.*

140 Theologiae Moralis. Liber XLIX.

163 Fator, proximam rationem pro secunda sententia allatam conuincere, si tematur in-
Eiusdem sententia physicum: at si moraliter sumatur pro aliquibus horis, vel diebus, & si non ita conuincat, suo etiam modo efficaciam ha-
bet. Nam breui illo tempore vix possunt pueri perfecte instrui in iis, quæ necessaria sunt
ad huius præcepti executionem. Cæterum raro vel nunquam instruuntur, quod est signum sufficiens non adesse pro illo tempore talem pueris obligationem. Admitto autem, posse aliquem cum originali peccato, & veniali tan-
tum mori; afferōque ad limbū puerorum defec-
tūrum; illique aliqua temporaria pena confusio-
nis orta ex displicentia sui ob illam maculam esse puniendum. Mecum Coninch-
disputationes 24. de Charitate dubio 8. numero
40. & 41.

enim non restat aliud eligendum. Si vero iam vel semel in vita dilectionis actum gessit, pre-
cepto satisfecit, nec tenebitur aliud actum
elicere. Sic nonnulli, quos pressis nominibus
memorat. Sotus 1.1. de nat. & gra. c. 22. vers. Di-
camus ergo.

Tenetur plane elicere plures Charitatis 168
actus, nec præcepto satisfecit unicum in vita, ^{Totum}
vel morte elicendo. Quia derogat admodum ^{omnium}
amicitiae diuinæ, ut semel tantum in vita ad sui
exercitum obliget. Nam si alia præcepta uni-
co actu contenta non sunt, sed plures expo-
stulantur; ut hoc præceptum omnium dignissi-
mum, unico contentum erit dilectionis actus.
Ita Valent. Sanch. S. Coninch. & alii, quos
refert, ac sequitur. Cast. Pal. tom. 1. tr. 6. d. 1. pun.
4. num. 5.

Primam sententiam communiter ab Aucto-
ribus reprobatam omnino reiicio. Quia non ^{Primum}
solum derogat amicitiae Dei, uti secunda senten-
tiae Doctores asserture; sed quia permititur, ^{sententiam}
in finem vite hanc reiici obligationem: ne-
que arctat, ibi exercendam esse, si quis antea
decorus temporis illi aliquando satisfecit.

D V B I V M IV.

*An præceptum dilectionis obliget pro fine
vitæ solam?*

164 **Obligat** **pro solo vita fine.** **S**olum obligat præceptum elicendi Char-
tatis actum pro vita fine. Quia dum viuimus, Deum, habituali dilectione prosequimur: actum autem amoris elicere oportet speciale-
dum morimur, è quo fortasse nostra eterna
felicitas pendet. Sic Valquez de ponit. quæst.
86. art. 2. dub. 6. num. 11. Et hoc speculatim lo-
quendo indicat esse verius Sancius in select. d.
1. num. 11.

165 **Non obligat pro solo vita fine.** **N**on obligat pro solo vita fine hoc præ-
ceptum, si pro aliquo tempore obligat. Quia hoc
præceptum imponit ad rectam vitæ institu-
tionem, nosque actiones dirigendas in suum
debitum finem, ad gratiam, & amicitiam cum
Deo conseruandam: quæ omnia potius in
principio, quam in fine vite locum habent. Ita
Sanch. lib. 2. Decal. c. 35. n. 8. Pal. tom. 1. tr. 6. d. 1.
pun. 4. n. 4. Suar. de Char. d. 5. sel. 3. n. 1. Valentia-
nus. d. 3. q. 19. pun. 1.

166 **Primum sententiam reiicio.** **E**go quidem iudico, primæ sententię Aucto-
ribus immerito in illud solum tempus hanc rei-
cere obligationem. Vnde si Charitatis præ-
ceptum obligat, pro aliquo tempore actum dilec-
tionis elicere, aptius esse initium, mediumve
vitæ, quam finem.

D V B I V M V.

*Qui semel in vita huic dilectionis præcepto
satisfecit: tenetur alium actum
elicere?*

167 **No tenetur plures actus dilectionis elicere.** **T**empus huius obligationis est indetermi-
natum, & unicum tantummodo. Vnde qui
semel in vita huic præcepto satisfecit, non te-
netur alium actum Charitatis huiusmodi eli-
cere. Quia cum nullum tempus Deus assignet,
quo diligi debeat, sed liberum homini relin-
quit, ut tempore à se electo obligationem exe-
quatur; sit, mortis tempore obligatum esse si
antea obligationem non impletum; ultra illud

170 **O**bligatur quidem. Quia Deus non tam ^{Obligatur}
honorandus est externo cultu, quam in-
terno corpore, quam mente. Sed præcipiens ^{quidem}
cultus internus, qui Deo exhibiti potest, est
dilectio super omnia ergo hæc est illo tempore
præcepta. Sic Sotus in 3. dist. 27. q. 9. n. 1. ad 3.
Tabien. v. Charitas. q. 10. Angel. v. Feria. num. 41.
Gabri. in 3. distin. 37. qua. 1. vni. art. 3. Almain.
qu. vni.

Minime obligatur. Quia non quilibet ho-
noratio interna, quæ diebus festis fieri potest, ^{Non sibi}
præcipitur sed solum quæ necessaria est, ut ab ^{gau.}
opere seruili abstineamus, & Missa intercessus
sacrificii, solum namque hæc præcepta sunt
tam diuinæ præcepto sanctificandi festa, quam
Ecclesiastico. At hæc prestari possunt, ut
de se constat sine dilectionis actu, & ab homi-
ne in lethali existente; ergo. Ita Sanchez lib. 1.
Decalog. cap. 35. num. 8. citans D. Thomam, Na-
uarrum, & alios. Suar. de Charit. d. 5. fed. 3. n. 1.
Coninch. disputation. 24. dub. 3. num. 43. Bona-
cina disputation. 3. quæstion. 4. de Charitate pun-
cto secundo.

Hanc obligationem dierum festorum com-
muniter Doctores merito reiiciunt. Nullus ^{Hoc est}
enim est, qui de hac omissione facta die festo
se acueret. Ergo credibile non est, hanc inesse ^{efficiunt}
obligationem, alias Parochi tenerent suos fi-
deles de illa minere, & ad illius impletionem
excitare, quod videmus à nullo fieri.

D V B I V M

D V B I V M VII.

*An obliget Charitatis praeceptum, accum
dilectionis elicere, cum quis
adulterio Baptismum
recipit?*

¹⁷³ Obligat. **O**bligat plane. Quia suscipiens Baptismum, in eiusque obsequio promittit toto vita tempore perseveraturum. Decet ergo ut hoc prout possumus diuina dilectionis actu obfirmem. Sic Sotus l.1.de nat. & gra. cap.22.casu 1, & liber. 2. de iustit. qu.3.art.10. Valentia 2.2. d.3.ques.19. pun. 1.

¹⁷⁴ Non obligat. Quia ad digne suscipendum ¹⁷⁵ Non obligat. Baptismum, sufficiit attrito concepta ex metu pene, quae amorem Dei super omnia non includit. Ita Sanchez lib.2. Decalog. cap.35. nn.9. Suar. d.5. de Char. sect. 3. n.2. Coninch. d.24. dub. 3. num.44. Palao tom.1. tralat. 6.d.1. pun. 4. numer.7.

¹⁷⁶ Cum his opinor, sciens P. Valentiam inflare, secundae sententiae fundamento solum probari, amorem Dei super omnia non requiri tanquam dispositionem ad Sacramentum digni suscipendum, bene tamen necessarium esse, ut quis rite, ac firmiter se Dei seruum in Ecclesia Christi, cui se aggregat, profiteatur. Profecto neque ad hunc effectum iudicari, amorem Dei necessarium esse, eti conuenientissimum. Nam ipsis Baptismi susceptione cum attritione debita satis se seruum Christi adulterio proficitur, & firmum animum gerit nonquam ab illius obsequio recedenti. Neque opus est militi Christiano, omnia in Deum expresse referre. Sufficit, si virtualiter referat per prout possumus, quod habet, eius voluntati perpetuo obsequiturum.

D V B I V M VIII.

*Quoties Sacra Eucharistia sumenda est,
teneturne quis implore pre-
ceptum?*

¹⁷⁶ **Q**uoties quis ad Eucharistiam sumendam ¹⁷⁷ Non instat ad hoc Charitatis praeceptum. ¹⁷⁸ Non instat ad hoc Charitatis praeceptum. ¹⁷⁹ Existimo obligationem huiusmodi sine fundamento, docti Bannes venia, esse appositam. ¹⁸⁰ Non obligat. ¹⁸¹ Non obligat. ¹⁸² Non obligat. ¹⁸³ Non obligat. ¹⁸⁴ Non obligat. ¹⁸⁵ Non obligat.

suscipiendo Eucharistiam. Vnde hanc obligationem cum communi sententiam omnino reiicio.

D V B I V M IX.

*An obliget Charitati praeceptum, cum quis aliquid egregium opus,
difficile quidem, et ag-
gressum?*

Obligat quidem, cum Martyrium fidelis ¹⁷⁹ Obligat. ¹⁸⁰ Non obligat. ¹⁸¹ Non obligat. ¹⁸² Non obligat. ¹⁸³ Non obligat. ¹⁸⁴ Non obligat. ¹⁸⁵ Non obligat.

est aggredit, vel alium egregium opus difficile plane inire curat. Quia oportet tunc animum ad difficultates superandas Dei amore obfirmare. Sic Valent. 2.2. d.3. q.19. pun. 1. citans Sotum.

Minime tunc obligat Charitatis praeceptum. ¹⁸⁰ Non obligat. ¹⁸¹ Non obligat. ¹⁸² Non obligat. ¹⁸³ Non obligat. ¹⁸⁴ Non obligat. ¹⁸⁵ Non obligat.

Quia oratione, aliisque virtutis actibus potest se fidelis communire, nec necessarium est ad dilectionem Dei super omnia recurrere. Ita

Suar. d.5. de Char. sect. 3. n.2. Castro Palao tom.1.

tralat. 6.d.1. pun. 4. num. 9. Coninch. d.24. du. 3.

num. 45.

Profecto eliciendi tunc dilectionis Dei actus

conuenientiam agnosco, obligationem autem

improbo. Quia fundamento nititur, cum ora-

tiam agno-

ti seruens, ac Sacramentorum usus sit firmis-

imo, obliga-

sum cordis fidelis stabilimentum, ad diffi-

ctionem in-

lia queque superanda.

D V B I V M X.

*An debet dilectionis Dei super omnia
actum gerere, cum magnum
a Deo accipis bene-
ficium?*

Debes profecto. Quia expedit redamare eū ¹⁸² Debes quidem. ¹⁸³ Non debes. ¹⁸⁴ Non debes. ¹⁸⁵ Non debes.

qui te magno beneficio donans te amare

significat. Sic Sotus l.2.de iustit. q.3.a.10. Valen-

dem. 2.2.d.3.q.19.pun. 1.casu 4. Tolet. l.4. sim. cap. 9.

num. 10.

Non debes necessario. Quia ex beneficij ¹⁸³ Non debes. ¹⁸⁴ Non debes. ¹⁸⁵ Non debes.

receptione solum iure naturę ad gratias exhibi-

bitas poteris obligari. Ita Sanchez l.2. Decal. d.

35. n.9. Suar. d.5. sect. 3. n.2. Coninch. d.

24. dub. 3. n.45. & alij.

Cum his opinor. Nam primam sententiam ¹⁸⁴ Ein/dem

firmitate fundamento carere iudico. Acceptio

enim beneficij solum exigit (vti dixi) gratia-

rum actionem: & hanc non immediate post

beneficium acceptum; potest namque gratia-

rum actio absque letali aliquandiu differri.

D V B I V M XI.

*An praeceptum Charitatis obliget, quo-
ties quis blasphemantes
exaudit?*

Obligat plane. Quia blasphemia Deo gra- ¹⁸⁵ Non obligat.

uis infertur iniuria, que quidem medio

dile

142 Theologiæ Moralis. Lib. X LIX.

Obligat dilectionis tuae actu quasi reparatur. Sic Sotus plane. lib. 2. de instit. quest. 3. art. 10. Nauart. summ. cap. 11. numer. 10. Valentia 2. 2. disputat. 3. quest. 19. punt. 1.

186 *Minime obligat. Quia si tunc aliqua sit obligatio, Religioni est adscribenda, cui diuinum honorem defendere, & ei aduersum impide quod quis possit, incumbit. Ita Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 35. num. 9. Palao tom. 1. tratt. 6. d. 1. part. 4. num. 9. Coninch. disputat. 24. dub. 3. numer. 4.*

187 *Crediderim, immixto Charitati huiusmodi obligationem imponi, cum si quæ sit, ad Religionem pertinere videatur. Imo ut hæc obligatio etiam ex Religione sit, debet honor diuinus periclitari, nisi tu eius partes al imponitur. sumas.*

D V B I V M X I I.

An huius precepti exequitio inflet cum graues insurgunt, maxime eidj Dei tentatores, & illis consentiendi periculum adest?

188 *Instat quidem. Istud equidem. Quia actus dilectionis Dei fortissime quæque grauissima tentamina debellat, & ad odium Dei ablegandum agnata est eiusdem dilectio. Sic Sanchez lib. 2. Decal. cap. 35. num. 9. Bonacini. d. 3. q. 4. de Char. pun. 2. numer. 2.*

189 *Non instat regulariter. Quia alii præsidii non instat, robori præcordia possunt, ad tentaniam que regulariter. que superanda, consideratione seilicet gloriæ vincienti promissa, & pœnarum gehenna succumbenti. Ita Coninch. dis. p. 24. d. b. 3. num. 45. & 55. Suarius d. 5. de Char. section. 3. numer. 3. & alijs.*

190 *Idem affer. Existimo, obligationem actus amoris eliciendi ad tentationes vincendas affirmari non debere, nisi dilectio Dei medium esset necessarium, quod raro, vel nunquam præsumi potest.*

D V B I V M X I I I.

Instante mortis periculo, etiam si peccati mortalis conscius non sis, imo etiam si illius conscius Sacramentaliter confitearis obligatus es Deum super omnia diligere?

191 *Obligatus es. Es quidem obligatus. Quia licet certum sit attritionem cum Sacramento gratiæ conferre, quia tamen tibi non constat, huiusmodi attritionem habere, enti debes ad contritionem, vt sic saltæ attritionis & tū elici: s: agitur enim tunc de æterna salute, quam omnibus modis redere securam oportet. Ade, tunc demonem grauissimas tentationes immittere, scientem vtique modicum tempus habere: Debes igitur animum in diuino obsequio meliori modo, quo valeas, obfirmare. Sic Valentia 2. 2. disputat. 3. quest. 19. punt. 10. primo, casu, optimo, Suarius disputat. 3. quæsi-*

11, de Charitate 5. Elione tertia, numero tertio, Coninch. disputatione vigesima quarta, dubio 3. numero 51.

Obligatus non es. Quia si ob incertitudinem attritionis, & gratiæ obtentæ, deberes contritionem, & amorem Dei super omnia procura: re, cum de illo amore nunquam certus sis, non solum semel, sed iterum atqueiterum obligatus es: esse contritionem elicere. Nam cum de salute in æternum perdenda, aut alsequenda agatur, omnibus modis tibi possibilibus lecra reddenda est. Item nullius lethalis criminis conscius obligatus es, non solum dilectionem habere, sed & Sacramentum. Pœnitentia recipere, vt ea via securam redderes (alatem, quæ forte Sacramento recepto pericitatur: quæ quidem concedenda non sunt. Ita Azorius tomo primo, libro nono, capite quarto, quæstio: ne prima, Palao tomo primo, tratt. sexto, disputatione prima, punt. 4. quæstio quarto, numero nono. Sanchez, libro secundo, Decalogi capite 35. num. 9. nono.

Propterea hanc obligationem satis probabiliter adstrui, & in prælii tempore consulendum. At non est omnino certa, si peccati lethali conscius non sis. Nam id puto conuincit secunda sententia appositi fundamento. Cui addiderim, ad tentationes vincendas, dilectionem Dei super omnia necessariam non esse, vt ipse Coninch. fatetur: cum possis diuinum iudicij recordatione, & salutis æternae spe re communice. Quod autem conueniens sit ea summare animum, vt sic omnibus modis securior existas, non probat, te obligatum esse, alias probaret, te esse obligatum actus omnium virtutum exercere, præcipue illarum, aduersus quæ tentationes insurgunt, siquidem hoc exercitamento securior eris. Ergo sufficit si in illo casu præstes, quæ moralè constituent securitatem.

D V B I V M X I V.

Quilibet adulterus tenetur annis singulis actum dilectionis eliere ex precepto Charitatis?

192 *Tenetur quidem. Quia ob beneficia iam accepta, & ob accipienda anno sequenti debetur proculdubio hoc ecclesiæ Numini obsequium. Sic Petr. Ledes. to. i. sum. tr. 3. cap. 5. post 6. concl.*

Non tenetur. Quia id est nimis duuum, & ideo eius assertio nullo fundamento videtur. Ita Castro Palao tomo primo, tratt. sexto, disputatione prima, punt. 4. quæstio quarto, numero 10.

Cum eo opinor. Ceterum vt certum tempus huius obligationis affigetur, duplum obligat: ionem distinguo; aliam, quæ per se ex vi Charitatis oritur: aliam, quæ per accidens ratione alicuius adiungi, cui Charitatis dilectio est necessaria. Quando enim dilectio non est per se, sed aliunde necessaria, si illam quis omittat, non aduersus Charitatem, sed auersus aliquam virtutem delinquit. Exemplum exhibeo. In mortali existens vis ministare, aut recipere ali-

191

Tenetur.

Non tenetur.

193

Non tenetur.

194

Non tenetur.

195

Non tenetur.

196

Non tenetur.

197

Non tenetur.

198

Non tenetur.

199

Non tenetur.

200

Non tenetur.

201

Non tenetur.

202

Non tenetur.

203

Non tenetur.

204

Non tenetur.

205

Non tenetur.

206

Non tenetur.

207

Non tenetur.

208

Non tenetur.

209

Non tenetur.

210

Non tenetur.

211

Non tenetur.

212

Non tenetur.

213

Non tenetur.

214

Non tenetur.

215

Non tenetur.

216

Non tenetur.

217

Non tenetur.

218

Non tenetur.

219

Non tenetur.

220

Non tenetur.

221

Non tenetur.

222

Non tenetur.

223

Non tenetur.

224

Non tenetur.

225

Non tenetur.

226

Non tenetur.

227

Non tenetur.

228

Non tenetur.

229

Non tenetur.

230

Non tenetur.

231

Non tenetur.

232

Non tenetur.

233

Non tenetur.

234

Non tenetur.

235

Non tenetur.

236

Non tenetur.

237

Non tenetur.

238

Non tenetur.

239

Non tenetur.

240

Non tenetur.

241

Non tenetur.

242

Non tenetur.

243

Non tenetur.

244

Non tenetur.

245

Non tenetur.

246

Non tenetur.

247

Non tenetur.

248

Non tenetur.

249

Non tenetur.

250

Non tenetur.

251

Non tenetur.

252

Non tenetur.

253

Non tenetur.

254

Non tenetur.

255

Non tenetur.

256

Non tenetur.

257

Non tenetur.

258

Non tenetur.

259

Non tenetur.

260

Non tenetur.

261

Non tenetur.

262

Non tenetur.

263

Non tenetur.

264

Non tenetur.

265

Non tenetur.

266

Non tenetur.

267

Non tenetur.

268

Non tenetur.

269

Non tenetur.

270

Non tenetur.

271

Non tenetur.

272

Non tenetur.

273

Non tenetur.

274

Non tenetur.

275

Non tenetur.

276

Non tenetur.

277

Non tenetur.

278

Non tenetur.

279

Non tenetur.

280

Non tenetur.

281

Non tenetur.

282

Non tenetur.

283

Non tenetur.

284

Non tenetur.

285

Non tenetur.

286

Non tenetur.

287

Non tenetur.

288

Non tenetur.

289

Non tenetur.

290

Non tenetur.

291

Non tenetur.

292

Sect. II. De Charitate. Dubia. 143

quod Sacramentum teneris peccatum ab animo expellere, ut digni ministri verbi gratia, Baptismum, aut Poenitentiam: quod nisi media attitione cum Sacramento Poenitentia, vel contritione, quae amorem Dei super omnia includit, fieri non potest. Si igitur tunc haec media omittas afflumere, & Sacraenta ministri non aduersus Charitatem, sed aduersus Religionem delinquent, quia ex Religione obligatio dilectionis auctum eliciendi, ortum habebat, casu quo Poenitentia Sacramentum non recipiebas. Porro de hac obligatione non est sermo, sed de illa, quae per se, & ex vi Charitatis oritur. Haec ergo obligatione existimo, quae liber adulterum teneri non singulis annis, sed aliquoties in vita, ita ut non multo tempore hoc exercitium differatur. Signare autem tempus hoc fieri non potest, sed prudentis arbitrio est mensurandum. Reputarem vero trium annorum dilationem grauem esse. Nam qui tanto tempore diuinam bonitatem non reclamat, eam contemnere videtur, & in periculo eam offendendi, & humanis rebus postponendi constitui. Mecum Coninch. disp. 24. dubio 3. num. 53. Surius de Charitate. d. 5. sett. 3. num. 4. Monerim tamen, caro quilibet fidelem, nisi depravatus sit moribus, huius peccati reum existere: quia saepe conatur contritione, se ad absolutionem disponere, saepeque beneficia divina, & summam bonitatem considerat quibus ad effectum debitum amicitia excitat.

CAPVT XV:

Circa praeceptum Charitatis erga proximum.

DUBIVM XV.

Obligamurne ad aliquem amorem internum erga proximum ex Charitate procedentem?

VPPONO, nos obligatos esse ex Charitate proximum sicut nos ipsos diligere. *Math. 22. Diliges proximum tuum sicut te ipsum.* Vbi particula sicut non qualitas, sed similitudinem denotat, quod frequens est in Scriptura *Ioann. 13. & 15.* Hoc est praeceptum meum, ut diligatis inuicem, sicut dilexi vos. *D. Thom. 2. 2. quest. 44. art. 7.* *Athan. serm. 4. contra Arrian.* Quæsierim vero, num obligemur ad aliquem amorem internum erga proximum ex Charitate procedentem?

Obligamur quidem. Quia Dominus eodem modo de precepto dilectionis proximi locatus est, ac de precepto dilectionis Dei. *Math. 22. Diliges Dominum Deum tuum, &c.* *Hoc est maximum, & primum mandatum.* Mox subiungit, *Secundum autem simile est huic, Diliges pro-*

ximum tuum sicut te ipsum. Sed præceptum dilectionis Dei obligat ad auctum internum: ergo & præceptum dilectionis proximi ad actum internum obligabit. Sic nonnulli Euangelij Expositores.

Non obligamur. Quia ex Charitate solum tenemur diligere Deum, vel proximum, quatenus talis dilectio illorum cedit in bonum: at actus internum dilectionis in proximum in bonum proximi non cedit cum illi incognitus sit: cedit autem in honorem Dei, cui omnia patent: ergo respectu Dei tenemur amorem internum generare, & respectu proximi solum quantum est necessarius ad vitandum odium, vel ad opera misericordia, & benevolentia signa illi debita exhibenda. Ita Scot. in 3. *dij. in. 30.* §. *Quantum ad hoc. D. Thom. 2. 2. quest. 25. art. 8.* in corp. *Lorca 2. 2. fection. 3. disp. 58. numero 10.* *Surius de Charitate, disp. 5. sett. 4. num. 4. Coninch. d. 24. dub. 4. concl. 1. & 2. numer. 66. & 67. & alij.*

Profecto prima sententia ratio omnino concinuit, obligatos nos esse proximum amare, illiusque bonum expetere: sed huic obligationi crediderim fieri satius amore ipsius Dei, qui saltem virtualiter est amor proximi iuxta illud 1. *Ioann. 4.* *Hoc mandatum habemus a Deo, ut qui diligat Deum, diligat, & fratrem suum.* Nam qui Deo placere in omnibus intendit, eiusque exequi voluntatem, necessario salutem proximi velle debet, illamque procurare, prout nouerit Deo placere. Amare autem proximum amore interno distincto ab amore ipsius Dei, non obligamur, nisi forte fuerit aliquando necessarius ad aliqua debita opera exhibenda.

199
Non obligamur.

200
Auctoris resolutio.

DUBIVM XVI.

Si proximus offensor ultra humilem venie petitionem venia iniurie tibi illate satisfactionem offerat sufficiensem: vel iniuria talis sit condonis, ut requeste reparari, uti in nece filij, aut parentis contingit: poterisne actionem iniurie coram iudice prosequi?

Ceram est ex fide te obligatum esse tam iure naturæ, quam divino peccatores, & inimicos diligere. Quia sunt vere proximi ad Dei imaginem creati, & supernaturalem capaces bonorum, ob quæ digni amore obliiciuntur. Ex hac obligatione infertur, te non posse peccatori, aut inimico velle malum aliquod, qua malum illius est. Quia hoc intrinsece malum est, & nulla ratione valet honestari. Et obligatum esse iniurias remittere toto ex corde, etiam offensor non petat, hoc est, obligari à voluntate vindictæ abstinere, qua malum iniuriantis est; immo te ita cum inimico portare, ut neque ipsi, neque aliis præbeas suscipendi fundamentum, te adhuc fouere inimicitias. Quia ex obligatione Charitatis teneris nemini scandalum excitare. Unde non licet inimicum, quia inimicus est ab oratione, auxilio, beneficio

201
Nonnulla suppono.

DVBIVM XVII.

An peccet quis contra Charitatem, si constitutus in æquali necessitate bonorum, que ex obligatione conferuare debet, ut vita, & corporis: cedat sui conservationi, ut vita, & corpus proximi conservetur?

Scio, pro bono Reipublicæ debere quemlibet fortuna bona, imo & vitam expende. 205
Statu quo
re. Scio, non tenere in æquali sua, & alterius sieni, necessitate alium sibi præferre. Scio, in bonis fortuna posse præferre sibi proximum. Dubito vero, an peccet contra Charitatem, si constitutus in æquali necessitate bonorum, que ex obligatione conferuare debet, verbi gratiæ, vita, & corporis: cedat sui conservationi, ut vita, & corpus proximi conservetur?

Peccat quidem. Quia Charitas obligat propriam, & alienam vitam conferuare, & certe paribus prius obligat propriam, deinde alienam. Quia propria vita magis est cuique coniuncta. Ergo contra Charitatis obligacionem precedit, qui hunc ordinem permutetur. Peccat quidem. Quia Diu. Thom. 1. 2. questione vigesima sexta, articulo quarto, Paludanus in quarto, distinctione decima quinta, questione tertia, articulo secundo, conclusione tercia, Gabriel. ibidem distinctione decima sexta, questione quarta, articulo secundo, conclusione prima, & Diu. Augustin. 1. de mend. v. cap. 6. ait: Si quis exponat vitam corporalem propriam pro vita corporali alterius, iam non diligit proximum sicut se ipsum, sed plusquam se ipsum; quod sane doctrina regulam excedit.

Minime peccat, sed potius opus gerit laudabile. Quia non tenetur quis propriam vitam ita conferuare, quin possit eam periculo ob aliquem honestum finem exponere. Sed conferuare vitam proximi est finis honestus, & proprius virtutis Charitatis, & fortitudinis: ergo non peccat, si ob hunc finem vitam propriam exponat. Sic Lessius lib. 2. cap. 9. dub. 6. numer. 1. Coninch. disputatione 2. 2. dubio 6. numer. 8. c. tans alios.

Ego quidem vni, & alteri sententiam adhæreo verum utique continentis. Prima enim procedit, quoties nulla specialis ratio adest vitam propriam exponendi, nisi alienæ conservatio, ut contingit, cum illam quis exponit non pro amico, nec benefactore, nec Reipublicæ necessariis: sed pro extraneo. Secunda vero procedit, cum aliqua specialis intercedit ratio, scilicet ostendere amico debitum officium, gratificari illi beneficia, alicui utilitati communi prævidere. Quia tunc non amat proximum quis plusquam se, sed opus virtutis pro vita diligit. Huius mentis inuenio esse Suarium d. 9. de Ch. sect. 3. n. 7. & Valentiam 2. 2. d. 3. qu. 4. concl. 1. Et hic dicendi modus Ferdinandus à Castro tom. 1. tract. 6. d. 1. punct. 8. num. 5. & mihi probabilior apparuit.

DVBIVM

ESCI
Theor.
Tom. 5.
T. C.

202
Non potest. *Cap. Si quis constitutus distinct. 90. Fabianus Papa dicit: Si quis ob iniuriam acceptam grauiter contristatus est, & satisfactionem oblatam noluerit admittere, grauissimum paenit ad id est compellendum. Et quia videbis ex affectu vindicta in actione illa, post satisfactionem oblatam persistere. Sic Beja parte prima summe casu decimo. Azorius parte tertia, libro duodecimo, capite de imo tertio, questione septima, inclinat Sylvest. v. Charitas, question. 9.*

203
Poteris plena. *Cap. Si quis constitutus distinct. 90. Fabianus Papa dicit: Si quis ob iniuriam acceptam grauiter contristatus est, & satisfactionem oblatam noluerit admittere, grauissimum paenit ad id est compellendum. Et quia videbis ex affectu vindicta in actione illa, post satisfactionem oblatam persistere. Sic Beja parte prima summe casu decimo. Azorius parte tertia, libro duodecimo, capite de imo tertio, questione septima, inclinat Sylvest. v. Charitas, question. 9.*

204
Auctoris resolutionis. *Cap. Si quis constitutus distinct. 90. Fabianus Papa dicit: Si quis ob iniuriam acceptam grauiter contristatus est, & satisfactionem oblatam noluerit admittere, grauissimum paenit ad id est compellendum. Et quia videbis ex affectu vindicta in actione illa, post satisfactionem oblatam persistere. Sic Beja parte prima summe casu decimo. Azorius parte tertia, libro duodecimo, capite de imo tertio, questione septima, inclinat Sylvest. v. Charitas, question. 9.*

Teneturne quis unum proximum pre alio
diligere?

¹⁰⁹ **N**on tenetur. Quia 1.1. de Doctr. Christ. cap. 8. fatur: Omnes homines aquae diligendi sunt, sed cum omnibus prode se non possit huius potissimum consulendum est, qui pro locorum, vel temporum, vel quarumlibet rerum opportunitatis cōstrictus ibi quasi quadam for-
te inunguntur. Vbi distinguit Docto eximius dilectionem à beneficentia, & in dilectione affirmat omnes debere esse aequales, secus in be-
neficentia. Quod clarus dixit ad cap. 6. Galat. Operamur bonum ad omnes, maxime ad domi-
cos fidem. Omnibus, (inquit,) pari dilectione vi- ta optanda est: et si non omnibus eadem pos- sit exhiberi dilectionis officia. Sic Augus- tinus.

¹¹⁰ **T**enetur quidem aliquando unum pre alio
diligere. Quia vnum pre alio sibi, & Deo con-
iunctior est. Quod non solum intelligendum est de dilectione in effectu, id est, in exteriori
beneficentia: sed etiam in affectu. Ita D. Thom.
2.2. qu. 6. art. 6. Valen. 2.2. disp. 3. qu. 4. punct. 4. Torres diputat. 76. Suarus de fide, disput. 9. se-
ction. 4. a numer. 2. Coninch. disput. 25. dubio 8.
numer. 112. Bonacina disput. 3. qu. 4. de Charitat.
punct. 5.

¹¹¹ **H**anc sententiam certam omnino esse iudi-
co. Quia in effectu non potest aliquem quis
ex indico, pre alio diligere, quin simul in effectu illam
pre alio diligat. Diligere enim in effectu vnum
pre alio est conferre illi bonum aliquod, altero
omisso. Haud alter in effectu vnum pre alio
diligere est, velle conferre illi bonum,
omisso altero. Ergo impossibile est, te posse, &
teneri vnum proximum pre alio in effectu di-
ligere, quin simul in effectu tenearis. Nec ob-
stat Augustinus. Omnes enim ex parte nostra
sunt aequaliter diligendi, quia omnibus debe-
mus velle aequae beneficere, si omnibus possi-
mus. At calu, quo omnibus non possimus pro-
delle, tenemur coniunctiorem minus coniunc-
to preferre, & hoc velle.

An coniunctio spiritualis sit naturali preferenda in spiritualibus?

¹¹³ **C**ertum mihi, in necessitatibus temporalibus
debet patrem carnalem spirituali-
preferre: & filium naturalem spirituali subdit:
& sic de reliquis. Quaeferim vero, an coniunc-
tio spiritualis sit naturali preferenda in spi-
ritualibus, verbi gratia, an pater naturalis preferendus spirituali sit, & filius naturalis spi-
rituali, nempe subdit in spiritualibus necessi-
tibus?

¹¹⁴ **P**referenda est spiritualis coniunctio. Quia
in spiritualibus bonis videtur pater spiritualis
nobis coniunctior, quam carnalis. Sic Bonacin-
Escr. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

¹¹⁵ d. 3. q. 4. de Charit. pun. 5. Abul. in Matth. qu. 66.
Reginald. lib. 4. num. 317. Valentina 2.2. d. 3. q. 4.
punct. 5.

Minime est preferenda. Quia carnalis con-
iunctio non solum obligat ad prouidendum
sic coniunctis in bonis temporariis, sed preaci. preferenda.
preue in spiritualibus, vtpote magis necessariis:
ergo obligat ad preferendum hos sic naturali-
ter coniunctos eis, qui solum extrinsec*et*, & in
spiritu sunt coniuncti. Ita Suar. d. 9. de Charitat.
feli. 4. n. 19. Coninch. disput. 25. dub. 8. numer. 112.
& alii apud ipsos. Palao tom. 1. tract. 6. d. 1. pun.
10. num. 7.

Fator me decreuisse, primam defensare
sententiam, cum Dini Ambrosij haec verba
perlegi 1.1. offic. 8. Negque enim minus vos dilo opinor.
quos in Evangelio genui, quam si in coniugio sus-
cepissem; non enim vobementior est natura ad di-
ligendum, quam gratia. Plus certe dilige & debe-
mus quos perpetuo nobiscum putamus futuros,
quam quos tantum in hoc sa. ulo. Attamen re at-
tentius considerata, existimo, Ambrofum lo-
quatum esse de amore quo ipse spirituales filios
prosequebatur, non de obligatione illos
pre alii amandi. Cum autem dicit, plus esse di-
ligendos, quos perpetuo nobiscum putamus futu-
ros, quam tantum in hoc sa. ulo: exponi potest
Diu loquatus vel de amore complacentia,
vel certe extra casum necessitatis: vel non
comparasse spiritualiter coniunctos cum iun-
ctis carnaliter: sed absoluere sanctos cum pec-
catoribus, & tunc certum est, sanctos esse ma-
gis diligendos.

An cum consanguinei minus sancti, vel
forte peccatores sint extraneis sanctio-
ribus preferendi?

¹¹⁶ **P**referendi non sunt, sed sanctiores extra-
nei. Quia hi sunt Deo magis coniuncti: sed Preferendi
charitas primò Deum respicit: ergo primo eos non sunt.
respicit, qui Deo sunt coniunctiores. Et quia
sanctiores à Deo pre alii diliguntur: ergo qui
eos pre consanguinei minus sancti, vel pec-
catoribus diligenter, se diuinæ voluntati confor-
maret. Sic Gabr. in 3. disp. 19. a. 2. concl. 7.

Non sanctiores extranei, sed consanguinei mi-
nus sancti sunt preferendi. Quia ex charitate ²¹⁸ Preferendi
obligamus sanguinei iuncti, qui nobis iuncti sunt.
sunt, succurrere: At sanctitas hanc nobis ob-
ligationem non inducit: ergo. Ita Suarus de
Charitate disputation. 9. section. 4. num. 19. Co-
ninch. disputation. 25. dub. 9. numer. 140. ex
Diu. Thom. communiter recepto 2.2. qu. 6. 26.
artic. 7.

Existimo, consanguineos, eti peccatores
sunt, sanctioribus extraneis esse preferendos ²¹⁹ Hoc defen-
sum in spiritualibus, tum in temporariis in do-
casu necessitatis. Quia Charitas naturam per-
ficit, sed natura inclinat amare nobis sanguinei
coniunctos, potius quam meliores, ac
sanctiores: ergo sunt in dilectione preferendi.
Fator sanctiores esse Deo magis coniunc-
tos, & obiecte magis diligibilia secundum se:
ac proinde magis amanda amore complacen-
tiæ

tie, non approbationis. At non sunt obiecta, quæ ex obligatione sint magis diligenda amo-
re absoluto, & appreciativo. Alias obligatus ef-
fes sanctiores diligere illisque prouidere po-
tius quam tibi in peccato existenti.

DVBIVM XXII.

*An mater sit patri in dilectione pre-
ferenda?*

DVBIVM XXI.

*An frater amico, & benefactori prefe-
rendus sit in extrema necessitate?*

220 **Nonnulla** **S**æpè amicitia ita arcta esse potest, & bene-
ficiencia ita eximia, ut coniunctionem con-
sanguinei intra secundum gradum euincat. So-
lum est dubium de consanguineis in primò
gradu, nempè de filio respectu patri, & de
patre respectu filii, & de fratribus inter se: an
hi necessariò præferri debeant semper amico,
ac benefactori insigni? De patre, filio, & vxore
terè omnes Doctores sentiunt, esse necessariò
præferendos cuilibet amico, & benefactori
ob horum strictissimam coniunctionem. So-
lum casu, quo pater, filius, & vxor obligationi
sui muneric non satisficerint: sed potius con-
trarium agere procuraverint, existimant cau-
les Doctores, nos posse amicum, & benefacto-
rem insignem illis præferre, non tamen ad id
teneri. Suarus disputatione nona, de Charitate
sezione quarta, numero decimo quinto, & alij. At
in praesenti fratrem comparo cum amico, & re-
quiro, num in extrema necessitate frater amico
sit præferendus?

221 **Praferendus est.** Quia Proverb. 8. dicitur,
Praferendus est. Vir amabilis ad societatem magis amicus erit,
dus est. quam frater. Vnde raro erit lethale piaculum
amicu, & benefactori fratrem postponere. Sic
Lorca 2. 2. quæstione vigesima sexta, articulo. 9.
nummer. 4.

222 **Non est** **præferendus.** Quia fraternitatis
coniunctione est nimis stricta, quam derogari
non decet ob quacumque signa amicitie, &
beneficiencia. Profecto ad exaggerationem
amicitie alieuius utrum fraterne dilectionis
comparatione, & dictitamus, illos amare, ac
si fratres existenter: ergo fratres amicis sunt
necessario præferendi. Ita D. Thom. 2. 2. que-
stione vigesima sexta, articulo sexto, & nono,
Coninch. disp. 25. dub. 9. num. 5. Valent. 2. 2.
disp. 3. qu. 4. num. 5. Palao tom. 1. tract. 6. d. 1. pun.
10. num. 11.

223 **Autoris** **Ego** existim, semper esse lethale, in extre-
ma necessitate amicum, vel benefactorem fra-
tri præferre, nisi casu, quo frater iura fra-
ternitati violasset, vel amicus esset insignis ad-
modum benefactor. Neque putarim Proverb.
testimonium huic doctrinæ obstat. Ibi enim
solum significatur societate amici nos amplius
delectari, quam cuiuslibet consanguinei; vel
significat, interdum amicum esse nobis fide-
liorem, & vitiorum fratre. Ex quo ta-
men non sequitur esse in ne-
cessitate præferen-
dum.

Comparo iam coniunctos in eodem ordi-
ne, quosnam debetas preferre, cum omni-
bus occurrere non possit. Et quidem commu-
nis sententia est, in coniunctione naturali pa-
trem omnibus esse præferendum, secundum ma-
trem, tertium vxorem, quartud filios. Quia illo
ordine sunt tibi coniunctiores. Coninch. d. 25.
de Charitate dub. 9. num. 149. Bonac. disputa-
t. 3. question. 4. punct. 5. mm. 2. Valentia 2. 2. dispu-
tation. 3. question. 4. punct. 5. Suarus disputation.
9. section. 4. à mm. 5. Quesierim vero an hic
communis ordo possit inverti, ut mater pati
sit præferenda?

Praferenda quidem est patri. Quia mater
magis amat filium, & in eius educatione plus
laborat. Sic aliqui Doctores, quos premissis nomi-
nibus memorat Cast. Pal. citandus.

Minime patri præferenda est. Quia pater
est filii præcipuum principium, ob cuius cau-
sam tenetur arctius, quam mater filio prouide-
re, & illius curam gerere. Ita Coninch., Bo-
nacina, Valentia, & Suarus ubi *spr.* Castro
Palao tom. 1. tract. 6. disputa. 1. punct. 10.
numero 1.

Iudico retinendam esse communem senten-
tiam. Nec enim ratio pro prima sententia
adducta preponderant ei, quam pro secunda sententia
indicauit.

DVBIVM XXIII.

*An uxor sit preferenda parenti-
bus?*

Est præferenda. Quia Gen. 2. dicitur, Quam.
Obrem relinquit homo patrem suum, & ma-
trrem, & adhæredit uxori sue. Et Attrib. 19. Do-
minus, Iam non sunt duo, sed una caro. Sed quilibet
se ipsum preferre debet parentibus: ergo
etiam vxorem. Sic nonnulli apud Castrum Palao
tom. 1. tract. 6. disp. 1. punct. 10. num. 13.

Praferenda non est. Quia esto sit marito in-
timi vinculo coniuncta, parentes sunt filiorum
præcipuum principium. Ita ex communis sen-
tentia Palao tom. 1. tract. 6. disputa. 1. punct. 10.
numero 1.

Idem affirmo. Nam præmissa sententia funda-
mentum solum probat, quod electionem sua, id est
tus vxorem esse præferendam, & quod ea es-
qua ad domus gubernationem pertinent: non
ramen quod extremam necessitatem.

DVBIVM XXIV.

An filii sint parentibus præferendi?

Preferendi sunt parentibus. Quia amor
filiorum est antiquior, & cura illis prouidet. Preferendi
sunt, sicut sicut.

ancior est in patre, quam in filio respectu parentis iuxta illud 2. Corinth. 12. Nec enim debent filii parentibus thesaurizare, sed parentes filii. Sic Valencia 2. 2. disputat. 3. quest. 4. punto 5.

232 Praferendi non sunt filii parentibus in causa
Non sunt necessari. Quia beneficium à patre acce-
perendi, pum est omnium maximum: siquidem ex illo
esse haud simus. Ergo sicut Deus omnibus prae-
ferendas est, quia nobis contulit esse; ita suo
modo pater omnibus debet präferri. Ita Co-
ninch. d. 2, dub. 6, num. 14. 6.

233 Credo parentes semper esse filii præhabendos. Fato appetitus (æ)pe inclinare magis ad filiorum amorem, quam parentum: eaque de causa facilius patrem amare filium, quam è contrariis tamen inde infertur, patrem non esse præferendum: com. Charitas, & inclinatio naturalis rationalis ad patrem potius, quam ad filium propendeat. Nec contraria ex Pauli testimonio colligitur; solum enim probat, extra necessitatem filios, præcipue non emancipatos esse parentibus præhabendos; quia filii sub cura, ac prouidentia parentum existentibus, non tenetor pater tum in temporalibus, tum in spiritualibus prouidere, & pro maiori illorum profectu inuigilare. Addo, neque etiæ extra necessitatem in temporalibus teneri filium, etiæ possit, prius alius filii prouidere, quam parentis quia prouidentia parenti prouidet, & sibi: com bona parentis iure hæreditatis ad ipsam deueniant, & nemo tenetur alius cum iatura propriiorum bonorum extra necessitatem occurrere.

DUBIVM XXV.

An filij sint præponendi uxori?

²³⁴ **S**unt præponendi. Quia vxor propter filios
præponendi signendos assumitur. Ergo filij sunt vxori
sunt. præponendi. Sic Valentia 2.2. disput. 3. quest. 4.
punct. 5.

235° **Præponendi non sunt.** Quia vxor est filio-
Præponendi tum principium: & quia marito est intimo
non sunt, vinculo coniuncta: ergo in necessitate filii est
præponendi. Ita Suar. d. 9. fest. 4. m. s. Bonacina.
d. 3. q. 4. p. 3. s. num. 2. Coninch. d. 25. sub. 6. n.
146 & alii

149. o. aii.).
Cum his probabilitus opinor. Neque enim
vix solum propter filios assumitur; sed ad vi-
tae solitum, & societatem. Copula autem est,
qua propter filios gignendos, vel sedanda ten-
tamina tantum est allumenda. Monerim au-
tem, inter hos consanguineos adeo stricte in-
dictos, mortale non esse affigatum ordinem in-
verttere, (si patrem, & matrem excipias extre-
ma necessitate laborantes.) Quia exclusus
coniunctionis non est ita gravis; & quia non est
satis constans, qui excedant. Quia ultra vincu-
lum coniunctionis naturalis, addidit benevolen-
tiae vinculum. D. Thom. qu. 26. art. 10. Regi-
nald. l. 4. n. 11. Bonac. d. sp. 3. q. 4. pan. 5. nu-
mer. 2

Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

CAPVT XVI.

*Circa externum Charitatis effe-
ctum, qui est Eleemosyna.*

ARIOS enumera Charitatis 240
effectus, alios internos, ex-
ternos alios. Interni sūt com-
placientia, desiderium, gau-
dium in hunc Dei. *Si* *De*
Charitatis effectibus.

diu in bono Dei, & proximi
mi, misericordia in proxim
um, quæ in compassione alienæ miserie con
sistit de quibus nil speciale annotandu
oc
currit. Lege D. Thom. 2. 2. q. 27. 28. 29. & 30.
vbi eos apprime exponit. Alij lunt effectus ex
terni, quorum primus est generalis scilicet Be
neficencia, quæ, vii ait Doctor Angelicus q. 31.
communiter receptus, consistit in faciendo ali
cui bent. At quia duplicerit proximo facere be
ne potes, corporaliter scilicet, & spiritualiter:
ideo Beneficentia in corporalem, & spirituali
alem diuiditur. Corporalis Beneficentia sibi no
men Eleemosyna arrogat: spiritualis vero Cor
re
ptio vocatur. Et iuxta hanc diuisiōnem primo
de Eleemosyna, deinde de Correptione lermo
procedet.

N 2 DUBIVM

An in extrema necessitate ex necessariis statui, & superfluis nature tenetur quis proximo subvenire?

24¹
Coriareco- **R** Ecole ex *sectione*. 1. *triplicem esse proximi*
necessitatem extremam, grauem, & com-
munem: vna, ex quibus facienda est eleemosy-
na, alia esse necessaria, alia superflua: non esse
obligationem ex Charitate proximum ege-
nun inquirendi, sed sufficere, si paratus sis ei
subuenire, dummodo Praelatus non existas: ob-
ligationem ex Charitate solum esse, quando
proximus necessitatem patitur alias non sub-
leuandam. Quiescerim verò, num in extrema
necessitate ex necessariis statui, & superfluis
nature teneatur quis proximo subuenire?

242 **Tenetur quidem.** *Quia alias nullum esset eleemosynæ præceptum, si pro hoc tempore non obligaret conuenientia statui, que naturæ necessaria non sint, ergo non tribuere. Neque Charitati fieret satis, si bona temporaria tibi non simpliciter necessaria pro vita proximi non expenderes. Sic fere omnes Doctores cum D. Thom. 2.2.44.3.2.art.5.in corp. Medin. de eleemosyn. qu.3. §.verum. Valentia 2.2.4.3. qu.9. punt. 4.*

243 Non tenetur, **Quia** non videtur obligan-
dum esse, vitam proximi conferuare cum tam
gravi eius detrimento, quale est fieri miserum.
Et quia non obligatur architus vitam proximi
conferuare, quam propriam, sed propriam non
tenetur conferuare cum proprij status amil-
fione: alias omnes opes deberet in curatione
alicius infinitatis expendere, si hac via sa-
nandum sciret, &c. è contra moriturum. Et quia
Reipublicæ utilius videtur nobilis retinere
statum, quam priuatum pauperem è viuis ex-
cedere. Ergo non tenetur quilibet nobilis, ac
dites à suo statu cadere, vt vitam cuiuslibet
conferuet. Ita Coninch. *disputatione vigesima*
septima, *dubio octavo*, à numero 1 34. *Castro Pa-*
lao tom. 1. tractat. 6. disputation. 2. punct. 2. numer-
ro sexto.

244 **Profecto si bona expendenda sint tuo, tuo-**
Hanc sen. rumque ita necessaria, vt absque illis nulla ratione conservari possit status; sed necessario ab illo cadere debetas; censeo esse satis probable, **lens esse pri-** te non esse obligatum ea proximo particulari extremam necessitatem patienti elargiri. Non enim obstat, vitam esse bonum longe nobilius cunctis fortuna bonis, vt tenearis omnia tua bona pro vita cuiuslibet expeditere quia si non potes ea expendere, quin tuam vitam miseram efficias, non teneris te miserum reddere, vt alium in vita conserues. Ester enim obligare te ad malum aequa graue sustinendum, quale est illud quod a proximo vitare contendis: quod nullo modo caritas dictere potest. Ita crediderim, te non esse obligatum magnas diuitias expendere, verbi gratia, ter, vel quatuor malle aureos pro cuiuslibet priuati vita redimenda, etiam si obinde ab statu cadere non debetas. **Quia illi sumptus in morali estimatione, &**

quoad Reipubl: c: vtilitatem pretiosior priua-
ti hominis vita est. Coninch. *disputatione 27.*
num. 143.

*Extra necessitatem extremam obligaturne
quis eleemosynam facere sub graui
piaculo?*

Non obligatur. Quia Charitas quem obli- 245
gare non potest ad subueniendum pro-
ximo aetiori vinculo, quam ad subueniendum gatu.
sibi: At sibi non est obligatus subuenire in gra-
ui necessitate, sed eam libenter pati propter
Deum potest: ergo nec proximo tenetur. Cer-
te si graui proximi necessitate esset quis obliga-
tus succurrere, cum haec necessitates saepius oc-
currant, non posset filii thesaurizare, nec ad
fundandam Ecclesiam, (verbi gratia,) obserua-
re diutinas. Sic Gabriel, in 4. distinc. 16. ques. 4.
2. conclus. 4. Medic. C. d. de paenit. tractat, q. de
recess. dandi elemos. Gerlon. 2. pari. al. h. b. 11.
littera O. & ali plures, quos referunt Vasquez
opus ul. de elemosyn. cap. 1. al. b. 3. Suarius dis. p. 7.
feli. 3. & Coninch. dis. p. 27. dubio 8. numero 18.
Et probabile reputat. Bonacini. d. 3. q. 4. p. 111.
6. num. 8.

Obligatur quidem, si superflua statim habeat. Secus si solum necessaria habeat statim. Quia iure gentium dominus rerum sicut introductus at credendum est, esse taliter introducta, ut quisque auctor, quae libi necessaria sunt, reliquae gentibus distribuatur: alia inordinata esset rerum divisio, & contra ordinem Charitatis: ergo ex eo praecisus, quo quis habeat superflua, cogit in pauperes distribuere. Ita Caietan. 2.2. question. 3. articul. 5. Valentia 2.2. disputat. 3. question. 9. articul. 4. §. 2. Bannes ibi, que. 3. 2. articul. 3. dub. 2. Torres disputatio. 81. dubio 2. Reginaldo libro. 4. num. 2. 5. 2. Lorca 2. 2. dis. 39. numero deoim quarto, & vigeſimo ſecundo, Bonacin, citat. num. 8. 246 Obigau plant.

Ego autem existino cum obligari sub grau-
piaculo eleemosynam elargiri proximo graui-
ter indigeti ex superfluo statui presentis. Quia
Charitas suum obligat, ut proximi graue dam-
num evitare proceret, quando sine gratia dam-
no proprio id agere potest: ideoque si domum
proximi conflagrare alpicari, & facile quis va-
leat impedita mortaliter delinquit, si non im-
pediat sed expendendo aliqua bona, que illius
presenti statui necessaria non sunt, & ex alio
capite quantitas magna non sunt, haud gra-
uus patire incommode. Igitur ea expenditure
tenebatur. Sicut. mecum d. 7. i. 7. 3. n. 5. Coninc-
h. d. 27. dub. 8. n. 12. 5. Porto in communis necessita-
te pauperum obligatum eum esse crediderim
eleemosynam aliquoties facere ex bonis, que
illi necessaria non sunt ad presentem, & futuri
pretensionem statum acquirendum, & conservan-
dum: esto sunt necessaria, ut cōmodius illos sta-
tus valeat sustinere. Quia diues habens super-
flua, & eleemosynam longo tempore omittens
plurimis egenis expostulantibus, graue detri-
mentum Reipublice infect, cū totum onus alī di-
pauperes, in ipsam transferat, neq; illi subfidiū
præter.

præster, cum facile possit. Neque obstat, omissionem cuiuslibet elemosynæ non esse peccatum mortale, immo nec veniale, quando voluntatem habes alius succurrendi, & de facto alius succurrit. Quia si ea voluntate cares, & nemini intendis succurrere, proculdubio delinquis. In priori enim casu iam aliquo modo Reipublicæ onus alienas, eique subsidium prestatas. At in secundo Rempublicam grauas, & te inhumane, ac durum ostendas, aliusque impetratis præbes documentum. Legi Valentianam disputatione vigesima septime, dubio octauo, numero 131 & Bonacinam dis. p. 3. question. 4. punct. 6. num. 8.

D V B I V M X X I X.

An in casibus in quibus quis obligatus est elemosynam facere: enetur ex iustitia?

148 *T*enetur non solum ex Charitate, sed ex iustitia. Quia ex iure naturæ omnia erant communia ante diuisionem, iusque gentium diuisionem introduxisse: sed non est credendum, diuisionem introduxisse cum violatione Charitatis: ergo cum Charitas obligat relinquare egeni bona necessaria, iam illa bona cellant esse illius, cui iure gentium fuere applicata: ergo manent communia, ac proinde illius, qui illis indiget. Porro index cogere potest habentem superflua, ut egenis succurrat, ab illo que bona tanquam iniuste detenta auferet: ergo ipsis ante talen coactionem ex iustitia tenebatur. Sic Caicetan. 2. 2. questione decima octaua, articulo quarto, Aragon. questione trigesima secunda, articulo quinto, Turcrecret. ad Cap. Si feneraueris, oportet quiesima sexta divisione, Sarmiento libro secundo, de redditio. Ecclesiastice, parte tercia, capite quarto, numero tertio. Diu. Thom. 2. 2. question. 118. articulo quarto, ad secundum, vocat hoc debitum legale, quod condistigunt contra morale debitum: proinde docet esse ex iustitia.

149 *N*on tenetur ex iustitia, sed ex sola Charitate. Quia proximus duplicit tantum genere bonorum potest indigere ad indigentiam propulsandam, scilicet nostris actionibus personalibus, vel bonis fortuna iam à nobis possessis. At nullum ex eiusmodi bonis tenetur ex iustitia in eius obsequium impendere, sed solum ex Charitate: ergo. Et quidem de personalibus actionibus videtur manifestum. Non enim ob necessitatem alterius amittis libertatem tibi à natura donata, neque servus indigentis efficeris: sed, & quod liber manes, & quod dominum retines actionem, ac si nullus eis indigeret: ergo non delinquis contra iustitiam eas actiones denegando. De bonis autem iam à te possessis sic probo. Quia licet iure naturæ illa bona ante possessionem nullius essent, ideoque communia dicuntur: At semel à te accepta, & collecta, tua quidem sunt. Neque ob indigentiam alterius desinunt esse tua: quod à fortiori militar in pecunia, vestibus, ac cibis, que tua, vel tuorum industria laboreque sunt comparata: ac proinde sunt fructus ma-

Escol. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

gna ex parte personales, quorum dominio priuari ob viiius indigentiam potes. Ita Nauarr. summ. cap. 14. num. 7. & 8. Turrian. 1. 2. di. pu. 8. 2. dub. 3. Lora sed. 1. disp. 39. num. 45. Valsquez opuscul. de elemosyn. cap. 1. dub. 5. num. 17. Coninch. disp. 27. dub. 7. num. 104. Reginaldus lib. 4. num. 6. 4. Suarins disp. 7. sect. ultim. de Charit. Bonacin. disp. 3. qua. 1. 4. de Charit. punct. 6. num. 29. & alij.

250 *C*um his sentiens concesserim, ius gentium diuisionem rerum cum Charitatis violatione non introduxisse: abnego tamen, inde fieri reliquise res extra possidentis dominum; sed solum obligasse possidentem, ut eas ex Charitate egenis impertiret. Dicuntur vero fieri communes in necessitate, quia Charitas, quæ non querit quæ sua sunt, eas communes facit, ratione cuius egens potest eis vti abque villa domino illata iniuria: dominus enim ipse in tali viu teneretur ex Charitate consentire; quod si de facto repugnet, obstat non potest, quominus egens iure sibi à Charitate concessa utatur; quia est repugnans contra Charitatem, ac proinde nullius momenti.

D V B I V M X X X.

Proximus in extrema necessitate versatur, neque habet alii unde bona, quibus sibi traditum valeat reddere, neque spem habendi illa sine magna difficultate: teneris ei gratis dare: sati facias ei mutuum offerendo?

251 *N*on teneris ei gratis dare, sed satisfacis mutuando. Quia solum teneris necessitati proximi subuenire, & huiusque subuenis mutuo, ac donatione: Potes igitur quod malueris eligere. Et quidem facta mutatione necessitas tollitur: At sublata necessitate elemosyna non obligatur: ergo, Sic Nauarr. summ. cap. 17. numer. 5. 1. Toletus lib. 5. cap. 24. Hanc sententiam approbat grauissimi Doctores sub quadam limitatione, scilicet, ut mutuum non sit abolutum, sed conditionatum, nempe si proximus ad lautiorem fortunam deuenierit. Quia hac via satisfacis elemosynæ præcepto, cum gratis dones, quæ proximo necessaria sunt; et donationi non obstat grauamen impositum restituendi acceptum casu, quo pinguicrem fortunam inierit. Sic Valsquez opuscul. de elemosyn. cap. 1. dub. 6. num. 5. 4. Lessius lib. 2. cap. 16. dub. 1. num. 11.

252 *T*eneris ei gratis dare, nec satisfacis mutuando sub obligatione absoluta, aut conditionata reddendi. Quia vel accipiens elemosynam spem habet abque magna difficultate fore, ut possit acceptum reddere, vel non: si habet, iam non est re, & spes pauper, & ita poteris ei non donare, sed absolute mutuare. Si autem caret tali spes, illi obligatio absoluta imponi non potest; quia est contra Charitatem talis impositio, cum ex Charitate teneris proximum à gravi necessitate, sed difficultate liberare, si facile possis, & quia est inutilis talis obligatio, quam ipse subire non tenetur ob opus ex Charitate

N 3

150 Theologiae Moralis. Lib. X LIX.

zitate sibi debitum. Imponere autem obligatio-
nem sub conditione expectando preciſe ca-
sum fortuitum, si forte, inquam, proximus lau-
tiorem fortunam resumperit, præterquam
quod auarissimi est animi, tollit libertatem,
quam patres in elargienda elemosyna recon-
ognoscunt. Ita Valentia 2. disp. 3. que. 9. punt. 4.
Palao tom. 1. tract. 6. disp. 2. punt. 4. num. 5. Tor-
tian 2. 2. disp. 8. dub. 6. & 7. Coninch. disp. 27.
dub. 9. num. 15. Bonacini disp. 3. que. 4. punt.
6. numer. 15. Surius disp. 7. de Charitatem sect.
5. num. 2.

253 *Hoc ex illi-
mo rovabi-
lius esse.* Hoc ex illo probabilius esse. Quia scri-
ptura, & Patres nomine elemosynam præ-
miserunt donationem absolutam sine
villo onere, & obligatione retributionis, ut col-
ligitur ex parabola incidentis in latrones *Luc.*
10. cuiusq[ue] fuit imposta obligatio reddendi
aceptum: & ex modo loquendi Patrum, qui
dicunt, diu iter superflua dispensantes, non bona
propria, sed pauperum dispensare. Si autem
pauperibus imponi posset obligatio acceptum
reddendi etiam sub conditione, non bona ip-
sorum, sed propria diuinitum dispensarentur. Ut
ergo hanc obligationem excluderent, viden-
tur illo loquendi modo vlos fuisse. Igitur non
poteris sub obligatione absoluta, aut condicio-
nata ei, qui extremè indiget, & verè pauper
est, succurrere.

D V B I V M XXXI.

*Afficitur quis grani, vel communi ne-
cessitate: sufficiere ei ex mutuo fac-
currere?*

254 *Sufficit qui-
dem.* Sufficit quidem. Quia huic non debetur sa-
lentatio æque ac ei, qui extremam neces-
titatem parit. Ergo quomodo cumque ei sub-
veniatur, siue gratis, siue ex mutuo siet satis
eiusmodi obligationis. Sic Lorca 2. 2. sect. 3. d.
39. num. 53.

255 *Non suffi-
cit.* Non sufficit. Quia ratio ob quam Dubio
proximo afferimus, in necessitate extrema te
esse obligatum donatione, & non mutuo pro-
ximo succurrere est, quia erat friuola, & nulla
obligatio, cui nulla aderat spes satisfaciendi:
sed cum patitur quis grauem, vel communem
necessitatem, tanquam vere pauper caret spes
satisfaciendi acceptum in illius remedium: er-
go si obligatus es, in extrema necessitate per
donationem agenti subvenire, etiam in graui,
vel communi obligaberis. Ita Coninch. disp.
27. dub. 8. numer. 15. & 15. Surius de Charitatem
disputatione septima, sectione quinta, numero
septimo. Valentia 2. 2. disputatione 3. questione 9.
punt. 4.

256 *Auctoris
resolutio.* Crediderim, idem dicendum esse in utræque
necessitate, cum obligatus es proximo subvenire.
Nam elemosyna, quæ pro graui necessi-
tate, & speciarim quæ pro communi imper-
tinent, ita leues sunt, ut ridiculum videatur,
velle accipientem ad restituendum obligare,
cum nulla sit spes fore, ut possit accipiens sine
notabili diffiduitate acceptum reddere. Fareor
equidem, non æquè deberi sustentationem
grani, aut communi egestate presso, ac si ex-
trema afficeretur, sed quia in una, & al-

tera absolute debetur, esto in una strictius,
quam in altera. Ideo affirmo, te obligatum esse
in utræque necessitate constituto gratis suc-
currere.

D V B I V M XXXII.

*In his casibus, in quibus quis debet
elemosynam mutui facere, potissimum
lucrum cessans in pactum
deducere?*

257 *Orest profecto.* Quia nō peccat contra in-
stutu[m] cum non teneatur ex iustitia ad mu-
tuandum sine pacto. Sic Bonacini disputatione de
tertia, quæstione quarta, de Charitate p[ro]p[ri]o sex-
to, num. 16.

Minime potest. Quia in tantum obligare
quis potest mutuatarum ad lucrum cessans, in No. p[ro]p[ri]o.
quantum i[us] lucrum licite poterat acquirere.
At vigente mutuandi necessitate, non poterat
lucrum acquirere, tenebatur enim mutuare:
ergo Ita Valquez de elemosyn. ap. i. dub. 6. nu-
mer. 57. Palao tom. 1. tract. 6. disputat. 2. punt. 4.
numero 9.

Iadicarim, nullatenus illum posse ad lucrum
cessans mutuatarum obligare. At si requiras,
num omittens dare elemosynam, aut g[ra]m-
atis, aut ex mutuo, cum ex Charitate tene-
tur, obligatus sit damna inde conseruata
restituere: Respondeo, probabilis est, non
teneri. Quia restituendi obligatio solum ex le-
sione iustitiae exoritur.

D V B I V M XXXIII.

*Cum certum sit, Beneficiarios teneri sub
mortali elemosynam facere, vel in
alia pia opera expendere omnia, que
ex beneficij fructibus sua congrua su-
stentationi supersunt: Quo Clericus
est nobilior, & doctior, tanto plus
est illi pro congrua sustentatione af-
signandum?*

258 *Recolo, in omnibus casibus, in quibus laici
obligatur, ebligari, & Clericos. Bona Cle-
ricorum esse in tripli differentia: patrimonia,
lode Ecclesie, quæ successione obnivuntur ad quæ reduc-
tur, quæ donatione, labore, & industria sunt ac-
quisita; bona intuitu Ecclesiastici ministerii
percepta, verbi gratia, stipendia pro celebra-
tione Missarum, pro verbis Dei prædicatione, f[est]i-
tate omnia ex obligatione fiant: itemque
dantur pro Vicaria temporaria, & hac quasi
patrimonialia vocantur; & bona mere Ec-
clesiastica, nempe ex Beneficio percepta, quæ
sunt annui fructus ex decimis, Capellaniis,
aliisque p[ro]p[ri]o Beneficio annexis. Ex bonis
patrimonialib[us] aut quasi, vobis a[li]o titulo Clericos
obligari facere elemosynam, quæ laicos. Clericos
ex patrimonialibus bonis in sui sustentationem
insumentem posse ex Beneficij redditibus tan-
tum in v[er]o, quos voluerit, expendere, vel*

si parce viuendo, minus in sui sustentationem insumat, quam in sumere posset. Beneficiarios teneri ex redditibus Beneficij, quæ sibi super sunt, eleemosynam, vel pia opera expenditure: peccare que lethaliter si ex superfluis sustentationi congenæ, in profanos vlus in gravi quantitate expendat, grauem quantitatæ eæ esse existimari, quæ tertiam, vel quartam partem huiusmodi fructuum expenderit. Congruo sustentationi assignari posse portionem infinitam, medianam & summan, sicut in pretiis rerum venalium cernimus: ut in fine portio congrua sustentationi designetur. 160. media 600. summa 700. quod si Beneficiarius aliquid inde subtertaxerit, possit ut fructus industriae, ac laboris in quo sit beatus expendere, & ditandis consanguineis applicare. Ex Natauro Lessius libro, unde capite quarto dabo sexto numero quadragesimo Molini tractatu secundo de iust. dub. 145. Coninch disputatione vigesima septima dubio undevictimo numero. 177. Iam requiro, nam quod Clericus nobilior, & doctior sit, eo plus illi sit pro sustentatione congrua assignandum?

161 Non est assignandum. Quia Beneficij plus fructus dantur pro competenti Beneficiarij sustentatione, quatenus beneficiarios est: ergo non possunt ex maiori nobilitate, aut doctrina crescere: ex illis enim non crescit dignitas Officij, ad cuius conservationem fructus ordinantur. Sic Locca 2. 2. sect. 3. d. 40. n. 39.

162 Plus assignandum est. Quia ha personæ ratione sua nobilitatis, & doctrinæ regulariter plus aliis Ecclesiæ prosumunt tum auctoritate, tum sapientia: cedit enim in virilatem, & honorum Ecclesiæ huiusmodi Ministros habere, quibus se ab aduersis tueri valere. Ergo quo plus Ecclesiæ prosum, eo vberiorem ab illa sustentatione habere merentur iuxta illud 1. Tim. 3. Qui bene præ sunt presbiteri, duplii honore, id est, stipendio, digni habeantur. Attendendum est, ne fabrica, & ornatus Ecclesiæ obviad, ne perficiatur. Ita Coninch d. 27. d. 11. n. 149. Mol. tr. 2. d. 145. Nataur. in apol. de reddit. q. 1. monito 8. n. 7.

163 Hanc sententiam tenendam esse iudicatur. Quia sic est in præceptu satisque colligitur ex cap. De multa, de præbend. Vbi Iñoc. III. cōc. Concil. Lateran. statuit in pluralitate Beneficiorum posse cum valde nobilibus, seu notabiliter doctis dispensari: inutilis autem dispensatio est, si plus quam alijs in suam congruam sustentationem insumere non posset. Conferit Trid. 24. cap. 17. Et Exirauag. Execrabilis, de præbend.

D V B I V M XXXIV.

Alii Beneficiarij sunt domini reddituum, qui sibi applicantur?

164 Non sunt domini, sed dispensatores. Quia in tempore naescientis Ecclesiæ usque ad annum red. tempus Simplicij, qui anno 471. gubernauit Ecclesiam, Clerici in communione vliebant, nol. Iunque Beneficiorum reddituum habuere

dominium, sed Episcopus omnia administrabat, & ex illis sibi, Clericis, & fabricæ, quæ iudicabat necessaria, concedebat, reliqua ex pendebat in pauperes, sed quia in hac partitione nō ita si tñlerit Episcopi nonnulli procedebant, multæque ex Clericis, fabrica, & pauperibus quærimoniæ excitare ideo Simpl. cōsidereddit. 1. q. 2. in quatuor partes fructus diuist. Primam Pontifici, secundam Clericis pro meriti qualitate, tertiam fabrica quartam pauperibus assignavit. Postea vero temporis successu allæ diuisiones pro locorum communitate fuere factæ, de quibus Gratian. in cap. Constitutio, 16. q. 1. Ex hac varietate factum est, ut fore in nulla Ecclesia pars pauperibus designata reperiatur intacta, sed portus cum aliis partibus permixta: Ergo Clerici, non habent absolute redditum Beneficij dominium, sed eorum sunt dispensatores, saltem circa portionem illam, quæ ad pauperes spectat, & cum fructibus illis assignatis permixta existit. Sic Nabat. question. 2. de reddit fore per totum, alios citatis

265 Domini sunt fructum, qui sibi sunt pro congrua sustentatione assignati, non dispensatores. Quia portio illa, eis assignata in præ-
tū domini. Et quia iniutis effe præfata diuisio, si dominium illi non acquirerent. Et quia diuisio rerum communium, & illarum assignatio dominium transfert iuxta leg. 1. Cod. Communia etiæque indicij. Ita Sarmiento part. 4. de reddit cap. 1. Soto lib. 10. de iust. question. 4. articul. 3. Couar. ad cap. Cum in Officiis de te-
flam. numer. 3. Vasquez de reddit. cap. 1. Pa-
ragraph. 2. num. 27. Molin. tr. 2. d. 243. Coninch
d. 27. dub. 11. num. 185. Valent. 2. 2. dub. 10. qu. 3.
part. 7.

266 Hoc omnino afferendum esse reor. Quod quidem colligo ex cap. Unico de Clericis non Hoc afferet. refid. lib. 6. & ex Trident. ref. 22. cap. 1. vbi ex dum esse prelè dicunt, absentes nullomodo fructus, & vice reor, prouentus facient suos, neque illorum dominium acquirant. Supponit ergo Concilium interestentes fructus facere suos, & dominium acquirere: alias ridicula est priuatio dominij facta à Concilio, si abentes alias illius essent incapaces.

D V B I V M XXXV.

Clericos teneat ex iustitia, quæ ex sua, & suæ familia congrua sustentatio-
ne super sunt, pauperibus elargini. Stat enim
ne super sunt, egenis exhibebet?

267 Quidam celebrius est, an Clericus teneatur Status qua-
ex iustitia sub onere restituendi, & quæ sibi, suæ familia ex congrua sustentatione super sunt, pauperibus elargini. Stat enim optimè dominum fructum illorum acquirere posse, & hanc obligationem habere. Quia potuit Clericis ab Ecclesia hoc dominium sub onere & obligatione concedi?

268 Profecto teneatur Clericus ex iustitia. Quia Ecclesia potuit Episcopis, & Clericis fructus

N 4 Beneficij

*Tenetur ex Beneficij concedere in tam ampla magnitudine, quæ regulariter præmium, seu mercedem laboris excedat, cum hoc onere & obligacione, vt si ex illis aliquid superius congrua sustentationi non necessarium, pauperibus impendatur: Ergo credendum est, ita factum esse, tum quia hac dispositio fauorabilior erat egenis: tum quia S. Patres hoc satis indicant, dum Clericos fructus Beneficiorum male expendentes fures vocitant, ac latrones. Cap. Præcipi-
mū, cap. Ex his cap. Habet. cap. Come-
nienter. cap. Ordinamus, dist. 42. & ali-
bi. Ergo Beneficiarij ex iustitia obligantur, superflua in pia opera expendere, & contra agentes ad restitutionem tenentur, si aliunde bona habeant. Sic pluribus relatis. Nauar.
cap. ultimo decimo sexto quæstione prima in
questione, secund. monito sepius & alijs plu-
res, quo referunt Molina de primog. libro
secundo capite decimo numero quinquagesimo
secundo & noster Molina tractatu secundo de
iust. dub. 144. Couar. cap. Cum in Officiis de te-
flam num. 2.*

D V B I V M XXXVI.

*An Pensionarius teneatur sicut Beneficia-
rius quæ ex congrua sustentatione de-
Ecclesiastica pensionis fructibus
supersunt pauperibus
erogare?*

Non tenetur. *Quia licet bona illa sint Ecclesiastica, dantur tamen in pensionem Nō tenetur.* 270
propter bonum Ecclesię, & in pensionarij alimentum, status autem pensionarij (s. alias beneficiarius non sit) non obligat specialiter. Sic Valquez *Opus de elemos.* c. 4. n. 22. afferens, se videlicet Auctorem obligantem pensionarios ex charitate adhuc ad veteriores vel alias elemosynas, quam saeculares.

Tenetur quidem. Quia hæc obligatio est redditibus Beneficiorum annexa. Ergo ad *Tenetur* quocumque transiunt, debent cū hoc onere, quidam. transire argum, c. *Literis*, de *pignor*, c. *Postulat*, de *decim*. Porro remesum ordinarium fauorabilius extraordinario est, & *Glos*, penult. *Clement*, 1. de *offic*. *ordin*. At redditus pensionum est extraordinarius, redditus vero Beneficiorum est ordinarius: si ergo redditus Beneficiorum hoc onus subit, non debet pensionum redditus ab eo eximi. Ita *Nazar*, in *app*. *question*, 1. monit 80. & in *opusculis* *de* *spoliis* *Cleric*. *Paragragh*, 1. *numero* *sextu* & *Parag*. *septimo* *numeri*, 7. vbi pensionarios Beneficiarii aequiparant. Sed latius id probat *trat*. *de reddit*, *que* *summo* *nito* 32. 271

Ego autem existimo duplicum esse pensio-
nem ex Beneficij fructibus concessam, aliam
seculari, aliam Ecclesiasticam. De pensione
seculari opinionem P. Valquez procedere af-
firmo: de pensione vero Ecclesiastica Naua-
ri tententiam. Ecclesiastica pensio est quasi
quoddam Beneficium, illiusque naturam imi-
tatur; unde quidquid obligationis beneficiario
imponitur ex Beneficij fructibus, imponi etia
pensionario debet. Mecum Molina tractat. 1.
de inst. d. 1. 45. Pensio autem secularis secula-
rium fructuum naturam induit. Vnde pensiona-
rios huiusmodi minime ad vberiorum elec-
mofynam gerendam, quam alios seculares
obligarecm.

D V B I V M XXXVII.

Episcopus Religiosus habetne dominum redditum Beneficij eodem modo quo Episcopi scalares?

269 His temporibus hac sententia communior
est, & mihi plane probabilior. Quod si scrupu-
lus pungat, alios textus esse, in quibus Ec-
clesiastici non domini fructuum, sed admini-
stratores esse dicuntur, ut in cap. Qui Christi,
Hanc sententiam his temporibus co-
munium est, se affirmo.

Sic: Religiosos assumpitos ad aliquod Beneficium ¹⁷³ exculcare, vel Regulare nullum reddituum Beneficij dominium habere, sed statim penes Monasterium existere; ipsique administrationem solum ad vires pios concedi, & non aliter. Quocirca si aliquid in profanos influunt vires, lethaler delinquent, tum contra paupertatis, & vitiū tum contra iustitiam, & aliena

natio facta nulla erit. De Religiosis autem ad Episcopalem statum assumpsis requisitorum sicut alij sacerdotes Episcopi reddituum Beneficij dominionum habeant.

274 Dominum eodem modo ac Episcopi sacerdotes habent. Quia in cap. Statutum. 8. q. 1. dicitur: Statutum est, & secundum Sanctos Patres, à Synodo confirmatum est, ut Monachus, quem electio Canonica à ingle Regula Monastica absoluit, & Sacra ordinatio de Monacho, Episcopum fecit, velut legitimus heres paternam sibi hereditatem postea iure vendicandi posset. ten habeat. In quibus verbis videtur clare exprimi habere dominium paternae hereditatis. Primo quia dicitur esse legitimus heres. Si autem Monasterium, vel Ecclesia dominium acquirecerit, ipsum, vel ipsa, & non ille legitimus heres diceretur, sicut dicitur de Monacho existente in Monasterio. Secundo, quia ei conceditur potestas vindicandi hereditatem paternam, non Ecclesiae: vindicante enim, sibi quia acquirere, proprium est veri domini leg. In rem actionis, & de rei vindicari. Sic Sotus l. 7. de iust. q. 4. a. 2. Vals. l. 2. q. 96. a. 4. d. 165. c. 8. m. 9. 1. & 104. Micha. Medi. de Sacr. homin. contin. l. 5. c. 26. Angl. florib. p. 2. q. 2. de voto. a. 2. p. 3. dif. fiscal. dub. 5. Palaci. 4. dif. 3. 8. d. 1. Gracian. regul. 320. n. 4.

275 Non habet dominium sicut Episcopi sacerdotes, sed manet voto paupertatis astricatus. timor et Quia Religiosus factus Episcopus versus Religiosas existit, alias non obligaretur habitum Iuris Religiosis gestare: sed de essentia Religionis non solum est votum castitatis, sed etiam paupertatis & obedientiae cap. Cum ad monasterium, de statu monachorum, fine. Ergo hic factus Episcopus omnia huc vota retinet. Ita D. Thom. 2. 2. q. 18. 5. a. 8. Caiet. ibi. Valent. 2. 2. d. 10. q. 3. p. 8. Conar. c. 1. de testam. 18. Molin. de primog. l. 2. c. 10. n. 2. 8. Coninch d. 27. dub. 11. n. 200. Banch. pluribus relatis, l. 6. Decal. c. 6. m. 8. Lessi. l. 2. c. 4. dub. 5. m. 29. Sarmien. de reddit. p. 1. c. 1. n. 10. Nauar. l. de reddit. Eccles. q. 1. mon. 11. n. 1. & 2.

276 Ab hac communis quidem sententia non re-cedam. Quia vota Religiosorum in tantum dispensari poterant, quatenus Episcopali muneri obstarerit: sed abdicatione dominij huic muneri non obstat, concessa libera facultate administrandi Episcopales redditus, reliquaque bona in quolibet decentes usus: Ergo dicendum non est, in voto paupertatis esse dispensatio. Fatoe, quidem, Episcopum esse legitimum heredem (vti ex cap. Statutum vidimus) sibique vendicare hereditatem: non tamen pro fe, sed pro sua Ecclesia: sicut existens in Monasterio ius successions habet, & hereditatem sibi vindicat, non pro fe, sed pro Monasterio, iuxta l. Deo nobis, 5. 6. Hoc etiam C. de Episc. & Cleric.

DUBIVM XXXVIII.

An qui graui necessitate premitur, possit in iusto domino aliena surripere?

Quia quis habet stridissimum ius propriam vitam defendendi, & consequenter assumendi, quae ad hanc defensionem sunt necessaria. Dives vero, à quo assumunt, habet obligationem ea ipsi donandi, vnde non est presumendum innitus, vel saltem non erit rationabiliter. Dixi si alia via sibi succurrere non valeret. Nam si ro-gando amicabiliter diuitem, vt succurrat, valeat sibi prouidere nullatenus licebit ab eo bona clavis auferre. Quia nemini licet, aliena surripere cum uti propria per donationem habere potest. Coninch d. 27. dub. 110. numer. 158. Lessi. l. 2. c. 12. d. 12. n. 66. Quae si autem num graui necessitate pressus, possit, iusto domino, aliena surripere?

Non potest. Quia pauperi non licet à diu-
te surripere, nisi in quantum diues obligatus
est illi daret alius esset bellum ex utraque parte
institutus. diues obligatus non est huic pauperi
patienti graui necessitate dare, sed potest, eo
omisso alii eligere. Ergo. Sic D. Th. 2. 2. q. 66.
a. 7. Caiet. ibi. Sotus l. 5. de iust. q. 3. a. 4. Conar.
reg. pecatum. p. 2. §. 1. m. 3. Suar. d. 7. de chari-
tate. s. n. 8. Faut. c. Si quis 3. de furtis, ubi im-
ponitur potestentia ei, qui in graui necessitate
furatur.

Potest si alia via sibi subvenire non valeret, 279
clā à diuite necessaria surripere. Qui adiunxit est Surripere
insta obligatio ex charitate succurrendi cuius-
potest. patienti graui necessitatem patienti, sicut patienti
extremam, si commode possit. Ergo pauper ac-
cipientias non peccat. Ita Nauar. sum. c. 7. m. 5.
Nauar. lib. 2. de ref. cap. 1. num. 374. Lessi l. 2.
cap. 12. dub. 12. num. 71. Vals. de eleemos. capit. 1.
dub. 7. numer. 60. Coninch disputation. 27. dub. 10.
num. 162.

Probabilis hoc censeo, prefata si existant conditions. At si de facto plures patientes graui necessitatem concurrant, & cogniti sint à diuite quibus omnibus satisfacte non potest ex bonis, quae sibi supersunt, sed solum vni, vel alteri: crediderim, tunc non posse pauperem clam surripere, si ipsi non constat, nolle alii diuite elemosynam impetrare. At in tali casu diues non tenetur, ei elemosynam concedere, sed potest eam alii seruare: Ergo. Neque obstat, patientem extreman necessitatem posse à diuite clam necessaria surripere, etiam si plures alij simili necessitate pressi concurrant, & diues nequeat omnibus prouidere. Quia ius conseruandi vitam, nimis quidem exemplum, hanc tribuit facultatem, neque illius conqueri rationabiliter potest. Fatoe tamen ob hanc rationem eriam in graui necessitate, id esse probable. Nam cum diues omnibus illis diu- sim tenentur prouidere, qui prouenit acci-
piendo, iure à natura sibi concessu videtur uti. Potio cap. Si quis textus loquitur, quando furtum commisum est propter necessita- tem communem: non tamen urgentem, & grauem. Lessius libro secundo capite duo-
decimo dub. 12. fine. Coninch disputation. 27. dub. 10.
& alij.

278 Non potest
aliena sur-
ripere.

279 Surripere
potest.

280 Probabilis
hoc censeo.

DUBIVM

277 Certe mili, in extrema necessitate pos-
se, si alia via succurrere sibi non valeret.

DVBIVM XXXIX.

Rem alienam quis ante necessitatem ex delicto furti, vel rapina habet, eamque, superueniente necessitate consumit: ad pinguorem fortunam veniens, teneturne similem domino restituere?

281
Certa pra-
missio.

Si rem alienam ante necessitatem possideas & in necessitate constitutus, illam consumasti, an a restituione excuseris, sicut si tunc accipiens rem illam consump sis: In hac re est certum, si rem possedam & tibi necessaria habebas ex contractu dominium transferente qualis est mutuum, & venditio, teneri te eam restituere. Quia tunc non consumis alienum, sed proprium, & obligatio ex contractu reddendi rem, perfuerat. Coninch *disputatione vigesima septima* dub. 10. numer. 167. Valsquez de eleemosyn. capite primo dubio octavo. Si autem ex contractu non transferente dominium habebas, verbi gratia, ex commodato, vel deposito: censio probabilis, te non esse obligatum restituere. Quia non teneris rem ex te accepta, cum nihil illius supersit, vt suppono: neque ex iniusta acceptatione, cum nul la fuerit: neque etiam ex contractu prius facto, hic enim solum obligare potest, ad reddendum rem, quando culpa depositarij perit, secus si absque illius culpa, vt in presenti contingit. Azor. l. 12. c. 8. q. 7. Torres. 2. 2. d. 8. 2. dub. 7. Lessi. l. 2. c. 16. dub. 1. 5. Quid verò si quis rem alienam ante necessitatem ex furti aut rapina habeat, eamque, superueniente necessitate, consumat: teneturne ad pinguorem fortunam ve niens, similem domino restituere?

282
Tenetur, re
simile domi
no restitu
re.

Tenetur quidem. Quia esto illam lice in necessitate consumat: obligatio ante necessitatem contracta ex iniusta acceptione non perit, sed suspenditur. Sic Valsq. de eleemosyn. c. 1. d. 8. n. 68. Bonac. d. 3. q. 4. de char. pun. 6. num. 16. Lorca. 2. 2. d. 3. 8. numer. 1. 4. & elij plures apud ipsos.

283
Non tenetur.

Non tenetur. Quia sic consumens rem, videtur satisfacere obligacioni restituendi ante contractu, cum rem consumat sicuti dominus tenetur velle consumi, si apud ipsum extaret. Ita Petr. Nauar. de ref. l. 4. c. 4. n. 24. & 25. Castro Palao. 10. 1. 17. 6. d. 2. pun. 10. num. 3. Coninch. d. 27. dub. 10. n. 166.

284
Cum his
opinor.

Cum his opinor, doctrinam queroboro. Quia ab onere restitundi rem liberatur iniquus re tentor, si absque eius culpa perit, res furtu ablata, eodem modo apud dominum existens peritura, vt probat. Lessi. l. 2. c. 23. dub. 1. 5. At qui si res illa apud dominum existeret, eodem modo periret, ac perit apud iniquum detentorem, cum ipse dominus teneretur, illi in extrema necessitate existenti donare: Ergo.

DVBIVM XL.

Eleemosyna data pauperi simulato transferre in illum dominum?

Transfert quidem. Quia si error non pra cedit circa substantiam actus, sed circa accidentia, non reddit actu ipso iure irritum sed solum irritandum pro voluntate decepti. Sed talis videtur esse huiusmodi error, substantia enim eleemosyna non petit veram paupertatem, sed sufficit existimare impendit, quia non minus apud Deum valet donatio facta vero pauperi, quam facta, si factio profus ignoratur. Sic Lessi. lib. 1. de inf. cap. 18. dub. ultim. numer. 132. Coninch. d. 2. cap. 6. Sotis lib. 9. de inf. q. 7. articul. 3. fine. Addunt Lessi & Coninch consequenter accipientem sic eleemosynam non esse obligatum directe eam restituere; quia illius habet dominium, obligatum tamen esse deceptionem tollere; quia iniuste alium decepit, & ad sibi donandum per fraudem induxit: vt sublata de ceptione, donans liber maneat ad confirmandam donationem, vel ad illam re petendam.

Non transfert dominium, sed nulla est huiusmodi eleemosyna, & pauper factus obligatus est acceptam restituere. Quia error hic est factus substantialis, & reddit actu quoad substantiam involuntarium: Ergo & nullum. Antecedens probo. Quia eleemosyna essentialiter includit misericordiam reuelationem: Ergo si nulla est misericordia, que reuelatur, nulla est potest eleemosyna. Ita Nauar. sum. c. 17. n. 107. Medi. Cde ref. 1. question. 12. 4. Adrian. in 4. tr. de ref. Scot. in 4. dist. 15. q. 2. a. 3. Angel. vi. Refutatio 1. Caiet. sum. v. Refutatio 1. ultim. casu 4. Valsq. de eleemosyn. capit. 3. dub. ultim. numer. 12. & 15. & alij.

Hanc sententiam probabiliori esse existimo. Nam licet quoad Deum donatio illa habeat eleemosynæ meritum, quia ad hanc finem sufficit esse existimatam misericordiam, Deus habendum enim solum donantis intentionem spectat etesse. In re illa donatio non est vera eleemosyna, cum in re non sit illa misericordia relevatio. Quod quidem exemplo adorantis Hostiam non concretam, existimatis esse concretam, illustro. Ille enim externus cultus meritum adoracionis, & Religionis habet: in re tamen non est vera Religio, cum Hostia illa nihil Religioni dignum existat.

DVBIVM XLI.

Qui sibi paupertatem eleemosynam accepit debetne eam ei, qui dedit, restituere?

Vidimus, eleemosynam datam facto paup eri, nullam esse, & accipientem obligatum

tum esse sic acceptum restituere. Cuinam vero haec restitutio sit facienda, requiro? Debet sic accipiens eleemosynā, eam ei qui dedidit, restituere, pricipiē si res sit magni momenti. Quia id fuit velut ex furto acceptum: quod autem ex furto acquiritur, domino est

reuocantur omnia priuilegia tam Monasterii, Possunt Re-
quam singulatis personis cuiuscumque cō- ligosi im-
ditionis existant, concessa. Sic nonnulli Theo- pediri.
logi.

189 Non debet accipiens sic acceptum restituere ei, qui dedit, sed exequitioni mandatur voluntas donansit: hæc enim facit, à se dominum abdicare, pauperibus tribuere; quæ voluntas ob simulatam paupertatem non potuit effectum obtinere. Ita Nauar. *summ. capit. 17.* moner. 107. Caier. *summ. verb.* Restitutio. *capit. ultima. capit. c. 4.* Medin. *Cod. de restit. quæf. 12. 4.*

Ego autem crediderim cum Vasquio de
eleemosyn. cap. 3. dub. ult. in numer. 24. vtrique
restituvi posse; & domino & vero pauperi, cui
simulatus inops maluerit. Domino quidem,
quia illius est: pauperi, quia dum non constat
voluntatem retractasse, censetur, in priori vo-
luntate persistere, que fuit, velle re illam a se
abdicare. & pauperibus tribuere. Ergo panger
fictus reddens id veris pauperibus voluntate
domini exequitur, & iuxta eius beneplacitum de re disponit.

Minimè possunt. **Quia à Sede Apostolica**
constituantur Mendicantes. Ergo nequid eis
mendicatio ab Ordinariis prohiberi. Et **quia**
non sibi. (vt quæstuarij illi) sed **communitati**
eleemosynas querunt. cum proprium habere/
non possunt: ergo non sunt propriè quæstores
à Concilio prohibiti. Ita **Nauar. libr. 3. de Re-**
gular. capit. 79. numer. 4. Manuel. tom. 2. qq. Re-
gul. q. question. 7. articul. 7. Barbosa 3. p. alleg. 109.
num. 7. 293
Non possunt.

Omnia hoc tenendum esse defendeo. Quia
Sacra Concilij Congregatio declarauit anno
1621. Fratres Ordinis Mendicantium ne-
quaquam posse ab Episcopis prohiberi, quo-
minus per se ipsos in Diocesibus, vbi habent
Conventus, eleemosynas querant; sed tantum
si extra loca, vbi Monasteria existant, quar-
tate voluerint, teneri suorum superiorum licen-
tiam Ordinario ostendere. Quod si compre-
hensione fuerit licentiam a suis Praelatis habere,
etiam extra prefata loca impediri non
possunt.

CAPVT XVII.

*Circa externum Charitatis effe-
ctum, qui est fraterna
Correctio.*

D V B I V M X L I I .

Regulares Mendicantes possuntne ab Ordinario impediri, nè pro suis Conuentibus eleemosynas petant?

191
Nonnulla
premitto.
E leemosynarum quæstores, quia falsas
reliquias, indulgentias, ac facultates publi-
cabant, indecenterque cum non leui Christia-
ne Reipublica detrimento viuebant, in cap.
Cum ex eo, de pœnit. & remis. & Clementi. 2. ea-
dem ita, statuunt, ne absole facultate Sedis
Apostolicae vel Diccanal Episcopiphoc mu-
nus gerant. Et Trident. sef. 5. c. 2. decrevit, ne
quæstores eleemosynarum, qui *Quæstiarii* vul-
go dicuntur, cuiuscumque conditionis exsilit,
nullomodo, nec per alium prædicare præsu-
mant, & contra facientes ab Episcopis, &
Ordinariis locorum, priuilegiis quiccumque
non obstantibus, a opportunitis remedis om-
nino arceantur. At quia hæc prohibiti suffi-
cens non fuit, ut illorum malitia retunderetur,
sef. 2. cap. 9. Concilium statuit, vt post hac
in quibcumque Christianæ Religionis locis
corum nomen, atque vñs penitus, aboleatur
neque ad Officium huicmodi exercendum
villatenus admittantur, non obstantibus priuile-
giis Ecclesiis, Monasteriis, hospitalibus, pís locis
& quibusvis cuiuscumque gradus, status, &
dignitatis personis concessis, aut c. insuetudinibus
etiam immemorabilibus. Iam requiro, utrū Re-
gulares Mendicantes possint ab Ordinario im-
pediri, ne pro suis Conuentibus eleemosynas
petant?

D V B I V M X L I I I .

V P P O N O , aliam esse cor-
rectionem fraternalm aliam iu-
ridicam : fraternalm quidem
qua primo & per se bonum
proximi intendimus: iuridicam,
qua per se bonum aliorum, qui per peccatum
vnus scandalizantur , & bonum commune
spectamus. Fraterna correctio potest à parte
in filium à filio in patrem: ab inferiore in su-
periorem , à superiore in inferiore exerceri.
Iudicialis vero non potest esse ab alio, quam
à Superiore potestare in iurisdictionis haben-
te. In praesenti sermo est principiū de fraternali
correctione. De qua p̄ceptum esse, nemini
Catholico potest esse dubium. Eccl. 19. Cora-
pe amicum, corripe proximum. Traditur expre-
sè in cap. Tam Sacerdotes. 24. question. 3. Hoc
autem p̄ceptum affirmatiuum est, ac proin-
de solum obligat, cum aliqua circumstantia
interu eniunt. Tres sunt potissimum. Prima, vt
proximus in gravi spirituali necessitate sit co-
stitutus. Secunda, vt possimus ei absque grani
nostro , nostrorumve incommodo subuenire.
Tertia

156 Theologiae Moralis. Lib. XLIX.

Tertia, ut fructus ex tali correptione spere-
tur. Quæserim in primis, ex quanam virtute
hoc præceptum oriatur? An ex Charitate Dei,
& proximi?

296 Non oritur ex Dei, vel proximi Charitate, sed ex illa virtute, aduersus quam proximus delinquit. Quia quilibet virtus nos inclinat, non solum in nobis eius honestatem confernare, & contraria fugere; sed etiam in aliis. Sic aliqui Doctores, quos pressis nominibus memorat ¹ astro Palao tom. 1. tract. 6. disp. 3. punt. 1. num. 6.

297 Oritur ex Charitate Dei, & proximi. Quia
Oritur ex hæc virtus obligat, quodlibet malum à Deo, ac
Charitate proximo auertere, quoad fieri possit: pec-
Dei, & pro- catum est vtrique malum: ergo obligat illud
ximi. auertere. Auerti autem debet correctione: ergo
obligat, ad correctionem exercendam. Ita
Diu. Thom. 2. 2. quæsione trigesima secunda,
art. 2. Palao citatus. Coninch. 2. 2. disp. 2. 8. dub.
2. à num. 1.

298 *2. a num. 11.* Hanc sententiam vnicē defendandam esse
iudicio. Neque enim obstat, quamlibet virtu-
tem nos inclinare, vt eius honestatem tam in
nobis, quam in aliis procuremus conferare.
Quia ideo ad id inclinet, non tamen obligat:
alias contra honestates delinqueres, quoties
luxuriantur non impediens: & contra infla-
tiam, quoties furantur non corrigeres. Quod
dicendum non est, quia neque ex omissione
correctionis luxuriosi interperans es, neque
injustus ex omissione correctionis iniusti.

DVBIVM XLIIV.

Proximus in peccato habituali existit, absque periculo iterum actuali aliquid committendi: Estne nobis Correctionis gerenda obligatio?

299
Est obligatio **E**st quidem obligatio corrigiendi proximum in peccato habituali existentem, etiam si ipse tunc de illo praenitere, non teneatur, si spes sit, nostra correptione ad praenuditinem adducendum. Quia existens in peccato, in damnationis periculo existit, quo nulla est maior miseria: ergo cum correptione ad subleuaniam miseriam proximi dirigitur, efficitur plane ad hominem in peccato existentem habituali debere dirigi. Adsum enim ibi omnes circumstantie ad obligationem huius precepti inducendam, nempe proximum esse in gravi miseria, & nos posse absque incommmodo eum ab illa liberare. Quod vero ipse non teneatur tunc à peccato surgere, in causa non est, quominus nos non teneamur, eius reductionem procurare: ipse enim potest cedere iuri suo, & gratia sibi mox donandæ: at nos non possumus cedere bono alterius ex nostra correptione sperare. Sic *Suarus de Charitate* disputatione octaua, sezione tertia, numero octauo. Bonacina disputatione tertia, quæstione quarta, puncto septimo, numero quarto, Valentia 2. 2. disputatione tertia, quæstione decima, puncto secundo. Bannes 2. 2. quæstione trigesima se-

cunda, articulo tertio, dubio primo ad quartum.

Non est obligatio corrigiendi proximum
de praesenti, si speratur, a se, vel alio suo tem-
pore corripiendus. Quia non censetur, in gra-
ui necessitate esse constitutus, nisi ex aucto
peccati commissi occasione sumat aliquid
peccatum committendi, aut probabilitate ex-
stimentur, ita in illo peccato permansurum, ut
suo tempore de illo non doleat, quod iam est
nouum peccatum. Extra hoc periculum per-
seuerantia in peccato, etiam si grauis miseria
sit, non tamen ex misericordia obligatur pro-
curare illam tollere. Nam si ipse ex Charitate
sui, que strictius obligat, non obligatur, sta-
tum illam misericordiam depellere, quare nos ex
misericordia obligabimus eius reductionem
illlico procurare? Haud enim cohaerere videtur
nos esse obligatos corrigeremus, & illum obliga-
tum non esse correctionem admittere. Ita
Abul, ad Matth. 18. question. 8. Gloss. ad
cap. si peccaverit, 2. question. 1. Villalobos tomo
secundo, summa tractatu quarto, difficultate
secunda, numero quarto, Suarino de Charitae
disputatione octava, sectione tertia, numero se-
ptimo, Saver. Correctio, numero primo, &
quinto, Reginaldus libro quarto, numero 332.
Sotus de legendis secreto, questione secunda, con-
clusione secunda, Lorca 2. 2. quæstione trigesi-
ma tercia, articulo quinto, disputatione qua-
dragesima prima, numero tertio, Turrian. 2. 2.
quæstione trigesima tercia, disputatione clau-
gesima sexta, dubio primo, Coninch. 2. 2. di-
sputatione vigesima octava, dubio sexto, no-
mero 117.

Hæc sententia probabilior est plane. Nam cum peccator non statim ac delinquit te, neatur conteri, (vii ferè omnes Doctores sententia cum D.Thoma in 4. dis. 17. q. 3. a. quæ si in c. ad 1. Soto ibidem qu. 2. a. 6. Durando qu. 10. Medina Cod. de penit. qu. 6. Nauarro summ. cap. 1. nov. 27. & 29. Suaio de penit. dis. 15. section. 15.) non tenetur correctionem ad mettere, quæ sibi tunc adhibetur: ergo nec nos videmur obligati, ei correctionem lugerere. Fatoeque equidem, existentem in peccato mortali habituali in graui existere miseria: at non in graui necessitate, ab illa sor- gendi, cum pœnitendi tempus non in- stet, & existimetur, illo adueniente fore, ut pœnitire.

DUBIUM XLV.

*An sub veniali teneamur proximum in
occasione peccandi venialiter consti-
tutum corrigeret?*

Non tenemur. Quia per peccatum veniam. 301
Le proximus non est perditus: ergo cor. *Non me
rectio, que ad lucrandum fratrem ordinatus, mur.
Marth. 18. Si te audierit, Incretus eris fratrem
tuum, in veniali picculo locum habere non
potest. Porro a peccato veniali facilissimo ne-
gocio se potest, vel in Sacramento, vel extra
expedit. Ergo corripientes auxilio non indi-
get. Sic Paludanus in quart. distinctione 19.
queſi; 3*

Sect. II. De Charitate, Dubia. 157

question. 3. numer. 4. Alens. lib. 2. summ. trattat. 6.
Bannes. 1. 2. question. 3; 2. a. 2. dub. 2. Sä verl. Cor-
relio numer. 5. Reginal. lib. 4. mun. 3; 3. Bon-
cin. d. 3. question. 4. p. 7. numer. 3. Turtian. 2.
2. q. 3; 3. d. 8. 6. dub. 1. Azor. l. 11. c. p. 4. question. 4.
& aliij.

303 *Tenemur quidem. Quia hæc est quædam
miseria, & maioris momenti, quam quælibet
temporalis: Ergo si absque incommodo pos-
sumus corrigo praetereire, cor non obli-
gabimur: Ita Caiet. *summ. verb. Correlatio frater-
na. Suar. de Charit. a. 8. fett. 2. numer. 6. Sotus
lib. de regendo secre. memb. 2. question. 2. conclus.
3. Valent. 2. 2. 2. 3. question. 10. punct. 2. Villalob.
tom. 2. *summ. tractat. 4. difficul. 2. numero quinto
Lorca 1. 2. dub. 41. numero non Castro Palao
tomo primo tractatu sexto dub. 3. punto tercio
num. 1.***

Fatetur, primam sententiam esse communem, sed probabiliorem censurum secundum esse, et inquam veniale piaculum, non corrigitur proximum in occasione peccandi venialiter constitutum, si ex ea correctione frumentum speremus, & absque incommmodo id praestare valeamus. Nam caritas, amicitia, & misericordia in proximum non solum nos obligant illi consulamus, aut adiuuemus ad peccandum venialiter: sed etiam ne permittamus caderet, cum commodè possimus eum à calo removere. Sicut in temporalibus non solum obligamus damnum etiam leue non inferre proximo: sed etiam praecancere damnum alibi ei immunit, cum possimus. Fatetur, Christum Dominum Math. 18. de correctione peccati letalium, non venialis fuisse locutum. At inde non inferatur, non esse præceptum de corrigitendo fratrem venialiter delinquente in illo præcepto tacite includsum, non quidem sub culpa graui, sed leui; quia leuiter, & secundum quid per peccatum veniale deperditur frater, & sic per correctionem eum lucramur. Dixi autem, nos obligatos esse sub veniali corrigitre fratrem venialiter delinquentem, si fructum ex tali correctione speramus, & absque incommmodo illam praestare possimus. Quæ conditiones raro colliguntur, ac proinde regulariter excusat, ut huiusmodi correctione, ut Cominch. d. 18. m. 27. aduerterit.

DVBIVM XLVI.

An cognitio certa de peccato proximi requiriatur, ut quis eum corrigere tenetur?

conciatet cum illi peccatum forte non commisum obiiceret, facilissimoque negotio correccio eludi posset. Ita Adrian. in quarto tract. de correct. Nauar. summ. capite decimo quarto numero duodecimo Suar. alias relatis, disputatio. 8. sectione tertia numero primo Lorca 2. 2. questione trigesima teria articulo sexto dubio quadragesimo quarto numero quarto Sā verb. Correttio, fatus, Si mortale incertum, non est ahibenda correctio. Villalob. tomo secundo summ. tractatā quarto difficultate tertia numero primo Coninch 2. 2. dīsp. 28. dnb. 6. numero 87.

Hanc sententiam certam omnino esse crediderim. Quæ probari videtur satis ex illo 307
Math. 18. Si peccaverit in te frater tuus. Hoc certum
esse reor.

In te (inquit Augustinus) ideft, te scientie. Et exstimo primas sententias Auctores id etiam sentire, dum afferunt, requiri, & sufficere notitiam probabilem, & prudentem. Cum enim dicunt prudentem, necessario expostulare debent notitiam delicti committi, & committendi moraliter certam.

D V B I V M X L V I I .

*An si proximus ex ignorantia inuincibili
peccat, sit necessario cor-
rigendum?*

Celebris *questio* est, num excusentur à *correctione* facienda, eo quod proximus *debetum* non cognoscit? Et quidem si *status* *que-
stionis*.
id procedat ex ignorantia *vincibili*, & *culpa-
bili*, certū est obinde nos excusari non posse,
cū illa ignorantia non excusat proximum à
peccato. Quid vero si ex ignorantia *invinci-
bili* legem transgrediator?

Non est necessario corrigendum. Quia proximus non est absolute in spiritualis miseria statu cum non peccet. Et quia praeceptum correctionis est de peccato proximi iuxta illud. *Ubi misericordia tua in me, non in criminibus meis.* 309

Iud. *Math. 18. Si peccauerit in te. Ergo vbi non adest peccatum, non est obligatio corrigendi.* Sic loquens de ignorantia iuris positivi Banne-
res de *Charit. a.2. d. 3 q. 13. a.5. Nauar. summ. c.*
24. n.12. & 13. Valent. 2. 2. d. 3 q. 10. pun. 2. Vil-
lalob. 10. 2. sum. tr. 4. diffic. 4. n. 6. Et de qualibet
ignorantia id affirmat Bonac. *d. 3. de Charit. q.*
4. pun. 7. n. 10. modo non vergat in graue ipsius
delinquentis, vel tertij documentum,
neque obligatus quis sit ex officio corri-
pere.

Sue obligatus quis sit ex officio, sine non
sue ignorantia si iuri positiue, siue naturalis,
si monitione fructus speratur, necessario
est proximum corrigendum. Quia id exigit eis.
ipsius reverentia. Et quia illa ignorantia ab-
solute malum quoddam est, esto culpa non
imputetur. Et quidem si officio Parochi, Pra-
lati Confessarii, vel domini fungaris fere
omnes Doctores tenent. te obliga-
dam esse. Quia ratione Officij teneris
subditos instruere in preceptum ob-
seruatione. Et debes procurare, ne
O alii

158 Theologiæ Moralis. Liber XLIX.

alii scandali occasionē exhibant, quod s̄epe vel materiali legis transgressionē cauatur. Et impedit, ne alii intelligent subditorum errores à te approbari. Ita Sanch. l.2. de matri. d.3.8. num.5. Bonac. d.3. question. 4. punct. 7. numer. 10. Et quando ex Officio non obligaris. Lorca 2.2. dub. 4. nu. 15. Suar. de Charit. dub. 8. s̄c̄t. 2. numer. 6. Azorius libr. 12. cap. 15. questione quarta & 5. Coninch 2.2. disput. 2. 8. dub. 4. mun. 5. 8.

³¹¹
Cum his
probabilis
opinor.

Cum his probabilis opinor. Nam regulat ex materiali legis transgressionē fit qui facilis ad formalem. Ergo si commode valeas hoc periculum vitare, quānam causa inesse potest, ut excuseris. Certe si transgressorē legis non corrigis, cum potes, tacite denotas, eam transgressionēm approbate, & scandalum generas.

Secus si dubius sis de profectu, at secundus de damno non inferendo. Verum in extrema necessitate in dubio de profectu, & de documento, est adhibenda. Quia notumentum, adhibita correctione, est certum gravissimum, & irreparabile, utpote damnatio aeterna. Documentum vero ex correctione timendum non est ita grave, quod abunde non compensetur spe etiū dubia, illum aeternum documentum repandi.

DVBIVM XLIX.

An peccator, dum in crimen existit, tenetur proximum delinquenter fratrene corrigerere?

DVBIVM XLVIII.

An spes probabilis fructus sufficiat ad precepti Correctionis obligacionem?

³¹²
Questionis
statutu.

Existimo cū communi Doctorū spem fructus necessario requiri, ut correctio sit in precepto: alias enim esset otiosa. Moneo tamē non esse necessarium fructum ex correctione statim sperari: sufficit enim, ut decursu temporis speretur futurus. Difficultas autem est, quae spes requiratur & an sufficiat probabilitas?

³¹³
Non sufficit
probabilis
spes.

Non sufficit probabilis, sed certa debet esse. Quia ad actionem adeo difficilem exercēdam, non videris preceptum obligare posse sine certa emendationis proximi spe. Sic Caiet. sum. v. Correlatio.

³¹⁴
Sufficit om-
nino.

Sufficit probabilis fructus spes. Quia si certa requireretur, nunquam adest correctionis gerenda obligatio, cum talis certitudo esse non possit, siquidem est de re ab alterius voluntate dependente. Quare sufficit probabile esse, correctionem profuturam, & non obfuturam, ut corrigeret quis obligetur. Ita D.Tho. 2.2. question. 33. articulo secundo ad tertium Bannes hic, articulo secundo dub. ultim. Torres 2.2. disput. 86. dub. 2. Adrian. Sotus, & alii, quos referit, ac sequitur Suar. disput. oītā de charit. s̄c̄tione tertia numero tertio D. August. libro primo de Cīuit. capite nono dum damnat eos, qui metuant leviter, proximum corripere, cum fortasse possent corripiendo corrigerē.

³¹⁵
Hoc defen-
do, & expo-
no.

Receptam ab omnibus hanc sententiam defendo, eam Medici exemplo explicans, & illustrans. Tenetur ille aegro corporalem medicinam præbere, quam credit probabiliter, profuturam, & non obfuturam. Ergo etiam Medicus spiritualis tenebitur, medicinam probabiliter salutiferam peccatori offerre, cū sciat, nullum ex illa damnum esse accepturū. At si probabiliter tibi persuades, nihil per correctionem effecturum nō teneris illā exercere. Et quādū dubius es, an correctio sit profutura, vel obfutura sit, nulla est obligatio.

Suppono, omnes obligatos esse corrigere ³¹⁶ proximum, cum sit preceptum naturale ac divinum opes adstringens. *Vnicuique enim fratrem.* Deus mandauit de proximo suo. Ecl. 17. Solum de peccatore dum in crimen existit quaschim, num proximum corrige tenetur.

Non tenetur. Quia ipse indiget correctione, ineptus est ad corrigitendum, cum ei dici possit: *Hypocrita, Eiice prius trahatur de oculo tuo, & tunc proficies, ut aeducas festucam de oculo fratris tui.* Et illud, *Medice, cura te ipsius.* Sic nonnulli Doctores haud infinitime nota.

Tenetur quidem. Quia potest proximum delinquentem corrigerē, non exprobando eius peccatum, neque se iustiorem ostentare, sed potius cognoscendo se in iustum & suā indignitatem per humilitatem ostendendo. Hoc modo proculdubio potest efficaciter corrigerē proximum. Ita D.Tho. 2.2. question. 33. art. 5. Torres ibi. d. 88. dub. 2. Valent. 1.2. d. 5. q. 10. punct. 5. Palao tom. 1. tract. 6. dub. 3. punct. 7. numer. 2.

Ego quidē his hærescens Doctoribus crediderim, in tali casu haud esse posse dubium, quin peccator in crimen existens precepto correctionis gerende obligetur. Fatoe tamē prima sententia ratione, me omnino convinci peccatorem publicum, vel notoriorum corrigitudo regulariter deobligatum esse à correctione facienda utpote ineptum, & à eius monito nullus fructus speratur. Quod ex Castro Palao accipi. Attamen cum eodem resoluo, obligari adhuc, si valeat facile modum à Doctoribus secunda sententia traditum adhibere. Illud autem sine cunctatione, crediderim, peccatorem occultum obligari ad corrigitendum. Quia potest exhumidi corrigente fructus sperari.

DVBIVM

D V B I V M L.

Qui ob peccatum proprium ineptus est ad proximum in extrema necessitate existentem corrīendum, tenetur pānitentiam de crīmine agere ut aptus ad corrīendum reddatur?

³¹⁰ **E**xtra casum extremum eum non teneri existim. Quia absque pānitentia potest sufficiēter per humile monitum corrīgere. Nec vīlus tenetur diuitias querere, etiamē prodige consumpſiſſer. ut elemosynam grātū indigēti faciat. Ab hac doctrīna excīpiō Pratālum, cui ex Officio corrētō incūbit, qui aut officium debet depōnere, aut se in statu apto corrētōnē constituere. Lorca 2.2. question. 33. articul. 5. d. 42. n. 12. Coninch 2.2. d. 2.8. dub. 7. num. 32. Valent. 2.2. d. 3.9. 10. pun. 9. Bāfes 2.2. q. 33. a. 5. Quid si proximus constitutus in extēmis corrētōnē indigēat, & fructu ob peccatum corrīgēti impēdīat, tenetur de crīmine pānitentiam agere, ut aptus ad corrīendum reddatur?

³¹¹ **T**enetur quidem. Quia charitas obligat misericordiō proximo, eiōque fragilitatē attemperat. Sic Suar. de Charit. d. 8. sest. 4. n. 6. Torres 2.1. d. 88. articul. 5. dub. 2. Bannes citat. conclus. 5. Villalob. tom. 2. summ. trālat. 4. difficul. 8. numer. 2.

³¹² **N**on tenetur. Quia peccator tenetur corrētōnē admittere, à quocumque fiat, praecepī in mortis articulo: & corrīgēti sufficiēter proponit, quid faciēndū sit, temperando humilitate sermonis suum indignitatem: Ergo corrētōnē praecepto satisfacit: sicut satisfacit elemosyna corporalī praecepto, qui ilam in lethali existens impētit. Ita Valent. 2.2. dub. 3. questionē decima punct. 3. Castro Pal. tom. primo tract. 6. d. 1. pun. 7. numer. 6. Sotus relect. de secreto, memb. 2. questionē tertia conclus. 6. Coninch 2.2. disputat. 28. dub. 7. numer. 32.

³¹³ **F**acto primā sententia doctrinam mihi esse difficilem. Quia correptus non potest aduersus sic corrīgēti retorquere argumentum, ut se ipsum cūret, cum facile satisfieri possit. Medicū emendandum fore, si in simili necessitate esset constitutus. Agit ergo quānum videtur necessarium, ut corrētō sit frātūlā. Si vero fructu careat, ex malitia correpti, & non ex defectu corrīgēti prouēnit. Igitur ratione praecepti corrētōnē raro vel nuoquā, quis tenebitur, nisi Prelatus sit, pānitere. At ratione scāndali obligatio esse potest, quando scilicet quis suo crīmini, exēploque prāgo efficit, ut proximus peccatis inhaereat.

Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

D V B I V M L I.

An peccant lethaliter Concionatores, aut iudices, delicta proximi in peccato corrīgēntes?

³²⁴ **L**ethaliter peccant. Quia sunt actiones quasi Sacra à peccatoribus non exēcētā. Sic Caet. 2.2. q. 187. a. 1. & 3. & insinuat peccant. ibi D. Tho Sylueſt. v. Corrētō, n. 16. loquutus de corrētōnē iudiciali.

Non peccant lethaliter. Quia hæ actiones nec sunt annexe ordinibus Sacris ex Christi Domini institutione, nec sunt ita Sacra, quin à peccatoribus effici possint. Ita Suar. de Charit. d. 8. sest. 4. n. 6. Sermonem gerens de iudice: & de Concionatore loquens 10.3. in 1. p. d. 16. sest. 3. Medina C. de pānit. tr. 2. qu. 6. Torres 2.2. question. 33. articul. 5. disput. 88. dub. 2. Villalob. tom. 2. summ. trālat. 4. difficul. 8. numer. 3.

Hoc omnino dicendū existim. Nulla enim mihi ratio efficax se ē offert, qua obligetur Concionator, aut Index in gratia existere, ut peccata publica corrīgant.

³²⁵ **N**on peccant lethaliter. ³²⁶ **H**oc dicendū existim.

D V B I V M L I I.

An ordo Corrētōnē à Christo Domino a signatus Math. 28. sit in praecepto?

⁴²⁷ **O**rdinem Corrētōnē sic Dominus prēscripti: Si peccauerit in te (id est, te sciente) frāter tuus, corripe eum inter te, & ipsū solum. Quod si te non audierit, induces testes unū vel duos. Si illos non audierit, dices Ecclesia. Si Ecclesia non audierit, si tibi sicut erbiū, & publicanus. Profecto corrētōnē ordo constat primo, ut peccantem admoneas secreto, & absque teste villo. Deinde si secreta corrētōnē non proficit, testes adhibentur, ut te in corrētōnē adiūcent, forte enim peccator, qui te contempti, testes reuerebuntur. Quapropter solum sunt inducendi, quando speretur, ex eorum inductione delinquentis utilitas. Lorca 2.2. q. 33. a. 8. d. 46. n. 20.

Non est sub praecepto seruandus, sed iub ³²⁸ **N**ō est sub consilio solum. Quia Christus Domini verba nō vidētur generalia cum solum de peccatis, quæ precepto. sūn in iuriōla corrīgēti loquī videantur, in quibus secreta corrētōnē vix habet locum, sed illa omīla potest ad denunciationem procedi. Sic Martinus de Arevalo tr. de corrēt. frāt. Salmer. to. 4. in Euang. par. 3. trālat. 11. Quia alias rationes, & testimonia adducunt, queis hanc sententiam probabilem esse defēdunt.

Est seruandus non solum sub consilio, sed sub praecepto. Quia Christus Dominus ibi tradidit corrētōnē praeceptum, & modum pto est. tradidit, quo fieri debet. Non quia nouū ali quod praeceptū tulerit, quod ex ipsa nature le-

O 2 ge

ge nō oriatur; sed quia praeceptū à lege naturæ obfcurius traditum clarius explicui. Ipsa enim natura dicit, corridentum esse proximum cum memori danno famæ, & honoris, quo fieri possit: vnde si absque testium inductione corrigi valeat, ipsa natura dicit, ut sic correctio sit: et si vniuersus testis sufficit, quare duo sunt adducendi: Igitur ordo hic est in præcepto. Ita definitum videtur ad Innocent. III. in cap. Novit. de iudic. & cap. Cum ex inimic. Elo. de hereticis. & ab Alexand. III. in cap. Licet Heli. de simonia. Lorca ubi supradicta Torres 2. 2. d. 89. dub. 2. concl. 1. & 3. Suar. 10. 4. de Relig. 1. 10. e. 7. n. 10. Coninch. d. 18. d. 8. n. 13. 8. Villalob. 10. 2. sum. 17. 4. difficil. 9. Valent. 2. 2. d. 3. q. 10. pur. 5. Bannes 2. 2. question. 53. articulo octavo dub. 1. conclus. 4. & alij plures, quos hi referrunt.

330
Hoc mihi
admodum
certum.

Hæc sententia mihi admodum certa. Nam rationes, quæ Doctores illi primæ sententiæ probabilitatem conantur adstruere, solum probant, hunc ordinem non esse semper seruandum, sed debitus temporis, & circumstantiis quando scilicet est secretum delictum, & per correctionem secretam sufficienter emendatum presumitur, neque alia ratio boni cōmunitatis, qui celsus iuris cogit illum omittere. Porro quod Christi verba generalia esse non videantur, cum solum de peccatis corridenti iniuriosis visus sit loqui: *Si peccaverit in frater tuus, minime obst. Nam eto exprefse de solis illis peccatis Dominus loquatur, ex communione Ecclesiæ sensu ad omnia alia peccata, quæ proximus, te scienti, committit, extenduntur.* Quemadmodum Mat. 25 Operibus tantum misericordia vita æterna promittit, & tamen inferunt omnes Patres, ac Doctores de reliquis bonis operibus idem esse dicendum; quæ est æqua, vel efficacior ratio: ita in præsenti.

DUBIVM LIII.

Potestne iuri suo quis renunciare, ne secundum
hic ordo seruetur quando alias ex præ-
prio diuino erat seruandus?

331
Renunciare R quilibet propriæ famæ dominus, vnde non potest. Quia est ob aliquem honestum finem pati illa posset detrimentum: at præceptum diuinum de ordine in correctione seruando, non solum attendit famam proximi, vt quam minus fieri possit, lardatur, sed præcipue attendit bonum ipsius correctionis, vt melius, ac congruentius fiat, & pacem, ac quietem communiam, & rixarum evitatem, quæ ex occulorū defectuum manifestatione possunt oriſi: cui iuri quilibet priuatus cadere nequit. An nō sepe Prelatus minus aptus alio particulari ad corridentem erit, vel quia gratus delinquenti non est, vel ob eius imperitiam forte, aut per prauum affectum? Ergo in ea haud poterit subditus se abdicare iure, quod habet de secreta sibi monitione gerenda; alias renun-

catio prodiga si: mæ est, ac pernicioſa. Cum antē qualibet in Religione plures esse possint Prelati inefficaciores in corridentis secretis subditorum piaculis, quam alij particulares, effici videtur, non posse generatim hoc ius renunciari. Sic Philiac. de offic. Sacerd. 10. 1. p. 1. 4. 6. 14. Lorca 2. 2. q. 33. a. 8. d. 47. nn. 13. & alij in manuscriptis.

Potest equidem renunciare. Quia quilibet potest ob honestos fines detrimentum in fama & honore pati, etiā dominus fama propriæ ac honoris non sit: Ergo potest renunciare ius quod habet, vt sibi fama integra seruetur in correctione ob honestos fines quales sūt maior spiritualis correcti profectus, maior à recidivo securitas, submissio, & humilitas propria, communiam integritas. Negari enim non potest, Religiōm maiori circumpeccatione processurum, si sciat, peccata propria occulta à quolibet scienti extra Confessionem, vel gratia petendi auxilium, esse superioribus manifestanda, omisla correctione, faciōrem à recidivo esse, & cōmunitatem magis idemnem seruari. Ita Bannes 2. 2. q. 3. a. 8. dub. 2. Petr. de Ledel. sum. 10. 2. 11. 4. c. 4. Sancius in secl. d. 46. n. 28. Cantar. 1. 1. 6. 1. 6. 9. n. 2. 1. Alfon. Rodrig. 10. 3. tr. 8. c. 6. de correſ. fra. Sanch. Deral. 16. c. 1. Valent. 2. 2. d. 3. question. 10. p. 1. 5. Torres de charit. quæ. 33. artic. 7. d. 89. dub. 4. Suar. d. 8. de charit. ſect. 6. numer. 12. & 17. Ribadeneira de inf. Societ. cap. 34. Castro Palao 10. 1. tr. 6. d. 3. punct. 9. n. 2. Coninch. 2. 1. d. 2. dub. 11. num. 97. & alij.

Certa sententia mihi est, posse quilibet, & Hanc sententia aliquam cōmunitatē (vti sanctissime novitiam nostræ Religiō Societatis Iesu gerit) renunciari esse difida. iuri, quod habet, vt sibi peccata secreto corrēgantur, priusquam deferauntur ad Prelatum. Etiamque ipsumque deferentem nullius culpe esse reum, tali Iesu etiamē correctionem non præmerit. Nam si circa fratres subditus ob præfatos fines propriū peccatum manifestaret proculdubio laudandus tamen auctoritatem. Ergo etiam si ex ipsius consensu eius peccatum aliis manifestetur superiori, opus geret laudabile. Dic quæſo, si proximus iam famam apud Prelatum amisisset, recte posset quilibet sciens cum illo de socij peccato agere, si ex bono fine duceretur ad huiusmodi tractationem. Ergo idem dicendum, quando ipse proximus non vult suam famam apud Prelatum seruari, sed alij iusta de causa potestatem imperit, vt illi peccatum manifestetur. At hic finis obtinetur, quando ex ipsius correcti voluntate delictum superiori quis manifestat. Quemadmodum obinetur finis præcepti seruandi ſigilli in confessione, (qui est, non solum famam proximi conseruare, sed & facilitas ipsius Sacramenti, & rectus illius vius) qui quidam finis obtinetur, vel, vt aptius dicam, voluntario lardatur, quando ex penitentis voluntate culpa ad rectum finem manifestatur. Equidem cesso iuri à Religiōis notiæ Societatis facta non est temeraria, sed prudens: ac proinde etiā generatim fiat subtiliter fieri, seruato fine præcipuo correctionis, qui est correctio, & emendatio delicti, quæ

Sect. II. De Charitate, Dubia. 161

quem finem, si certum non sit per Pralatum non esse obtinendum, vel non esse obtinendum ita bene, ac per inferiorem vel de eo dubium est, (quod raro contingere potest, præcipue in Societate nostra, ubi superiores tot informationibus de vita & moribus precedenteribus assignantur) haud quaquam tunc censetur quis utrius conseruandæ famam cedere. Abul. ad cap. 18. Math. question. 98. Sanchez lib. 1. 6. Decalog. cap. 18. numer. 47. Infero, nemini licere hanc nostram Regulam de cessione iuris, & manifestatione delicti, quovis disputandi, vel etiam veritatis indagandæ quæhoto colore, direcione, vel indicione impugnare. Tum quia a Paolo III. & Iulio III. nostrum Institutum fuit approbatum, & confirmatum, & in eo omnes constitutiones, præcipue quæ contradictonem partiebantur. Tum quia Gregorius X I I I. in Bulla, que incipit, *Ascendente Comiso* prohibet sub excommunicatione poena hanc nostram Institutum impugnationem, ac cuiusvis constitutionis. Tum quia de facto idem Gregorius damnavit libellum ciuilem, qui hanc nostram constitutionem impugnauit. Coninch disput. 28. dub. 12. numer. 226. Suar. tomo quarto de Relig. libro decimo numero primo fine. Alfonsi Rodriguez Exercitij perfect. parte tertia tract. 8. cap. 6.

D V B I V M L I V .

An quando existimatur, Pralatus melius delinquentem correcturus, quodlibet peccatum quantumus secretum possit omissa secreta correptione deferri?

³³⁴ *Questionis summa.* **N**Emini potest esse dubium stante iuris cessione posse peccatum proximi ad Pralatum ut ad Patrem deferri. Quæstio autem est non cessione seclusa, possit correctio secreta omitti, & peccatum occultum illi manifesteri, quando creditur. Pralatum aptius esse delinquentem correcturum.

³³⁵ *Mimmo pust.* Minime potest. Quia manifestatione criminis Pralato facta, fama proximi lèditur. Ergo cum lèsio hæc necessaria non sit, apponi non potest, etiam si Pralatus valeat aptius operam dare correctioni. Sic Adrian. IV. qu. de correct. frater. §. Pro huius decisione Sotus de secreto. memb. 2. question. 4. dub. 3. Nauar. ad cap. Inter verba. question. 2. concl. 1. num. 113. Nauar. de res. lib. 2. c. 4. dub. 12. numer. 120. Petr. de Le- delin. tom. 2. summa. tractat. 4. diffic. 6. conclus. 2. 4. Lora. 2. 2. quæstion. 33. a. 8. sett. 3. a. 47. dub. 10. num. 7.

Potest quidem omissa secreta correptione, Pralato ut Patre manifestari delictum in hoc casu. Quia Medicus corporalis prudenter vitetur acerbiori medicamine, quamvis valde necessarium non sit, si tamen est valde vtile. Ergo etiam si correptione per Pralatum non sit necessaria simpliciter, si tamen est valde utilis, & secreta correptione efficacior poterit quis, has omissa delictum ad Pralatum deferre. Ita Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

Suar. de Charit. a. 8. sett. 6. numer. 17. & latius to. 4. de Relig. l. 1. c. 9. & 10. ex D. Tho. & Richardo. Castro Palao tom. 1. tract. 6. d. 3. pun. 10. num. 3.

Cum his opinor. Iudicans tamen Religio- nibus hanc sententiam aptiorem esse, & sequi oportere, cum iudicatur sic errantem aptius posse reduci. In aliis vero, quia magis sui iuris sunt, adiuvitam non esse, nisi notabilis fructus pro certo speretur. Porro in Religionibus præcipue in nostra Societate præsumendum est subditum delinquentem melius per Pralatum esse corrigit, quam per quemlibet particolarem, dum contrarium non constat. Quia Pralatus peccati occasiones removere potest, quod non potest aliis subditus. Et quia remedia applicare valet, quæ per alios subditos adhiberi nequeunt Coninch 2. 2. d. 28. dub. 11. num. 202. Suar. to. 4. de Relig. lib. 10. c. 9. num. 11.

³³⁷ *Einsdem sū mentis.*

D V B I V M L V .

An mortaliter peccat Rector Collegij, qui Provinciali subditu delictum, quem absque tali manifestatione corrigere, & emendare potest, manifestat?

Opera pretium est, indicare, quid possit, & quid non possit Pralatus facere ex denunciatione sibi ut Patri facta de subditi delicto. In primis certum est, non possit ex tali denunciatione judicialiter procedere. Potest tamen aliqua moderata penitentia delinquentem punire. Potest subditum a loco & officio removere, si id absque infamia geti valeat. Sed circa huiusmodi demonstrationem debet magna vii prudentia. Potest alicui vel aliquibus virtus grauibus delictu manifestare, si hoc necessarium sit ad subditi correctionem. Potest subditi delinquenti sociū designare fideles, qui eius exploret actiones, & Pralato deferat. Potest subditum delinquentem coram duobus vel tribus testibus reprehendere, si ei moraliter de delicto cōstet, saltem per delationem vnius oculati testis, de quo nulla possit esse suspicio falliū impositurum. Si per denunciationem paternam remedium sufficiens non adhibetur, & delictum cōmunitatis vergit in damnum vel tertie personæ nocet, tenetur denuncians judiciali delationi operā dare. Quæsiem verò, nū lethaliter delinquit Rector, qui Provinciali subditi delictum sibi ut Patri delatum manifestat cum ipse sine tali manifestatione valat subditum emendare.

³³⁸ *Multa certa mibi re- colo circaea que Prala- tui possit, & non possit ex denun- ciatione sibi ut Patri fa- cta.*

Lethaliter peccat. Quia iam illa manifestatio delicti, & amissio famæ non habet paternæ delationis finem, quæ est fratis lucrum, cum absque illa lucrari eum Rector potest. Si tacite innuitur in nostra Congregat. VI. decreto 63. ibi. Potest etiam unus superior dicens rem sic delatam & notam alteri superiori eiusdem delatam, quando res ita postulaverit ad finem paternæ delationis. Ergo est contra quando id non ita res non expostulat nequam poterit. Castro Palao

³³⁶ *Lethaliter peccat.*

O 3 part. 1.

par. 1. tr. 6. d. 3. punct. 11. numer. 7.

340 Non peccat lethaliter. *Qui licet id non*
Non peccat expostuletur, ut necessarium, expostulatur ut
lethaliter. conueniens, ne Provincialis ignarus huius de-
- lieti, similibus, vel grauioribus incommode-
- delinquentem exponat. Ita idem Ferdinandus de
- Castro, qui quidem hac ratione affectus pro-
- babile esse indicat, nullum peccatum in tali
- manifestatione committi.

341 Ego quidem hanc sententiam etiam existi-
Auctor is mo esse probabilem. Nam si in materia detrac-
tionis, (uti *Volum. 5.* vidimus) reuelare
reuelatio peccatum vni, vel duobus viris grauiibus, qui
magis prodeesse, quam obesse possunt, lethale
piaculum non est (etiam ex levitate, &
loquacitate reueletur) ex probabili senten-
tia, à fortiori probabile erit, quando ex recto
fine manifestatur. Attamen, quia in ostium
aperitor manifestandi pluribus delictum
commission, probabilius crediderim, cum
Castro Palao citato, non licere Rectori
Provinciale monere. Quia si solum ob
maiores à reciduo securitatem, & non ob
necessitatem, quæ appareat, monere licet:
etiam licet monere quemlibet superiorum
immediatum, quem delinquens habeat, &
Provinciale sequentem, cum e modo delin-
quens securior à reciduo erit: quod quidem
non est concedendum. Vnde eadem Congre-
*gatio VI. decreto 6. Congregatio VII. I. de-
creto de manifest. delicti capite decimo quinto
numero secundo. Sine urgenti necessitate, &
magna utilitate nemini esse crimen delati re-
uelandum. Expende verba. Sine urgenti ne-
*cessitate, & magna utilitate. Quæ non con-
nuenientiam, sed necessitatem magnam in-
*dicunt.***

DUBIVM LVI.

Cum Prælatus subdito, cuius delictum ut
Pater agnouit, designat socium fide-
tem, qui eius explores actiones, & sibi
deferat: potestne socio designato signifi-
care, se male de subdito sentire,
ut sic diligenter explorationi stu-
deat?

342 *Quæstionis* statua. **I**nni Dub. proximo, posse Prælatum subdito
delinquenti socium designare fidelem, qui
eius actiones explores, & sibi deferat. Quia su-
perior ratione sui Officij obligatus est, vitam
subditorum inquirere. Quia propter D. Gre-
gor. libr. 2. Regiſt. Epif. 1. 2. nullomodo excusat
Prælatum à correctione subditorum eo, quod
dicat, se subditorum delicta ignorare. Quæ
(inquit) potest esse Pastoris excusatio, si lupus
oues comedat, & Pastor nescit? Ergo signum
clarum est, teneri Pastorem vigilare, & ex-
*aminare, an lupus oues comedat, & damnum
inferat. Igitur quæstio est, an illi socio fideli
designato possit Prælatus significare, se male de
subdito sentire, ut sic diligenter explorationi
*studeat?**

343 *Potest* qui-
dem. **P**otest Prælatus socio significare, aliquam
malam se de subdito habere suspicionem, di-

cens: *Observa* *Volum.* si iam apud Prælatum sub-
ditus hic designatus potest, non præmissa cor-
rectione, delictum fratri superiori ut Patri
deferre. Quia enim & alterum ad spirituale

bonum subditi ordinatur, nec magnum incu-

ueniens videtur esse, defecum eius vni prædicti

ac religioso socii à Præfule renelari. Sic Bañez

2.2. q. 33. a. 3. d. 2. Torres ibi. d. 89. dub. 5.

Non potest socio indicare de subdito non
bene sentire. *Quia* si absque malæ opinionis Non potest.
significatione potest socio illi vigilantia co-
mēdari, quenam causa esse potest infamatio-
ne illam honestans. Nec socius potest, non
præmissa correctione, superiori defere deli-
cum. Quia si delinquens correctione fraterna

sufficienter intelligitur emendandus aque be-

ne, ac per Prælatum, (raro succedit) non debet

Prælato denunciari. Nam apud Prælatum

grauata sit iam eius opinio, haud dubium, quin

multo amplius per repetitionem delicti gra-

uetur: quod si excusari possit, charitas id exi-

git. Ita Ferdinandus de Castro 10. 1. tr. 6. d. 3. pun. 11.

num. 9.

Ego quidem si superior corrigens delinquer-
ten de eius emendatione securus non manifis-
ta exstimo cum eodem Doctore, posse socio ex-
ploratori significare, se non recte de tali sub-
dito sentire, ac proinde necessariam esse vigi-
lantiam specialiæ; ut sic via socio aperte
superiori crimè, si viderit, deferendi. At in tali
caſu socius præsumere non debet, se posse ef-
ficiaciter corriger, cum præsumere debet
monitum suum, sed non emendatum. Vnde
absque præmissa correctione debet tunc mani-
festare, & Prælatus sub præcepto ad eis
obligare manifestationem. Tum quia nomine
Prælati delictum cognoscit, tum quia præ-
sumere non potest rationabiliter, correc-
tione fraterna esse sufficienter emendar-
dum.

DUBIVM LVI.

Si proximus de delicto commisso sit iam emen-
*datu*s, potestne quis Prælato ut Patri il-
lud deferre, et sic delinquens
securior à reciduo
existat?

346 **P**otest quidem. *Quia* talis manifestatio po-
test prodeſſe, & non obesse. *Potest* enim
Prælatus cum sui occasione & pericula rela-
bendi iterum remouere: Ergo prodeſſe. Ex fœ-
cia illius delicti ad punitionem non potest
procedere: Ergo non obſt. *Sic* Richard. in 4.
dis. 19. articul. 3. quæſt. 1. Gabr. in Cam.
Mis. lecl. 7.4. litter. V. Rosel. verb. Inquisitio. An-
gel. verb. Denunciatio. numer. 10. Graf. part. 1.
Deſis. lib. 2. cap. 6.9. num. 30. Gref. part. 2. titul. de
correct. prox. Alphab. 14. litter. T. videtur con-
ſentire Alphoni. Villagutier. libro secundo
titul. de denunc. Euangel. conclus. 5. pag. 94.
& 95.

Minime potest. *Quia* fama apud Prælatum
plurimi estimatur à subditis, & aegriſ ferunt Non potest.
apud illum infamari propter eius dependen-
tiam, quam apud plures socios: Ergo ob solam
maio

Sect. II. De Charitate, Dubia. 163

maiores fecurare tem huismodi infamatio licita esse non potest. Nemini enim licet, bona temporalia à proximo auferre ex fine, ut securior sit in virtute: alias licet, duitias ab eo auferre, & pauperibus impetrare, ut pro illo exortent. Ita Adrianus qu. de correcl. 5. Pro huia decisione. Sotus relect. de secreto, membr. 1. qu. 4. conclusion. 4. Sà verb. Correccl. numer. 4. Nauarr. summ. cap. 1. 4. num. 6. Aragon. 2. 2. quæst. 3. 3. art. 7. Valentia 2. 2. dis. p. 3. quæst. 1. 0. punct. 5. Nauarr. lib. 1. de refit. cap. 4. 4. part. 2. dub. 1. 2. num. 120. D. Thom. Antonin. Sylvest. & zlii, quos referunt, & sequitur Sanchez libro 6. Decalogi capite 18. numero 49.

348
fallit
nihil
Ego autem probabilis his hærens Docto-
ribus, existimo, si certo tibi constat, fratrem es-
se emendatum, nec periculum probabile
relabendi habere, nullatenus posse eius
delictum superiori manifestare, nisi ipse ex-
preſſe conſentire: neque conſenſum in Socie-
tate noſtra præſtitum ad hunc caſum exten-
di. Nam finis præcipuus in Societate, ob quem
mandantur delicta superioribus deferri, est cor-
reclio delinqutens, quod conflat ex reg. 10.
Bonis etiam omnes consulant, ab aliis corrigi, &
ad aliorum correclionem innare debito cum amo-
re, ad maiorem spiritus profectum. Si ergo frater
correclus omnino est, & emendatus, neque per-
iculum sit recidivæ, cœſſat finis, ob quem con-
ſentit, delicta superioribus deferri per quemnis,
qui extra Confessionem, ea accerit, reg. 9. Atta-
men si proximus periculum probabile subeat
relabendi, si prælapsum eius peccatum. Præla-
to non manifestetur, manifestandum esse, non
dubito, cum Valentia disputation. 3. question. 10.
punct. 5. D. Thomam, Adrianum, & Sotum ci-
tante: ut subditum præferuerit. Probabile peric-
ulum relapſus vocito, quando ita proximi-
mas occaſionibus peccati est innodatus, ut
meritoriter loquendo, iudicetur caſurus, ni-
ſi ab illis diuertatur. Nam de alio pericu-
lo magis remoto non est curandum, cum
omnibus tale inſit periculum ex nature fra-
gilitate.

CAPVT XVIII.

Circa Odium, Inuidiam, Chif-
ma, Virtus Charitati con-
traria.

DUBIVM LVIII.

An in odio proximi sint plures actus
specie diſtincti?

149
Bibliotheca
universitatis
recens.

RECOLO, Odium esse charitati con-
trarium, dupliciterque contingere. Primo, abominando per-
sonam proximi tanquam tibi con-
traria, & desiderando, ut non
sit: & hic actus est Odium abominationis. Se-

cundò, desiderando illi aliquod malum ex pre-
fata abominatione, quod Odium inimicitia vo-
catur. Quodcumque ex his odis circa Deum
lethalē est, nec fieri potest veniale ex materia
leuitate. Circa proximum vero aliquando po-
test esse veniale, verbi gratiâ, si quis proximum
absque iusta ratione leuititer auerſetur, malum
que ei leue exoptet, vel plena non adſit deli-
beratio. Odiu proximi ab odio Dei differre
specie non dubito. Quia licet utrumque Char-
itati opponatur: diuerſimode tamen opponi-
tur. Unum namque Dei Maiestatem direcet, alterum indirecet offendit. Maior est difficultas
de odio proximi, num in eo sint plures actus
specie diſtincti?

Non sunt. Quia odium non sumit speciem,
neque individualitatem ex obiecto materiali, sed
ex formalib[us] obiectum auctem formale semper est
idem, scilicet persona displicentia: ergo quan-
tum obiecta materialia varientur, actus non
variat. Hinc infertur, obligatum non esse,
in Confessione manifestare, qua mala proxi-
me desideratis satisfacere, si dicaste odio
proximum toties fuisse prosecutum, optando
illi graue malum. Quia omnia illa mala sub
eadem ratione sunt appetita, scilicet quia pro-
xime mala erant. Sic Caietan. 1. 2. quæſt. 3. 4.
art. 6. ad ultim. Bonac. disputat. 3. de Charitate
question. 4. punct. ultim. num. 6. Torres 2. 2. dispu-
tation. 9. t. dub. 6. 1. Valent. 2. 2. disput. 3. quæſt. 1. 1.
punct. 2.

Sunt quidem plures actus specie diſtincti.
Quia unum odium proximi ab alio diſtinet
potest cum ex fine, quo eum odio habes: tum
ex malo, quod illi exoptas. Ex parte finis diſtinet
si proximum auerſeris, quia est Dei imago ad
beatitudinem creatus, qualiter acemones nos
odio habent: aut quia aliquam tibi iniuriam in-
tulit; utrumque enim odium est odium pro-
ximi, etiam si primum ex odio Dei ortum ha-
batur: ergo negari non potest, unum actum ab
alio diſtinet. Ex parte vero mali, quod proximo
optas, etiam specie diſtinent. Quis enim abne-
get, optare inimico, ob illius displicentiam,
aeternam damnationem, esse diuerſum pecca-
tum in Confessione aperiendum ab eo, cum
solum amissionem status, & temporalis vita
desideras, cum diversæ rationis cum priuat
bonitate? Ita Suarini dis. 6. de Charitate secl. 2.
numero 2. Palao tomo 1. tr. 6. dub. 6. disputation. 3.
puncto 1. numero 7. Coninch. dis. putat. 29. dub. 3.
numero 6. 1.

350
Non sunt
odij in pro-
ximum plu-
res actus
specie di-
ſtincti.

351
Sum plane.

352
Hoc dicen-
dum omni-
no reor.

Hoc dicendum existimo. Nam voluntas in-
fereandi proximo malum in vita, diuerſum pec-
catum est à voluntate inferendi malum in fa-
ma, aut pecuniis: ergo etiam voluntates, quibus
hæc mala appetuntur cuenire, diuerſæ sunt.
Quia species odij inimicitia non sumit
præcise ex displicentia, & auerſione personæ,
quam auerſiſſed ex malo, quod illi deside-
ras. Alias nullum odium proximi effet odium
inimicitia, sed odium solum abominationis.
Ex quo inſero, in Confessione omnino
esse explicanda, ut Suarini, & Coninch. ex-
preſſe docent.

D V B I V M L X I.

An licet optare mortem proximo, vel de illa gaudere ob hereditatem acquirendam?

353
Questionis
status.

Celebris quæstio est, nūm ob bonum temporale, & aliquando inferioris ordinis licet tibi aliquod graue malum proximo desiderare, & de illo gaudere, dēquē ipsius bono tristari, eo quod tibi impedimento est ad boni temporarij affectuationem? Exempli gratiā. An possis desiderare mortem alicuius, vt illi in bonis succedas, vel ne in ei alimoniam præbendo, vel eum curando agrestantem graueris.

354
Minime

garis præferre vitam proximi tuis diuitiis, temporarijque emolumento. At si ob acquirendam hereditatem illius mortem expetis, iam temporarij emolumentum vitæ proximi præfers: quod contra Charitatem esse, quis non videat? Sic Nauar. *summ. cap. 15. num. 10.* asserens esse omnium.

355
Licer equi
dem.

Licer equi, si cum debito moderamine facias: non felicitat id appetens ex persona difflicientia, sed ob aliquod temporale emolumen- tum inde sequutum. Quia huiusmodi desiderium, & gaudium de malo proximi non tam est desiderium, & gaudium de malo illius, quam de bono tibi inde sequutuero non habet maiestiam, quia illam habere non potest, nisi finis illius malus sit: cum tota species actus inefficacis ex fine deformatur. Ita Sà verb. *Charitas, numero vñtauo.* Azorius *parte prima, libro tertio, capite 12. quæst. 2.* Bonacina *disp. 3. de Charit. quæstione quarta, pñcto ultimo, numero septimo,* asserens licere matri mortem filiarum optare, eo quod ob deformitatem, vel inopiam haud possit eas nuptiis tradere. Sancius *in selec. d. 2. numero 9.*

356
Auctoris
resolutio.

Existimo, proculdubio licere, optare tibi, vel proximo mortem ob vitandum molestiam laborum infirmitatum, mendicitatis, vita penalis à marito infiſta, &c. dummodo desideres huiusmodi incommoda proximi, vt à Deo infligenda, non ab homine iniſta, vel à Diabolo. Profecto ingenue fateor, debere te bonis fortunæ vitam proximi præferre quod effectum, ac voluntatem efficacem, ac proinde teneri, bona fortuna exponere, vt vitam proximi conserues. Secus dixerim de efficaci affectu, ac simplici complacentia quia repicit obiecum secundum se, & ex illius bonitate sumit spicem, non ex illius executione.

D V B I V M X L.

An inuidia solum sit mortale quando ex illa mouetur quia ad remouendum proximi bonum?

357
Solum est

Solum est mortale, cum ita vehementer quis bono proximi inuidet, vt ex illo affectu mortale, mouetur ad iustè remouendum proximi bo-

num: secus si absane hoc periculo insidet, quemadmodum auaritia, ac vanæ gloria, in qua non sunt peccata mortalia eorum actus, nisi aliqua circumstantia mortali vestiantur. Quia dolere de bono proximi, quatenus meum bonum immixuit, pon est, absolve de bono proximi dolere, sed dolere de illo, quatenus hunc causat effectus: licet non cauſet media iniuriosa actione, negari tamen nō potest, esse cuique moleſtum, & iniucundum tolli, namque illi, qui ab omnibus (verbi gratia) doctus admodum habebatur, singularem ideo plausum acquirebat, opinionem, & honorem illum, si doctoſt aliquis superueniat. Ergo talis tristitia, ac dolor, non videtur adeo inordinatus, vt piaculum lethale constituerat. Sic Lorca 2. 2. *question. 36. in addition. articul. 3.*

358
Non solum
est mortale.

Non solum est mortale, quando ex inuidia quis mouetur, ad remouendum proximi bonum, sed & quando dolet de bono alterius, quia diminutionis proprij boni est causa. Quia hoc vitium est charitatis contrarium, cum de bono proximi tristetur, & de malo illius gaudeat. Quod vero quis gaudeat de malo illius, vel tristetur de bono, quia propriuſu boni, non est sufficiens cauſa honestandi actum. Ita D. Thom. 2. 2. *question. 36. articul. 2. & 3.* Valent. *ibid. 3. question. 13. pñct. 2.* Cominch. d. 30 *dub. 2. num. 20.* Reginald. *lib. 17. num. 12.* Nauar. *summ. capit. 23. numer. 118.* Bonacina. 3. de Charit. *question. 4. pñct. ultim. Parag. 1. num. 3.* Suar. *dub. 6. de charit. sect. 4. numer. 4. & alii.*

Ad hac communis quidem sententia non recedam, quam vberius expendo. Potest quis *Hanc con-*
mut plausi
ratione sui proprium eius bonum diminuit;
bonum, in quam alterius potest esse occasio
sententiam ampliata.
bonum, in quam alterius potest esse occasio
eo quod aliquam vim inferat, actionemque iniuriosam exerceat: v.g. si existente illo in Cinitate aliqua, in qua nimis doctus, ac petitus reputatur, accederent alij & que docti, quorum aduentu illius peritia non tantum, vitanter astimaretur, quia non est iam ita rara. Ex qua ratione bonum vnius per se potest alterius bonum diminuere. Si igitur dolet quis de bono alterius, quia huius diminutionis est causa, innidus est, & peccat, ex genere suo mortaliter. Plura de Inuidia *Volum. 1. vbi de de vitiis Capitalibus differunt.*

D V B I V M L X I.

An non solum qui propriæ Chismaticus est, sed etiam qui quomodolibet Pontifici est inobediens, contrahat ex-communicationis pœnam?

359
Chisma in præsenti sumo pro scissione, vel divisione ab Ecclesia, eisque Capite. *De Schol.* Dupliciter autem quis potest se ab Ecclesia *mancu-*
separare. Primo, deserendo fidem, & tunc eit nulla pue-
hæreticus, ac consequenter Chismaticus, se- mitio.

Sect. II. De Charitate, Dubia. 165

deles omnes inter se habent cū suo capite tum in Sacramentis, ac cultu divinorum in subiectione ad Pontificem, Ecclesie Caput. Dupliciter vero quis potest se à subiectione Pontificis, & Ecclesie vnitate dividere. Primi directe, secundū, indirecte. Directe se dividit, cum expresse, ac formaliter intendit, Pontificem non recognoscere vt superiorem; Indirecte autem, cum facto ipso ostendit, non eum recognoscere: quod videtur contingere existentibus in Anglia, & exhibentibus Regi obedientia signa, quibus refutantur esse Christi Vicarium, in spiritualibus, quāvis interius id esse nullo modo credant; quia feiunctio ab vnitate Ecclesie, eiusque obedientia in opere ipso externo constituit ac proinde in vere Schismatici sunt, esto non sini heretici. Starius de Censur, disputatione vigesima prima, sectione secunda, numero decimo tertio, Sanchez libro secundo, Decalogi capite trigesimo sexto, numero decimo quarto. Porro Schismatis varia ab Ecclesia poena prescribuntur. Prima est priuatio potestatis Ordinis, & iurisdictionis. Secunda, excommunicatio ipso facto. Tertia inhabilitas ad Beneficia. Quarta, suspensio Ordinis Schismatico scienter recepti. Quinta, collatio Beneficiorum à Schismatico facta iritanda. Sexta, suspicio heresii vehemens. Septima, subiectio Ecclesiasticis iudicibus pro poena sustinenda. Circa huiusmodi penas dissidium est apud Doctores. In presenti igitur requireo, an non solum Schismatici proprii, qualem esse asserti, sed etiam etiam qui quomodolibet Pontifici inobedientis est, penam excommunicationis contrahat?

361 Contrahit quidem. Quia in Bulla Pontifex excommunicat Schismaticos, & qui se ab eius, & eiusvis Pontificis pro tempore existentis obedientia pertinaciter subtrahunt, vel receidunt. Cum ergo nihil in Pontificis decreto superfluum esse dicendum sit, efficitur, non solum recedentes à Pontificis obedientia tanquam à Vicario Christi Domini, sed quomodo recedentes intelligi debere. Nam recedentes pertinaciter à Pontificis obedientia tanquam à Vicario Christi, & Ecclesia capit, sub Schismaticorum nomine comprehensi erant. Ut quid ergo reliqua verba adiunguntur? Sic Farinac. sibi contrarius question. 186. numer. 11. citans Toletum libro quarto, capite duodecimo, numero secundo. Attamen in editione Lugdunensi circa primum nihil dicit: circa secundum contrarium docet.

Non contrahit nisi qui Schismaticus proprius est. Quia recessus à Sedis Apostolice obedientia proprie non stat cum illius recognitio. Ne. Ergo dum quia Pontificis vt superiorem recognoscit, etiam illi ob aliquam causam non obediens, à Pontifice vt tali non videtur absolute recedere, ac proinde excommunicationem illam non contrahit. Ita Azorius parte prima, libro octavo, capite vigesimo, questione quinta, Palao tomo primo, trattatu sexto, de Charitate, disputatione quarta, punto sexto, numero septimo, Starius de Censur, disputatione vigesima primo, sectione secunda, numero duodecimo. Sanchez libro secundo, Decalogi capite trigesimo sexto, numero duodecimo. Bonacina disputatione tertia, quiescione quarta, de Charitate punto vli-

mo, Paragrapho quinto, numero nono, & alijs apud ipsos.

Com his opinor. Et quidem etsi sub nomine 363 Schismatorum iij recedentes comprehensi Cum his erant, fuere tamen expressi ad maiorem clausentio, & ritatem, specialeisque timorem incutendam. nonnulla Monuerim haec excommunicatione non ligari adiicio. fautores, defensores, receptatores Schismaticorum. Quia in Bulla non exprimuntur, & exprimuntur hæreticorum fautores, in odiosis autem non est ultra proprietatem verborum extensio gerenda. Ligantur tamen excommunicatione non referata ob cap. Li et, de c'et cap. 1. de Schismaticis, in 6. Sed clariss ob constitutionem Pauli IV. quae incipit, Cum ex Apostolatus officio, vbi excommunicantur, aliisque penis afficiuntur Schismaticorum fautores, vti Bonac. vbi sup. annotauit.

D V B I V M L X I I .

Schismatici non denunciati priuanturne iurisdictionis potestate?

364 Duxi, primam Schismatici poenam esse potestatis Ecclesiasticę, Ordinis, & iuridi*Quæstionis* statutis. iurisdictionem. Verum licet Ordinis potestate in spirituali charactere consistente priuari non possit, priuari vero potest, ac de facto priuatur legitimè talis potestatis sive. De potestate autem iurisdictionis fere omnes Doctores conuenient, Schismaticum esse iure ipso priuatum.

Schismaticus non denunciatus post Concilium Constantiense minime priuatur iuridi*Non priuata* cione. Quia cum solum denunciatum vitare tur, si deteneamur, solum is carere debet iurisdictione nunciatu nobis conueniente. Sic Bonacina disp. 3. quæst. non sit. 4. de Charitate, punto ultimo, Paragrapho sexto numero 8.

365 Etiamsi occultus sit, vel non denunciatus, ipso facto quilibet Schismaticus iurisdictionis potestate priuatur. Quia occultus Schismaticus si denunciatus exterior ab vnitate Ecclesie, ac subordina. ciatus priuacione ad illius Caput se subtrahit: ergo indi- natur. gnus est, cui iurisdictione ab Ecclesia concedatur. Ita D. Th. 1. 2. q. 6. a. 3. Turrec. l. 4. sum. p. 2. c. 20. Cast. l. 1. de iusti heret. punit. c. 2. 3. c. 2. 4. Azor. p. 1. l. 8. c. 2. 9.

Hæc sententia mihi magis probatur. Quia textus in cap. de Schismat. cap. Non iurianu. cap. Hæc sent. Audinumus, cap. Didicimus, expresse notant, ipso tia mihi iure hanc priuationem incurvi. Dicunt enim, arridet. Ordinationes esse irritas, & conferentem nihil iuris habere, ac potestatis, & ex alia parte hanc priuationem ad omnes Schismaticos extendi. probat textus in cap. Didicimus, & omnes omnino hæreticos, & Schismaticos nihil habere iuris, ac potestatis. Verum tamen vt huiusmodi priuatio iurisdictionis effectum habeat, necessaria est saltem declaratoria sententia criminis, vt tradit Starius disputatione 12. sectione 2. numero 2.

D V B I V M

DUBIVM LXIII.

Schismatis p̄nentibus, & Ecclesiæ reconciliatis tollitur inabilitas quam ad Ecclesiastica Beneficia habenda contra-
xerant?

babilem occultum Schismaticum, & Ecclesiæ reconciliatum dispensatione non indigere. Quia p̄cna inabilitatis non cuiuslibet Schismatico videtur imposta, sed publico, & manifesto, qualis erat ille Episcopus relatus in Cap. Quia diligentia. Quare occultus, & maxime emendatus, & conuersus hanc p̄cnam nulli modo contrahit, ut multis probat etiam de hæretico. Garcia part. 11. de Benef. capite 10. numero 81. & specialiter de Schismatico numero 162.

368
Status q̄ne-
tionis.

369
Tollitur in-
abilitas
hæc.

370
Non tollitur.
Nō tollitur.

371
Hoc proba-
secutus est

Teriam Schismatistarum p̄cnam esse vi-
dimus inabilitatem ad Beneficia Ecclesiastica in posterum habenda, cap. Quia diligen-
tia, de elect. vbi Schismatico in Episcopum electo dispensatio confirmare permittitur.

Non igitur valida erit electio ante dispensationem, vti Glos. & omnes. Dubium autem est, num p̄nentibus Schismaticis, & Ecclesiæ reconciliatis hæc inabilitas tollatur?

Tollitur profecto. Quia huiusmodi inabilitas ex Schismate procedit: ergo illo sublatu, cessat. Neque obstat videtur Cap. Quia diligen-
tia citatum, nam electio illius Schismatici in Episcopum forte fuit, durante Schismate, ideoque indiguit dispensatione: qua non indigenter, si sublatu Schismate, & Ecclesiæ reconciliato, electio facta esset. Sic Decianus tractat criminis libro quinto, capite 54. numero 15. & 16. Conrad. Brunus tractat de hereticis libro 3. cap. 7. Burlat. consil. 14. numer. 34. Quintil. Mandos. in addit. ad Repertor. Inquisit. v. Abiatio. l. 11. A. Farinac. plures referens, qu. 189. & 193. num. 66.

Non tollitur. Quia cap. Quia diligentia, id viderunt expresso praescribere. Glossa enim ibi manifeste assertit ab initio Schismate in Episcopum electum fuisse, & nihilominus indiguisse dispensatione: ergo signum est, inabilitem remansisse. Ita Azor. parte prima, libro octauo capite vigesimo, quæione octaua, alterius, communis senti hoc esse receptum. Sanchez libro se-
cundo, Decalogi capite trigesimo sexto, numero decimo octauo. Bonacina disputatione tertia, quæ-
sione quarta, de Charitate parte ultima, Para-
grapho quinto, numero decimo. Pegna Direct. par-
te secunda, quæsione quadragesta octaua, comm. 73. Surius de Censor. disp. 43. section. 2. numer. 7. Farinac. pluribus relatibus, quæsione 184. numero trigesimo sexto.

Probabilius, & securius censeo, Schismati-
cum Ecclesiæ reconciliatum adhuc inabilitum, & esse ad Ecclesiastica Beneficia, nisi per Pontificem, aut vices ipsius habentem fuerit dispensa-
tus. Quia eius est soluere, cuius ligare fuit. Ha-
bet tamen Episcopus ex Tridentin. sess. 24. cap. 6. concedente casu oculorum, potestatem ad dispendandum in quacumque inabilitate ad Beneficia ex delicto occulto proueniēre. Quare si delictum Schismatici occultum sit, potest ab Episcopo Schismaticus ad vnitatem Ecclesiæ rediens habilis reddi. Si tamen Schisma publicum sit, asserit Abbas ad cap. 2. de Schismat. numer. 7. Decius ad cap. At si Clerici numer. 124. & alij, posse Episcopum dispendare ad Beneficia omnia, præter Episcopatum, & dignitatem exemptam, si scienter Ordinem a Schismaticis non receperint. Addo, esse pro-

CAPVT XIX.

Circa Bellum, ac Duellum, qua-
tenus sunt Charitati con-
traria.

DUBIVM LXIV.

Potestne dari seclusa ignorantia iustus
bellandi ex vtrâque parte
titulus?

Sicut potest. Quia s̄pē oppu-
gnans, & oppugnatus non Dari potest.
Oppugnans, & peccant bella gerendo eo,
quod vterque probabiliter
redit, sibi Regnum pertinere:
Ergo ex parte vtrâque iustus
est titulus. An non oppugnans Civitatem, in-
terficere potest innocentes, si alia via non po-
test illam subiugare: innocentesque possunt se
ab oppugnatione defendere: Quis dubitet?
Datur igitur titulus bellandi iustus ex vtrâque
parte, iustumque bellum etiam nulla igno-
rancia intercedente. Sic nonnulli bona notis
Moderni.

Dari non potest per se, & seclusa ignorantia
iustus titulus bellum ex vtrâque parte circa can-
cem rem. Quia nulla virtus potest habere potest.
actus sibi contrarios, alias secum pugnare, &
bonum bono contradicere. Ergo iustitia, quæ
tibi titulum iustum possidens præbet, verbi
gratia, Civitatem, & ibi existentes oppugnan-
di, non potest præbère iustum titulum oppu-
gnatis tibi contradicendi.

Idem affirmo. Concedo enim, s̄pē op-
pugnantem, & oppugnatum non peccare, Ide affir-
quia ex ignorantia inincibili iuris proce-
dunt. Hoc tamen non probat ex vtrâque
parte iustum dari titulum; sed ex vna parte
dari, & ex alia præsumi: rationeque illius
præsumptionis potest ille actus ad iustitiam
pertinere.

DUBIVM

D V B I V M L X I V .

Oblata ab aduersario tibi sufficiens sati factio-
ne, tenerisne à bello desistere, quo-
cumque tempore satisfactio
derit?

Si satisfactio sufficiens derit ante bellum
Sinciput, teneris ab eo desistere, si offera-
tur tibi ab aduersario sufficiens iniuria satis-
fatio, & dama illata compenset. Quia tunc
bellum non est tibi necessarium, sed voluntari-
um, ac proinde illicitum, sola enim necessita-
te potest assumi cap. Noli, 23. qu. 1. Si autem satis-
factio post bellum incepit offeratur, non
teneris eam acceptare, & à bello desistere.
Quia iam aduersarij non sunt in statu satis-
ficiendi, sed facis patiendi. Sic Caietan. sum-
mo verb. Bellum. Sā verb. Bellum, nume-
ro nono.

Quocumque tempore satisfactio plena ab
aduersario offeratur, teneris à bello desistere, si
securè desistere possis. Quia bellum solum ne-
cessitate, non voluntate licite suscipi ur, vti ait
Diu. Augustin. Epistol. 207. ad Bonif. cium Co-
mitem Sed cum debita satisfactio offertur, cef-
sat omnis bellandi necessitas ergo contra iusti-
tiam delinques, si bellum pro square. Ita Mo-
lina disp. 103. vers. Belli causa. Valent. 2. 2. d. 3.
que. 16. punct. 2. Coninch 2. 2. disput. 31. dub. 2.
numero 38. Sua ius disputatione 13. de Charita-
te, sectione septima, numero tertio. & alij
apud ipatos.

Sententiam hanc, communem quidem eli-
go, aduertens tamen sub debita satisfactio-
ne comprehendi, vt non solum tibi reddantur
omnia illa, que tunc sunt: sed etiam solvantur
expensæ in bello factæ, & pericula, & molestiæ
quibus te, ac tuos expolusti, & iniuria factæ
compeluntur. Quia cum ad hæc omnia ius ha-
beas, omnia hæc compensari debent, prinsquæ
à bello cessare tenearis. Insuperque petere po-
tes, quidquid in posterum tibi necessarium est,
vt fecire vias, & pacem obtineas; hic enim
est præcipuus bellis scopus. Quæ omnia in ipso
conflixi, ac bellis congressa ferè sunt impossibi-
litas; ideoque forte Caietanus dixit, tunc ad-
uersarij potius esse in statu satis patien-
di, quam satisfaciendi; quia vix est possi-
bile offere tunc satisfactioñem, quæ præ
angustia temporis tum sufficiens, tum secura
iudicetur.

D V B I V M L X V .

An quando pars rebellis digna est morte ob in-
iuriam illatam sit obligatus Dux vi-
ctor aliam satisfactioñem ad-
mittere?

Pars rebellis ob iniurias illatas digna est
morte, itavt post partam victoriam absque
vilo periculo valeat viator eam perire; peti-
tamen veniam, & in quantum potest, se se illi
submittit, & iniuriam pecuniis, tributis, & aliis

eiusmodi compensat, ac pignora præberet, qui-
bus illam securum reddit, à timore in poste-
rum similis iniuria. Quæstierim, an viator Prin-
ceps teneatur hand satisfactionem accepta-
re, & à bello desistere; vel possit bellum pro-
ducere, quovisque pars nocens ei iugulanda
tradatur?

Obligatus non est, satisfactionem admis-
tre. Quia Princeps ille iniuria affectus factus
tūc est Index rebellum ob iniuriam acceptam
non est, sa-
illiansque index: sed Index non tenetur acce-
piare satisfactionem à delinquente oblatam, accipere.
sed pro delicti grauitate penam illi infligere
potest, quæ sibi magis placuerit, modo iustitiae
limites non excedat. Ergo sic dicendum est
in casu præsenti sis spectato iuris rigore. Mo-
lina tractatu secundo, disputatione 103. vers.
Dulium c. 2. Lorca 2. 2. disputatione quadrage-
sima nona, numero sexto, & disputatione quin-
quagesima secunda, numero tertio, & disputatione
quinquagesima tercia, numero duodecimo,
Bantes 2. 2. questione quadragefima, articulo
primo, dubio secundo, conclusione quarta, Castro
Palao tomo primo, tractatu sexto, de Cha-
ritate, disputatione quinta, punclo tertio, nu-
mero 15.

Obligatus est. Quia bellum contra non sub-
ditos indici non potest ad iniuriam vindican-
dam, nisi quatenus iniuriam necessarium est, tuus.
vel ad honoris reparacionem, vel ad futuram
securitatem, vt enim Diu. Augustin. relatus in
cap. Nulli, Bellum sine necessitate indici non po-
test. Alias obligati essent noentes se ipso tradere iugulando, neque possent vi resistere, ne
que alius illos defendere. Ita Aegid. Coninch
2. 2. disputatione trigesima prima, dubio secun-
do, à numero vigesimo nono, & dubio septimo, à
numero 106.

Prinam sententiam longe probabiliorem
esse non dubito. Fundamentum enim Egidij
mei pugnat contra sententiam affirmantem, Prinam
bellum esse actum vindicativa iustitiae: quod eligo, & ex-
stare non potest, si iniuria vindicanda solum pono.
essent, quatenus earum vindicatio necessaria
est ad iuris laci reparacionem; quia tunc po-
tius commutativum, & legalem iustitiam,
quam vindicativam exerces. Ut ergo firmum
sit, bellum esse iustitia vindicativa actum, af-
firmo, bellanter non solum reparacionem
sui honoris, & securitatem in futurum inten-
dere posse: sed etiam debitam penam iniuri-
antibus infligere. Neque inde fit, teneri no-
entes se iugulando tradere, officit enim si vi
& armis non resistant; quia ius vitam conser-
uandi vtpote naturæ conforme aliis iuribus
præponderat.

D V B I V M L X VI .

Requiriturne moralis certitudo victo-
rie, ut bellum possit
indici?

Non potest indici iustè bellum, si non ad-
sit moralis victoria certitudo. Quia tunc
temeritatis Princeps arguetur, & suis subditis
victoria cer-
injuriolus existet, eos ob exiguum utilitatē, & certudo re-
incertam quiritur.

incertam victoriam grauissimis periculis exponens. Sic Caietan. 2.2. *questione nonagesima sexta*, articulo quarto. Coninch. 2.2. *disp. 3.1. dub. 4. num. 73.*

383 Indici potest iuste etiam si moralis victoria certitudo non adsit. Quia solum probabilis spes victoriae potest damnis, quae ab aduersariis

383 Indici potest iuste etiamis moralis victoria certitudo non adsit. Quia solum probabilis spes victoriae potest damnis, quae ab aduersariis timentur, praevalere. Et quia raro licet Regi minus potenti bellum potentiori indicere, si moralis certitudo victoriae necessaria esset, cum hac à minus potenti fere nunquam haberi posset. Ita Castro Palao *tomo primo*, *tractatatio sexta*, *disputatione quinta*, *puncto tertio*, *numeris decimo septimo*, *Suarius* *disputatione 13*, *de Char sectione 4*.

384 Ego quidem existimo his hærcens Do-
Auctoris stribus, omnia pensanda esse, & videndum
resolutio. an spes victoriae præualeat damnis, quæ timen-
tur. Nam si spes præualeat, tentari bellum po-
test; si minus celandum à bello, bello in qua-
aggressio: securis à defensio: , hoc enim cum
aliquali spes victoriae tentandum est; quia est
necessitatis, non voluntatis. Ex quo fit, verum
non esse, quod Cæsar annuit, requiri mo-
ralem victoriae certitudinem, vt bellum possi-
indici, cum solum probabilis spes valeat dam-
nis, quæ timentur, præualeat: & bono R: ipu-
blice maxime expedire possit, vt inimici intel-
ligant. Principem non esse pullaninem, ac
timidum, sed forti animo, audacem, periculáque
contemnenter.

D V B I V M LXVII

An innocentes possint licite redigi in seruitutem: cum Respublica est hac pœna digna?

385 **S**ic licitum esse libertate priuare hostes, &c.
Questio*n*is **S**in seruitutem redigere, si rei naturam spe-
ciam, quoties in recompensationem iniuria-
facta, & in satisfactionem dannorum, que vi-
ctor passus est, fuerit necessarium. Si enim vi-
ctor priuare vita hostes potest, a fortiori poter-
it libertate. Habetur §. Item ea, que ab hostiis
Institut*u*m*ent* de rerum diuis*u*m*ent*. Ab hoc autem iure ex-
cep*tu*untur Christiani capti ab aliis Christiani-
& eorum fili*u*m*ent*, qui non possunt redigi in serui-
tutem ob confuetudinem inter eos praefecti-
ptam: possunt tamen detineri aliquantulum
dum pecunia aliqua in præmium capientur
conceditur. Suarius disputatione decima tercia
de bello, *septima*, numero decimo tertio
Coninch. 2.2 disputatione trigesimaprima, dubio
septimo, numero 120. Hoc tamen priuilegium
Christicola Apostola non gaudent siue subdi-
ti sint bellantis, siue non. Quia quod in Filio
dei fauorem introductum est, non debet
iis prodesse, qui fidem abiurant. Valentia
2.2. disputatione tercia, quæstione decima sexta
puncto tertio, Suarius ibidem. Dubito autem, an
innocentes possint etiam in seruitutem re-
dig*u*m*ent*, cum Respublica huiusmodi pena ef-
digna? •

386 Non possunt. Quia nemo innocens post
Nō possunt. test occidi directe à victore. Nulla enim causa
legitima est eum interimendi , nam si aliqui

esse posset, maxime culpa totius Civitatis, sed
hæc esse non potest, quia licet ipse Civitatis
sit pars, ab illa tamen culpa est immunis: ergo
si à communis iugulatione innocens est immu-
nis, etiam immunis erit à communis seruitute,
qua ex culpa procedit. Sic nonnulli, quos, pref-
fis nominibus memorat Castro Palao tom. 1.
tractat. 6. disputation. quint. punct. 4. numero
decimo tertio.

Possunt quidem, si iniuria Civitatis aduersa
hanc prenam mereatur. Quia libertas inter
bona fortunæ, quorum Respublica dominium
habet computatur: Respublica enim illorum
bonorum habet dominium, quorum eius subdi-
ti habent; sed quilibet subditus propriæ liber-
tatis dominio fruatur, illamque vendere vr-
gentem necessitate potest. Ergo Respublica idem
facere poterit. Ita Victor, de iure belli, numero
quadragesimo se:undo, Molina tractat. 1. de infinito
d. 119. & 120.

Cum his opinor. Nam pater, necessitate vrgente, poterit filium libertate privare, & creditor debitorem impotenter soluere, si inspositum non obstat: ergo a fortiori poterit Republica quenlibet ciuem, cum quilibet debeat satisfacere pro debito Reipublice, vrpore pars illius. Addo, receptissimum esse, tradi infantes obfides inimico, noleti alter a bello desistere: qui quidem in arctam, & lape in perpetuam servitutem reducuntur.

D Y B I V M LXVII.

*An capti bello iusto, possint aufugere:
eosque possit ad quilibet fugam
iunare?*

Suppono, esse captos bello iusto; nam si in-
iusto capti fuissent, quales sunt omnes
Christiani capti à Mauris, & Turcis: clarum
est fugere posse. Quia iniuste detinuntur, &
laudabile opus ē charitatis esse, illos iuare ad
fugam, & à possidentibus iniustis eripere. Que-
stio igitur est, an capti bello iusto, possint au-
fugere, eosque quilibet ad fugam iuare.

Fugere non possunt, nec alij eos possunt ad
fugientium auxilium praestare, (quod si seruos
Christianos sit, & ab infidelis domino fugit,
obligatis est mittere pretium, non tam tamen redi-
re ob periculum peruerisionis.) Quia seruos
pretio empus fugere non potest, ergo nec bel-
lo captus. Et quia hec servitus est, quodam pec-
na à Republica imposita est, quibus forte pec-
na mortis debebatur ob illatam iniuriam: & ex
pietate in hanc leuiores commutatur, ergo fa-
cta commutatione, & pena seruitutis imposi-
ta, non licet damnatis fugere ab illis: alias coi-
liber damnata ad triremes liceret ab ea pena
aufugere. Sic Navarra summa capite decimo
septimo, numero 103. & 104. & plures alij re-
lati à Coninch, Valentia, ac Lessimo ci-
tandis.

Capti bello iusto licite possunt ad nos a fugere, aut ad aliquam Ciuitatem amicam, vbi Fugiti sunt. **Quia** s. **Item** ea, quia ab hostibus, Infr. **fus.** de rerum diuisi, de servis bello capitis dicuntur: **Si** nostram potestatem evadant, & ad nos redire

deant, pristinum statum accipiant, hoc est, conser-
quantur libertatem, quam antea habebant. Ergo
tacite conceditur eis facultas fugiendi à domi-
norum confinibus: alias irrationalis esset lex,
qua concederet libertatem in primum actionis
iniquis, & quæ hac via ad malum incitaret.
Ita Couarrou, reg. peccatum, part. 2. §. 1. num. 6.
& L. 1. var. cap. 2. num. 10. Bannes 2. 2. quæst. 40.
art. 1. dub. 3. Valent. 2. 2. d. 3. q. 16. punct. 3. Lessi.
L. 1. c. 5. dub. 5. num. 24. Sæc. Bellum, num. 7. Bo-
nacina d. 2. de ref. q. ultim. section. 1. punct. 1. 2.
num. 26. & alij.

Eiusdem sum mentis, doctrinam tamen li-
mitans, ut procedat, modo seruus fidem non
dederit non fugiendi. Quia si dedit fidem hæc,
specialis fidelitatis titulus, & maxime si iuramen-
to firmasset, tenetur à fuga abstinere: vti relati
Valent. Lessi. & Couar. annotarunt.

D V B I V M L X I X .

An bona Ecclesiæ, & Ecclesiasticorum
innocentium occupantur licet à Prince-
pe, cum necessarium est ad finem bel-
li consequendum. Et an victoria parta te-
neatur iis satisfacere, licet ex occupa-
tione horum bonorum ditor factus non
fuerit?

¹³³ **S**ic bona hostiæ etiam eorum, qui inno-
centes sunt posse à victore occupari, si bo-
na Ecclesiæ, & Ecclesiasticorum innocentium
expicias. Per accidens autem deuastari, occu-
pique possunt, si necessarium fuerit ad finem
belli consequendum. Idemque de cuiuscumque
innocentis bonis dixerim. Quod à fortiori pro-
cedit, si credit Princeps, illis bonis aduersa-
tum vñrum, ut cum iniuste oppnget; quia
tunc est quedam naturalis defensio. Valen. 2. 2
d. 3. q. 16. punct. 3. Molina d. 121. initio. Quæstio
autem est, num Princeps, reportata victoria, te-
neatur satisfacere Ecclesiæ, Ecclesiasticisque
innocentibus, si ob eorum bonorum occupa-
tionem ditor factus non fuit?

¹³⁴ Non tenetur. Quia non appetit, ex quo ca-
pite ad restitutionem teneatur: non ratione
rei accepta, quæ non extat; nec ratione iniuste
acceptio, quæ nulla fuit: ergo minime tene-
tur his satisfacere. Sic Molina d. 121. conclus. 2.
Bonacina disp. 2. de ref. quæst. ultim. punct. 12.
numero 19.

¹³⁵ **T**enetur omnino. Quia innocens, qui pars
non est Republicæ offendit, non tenetur
victori donare sua bona, ut ille suum ius recu-
peret, & sicut non potest licite occidi, ita nec
bonis spoliari. Ergo victor debet ei ablata bo-
na restituere. Ita Cœst. Pal. tom. 1. tr. 6. d. 5. pun. 4.
num. 21. & alij.

¹³⁶ **H**orum doctrinæ adherentes, probabilis ex-
istim, viætorem obligatum esse damna Ecclesiæ
innocentibusque Ecclesiasticis restituere. In
primis de bonis hostis, si aliqua sint; quia ille
causa fuit iniusta horumcæ damnorum: Dux ve-
to illorum bona occupans eandem contrahit
obligationem. Quod si bona hostis non acce-
perit ad reparationem suæ iniuræ sufficientia,
Eacob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

aliorumque damnorum: crediderim ex propriis
bonis illum esse obligatum satisfacere. Quia
(vti iam innu) innocens, & qui pars non erat
Reipublicæ offendit, non tenebatur victo-
ri suo bona donare, ut ille proprium ius recu-
peraret. Non enim erat absolute, ac simpliciter
pauper, & sufficiebat ea ei mutare: atque adeo
ex tacito contractu mansit obligatus.

D V B I V M L X X .

An Monachi laici, & Clerici in mi-
noribus Ordinibus constituti prohibi-
ti sint propria manu di-
micare?

³⁹² **C**ertum est, si bellum sit iustum, omnes in
eo pugnare, adiuvareque posse nisi eis
specialiter sit prohibitum. Porro Episcopis,
Clericis, & Monachis interdictum est propria
manu dimicare, vel exercitum ducere. Cap. Eos
qui 20. q. 3. Cap. Clerici. Cap. Quicunque ex Cle-
ri. 2. 3. quæst. 8. Cap. Sententiam, 39. ne Clerici, vel
Monach. Quæstio autem est, an Monachi
laici, & Clerici in minoribus Ordinibus
constituti hac prohibitione rigorosa conti-
nentur?

Prohibiti non sunt propria manu dimicare.
Quia confitendum receptionem est, hos Canones
ad illos non extendi. Unde sicuti laici possunt
ad bella procedere. Sic Couar. ad Clement. Si
furiosus, 2. num. 2. Bonac. d. 2. de ref. q. ultim.
punct. 12. §. 4. Lorca 2. 2. sec. 3. disp. 5. 1. num. 12.
Idem docet Suar. d. 13. de bello section. 3. num. 5.
modo Beneficium Ecclesiasticum non habeant
si enim habent, ratione Beneficij ad altiorem
Ordinem aspirare debent, aut saltem debent
impedimentum non apponere.

Sunt plane prohibiti. Quia de Monachis
etiam laicis habetur exprefle in Cap. Eos, qui ³⁹⁹ Sun prohi-
bi. Clericis. Cap. Clerici. Cap. quicunque ex Cle-
ri. Nomine autem Clericorum etiam in mini-
oribus constituti intelliguntur. Et quidem Reli-
gioosi, & Clerici dicari sunt Deo seruare, à qua
professione secularis pugna multum reuocat.
Item Clerici Christi Domini sunt Ministri, ip-
sumque representant, quolibet in Ordinum
munere, qui proprium sanguinem pro aliorum
salute profudit. Ergo eis non licet effundere
alienum. Ita nonnulli bonæ notæ Moderni,
Molina, & Coninch. citandi.

Ego autem quæ didici à Molina tractatu ⁴⁰⁰
secundo, disputatione decima octava, & Co-
ninch. 2. 2. disputatione trigesima prima, dubio resolutio.
sexta, numero octuaginto sexto, teneo, & expo-
no. Clericus in minoribus constitutus prinile-
gio fori non gaudens ad bellum procedere
potest æquè ac laicus. Quia tanquam laicus
reputatur (id est de Monacho laico dixerim.) Ne-
que Canones obstant, saltem ex recepta con-
suetudine. Si autem prinilegio fori gaudeat,
prohibetur. Quia cum ex officio deputatus sit
Ecclesiæ seruire, indecens est ad malitiam sa-
cularem se transferre. Non autem videtur haec
gravis culpa, quia longe ille est à ministerio
Altaris, & representatione Christi, quod etiam
P. Suar.

170 Theologiæ Moralis. Lib. X L I X.

Suarij, Magistri mei de Beneficiario in minoribus constituta afferendam existimo, peccare inquam, venialiter solum, sed grauius. Quia nullus textus specialiter de eo loquitur. Et quia Beneficium solummodo obligat, ut non apponat illi impedimentum ad officium illud exercendum casu, quo illud velit retinere.

D V B I V M L X X I .

Ad exitandam mortem, ad quam quis est condemnatus, licetne potest acceptare Duellum?

401
De duello
plures re-
cuso.

Recolo, duellum esse illicitum, si nulla eius legitima causa inueniatur: tunc autem licitum esse sicut bellum, cum legitima aderit occasio. Certe ostendare vires, & voluptatem spectantibus cauare, causa est insufficiens. Veritatem aliquam duello firmare, non solum est illicitum: sed & superstitionis, vindicatio propria iniuria per duellum est illicita. Defensio honoris proprii, quem videris amittere, si oblatum duellum respicias, non est cenunda sufficientis causa illud honestandi: Verum si aliquis tibi minorat mortem, vel grauem iacturam honoris, vel diuinarum, nisi duellum acceptes, acceptare illud potes, nisi cum aliquo innocentem procurest, ut pugnes. Dubitarim vero, an ad exitandam mortem, ad quam quis est condemnatus, licet possit duellum acceptare? Verbi gratia, inique es accusatus, ac condemnatus, vel credit certo te esse condemnandum, & offert tibi duellum ab accusatore, vel Iudice, si velis à condemnatione liberari acceptare idne potes?

402
Potes duel-
lum acce-
ptare.

Potes quidem. Quia tibi licitum est cum occidere, qui tuam vitam, honorem, vel diuinas aggreditur, à cuius agressione ne quis alia via liberari: sed accusator ille inquis testibus tuam vitam, honorem, & diuinas aggreditur: ergo potes illum duello perire, cum non suppetat tibi alia via evadendi periculum. Sic Nauarr. summ. cap. 11. numer. 39. & cap. 15. num. 17. Nauarr. lib. 2. de restit. cap. 3. num. 189. Sanchez lib. 2. Decal. cap. 39. num. 8. Coninch. 2. 2. disp. 32. dub. 2. numer. 17. Molin. tract. 3. disp. 17. numero 7. Lessius libro 2. capite 9. dubio 8. numero 47.

403
Non potes.

Minime potes Iudex in prefato casu duellum tibi offerre, neque tu illud potes acceptare. Quia vel tu es condemnatione secundum allegata & probata dignus, vel non. Si dignus condemnatione es, et si nullam tibi irrogat iniuriam Iudex, vel Princeps, condemnationem debitas in duellum commutas, at grauem irrogat accusatori, quoniam duellum inire debet: sive absq; causa legitima probata, illu manifesto vita periculo permittat exponi. Quod si accusator in illud periculum libere consentiat, esto ei Princeps vel Iudex iniuriosus non sit, est tamen Reipublicæ, cuius gerit administrationem cum ablique causa publica, & legitima fibi subditum periculo vita permittat exponi. Si autem dignus non es condemnatione, & nihilominus Iudex te vult condamnare, & lo-

eo condemnationis duellum offert: adhuc non potes illud acceptare, nisi forte ille, quo duellum est in eundum, dignus condemnatione sit, & in duellum condemnationis eius committetur, vel te ipsum ille aggreditur. Quia extra hos casus iniuste illuc oppugnas, illamque perimere intendis ob tuæ vitaæ conseruationem. Licer enim in aliquo casu tibi permisum sit, innocentem occidere, ut vitam conferres; debet esse casus, ex quo sequatur ea occido per accidens ad tuam actionem: ut contingit, cum inimicum fugis, & in medio itinere est innocentis constitutus, quem perire debes, si cursum prosequaris. At acceptatio, vel indicatio duelli per se inferunt occisionis periculum: Nequeunt ergo libere contra innocentem fieri. Ita Abul. 1. Reg. 17. quæst. ultim. Salon. 2. 2. qu. 6. 4. num. 3. controu. 3. Suarius de bello d. 1. sec. ultim. num. 5. Palao tom. 1. tract. 6. disp. 5. punct. 7. numero 12.

Placet mihi sententia hæc, sed probabiliori adhærebo primæ adiunctioni: non solum licitum esse acceptare duellum, vel illud indicere ad hanc iniuriam propulsandam: sed te posse occulere calumniatorem occidere, si alia via non suppetat periculum evadendi. Quia illa non est occiso, sed defenso. Nauarr. & Sanchez. Ino hi Doctores adiungunt, te obligatum esse non acceptare duellum, si calumniatorem leceto interimeres potes. Quia sic te non exponis vita periculo, & ab alio tollis occasionem nouum commitendi peccatum; duellum acceptando, vel offerendo.

C A P V T X X .

*Circa scandalum Charitati con-
trarium.*

D V B I V M L X X I I .

*An ad rationem scandalii sit necessa-
rium esse proximo ruine spi-
ritualis, seu peccati oc-
casionem?*

ON est scandalum nisi ruina spiritu-
rialis proximi succedit, vel ti-
meatus probabilitate successora. min. ch.
Quia scandalum actuum, quod
proprie est Scandalum, definit
sic: *Est ut si minus rectum probens proximo occa-
sionem ruine. D. Tho. ab omnibus receptus. 2.
q. 43. a. 1.* Ergo quando proximo ruine occasio
non exhibetur, scandalum non est. Ex quo sit,
plures eorum alii peccantes a peccato scanda-
li excusari, vel quia videntes ita sunt in bono
stabilis, ut nullatenus peccatis vissi, censean-
tur ad peccatum moueri: vel ita sunt deperdit,
ut peccatum aliorum nihil illos immittere. Sic
Nauarr. summ. cap. 6. num. 19. Sanchez lib. 1. Dic-
logi capite sexto, numero septimo, addit. Si
ex

Sect. II. De Charitate, Dubia. 171

ex uno dicto, vel facto nihil aliud prater admis-
tationem, & rumorem in videntibus excitetur,
non debet censeri peccatum scandali com-
muni. Quia admiratio, rumor, & suspicio de
peccato si fundamentum praebet, non est pec-
catum, & consequenter punia spiritualis pro-
ximi cauta non exsiste.

⁴⁰⁶ Scandalum est, licet ruina spiritualis prox-
imi non succedit, vel probabiliter successura
timeatur. Quia si die Veneris (verbi gratia)
coram aliis carnes comedas non censeleris
scandalum dare, siquidem ex illa actione potius
excitatur in videntibus horror, & detestatio, si.
ne admiratio conscientia tam perdita, quam
propositum velocendi carnibus. Similiter si Re-
ligiosi feminam suspectam frequenter innu-
far, alij Religiosi non inde mouentur ad pec-
catum, sed potius Religiosi libertatem deter-
stantur: & tamen scandalum censetur hic Reli-
giouis exhibere. Ergo ad rationem scandalum
non est necessarium esse proximo ruina spiri-
tualis occasionem. Ita Nauarr. summ. capit. 14.
num. 3. Sylvest. vob. Scandalum, question. 2. fine,
affertes, Religiosam illum scandalum pro-
culdubio p̄btere.

⁴⁰⁷ Ego quidem primam sententiam omnino
preferendam existimo. Nam si ex casibus affi-
gnatis solum detestatio peccati, vel admiratio
orientur: & ex visitatione feminam à Religioso
facta, aliquis rumor, ac suspicio nascetur:
censeo nullo modo te peccato scandalum delictu-
rum. Surius disputatione 10. de Charitate sectione
1. numero 1. Sancius select. disputation. 48. num-
mer. 45. & clarus disputation. 46. num. 11. At quia
ratio contingit ex praefatis actionibus non dari
videntibus, aut scientibus alicuius ruina occa-
sionem, scilicet viuendi liberius, vel contem-
nendi Religionem, Religiosaque personas;
ideo regulariter apte dixit Nauarrus, scanda-
lum p̄btere, qui abesse necessitate, vel utili-
tate alicuius suspecta mulieris consuetudine
familiari vitur: & qui frequenter Moniales
debitam clausuram non obseruantes inuisit: ex
qua frequenter visitatione populus arripit occa-
sionem detrahendi, ac murmurandi, etiam
alioqui casta ille viuat, & recta intentione lo-
culla frequenter.

D V B I V M LXXIII.

Inducere aliquem ad veniale peccatum a de-
pravata intentione, quia malum illius est,
potestne solum esse veniale
paciolum?

⁴⁰⁸ Non potest esse solummodo veniale, sed
mortale necessario est. Quia velle alicui
direc̄te veniale peccatum, est velle illi gravius
nocumentum quilibet alio temporali, cum
veniale peccatum quilibet temporario nocu-
mento sit praferendum. Et quia etsi inducere
aliquem ad veniale peccatum, veniale solum
sit, at inducere ex affectu illum damnificandi,
grave esse videtur: cum eiusmodi affectus non
videtur posse nisi ex Dei, aut proximi odio
pronunire. Sic Vafquez 2. 2. disp. 102. cap. 7. nu-
mero 23. & 24. Coninch. 2. 2. disputation. 3. 2. du-
m. 2. & 3. Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

tio quinto numero quinquagesimo primo.

Potest esse veniale solummodo. Quia talis
affectus non videtur obiectum graue habere,
solum enim pro obiecto habet proximi dam-
nificationem leuem: sicut si velles Antonium
aliquo peccato leui infici, & ex hoc affectu il-

⁴⁰⁹
Solummodo
veniale esse
potest.

li verbum otiosum dicere persuaderes: talis
persuasio ex praefato affectu, nullo modo gra-
uis esse videtur. Non enim grauis est ex obie-
cto, ad quod persuades, cum hoc sit verbum
otiosum, neque etiam ex ratione formalis per-
suadendi, cum h̄ec solum sit veniale peccatum.
Ita Diu. Thom. 2. 2. questione quadragesima
tertia, articulo quarto, Nauarr. summa capite
decimo quarto, numero vigesimo nono. Azorius
tomo primo, libro quarto, capite vigesimo, que-
stione tertia. Salas 1. 2. tractat acclimo tertio,
disputatione quinta, sectione decima quinta, nu-
mero quadragesimo secundo, Bonacina disputatione
secunda, de peccat. quallione quarta, pan-
culo secundo. Paragrapbo vñ co, numero decimo,
Surius de Charitate, disputatione decima, se-
ctione prima, numero quarto, Lorca 2. 2. que-
stione quadragesima tertia, numero sexto. San-
chez plures referens, libr. 1. Decalog. capit. 6.
numero 10.

Ego quidem non leuiter alliciebar, vt pri-
mam sententiam eligerem hac ratione ille-
ctus: si peccet quis venialiter ex contemptu
aliquius beneficii à Deo accepti, ingratitudi-
nem formaliter committit, & tamen ille con-
temptus mortaliter est. Ergo etiam si ad veniale
quis inducat, si tamen inducat ex proximum
damnificandi affectu, talis affectus mortaliter
erit, est enim diaboli proprius. Attamen à com-
muni sententia non discedere statui. Quia ei
ratione respondere possum, contemptum be-
neficij à Deo accepti semper esse grauem;
quia tacite Deus contemnitur, cui summa re-
uerentia debetur, quod in hominibus aliter
contingit.

⁴¹⁰
Hanc sen-
tientiam pro-
babiliorem
esse rer.

D V B I V M LXXIV.

An qui consulit proximo aliquod peccatum,
peccet eadem specie peccati, qua ipse
proximum delinquit, debeat id
in Confessione ex-
plicare?

⁴¹¹ Non peccat eadem specie peccati? Quia
sequeretur, si proximus peccaret in
iustitiae delicto, verbi gratia, furti, vel
homicidij, cum, qui consilio, vel ope-
re aliis prauo illius causa extitit, teneri
damna ex tali furto, vel homicidio repara-
re: consequens est falsum: ergo. Sic
Magister meus sapientissimus P. Ioann. de Sa-
las 1. 2. tom. 2. tractat. 13. disp. 5. sectione 15.
num. 134.

Eadem peccati specie delinquit in Confes-
sione aperienda. Quia si quis consulat proxi-
mo aliquod peccatum, illud intendit. Si prauo
exemplo proximum ad peccandum inducit,
specialem malitiam contrahit in Confessione
quis.

P 2. lis

172 Theologiae Moralis. Lib. XLIX.

lis. Ita Valsquez referens 1.2.d.101.c.7.num.33. Bonac. d.2. de peccat. q.4. pun.2. §.vni.12. Säch. l.1. Decal. c.6.n.4. Azor. tom.1.l.4.c.20. q.6. Vals. l.2. a.2.d.3.q.18. pun.2.

413 *Hoc unice tenetū ef. se induco.* Mihī (mei Ioannis de Salas venia) videtur pro certo habendum, te peccare illa species de- lixi, qua peccat is, cui malum consilium, aut exemplum præbēs; quia illud peccatum tibi est voluntari. Profecto, si consilio vel mādato causa fuisti dāmorum illius furti, vel homicidij, haud dubium, quin ea refarcire teneatis; quia tunc dīcte furtō, vel homicidio cooperatus fuisti. At si solum prāmo exemplo ad fur- tum, vel homicidium induxeris, non videris ad restitutionem obligari: quia is, cui dāmnum est illatum, iū non habet te obligandi ab actione abstinere, ex qua alijs tertius sumit occasio- nem malum inferendī. Peccas tamen contra iustitiam; quia ad hoc peccatum sufficit, si in- directe malum proximi intendatur: seu occa- sionem illius dederis; sicuti si absque causa iusta aliquem induceres, ut cibi sub vñis mu- tuaret peccares contra iustitiam, non quia tibi facis iñiuriam: nemo enim se lādere potest. Aristotel. lib.5. Ethicor. cap.6. Sed quia es occa- sio, vt alijs tibi iñiuriam iroget. At restituere non teneris, quia tibi obligari non poteras. Ergo bene poterit quis prāmo exemplo contra iustitiam peccare, quin restituere obligetur. Valsquez 1.1. disputation. 102. capit. 7. numer. 2.1. Sanchez lib. 1. Decalog. capit. 6. numer. 5. Suarius de Charitate disputation. 10. section. 2. numer. 9.

ducit, sed est in dīcta. Ita Sanch. l.1. Decal. c.6. n.14. Cast. Pal. tom.1. tr.6. d.6. pun.3. n.4. Conin. 2.2. d.3.2. dub.5. n.55.

Satis probabilem primam sententiam esse reor, sed probabiliorem proculdubio secundam. ⁴¹⁷ Monens tamē in viris, quia regulariter indū, *hac mā- cūt, forte hanc inductionē manifestare, haud sententia fore necessarium; quia subintelligitur, cum est, non exprimitur contrarium. At si secunda adeo extiterit impudice, vt virum ad peccandum secum inducat, tenetur aperire inductionē. Nam cum regulariter soleat inducī, expreſſo actu, non censetur inductionē aperiri.*

D V B I V M. LXXVI.

Praefatum consilium, vel inductionē indirecta ad crimen, sive speciale peccatum Scan- dali virtuti Charitatis, ac misericordia contrarium?

Et quidem speciale peccatum scandali ad- ⁴¹⁸ Euſerius beneficentiam, ac misericordiam. *Eft specia- li.* Quia sufficit ad contrahendam alicuius pec- scandali mālitiam, si illud intendatur, cui illa mālitia peccatum. *titia est necessario coniuncta.* Vt si intendas cum nupta fornicationem, peccas iñiustitia deli- cito, intendis enim eam actionem, cui iñiustitia est annexa: sed cuilibet proximi peccato est coniunctum dāmnum ipsius, in quo scandaliū consitit: ergo intendens peccatum proximi, peccas scandali delicto. Sic Coninch. 2.2. dis.31. dub.5. num.45. Salas 1.2. tr.14. d.1. p.5. scđt. 1. num.132. & 127. plures pro hac senten- tia refert. Suarius de Charitate, d.10. scđt. 2. n.3. Nauar. summ. cap.6. num.19. Valent. 2.2. d.1. p.5. question. 18.

Non est speciale scandali peccatum, sed ge- ⁴¹⁹ nere solum. Vnde confuslens alicui, vt pec- cer, non peccat alia species peccati, prāter il.

peccatum ^{Non est} *scandalū*, in qua est peccatum, ad quod confundit. *scandalū* Verbi gratiā, Persuades alicui fornicationem, *speciale* peccas aduersus temperantiam, non aduersus charitatem, & misericordiam, si ruinam proximi formaliter non intendis. Quia si malum proximi specialiter non intendatur, non potest lādi positū virtus beneficentia, & misericor- dia: beneficentia enim non respicit pro obie- cto proprio ipsius benefacere proximo, sed be- nefacere illi, quia bonum illius est: & miseri- cordia non respicit pro obie- cto remotionem malū à proximo, vt cumque, sed quatenus illi est malū. Nam removere malū, & benefacere proximo aequē est obiectum Charitatis, ac mi- sericordiae, gratitudinis, aliarumque virtutum: ergo vt hāc virtutes distinguantur, necessario concedendum est, misericordiam intendere sublevarū māliorū proximi, quātā subleua- tio bona est illi ergo actus, qui positū debet opponi huic virtuti, necessario debet esse actus qui velit, misericordiam proximo inferre, quia mā illi est. Ita Valsquez 1.2.d.102.c.4. Sanchez l.1. Decal. c.6.n.3. Azorius tom.1.l.4.c.7.q.1. & cap. 20.q.6. & tom.2.l.12.c.16.q.1. & 4. plures citā. Salas tom.2. tr.13. d.5. scđt. 15. num.124. Valde probable reputat Bonac. de peccat. d.1. q.4. §. vni. n.13. Et est sententia expressa D.Tho. 1.1. q.4.3. a.3.

Hanc

D V B I V M. LXXV.

Si aliquem induxisti, ut tecum delin- queres: tenerisne in Confessione in- dictionem mani- festare?

414 *Statuſ queſ. Non teneris aperire in- dictionem.* Circa peccata, qua sine complice patrati non possunt, requirerim, num quis tene- tute in Confessione aperire inductionem, verbi gratiā. Induxisti aliquam fēminam, ut tecum delicio veneris indulgeret, an teneris in Confessione aperire inductionem, vel sufficiat di- cere, te fornicationis crimen commisile?

415 *Non teneris aperire in- dictionem.* Non teneris inductionem fateri. Quia talis inducī ad peccatum subsequutum refer- tur: ergo manifestato peccato, ea, qua ad ipsū referuntur censeri debet manifestata. Ideo enim tactus, oscula, & amplexus præcedentes coitum non obligaris ex communi sententia manifestare, coitū subsequito, quia ex coitus manifestatione alia manifestata est censem- tur. Et quia tota mālitia horum actuum sumi- tur ex obiecto, cuius sunt dispositions: sed si. māliter tota inductionis mālitia sumitur ex actu, ad quē inducī: ergo manifestato aēn, in- ductionē censeri debet manifestata. Sic Valsquez de penit. q.91. art.1. dub.4. & 5. numer. 3. & alij.

416 *Aperire in- dictionem.* Teneris quidem manifestare inductionem. Quia manifestata copula non manifestatur in- ductionē, cum fieri possit, absque inductionē, ut regulariter in fēmina contingit, quā non in-

Sect. II. De Charitate, Dubia. 173

410 Hanc eligo sententiam, eam ab inconvenientiis confirmans. Quia ex opposita sequeretur, consulente alicui fornicationem, (v. gr.) gravius peccare quam ipse, qui fornicationi datur operam. Nam qui fornicatur solùmodo aduersus temperantiam delinquit: at qui consulit, non solùm aduersus temperantiam, sed etiam aduersus misericordiam, vel charitatem peccat: ergo gravius delinquit. Peccat, inquam aduersus temperantiam, quia est causa fornicationis alterius: & peccat aduersus misericordiam, vel beneficentiam, quia damnum infert. Ergo ne sic peccata multiplicentur, dicendum est, consulente fornicationem, non delinquare aduersus charitatem, nec aduersus misericordiam, quoties malum, quatenus malum est, non intendit.

D V B I V M LXXVII.

Ex peccato publice patrato oritur scandali malitia in confessione manifestanda?

411 **N**on oritur. Quia publice delinqüens, ignorat, quiniam ex prauo eius exemplo mouendus sit ad peccandum: aut quenam peccata ea occasione perpetranda sint: ergo prauum illud exemplum scandali malitiam habere non potest. Consequentiam probo, quia nullam quis malitiam potest contrahere: quia prius illam cognoscet, & sibi representetur: cum autem nulla malitia ei representetur, specialiter nullam specialiter contrahit. Dicere autem, quod omnes contrahat malitiam, ridiculum videtur. Sic Naur. sum. c. 14. n. 33. Vbi ad lethale peccatum scandali requirit certam aliquam personam esse inducendam: neque sufficere, ut, credere aliquem generaliter peccaturum. Sicut nec sufficere ad peccatum suspicari, aliquem male vivere in Oppido, & si nulla sit ad male suspicandum ratio cap. Osti. de elect. Eset tamen peccatum, si in particulari de aliquo male suspicaremur.

412 **O**ritur quidem generalis scandali malitia in confessione aperienda. Quia negari non potest, peccatum in publico cōmīsum de se ad malum mouere, ingenerare virtutis contemptum ac ad libertus viuendum excitare: & per accidens omnino esse, si nullus ex illo moueat: per se tamen esse, vt moueantur aliqui: ergo id peccans mali huius causa existit. Quod vero in particulae nesciat, ad quodnam peccatum videntes mouendi sint, & qui sint mouendi, non obstat, quominus determinatam malitiam scandali ille contrahat. Ita Sanch. l. 1. Decal. c. 6. n. 7. & 20. Azor. 10. 2. l. 2. c. 16. q. 3. Baines 2. 2. 9. 43. a. 4. Petr. de Ledes. tom. 2. sum. tractat. 4. c. 5. dub. 3. Bonac. dub. 2. de peccat. qu. 4. pun. 2. §. vnic. num. 41.

Hoc omnino dicendum exilimo, primamque sententiam improbabilem esse reor. Nam si aliquos quis sine villa determinatione persuaderet, vt peccatum mortale committerent, talis persuasio, & vna est, & vnam malitiam habet, licet obiectum nimis commune esse videatur, atque consulim. Si requiras agem,

quenam haec malitia sit? Credo esse malitiam reducti aduersus charitatem, Charitas enim ut Regina omnium virtutum obligat, ne fiat aliquid, quo Deus offendatur, & eius divina deperdatur amicitia. Ergo qui daret occasio- nem, vt offendatur Deus, & eius amicitia dis- solvatur aduersus charitatem procedit. Igitur peccato scandali delinquit. Ex quo si obligatum esse, fati in Confessione, se publice peccasse. Quia cum non sciat, quorū personā ex illis prauo exemplo mouenda sint, debet periculum explicare. Si enim sciret quorū personā mouerentur, & ad quē peccata: & numerum personarum, & peccatorum speciem ex- plicare teneretur: alias non satisfaceret, siquidē peccatorum non declarat speciem, neque numerum exponit. Sanch. l. 1. Decalog. capit. 6. num. 10. Bonac. de peccat. dub. 2. quæstion. 4. pun. 2. Paragrapho vnic. numer. 11. & alij communiter.

D V B I V M LXXIII.

Licitum est offerre peccandi occasionem, vt te indemnum serues vel vt peccator deprehensus efficiatur corrigitur?

414 **S**uppono peccare eum, qui permittit peccatum alterius, vt deprehensus in illo punia- tur. Quia non videtur haec sufficiens causa ho- nestati permissionis: pœna enim non est per se digna, vt appetatur, cum solum ob peccatum possit imponi: immo cum antecedenter ad peccatum pœnam peccati ille intendat, tacite ipsum peccatum censetur intendere. Medi. C. de ref. q. 12. Sanch. l. 12. de matr. d. 12. n. 52. Bonac. d. 2. de peccat. q. 4. pun. 2. §. vnic. n. 28. Verum qui permittit peccatum alterius, vt sic deprehensus corrigitur: licet agit. Quia tunc videtur sufficiens causa honestandi permissionem cor- rectio absoluta delinquentis. Naur. sum. c. 17. n. 12. Valent. 2. 2. d. 5. q. 6. pun. 5. dub. 7. Sanch. l. 10. de matr. d. 12. n. 51. Debet tamen ferre certo de emendatione futura constare. Ceterum vt quis se indemnum afferuerit, poterit delictum permittere, seu non tollere, ab alio delinquen- di occasionem, cum possit. Quia ratione poterit maritus consilium secreto adulterij vxoris, id permittere, & adhibere secum testes, quibus valeat delictum probare, & diuorum gerere. Quia cum grauissima vito interrogatur iniuria, si vxor adulterium perpetrat, cogatur simul cum illa habitate: poterit hanc propulsare iniuriam, & cum non apparuerit alia via commoda, qua propulsare valeat nisi peccatum permittendo, & adhibendo testes, licet permittere, ac testes adhibere. Navarra de ref. l. 1. c. 4. n. 104. Sanch. ibid. num. 52. Moli. 1r. 3. de insi. d. 55. Hæc mihi certa. Dubito vero, an ob prædictos fines lici- tos, licitum etiam erit offerte delinquentibus occasionem delicti committendi?

415 **L**icitum non est. Quia id non est permitte- re malum, sed ad malū cooperari. Sic S. v. Peccatum, n. 7. Sanch. l. 10. de matr. d. 12. n. 53. Bo- nac. de peccat. d. 2. q. 4. pun. 2. §. vnic. n. 2. 8. & 34. Vnde hic & Sanchez inferunt, non licere ma- rito pacifici cum vxore, vt amatio eius castitate violare tentanti conniveat, concedens tempus,

174 Theologiae Moralis. Liber XLIX.

et locum, non ut adulterium gerat, sed ut in crimen deprehendatur. Quia talis oblatio est tacita, imo expresse adulterij intentati acceptatio, quod de se est illicitum.

426
Licitum est.

Licitum est, sed raro offerre delinquentibus peccandi occasionem. Quia offerri potest occasio medio aliquo indifferentis contingit, si pater volens deprehendere filium furantem, relinquit clavem in arca quasi oblitum, apponatque nummos in eo loco, quo commode illos possit ariper, & surreptionis convincit, inquam, actionem præstat indifferentem. Ita Nauarra 1.3. de rest. c.4.p.1.dub.vit.nu.104. Sanci. in selet. dub. 35. fine, cum aliis, quos referit.

427
Auctoris
resolutio.

Profecto si mulier solicitata ab aliquo, cuius non valet importunitatem repellere, aliqua æquiuocatione vtatur, qua solicitanti videatur annuere, in re tamen non annuat, non videtur peccare. Nam si dicat solicitanti: Placet, ut tali hora, venias, ostium erit apertum: verba indiferentia sunt: & licet solent solicitanti adulterij acceptationem, at re vera acceptatio non sunt: ergo licite poterit illis vti, cum sufficiemt causam habeat vtendi æquiuocatione. Hæc quidem aliquo modo probabilem videntur reddere secundam sententiam non solum in foro externo, in quo talis consensu non obstat accusationi adulterii: sed etiam in foro conscientia. Attamen primam sententiam amplector, & an secunda sufficiunt probabilitate minatur Doctorum iudicio submittit.

D V B I V M LXXXIX.

Licetne persa adere minus malum,
parato maius com-
mittere?

428
Nonnulla
pramitto.

S I recta via quis possit diuertere proximum à grauiori peccato committendo, non licet ei minus peccatum suadere. Determinatum occidere Antonium, non licet ad vulnerationem Pauli incitare. Determinatum vni ex pluribus iniuriam inferre, non licet inclinare in aliquæ illorum, tametsi minus malum quam alij patiatur. At determinato graue malum perpetrare, licet materiali minoris proponere, vt sic alliciatur ad maius malum omissendum. v. gr. Sodomiam intentanti licebit tibi materiali fornicationis illi proponere. Quia huiusmodi propositione non inducit eum ad fornicationem, sed solum viam ostendit, quia grauius malum valeat evitare. Valent. 2.2.d.5. q.21.punct. 4. Sanch. 1.7. de matr. d.11.n.19. Hæc certa mihi. Dubito autem, num determinato graue peccatum facere, licet expresse consulere, ac persuadere, ut minus efficiat, si alia via diuerti non possit?

429
Liceat per-
suadere mi-
nu malum.

Licet quidem. Quia non persuadetur minus malum absoletè, sed sub conditione, quod aliud grauius esset perpetratum. Sed casu, quo grauius ille esset effectus, bonum est, illi persuadere ut minori malo sit contentus. Quia in hoc eius & Dei negotiorum vtiliter geritur. Sic Sanch. plures referunt 1.7. de matr. d.11.num.15. Lessi. 1.2.c.13. dub. 3. nu. 19. Rebel. 1.2. q.14. selet.

4.2.21. Moli. 10.1. d.3.15. m.3. Bonac. cum aliis d. 1. de rest. q.2. p.7. n.8. Vafq. Opus. de scand. dub. 1. & 2. Basil. Legion. lib. 5. de matr. cap. 18. §.5. num. 26.

Minime licet. Quia illud consilium de minori malo absolute est de malo comparatiuum enim positivum supponit, sed cōsulere absolute malum, est illicitum: ergo. Ita Cajet. 2.2. qu. 78. a.4. notab. 3. Couar. 1.4. Decretal. p.1. cap. 4. n. 2. Syluest. v. Matrimonium. 7. q.5. dict. 9. S. v. Peccatum. n.8. Valent. 2.2. d.5. q.21. punct. 4. Conrad. de contract. q.26. coral. 1. & 2. quæ inferit ex 2. corol.

Ego existimo in primis, priorem sententiam esse veram, si quis consulat, & persuadet minus malum ei, qui non solum grauius, sed etiam sententia minus paratus erat perpetrare. Quia in hoc casu non consulit, aut persuadet ad minus malum, sed ad carentiam præcise majoris, neque determinat delinquentis voluntatem ad minus malum, sed potius retrahit à grauiori commitendo. Deinde putarim nulli licere consulere minus malum ei, qui paratus non erat illud efficere. Unde non licet fornicationem suadere ei, qui paratus erat committere adulterium. Quia iam illius peccati consulens causa est, & vere peccatore ad illud inducit, etiam si recte fine procedat: ergo delinquit. Profecto peccator ille non recte medio vtetur ad vitandum malum grauius, operando minus. Ergo neque alius recte illi consulit cum consulat minoris mali operationem.

D V B I V M LXXX.

Potestne quis volenti surripere pauperi
nummos, rogare, ut diuitem surripiat,
non determinando diuitis
personam?

P Otest quidem sine piaculo. Quia tunc nullius damni videtur esse causa, damni pauperis. Potest finis repulsi. Et quia non inducit ad aliquod pec. peccatum ad quod fur ipse inductus non sit; sed potius eius præsumt voluntatem temperat. Ipse enim cum ad furandum à paupere, inductus etiam sit, absolute inductus est ad furtum committendum. Ergo cum quis eum rogat, ut à furo pauperis abstineat, & furtum diuitis exequatur, & non determinat cui diuiti inferendum sit illud damnum, relinquit eius voluntatem in prioris determinatione: ergo non delinquit. Sic Sanch. libr. 7. de marr. d.11.n.24. Moli. 10.1. d.3.35.

Minime potest. Quia illius consilium tenet, ad commutandam præsum voluntatem furis non in aliquod bonum, sed in aliud malum, eti minus: tendit enim locofurti faciendi pauperi, subrogare furtum diuiti irrogandum ergo prætendit ad aliud furtum ab eo, ad quod fur erat determinatus, determinare: ergo peccat, eti enim personam diuitis indeterminatam non obstat quominus furtum, ad quod inducis aliud sit ab eo, ad quod erat prius for determinatus, à quo ille prætendit remouere. Ita Fern. de Castro 10.1. tr. 6. dub. 6. punct. 7. num. 12. Porro

444
Adversus
iudicio.
Porto in hoc casu duplíciter se consilens habere potest. Vel consilendo absolute furum diuitis, vel illud proponendo. Si solum proponat conuenientiam, quę in anteponendo pauperi diuiti relinet: ut si dicat: Minus peccatū est, minorque iniurii diuiti irrogatur, quam pauperi: ac proinde caso quo vnum illorum gerendum sit, minus malum est, eligere furum diuitis quam pauperis: nullam existimo esse culpam in tali representatione. Quia ibi nunc non est consilium, neque inducēt, ut de costat. At si verē inducit ad diuitis furum proculdubio peccat, ob secundū sententia apposita rationem. Addiderim, si induceret ad furum determinando diuitis personam, omnes, prater Vasquium, conueniunt, te peccaturum, quia iniuriam irrogares illi diuiti, eo quod causa determinata foris illius damni, quod alias nō esset perpetrandura, si tuum consilium non adesset. Sed quando non determininas personam diuitis, etiam es causa damni etiā non determinati, vagè sumpti, hoc est, huius, vel illius diuitis. Ergo peccas. Merito enim omnes diuites de tali conueri possunt, quod voluntatem furis ad illos inclinare, alias non inclinandam.

nino. Sicut plures Theologi antiqui, ac moderni non immerito.

Minimē perpetrat **Quia** sunt mulieres innumeræ sc̄e ex ingenio muliebri superflue **Non perpetrantes**, & vix de vila affirmari potest. graue trahit occasionem peccandi tribuere. At si aliqui scandalum exhibeant pr̄ter earum intentionem, passio ambi proculdubio erit. Ita Nauat. *summ. c. 23. n. 19.* afferens huiusmodi peccatum minimē esse femininæ tribuendū, etiā nuda peccatoria ostentet, ut pulchrior appareat. *Caiet. 2. 2. 9.* *169. a. 2.* *Sanch. l. 1. Decalog. c. 6. n. 17.* *Bonac. de matrim. q. 4. pun. 9. n. 17.*

Si ornatū est iuxta personæ qualitatem, & communem vsum, nullam reor esse peccatum se ita ornare, & aspectū viorum offerre, modo absit prava intentio, etiam sciat, turpiter ab aliquo esse amandam. Esset enim grauenus, mulieres obligate semper inornatas procedere, vel domi esse reclusas. Quod si superflus sit ornatū, non puto ex hac parte peccatum mortale committi, sed veniale solū. Mecum Castro Palao *p. 1. tr. 6. d. 6. pun. 7. num. 1.*

440
*Hoc afferem
dum esse
puto.*

D V B I V M LXXXIII.

Qui consilium pr̄bet furi, ut potius à diuiti (indeterminato quidem) quam ab inope furetur: huius consilii ratione tenetione restitutere, si aliqui diuiti furum sit efficiunt?

Famina è domo egrediens, stans ad ostium, vel fenestram sc̄iens, ab adolescenti turpiter esse amandam, nulla causa honesta existente committit delictum scandali:

441
Non committit.
Non committit. Quia durum est sc̄emnam libertate propria priuare, & iure, quod Non committit. habet è domo egrediendi, stans ad ostium, vel fenestram ob malitiam adolescentis etiam turpiter amantis. *Caiet. 2. 2. 9. 154. a. 4.* *C. 169. a. 2. a. 5.* *Armid. sum. v. Ornatus. n. 3.* *& v. Scandalum, usm. 3.*

442
Commitit.
Commitit profecto si nulla necessitate, vel utilitate, sed solum vanitate ducta, aspectū viri eam turpiter adamantis se offerat. Quia ex obligatione charitatis quilibet tenetur evitare proximi ruinam, si commode possit. Potest autem commode, quando absque iactura aliquius rei necessaria, vel utilis potest. Ergo tenetur. Ita Sanch. *l. 1. Decal. c. 6. n. 16.* exculans sc̄emnam à mortali ob causam necessariam urbanitatis, ne felicitate iniuriana celeretur, si vicinas, vel amicas non iniurieret. *Vasq. 1. 2. qu. 43. a. 8. d. 2. n. 27.* *Ludou Lopez p. 1. Instruc. c. 10. fine.* solum obligat eam se semel aut iterum domi continere. Strictius loquitur Castro Pal. *p. 1. tr. 6. d. 6. pun. 7. n. 3.*

443
*Auctoris
resolutio.*
Ego quidem existimo causam iustum adesse debere. Non autem iudico causam esse iustum exercitum libertatis vtpotē bonis, ac praxis actibus commune. Fatorē ingenue non debere sc̄emnam ob adolescentis malitiam absolute excludi, ac procedendi per plateas libertate priuari, quia priuatur re sibi utili & sape necessaria?

D V B I V M LXXXII.

Mulier se ornans, & virorum offerens affectu sc̄iens ab aliquibus turpiter se amari posse, perpetrat scandalum peccatum?

448
Impetrat.
Perpetrat quidem. Quia dum se videndam offerat sc̄iens se turpiter diligi posse, causa videatur esse peccati: nec eiusmodi scandalum iudicandum est esse passuum, sed actuum om.

D V B I V M

DUBIVM LXXXIV.

Venit, vel subministrat quis indifferentia quibus proximus potest sumere occasio-
nem delinquenti: tenetur ea illi
non venderet aut subministrare, si credit,
eum illis male usurum

444
Nonnulla
permitto.

In differentia vocito ea, quæ bono, ac malo
vulni possunt deferri. Exhibeo in exemplu
Idoli venditionem. Nam si Idolum vendatur
ut in antiquitatis memoriam afferetur,
& in ecclesiasticis detestationem; bona erit ven-
ditio. Si vero vendatur, ut cultum accipiat,
mala erit. Ex indifferentibus alia sunt, quæ omni-
tempore in malum destinantur, alia quæ
aliquo tempore, alia quæ potius in bonum.
Venditio veneni, Idoli, clavis falsæ regu-
lariter omni tempore malum ferunt in
vulnus: esto aliquip personis in bonum va-
leant deseruere. E contra venditio armorum,
animalium, & aliarum rerum, quæ communi-
ter assolent venundari, in bonum vulum de-
stinantur, licet aliqui eis abutantur. Carnium
comestio in Quadragesima omnibus communiter
prohibetur, ac proinde eorum preparatio
ac venditio communiter illo tempore malum
destinantur in vulnus. At si res in bonum vulnus
communiter ordinantur, licet cuique videat, ac
subministrare, modo de potentis abuso futuro
non constet. Si vero credit, proximum iis in-
differentibus male usurum, quæsierim, an quis
tenetur, si commodè possit ea illi non ven-
dere?

445
Non tenetur
eas illi non
vendere.

446
Tenetur
omnino.

447
Probabilior
omnibus sente-
tia hoc.

Non tenetur. Vnde tabernarij & cappones
possunt libere cibaria ministrare, ac vendere
iis, qui ieiunia solunt. Quia neque inducent
ad ieiunium violandum, & actionem de se ho-
nestâ deseruentem nature sustentationi gerunt.
Sic Manu. 10.1. sum. c. 23. n. 8. Caiet. 2.2. q. 147.
a. 4. Petr. de Ledes. 10.2. tr. 27. c. 2. dub. 4. Salon.
2.2. q. 147. a. 4. fine.

Tenetur quidem, si commodè possit, ea illi non
vendere, vel subministrare. Quia cum ex chari-
tate obligetur proximi peccatum impedire, si
possit a fortiori obligatur, materiam peccati
non ministrare, Ita Sylvest. v. Infidelitas. qu. 4.
Suar. alios referens, de Charit. d. 10. e. 11. 4. n. 4.
Sancti. l. 1. Decal. c. 7. n. 3. 4. Castro Palao tom. 1.
tr. 6. d. 6. pun. 8. n. 9.

Hanc sententiam veriorem esse credo, dum
mo commode fieri valeat. Nam si absque de-
trimento tuo non possis ab earum rerum sub-
ministracione, vel venditione subtrahi, non pec-
cat subministrando, vel vendendo. At illi talis
subministratio utilis, vel necessaria est, causare
peccatum alterius non censetur, sed potius iu-
dicatur vendens, vel subministrans iure uti suo,
& peccatum alterius permittere. Mecum San-
chez. lib. 1. Decalog. capite septimo numer. 9. 11. &
3. 4. Suar. eod. c. 10. sectione quarta numero quar-
to Bonac. disputatione secunda de peccat-
u. quæsione quarta puncto secundo Paragrapho vni.
numer. 17.

DUBIVM LXXXV.

Ministrans indifferentia excusat utrue à
grauis scandali peccato, eo quod proximus
alias erat præceptum transgressus,
eis ei ille ea indifference non mi-
nistriaret?

Casum propono. Violaturus erat Anto-
ninus ieiunium, et si illi cenam non ap-
poneres, vel Petrum occidatur, et si gladium non fiat.
ministrantes: patraturus furtum, licet ei scalâ
non adhiberes. Quæsierim. An Antonius à le-
tho peccato scandali excusat, appone-
do cenam, porrigit gladium, scalam
adhibendo?

Excusat quidem. Quia illæ actiones de se
mala non sunt: alias nunquid possent honestari?
Ergo solum sunt mala, quæ mouent, ac adiu-
vant in mala operatione. At hoc non contin-
git, quando ipse operans eodem modo male
effet operaturs exclusis ministrantis actioni-
bus, ac illis positis: ergo illæ actiones non vi-
detur mala operationis causa existere. Sic Ma-
nu. 10.1. sum. c. 23. n. 8. Petri. de Ledes. 10.1. sum. ir.
27. c. 2. dub. 4. Lessi. l. 4. c. 2. dub. 4. n. 24. Caiet. 1.
2. q. 147. a. 4.

Nón excusat a mortali peccato scandali
ex eo quod proximus aliis actionibus effet
vulnus, si ministrantis illius actiones non
adhibent. Quia hæc conditionalis non tol-
lit, quominus causa sit illius peccati, &
sit eodem modo causa, ac si proximus
aliis actionibus adiutus peccaturus non effet:
Nam si proximus (v. gr.) alibi non effet ieiunium
soluturus, & tu nulla causa intercedente, cenâ
ei subministrare, fere omnes cœnent, te pec-
caturū, quia aliquo modo ad alterius peccatum
concurrit. At quod alias proximus ieiunium
soluturus, non immutat tuum concursum, qui
in subministracione cenâ consistit. Ergo eodem
modo concurrit. Ita Suar. d. 10. de charit.
se. 3. n. 2. & se. 4. n. 5. Castro Palao. 10.1. tr. 6. d. 6.
pun. 9. n. 4.

Cum his opinor. Quia tota malitia eiusmo-
di actionum indifferētum fumitur à peccato,
ad quod adiuvant, cum autem hoc graue sit
(vt supponimus) semper debet graue mali-
tiam adiuvare. Ergo vel esse alias peccaturum
proximum excusat, ne peccatum proximi iis
actionibus indifferentibus malitiam tribuat: vel
si non excusat, non poterit illam immunitare.
Addo, esse proximum eodem modo peccaturum,
esto tu necessaria ad peccatum non mi-
nistres, est contingens & forte ita non erit, po-
tentit enim alia via impediti à peccato, & vel
Dei inspiratione remoueri, quantumvis modo
sit determinatus. Ergo quârum est ex te, tenetis
hunc effectum bonum possibilem promovere,
& impedimentum ei non apponere.

Sect. II. De Charitate, Dubia. 177

D V B I V M LXXXVI.

Potesne invitare ad cœnam eum, qui paratus erat soluere ieiunium?

⁴⁵² Potes quidem. Quia invitata ad cœnam, non quatenus est solutio ieiunij sed quatenus est humana natura sustentatio. Item invitata visurarium ad p̄stantū cum visuris, & non peccas. Quia paratus est p̄stare. Sic Nauar. sum. c. 21. n. 23. & 24. Caiet. 2. 2. q. 1. 47. a. 4. & alij.

⁴⁵³ Minime potes invitare ad cœnam eum quem scis paratum esse soluere ieiunium. Quia invitata ad actum, à quo non potest malitia separari. Ergo peccas. Quid ergo interest actu esse malum ex obiecto, vel esse malum ex p̄cepto, si de facto ab illo malitia non potest separari? Ergo cum ab hac cœna, ad quam invitata separari malitia nequeat invitando ad cœnam ad malum invitata: ergo delinquis. Ita Vasquez de scandalo question. 43. artic. 1. dub. 3. numer. 17. Palao tom. 1. tract. 6. d. 6. punct. 10. m. m. 2.

⁴⁵⁴ His heret Doctoribus. Peccas nāque, licet invitata ad cœnam, quatenus est natura sustentatio, quia ab illa cœna tali tempore facta inseparabilis malitia est. Sicuti delinquentes, si ad fornicationem invitares, licet solum invitares, quod sit coitus aptus generationi. Profecto optimè potest peti ab visurario mutuum, quia non peris rem, à qua malitia separari non valeat; in mutuo enim hic & nunc concessio nō inuoluit malum illum: at à cœna, quam peccatis, haud potest malitia separari.

D V B I V M LXXXVII.

Cum quis petat rem indifferentem, excusatur à peccato scandali, si proximus omnino paratus sit peccare, attamen ad id potendum causa rationabilis non adest?

⁴⁵⁵ Procedit quæstio de inductione indirecta, scilicet petendo rem indifferentem. Petrus v. gr. à Ministro peccatore petitis Sacramenta ministrari, que scit in peccato ministraturū. Petit ab visurario mutuum, quod scit, absque visuris non concedendum. Quasierim itaque, an si causa rationabilis non adsit, id petens à peccato scandali excusetur?

⁴⁵⁶ Excusatur quidem. Quia petit, quod sibi est vtile, & alius recte p̄stare potest se disponendo ad Sacramenta digne ministranda, mutuum sine visuris conferendo. Quod si non p̄stet, sibi debet in p̄putare. Sic D. Tho. 2. 2. q. 78. a. 4. Caiet. ibi. Nauar. sum. c. 14. n. 39. & c. 17. m. 26. 2. Sotus l. 9. de inst. q. 1. a. 5. Sà v. Peccatum, n. 12. in addit.

Non excusatur, si rationabilis causa ad potendum non adsit. Quia si æque bene, & facile ab alio Sacramentum, vel mutuum quis potest Eſcob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

accipere, non video, quoniammodo ille à mortali piaculo excusetur: siquidem causa est, quod alius hic & nunc mortale peccatum committat, alias nō cōmissurus. Ita Vasq. de scand. p. 43. a. 8. dub. 1. Bonac. d. 2. de peccat. q. 4. pun. 2. § vni. n. 2. Valent. 2. 2. d. 1. q. 2. 1. punc. 4. Nauar. sum. c. 21. n. 16. Santi. to. 3. in 3. p. d. 81. sett. 1. corol. lar. 1. & de Charit. d. 10. sett. 3. n. 2. Sanch. lib. 1. Declar. 6. 7. n. 15.

Hanc sententiam lobens p̄pono. Quia Dei amor, & misericordia in proximum nos obligat vitare, quantumcumque alius ex malitia delinquit, eius piacula, quæ cōmode possumus. Vnde non approbo, quod Caieranus & Nauarus edocent, esse solummodo veniale peccatum petere mutuum ab visurario, si ad expendendum in ludis, & negotiacione superflua fiat. Quia tunc nulla est causa permissionem piaculi honestans, ut apte Basi. de Leon. 1. 5. de matr. c. 18. n. 50. aduertit.

⁴⁵⁸ Hanc p̄pono, emen- tiam.

D V B I V M LXXXVIII.

Petit dominus libidinem aggressurus famulam, ut eum custodiat, si forte aliquis danificare intendat: licet summe est cum custodire?

⁴⁵⁹ Sippono illi cœtum esse, si custodia dirigatur, ut famulus, vel amicus comitans inuidat alios concubinæ competitores cum illis pugnaturus. Quia hoc de se constat esse intrinsecè malum. Quid autem si solum custodiat hermin vel amicum, si forte aliquis ei dannum inferre intenderit: vel moneat, vel aſſugiat, cum adest, qui illum offendere possit? Estne licitum?

Licitum est. Quia est quid indifferens eiusmodi custodia. Sic Sanchez lib. 3. Decal. capit. 7. Licitum est. ⁴⁶⁰ Nonnulla sippone.

Non est licitum. Quia tali securitate ex custode adhucbita, dominus, vel amicus ille maiori libidine dat delicto operam, quam si timore agitaretur: Ergo non est licitum eum tunc custodire ac lecuriorē reddere. Ita Ferdinand. de Castro to. 1. tr. 6. d. 6. pun. 21. n. 6. adiiciens famulo, vel amico comitanti maximam cauſam necessariam esse, ut id licite gerat.

⁴⁶¹ Non est licitum. Id est affirmatur. Profecto famulus, vel amicus sic comitans maximo fæſe periculo exponit, non solum dominum vel amicum defendendi, sed etiam excedendi defensionis modum: & ex alio capite, (vt dixi) tali securitate posita, dominus, vel amicus liberius in libidine excedit. Vnde exstimo cum Ferdinandus de Castro, maximam cauſam esse necessariam, qualem esse indico, si famulus, aut amicus timeret non obediendo, vel annundo graue iacturam in bonis fortunæ, vel honoris, vel corporis futuram timeret, Leviorē enim cauſam sufficientem esse non iudicarim.

Q

D V B I V M

Cogitur quis scribere, aut deferre amato-
rias litteras turpia continentis:
liberaturne à scandali
peccato?

463
*Liberatur
quidem.*

Liberatur quidem. **Q**ui hæc non videntur
lintrinsecè mala, si ab sit a deferente vel
scribente malus finis. **T**urpia enim verba scri-
bi posunt sicuti Doctores scribunt ad ponde-
randam malitiam illorum, qui ea malo profe-
runt ex fine; posuntque scribi, & dici non tan-
quam ex proprio marte, sed ex alieno. **I**tem nō
ferio, sed irrisio. **E**rgo scribere hæc verba tur-
pia de se non est intrinsecè malum; **Q**uia solum
sunt turpia, & mala, quatenus prauo procedunt
ex animo, & prauum diriguntur in finem. **E**rgo
excluso hoc animo, & fine, mala esse non
videntur; & à fortiori non erit intrinsecè ma-
lum, scripta illa ad concubinam deferre; po-
terit enim illa deferre, non vt exciteur ad
venerem, sed vt illam irrideat. **A**ctiū igitur
illam deferendi quatenus à deferente (non
à mittente) procedit, bono vñsi potest deferiri-
re. **I**dem videtur dicendum, de scriptis ad duel-
lum prouocantibus. **S**ic sà v. *Peccatum, num. 9.*
exculans famulos has litteras amatioris defer-
entes. **C**astro Palao *to. 1. tr. 6. d. 6. punct. 11. n. 7.*
dubius hæret, an sit hæc sententia satis proba-
bilis.

464
*Non libera-
tur.*

de futuro ergo locum est de temporibus futuris. Ante
tiori dicendum de scriptis ad duellum prouocan-
tibus, qualia essent, si in eis diceretur: con-
veniamus cras tali hora, & tali in loco pugna-
turi. Quia haec nullo bono vniui possunt defer-
ire. Ita Sanch. l.1. Decal. c.7. n.2. 6. Bonac. d.2. de
matr. q.4. pun. 14. n.6. Rebel. p.1. de iust. l.2. q.14.
num. 53.

465
His bareo.

His bareo. Existim, hæc proflus esse illicita, neque
vnquam honestari posse. Scio doctos aliquos
prima sententia fauere Neotericos. Quibus si
velis morem gerere, tibi firmiter persuade, hec
nunquam honestari posse, nisi virgens causa in-
tercedat. Crediderim verò si dubium negatiū,
vel probabile sit, an hæc scripta contineant
verba ad libidinem, vel duellum inuitantia,
posse famulam deferre; quia in casu dubijs
ratione subiectio[n]is potest; immo pluribus
Doctoribus placet, obligatum esse obediere.
Rebel. parte prima libro secundo question. 14. nu-
mer. 53.

Remigantes in Turcarum triremibus ob
mortis timorem possuntne à pec-
cato scandali ex-
cusari?

466

Excusari non possunt. Quia bello iniusto, Erapinæ, & innocentum graui incommodo

cooperati, est in trinsece malum: sed illi captivi remigantes hanc videntur cooperationem praestare. Ergo quod malum intrinsecè est, gerunt: ergo nequeunt à peccato scandali excusari. Sic Vgolin. de cens. Para reseru. p.2. capi. 3. §.2. Tolet. summ. in expos. Bull. Cœne. excomi. Nauat. sum. c.2. n.6. Suat. to. 5. in 3. part. d. 21. fct. 2. num. 60. Pedraza *M*andato 7. numer. 29. A censuræ autem incursione illos excusant. Alij neque à culpa, neque à censuræ excusari docent.

Posseunt excusari. Quia hi non directe, sed
indirecte cooperantur: cooperatio autem indi-
recta, si sit per actionem de le indifferentem,
honestari potest, causa graui intercedente,
scilicet mortis metu, vel aliqui grauissimi
damni: vti de cooperatione indirecta ad libi-
dinem, ad intemperiam, ad irreligionem ad-
mittunt communiter Doctores: ergo Ita Na-
varra l.3. de rei. cap.4. dub. 4. m. 5. Molti. 10. 1. de
iu. d. 115. conclus. 1. Sanchez alias citans, lib.
1. Decal. c. 7. n. 18. Valq. de scand. q. 4. 3. a. 8. dub.
7. & tractat. de resit. capite non dubio se-
cundo Paragrapho primo numer. 39. Corduba
question. 137. dubio secundo Salas 1. 2. d. 3. set. 1.
numer. 30. corollar. 1. Leffius libro 7. quod capite
nono dub. 1. 8. numer. 1. 2. 2. Rebel. parte prima de
iust. libro primo questione 1. 4. sectione septima
numer. 5. 2. 467
Posseunt
cufari.

⁴⁰⁰ *Eiusdem
mentis.*
Cum his opinor, iudicans captiuorum actiones illas prot ab eis procedunt, indifferentes esse. Quia ipsi nihil aliud faciunt, quam applicare, propagare, propagacula.

care nauem , scelas apponere , propugnacula deferre , quibus præstis , poterant Turca . nullum Christicolis damnum inferre : Ergo actio prote à captiuis procedit , non trahit necessario damnum . Secus est de emissione sagittis , vel bombardæ ; hæc enim secum necessario trahunt damnum proximi in vita , ac proinde intrinseci mala sunt , neque vñquam possunt honestari . Limito tamen doctrinam cum Molina , Sanchez , Salas , Valquez , Lessio , ac Rebello , nempe non excusari mortis timore remigantes , si videant , damnum græ Re-publica Christianæ , ipsis non remigantibus evitari posse . Quia tunc tenentur , propriæ vitam ob commune bonum exponere . At rati vel nunquam calus hic contingere potest , in quo aliquis in particulari obligatus maneat . Quia raro poterit aliquis sibi persuadere , alios cælestatos fore à remigio ducendo , si ipse cæset : & sola ipsius cælestatione damnum commu-ne posse evitari .

*An captiuis mortis timore pressis
licitum sit, si à Turcis cogantur
actiones per se proximo
iniuriosas exer-
cere?*

Maior est difficultas de aliis actionibus
directè & per se proximo iniuriosis, quæ
les sunt eius domos perfringere, deauctare,
bona surripere. Rogito igitur num mortis
timere 49°
statua.

timore exactis licitum sit huiusmodi a^ctiones exercere?

470 Licitum non est. Quia cum intrinsecam cō-
tincent malitiam ne ob mortis timorem pos-
sunt huiusmodi actiones honestari. Sic
Coninch 2.2.d.31. de charit. d.7. n.104. citans
Lorcain d.5.1.

471 Licitum est. Quia cuique est licitū exteris
proximi bonis vti, prout necessarium est ad ex-
tremā necessitatē vitandā; sed illa deuastare, ca-
pere, aportare, & tradere bona minanti mor-
tem, est captiū illis necessariū ad mortem
vitandā: ergo id līcē gerere possunt. Ita
Molin. tomo secundo dub. 115. con. luf. 4. Castro
Palao tomo primo tralat. 6. d. 6. punc. 11. nn. 12.
consentit ex parte Lessi. libr. 2. cap. 18. dub. 3.
num. 30. edocens, has actiones iniuriosas esse,
nisi forte quis eas gerat animo compensan-
di; quia tunc dominus debet permettere,
nē grauissimum ille malum in-
contrat.

472 Projecto ex timore mortis huiusmodi a^ctiones
probabilius existimō.
Itinerar. Nec enim dominos illarum rerum debet ef-
fici senten-
tia inuitus, sed potius debet ex charitate con-
sum. sentire, & actionem illam prout à captiū
fit, minime iniuriosam reputare: quemadmodū
iniuriosum reputare non debet, qui à necessi-
tatem extremam patiente, necessario subsidio
expilatur.

D V B I V M X C I I I.

An possit quis carius locare domum me-
retici, vel vſurario, quam aliis
inſt. viuentibus per-
sonis?

473 Causam sup. Ex communi sententia suppono, nullam
causam requiri, vt quis possit libere locare,
ac vendere domum, cibaria, ac testes mer-
etricibus, & vſurariis ad eorum habitaculum
& sustentationem. Quia hæc nimis à pecca-
to remota sunt, cum nec illius materia, nec
occasio existant. Et ille vtitur iure suo res suas
locando & vendendo. Quæsierim vero, an
possit quis carius locare domum meretrici,
vel vſurario, quam aliis inſt. viuentibus per-
sonis?

474 Non potest locare eam carius, eo quod do-
mus accommodata sit, vt in ea magis lucentur.
Locare ca-
rus eam nō
potest. Quia videntur esse particeps lucri obuenien-
tis ex peccato. Sic Nauar. summ. capit. 17.
num. 145.

475 Potest quidem. Quia neque talis locatio est
contra castitatem, nec contra iustitiam. Non
contra castitatem, nam sicut locare domum,
& recipere locationis premium etiam si ex
turpitudine acquisitum, non est contra casti-
tatem; neque etiam erit recipere maius pre-
mium. Non enim ob turpitudinem, sed ob do-
mum locatam recipitur. Item hac difficultas
intenendi domos accommodatas potius re-
tardat à meretricio, quam compellit. Quod ve-
ro non sit contra iustitiam, inde constat: quia ex
habitatione meretricis, & vſurarij domus vi-
leſit, & conſequenter minoris poſtae eſt con-
ſecr. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

ducenda. Vnde ratione huius damni poterit
ille pluris locari meretrici, vel vſurario, quam
femina aut vito honesto ac int̄e vicitanti.
Ita Castro Palao tom. 1. tralat. 6. dub. 6. punc. 12.
num. 1.

Hoc ita esse reor. Attamē si tua domus aptior
sit ad illam turpitudinem, vel negotiationem
exercendam, existimō te nec vendere, nec lo-
care teneri iis perditis personis, si inuenias
alias, quibus loces, aut vendas. Quia charita-
tis lege teneris peccata vitare, quæ possis abſ-
que tuo grā detimento: præcipue cum Reſ-
publica ſolum intendat iis habitationem con-
cedere ad viuendum, non apicadū ad pec-
candum Mecum Bonac. q. 4. de mar. pun. 14. n. 5.
Valent. 2. 2. d. 5. q. 20. pun. 5. Sanch. 1. Decal. c.
7. n. 20. & Palao profiterit. Vnde eius ſenten-
tiam veram eſſe crediderim ſolum, quando
alivio non inuenias, cui domum tuam possis
vendere, vel locare.

D V B I V M X C I V.

Pingens. imaginem concubina amoſio,
vel ſtatuan Idoli Ethnico efformans
eftne peccati ſcanda-
li rem?

476 Rens non est. Quia a^cto de ſe indifferens
eſt, & bono, ac prauo vſui potest deferire: Rens nō eſt.
vnde ex aliqua grāi cauſa poterit honestari.
Sic Sanch. 1. Decal. 7.

477 Reus equidem eſt. Quia turpis amoris
fomentum & incitatum existit Idolola.
Reus eſt.
tr̄ique excitat ad delictum. Ita abſque diſtin-
ctione illa Bonac. d. 2. de peccat. qu. 4. punc. 2. 5.
vni. n. 29. Azor. to. 2. l. 12. c. vlt. q. 9.

Ego autem Sancij mei adhæreō ſententie iu-
dicās, id geri poſſe, si artifex aliqua grauiflma
cauſa adstric̄tus imaginem concubina amoſio,
Idoli ſtatua Ethnico trāderet. Porro hæc cau-
ſa grauiflma non eſt lucri ex tali pīctura, aut
ſculptura amioſio: alias ſemper ei licet eius-
modi operi incumbere. Quare illam ſolummo-
do cauſa ſufficientē eſſe crediderim, quæ
grauem mortis, vel vulnerability diſe metu
valeret incutere. Nam eius pīctura, aut ſcul-
ptura fabricatio hominibus ſic deperditis
eſt quasi porrectio gladij parato ſe oc-
cidere.

D V B I V M X C V.

Licetne ob metum vllum effingere Idolum, vel
Sacerdotalem uestem facere ad infidelis peti-
tionem?

478 Non licet. Quia cum id fit ad infidelis pe-
titionem, fabricatio illa falso cultus cedit
in honorem, & eſt quædam illius professo, si
quidem infidelis famulatur artifex, & ſicut il-
lius instrumentum agit, cum ad illius peti-
tionem operatur. Sic Coninch 2. 2. d. 18. dub. 18.
num. 113.

479 Licit quidem, ſi artifex grauiflmo feratur
dem. ex

180 Theologiæ Moralis. Liber XLIX.

ex metu, si ab eo non expostuletur Idolum aut vestes fieri Religionis in contemptum, nec aderit scandalum iudicantium artificem eam habere contemptui. Nam Idoli aut vestium fabricatio intrinsecè mala non est, sed sèpe valer honestari. Ita Ferdinand. de Castro tom. 1. tr. 6. d. 6. pun. 11. n. 7.

482 Scio, plures olim sculptores maluisse, gravissima sustinere tormenta quam Idola ad Imperatorum petitionem fabricare. Sicut de Marco Aretuso Episcopo testatur Theodoret. l. 3. b. 1. cap. 5. Attamen secundam eligo sententiam. Nam praterquam quod eisimodi fabricatio intrinsecè mala non videtur: quod fiat ad petitionem illius, qui illa ad malum usursum est finem, non constituit in fabricante malitiam. Quia ipse non famulatur petenti in mala illa intentione, sed in re peccata, & hoc ex gravissimo metu: neque agit ut instrumentum mali operis, sed operis in se indifferentis.

D V B I V M X C V I.

- Requiritur causa grauius, ad dependas apud usurarium licite pecunias, quibus ad usuras ut vellet.

483 Non requiriatur. *Non requiriatur.* **N**on requiritur grauius causa. Quia huiusmodi pecuniarum depositio non videtur usuriarum causa, sicut locatio domus eidem usurario facta. Sic Cajetanus, Aragon, Bannes, & alii, quos affect. Thom. Sanch. l. 1. Decal. c. 7. n. 36.

484 Requiritur quidem. *Requiritur quidem.* **G**rauius causa necessario requiritur. Quia ceſſante depositione illa forta usuram non exercentur, vel saltem non exercentur intanta quantitate. In praefenti autem non solum est obligatio vitandi peccatum usurarii, sed etiam dampnum, quod mutuarii recipiunt. Ita Sanc. citat. Rebel. de iust. p. 2. lib. 8. question. 6. scil. 4. n. 20. Valent. 2. 2. dub. 5. question. 21. punct. ultim. fine. Molin. tomo secundo disputatio. 331. Nauar. summ. capite decimo quarto numer. 40. & alii.

485. Probabiliorum hanc iudico esse sententiam. *Probabiliorum hoc mihi.* **V**nde adiicio, depontemus obligatum esse restituere usuras, quas mutuans ab alii accepit ex eius pecunia mutuata. Quia præbuit materiam in iustitiae, sicuti obligatur qui præbet ensim volenti occidere inimicum. Tenet Basil. Legion. lib. 5. de matrimon. cap. 18. Paragrapho 4. num. 23.

D V B I V M X C V I I.

- *F*essene potest causa excusans à peccato scandalis, prabenti munera iudicis concubinae, ab eaque petensi, ut iudicem interpretet.

486 Non potest esse causa excusans. *Non potest esse causa excusans.* **N**on potest causa esse huiusmodi actionem excusans. Quia à concubina petitur, quod ipsa licet præstare non potest: non enim ipsa iudicem inuferere, illiive scribere, aut intermun-

cum immittere, siquidem tis omnibus torpis amor fouem, & saltem illa se, ac iudicem delinquenti periculo exponit. Sic Sanch. l. 1. De cal. c. 7. n. 38.

487 **C**ausa potest esse excusans, si negotium sit graue, videatque qui liuem agit, iudicem sibi. *Esse potest non esse proprium, speretque intercessione concubinae gravum fore, neque alta via apparet, quo possit illum ad seruandum suum ius infligere, licet illi petere à concubina, ut in eo negotio intercedat. Quia non per aliquid quod ipsa licet præstare non possit. Nam licet intercessione illa iudex, vel concubina tempore foueum amorem, hoc non ille intendit, neque illius fomenti est causa. Stante enim intercessione illa, adhuc iudex, & concubina poterant à prava voluntate sese continere. Ergo intercessio de se mala non est. Ita Palao. 1. tr. 6. d. 6. pun. 15. n. 2. Bonac. d. 2. de peccat. q. 4. pun. 1. sum. n. 24.*

Probabilem esse hanc putarim sententiam. *Probabile concubina periculo peccandi exponatur, non obstat, quo minus id licet virgine gravi ne. Iudicem consilii cessitate fieri valeat. Neque putari debet in ordinatum, obligatione, & amore ex peccatis iam factis acquisito ut aliquando ad bonum finem, feliciter, ut iustitia seruatur, & vincatur que suum ius reddatur. Attamen P. Sancij ratio probat semper contrarium esse consilium. Et quidem, mei Ferdinandi de Castro via, mihi inordinatum videbam tunc concubina amore causam, ac iura defendi.*

D V B I V M X C V I I I.

- *A*n præcita affirmativa positiva possint ob scandalum fratris omitti?

489 **C**ertum est ob nullam causam obseruantia. *Cerum pono.* **P**raeceps affirmatiū omitti posse. Quia non potest quis furari, fornicari, ocaſidet, vel aliam præam actionem præstare, ad vitandum proximi scandalum. Nec enim gérenda sunt mala, ut inde bona eueniant. Dubium esse potest de affirmatio p̄cepsio, an ob scandalum vitandum aliquando valeat omitti.

490 **P**ossunt quidem præcepta affirmatio, si positiva sint, omitti. Quia obligatio p̄cepti naturalis præferenda est p̄cepti positivi obligatio, sed vitandi scandalū obligatio est p̄cepti naturalis ergo omittenda est obseruantia p̄cepti positivi ob p̄cepti naturalis obligationem. Sic Cour. reg. Peccatum, parte prima numero quarto Suan. dub. 10. de scand. lect. 4. num. 9. & 10. Valent. 2. 2. d. 3. q. 8. pun. 4. §. 1. S. d. Missa auditio. n. 3. Lorca 2. 2. q. 43. n. 10. Fauent plures Doctores aſſerentes, ob scandalum omitti posse Confessionem integratam. Sylb. verb. Confessio. 1. quæſiſion. 18. Sotus in 4. dist. 18. quæſion. 2. articul. 5. Medina Cod. de confes. quæſion de integr. confes. Nauar. summ. capite seprimo numero tercio Petr. de Soto lect. 10. de confes. Cano in relect. de penit. parte quinta.

Non

Non possunt præcepta affirmari, licet possit sint, ob vitandum scandalum præcisè, omitti. Quia cum ex observatione præcepti scandalum obhoritur, tunc scandalum id non est datum, sed acceptum. Non enim censetur scandalum dare, qui præceptum sibi impositum exequitur. Executio namque præcepti neque est mala, neque specie mali habet. Profecto obligatio cuiusque de vitando scandalum est obligatio secundaria; prius enim tenetur quis propria salutis consulere, quam alienæ, & præcepta sibi imposta adimplere, quam curare, ut alius adimpleat. hic enim est rectus ordo Charitatis. ergo non poterit præcepta sibi imposta omittere, vt alius præcepit sibi imposta faciat. Ita D.Thom. 2.2. quæst. 43. art. 7. Antonin. part. 3. s. 7. cap. 4. §. 5. Navarr. summ. cap. 14. num. 44. Valquez pluribus relatis, qu. 43. art. 7. dub. 1. num. 4. Basili. Legion. lib. 5. de mari. cap. 18. §. 2. num. 7. Et sumitur ex cap. Qui scandalizuerit, de reguli iuris. Vbi vitius scandalum nasci permittit, quam veritas relinquatur. Palao. tom. 1. tract. 6. disp. 6. punct. 16. num. 3. Et videtur tradi ab Innocent. III. Cap. Cum ex iniunctio, de noni operia nunciat. circa medium.

Hanc eligo sententiam, quam probabiliter tenet ille iudicio. Nam si Antonius, qui tibi est inimicus Missam omittat, eo quod tu ad illam accedis: non poteris vlo modo licite Missam omittere, vt ille exaudiat. Ergo ob scandalum præcepta non sunt omittenda. Ex quo fit, feminam credentem turpiter se à viro adamari, non obinde teneri Missam die falso relinquere. Quia ipsa præceptum exequendo, non censetur occasionem peccandi approbare, sed illam sua malitia illam artipere.

D U B I U M X C I X .

Opera consilij dimittendane sunt ad vitandum scandalum proximi, qui ex ignorantia deliquerit, sed adhuc ratione ei exposita, in ignorantia persicilli, non capiens rationem?

Certum est, non esse præterenda consilia propter scandalum ex malitia vitandum. Peccatum vero ex malitia vocito, quod oritur ex opere bono tam in re, quam in specie. Ex quo qui accipit occasionem peccati, non habet vnde illam accipiat, nisi ex sua prauitate. Porro consilia differri debent, quando aliquis per ignorantiam inde arrepturus est occasionem delinquendi. Peccatum autem ex ignorantia oritur ex opere non quidem malo re ipsa, habente tamen mali speciem. Quod quidem est scandalum pusillorum. Potest igitur aliquis implere consilia in aliqua circumstancia præ se ferente speciem mali: quia propter aliquam occasionem poterit aliquis censere observationem illam consiliorum hic, & nunc esse malam: vel quia aliqui ex cognatis, (verbis gratia) sunt in necessitate, essentque iuandii ab impleturo consilia: vel si quis vir nobilis caret alii liberis, & existimet, filium teneri ad matrimonium ineundum, vt suscipiat prolem.

per quam eius familiæ nobilitas pereniter conservetur. Tunc, inquam, si cognati haec specie mali sint commissuti aliquod peccatum: tenuerunt diff. re consilium, illosque docere, non esse peccatum id efficere, cognatis enim, qui parentes non sunt, non tenemur tantam opem impenderem neque deferere Christi consilia. Religionis, vel castitatis, ad familiæ diuinitatem. Quod si his recte peraditis, illi nolint ab iniusta persuasione recedere, non tenemur abstinere à consilio. Quia iam illi non ex ignorantia, sed ex malitia peccant. D.Thom. 2.2. quæst. 43. art. 7. Sed quid si proximus adhuc rationem non capiat?

Consilij opera sunt dimittenda, Quia adhuc ille peccat ex ignorantia. Sic Caiet. & Bannes relati à Petro Hurtado de Mendoza 2.2. id. 173. sed. 2.1. §. 172.

Dimitenda non sunt. Quia non possunt illi in ignorantia persistere in hoc casu, nisi per affectionem: affectionem ex pura malitia exortitur. Ita D.Thom. citatus: Si autem possit redditum rationem huiusmodi scandalum duret, iam videtur ex malitia esse. Hurtad. vbi sunt.

Hoc dicendum existimo. Licet enim Caietanus inquit D.Thomam dixisse, Videtur: quasi Contingere potest non sit ex malitia. Verum detorquunt Doctoris Angelici doctrinam. Quia illud Videtur non dixit diminutum, sed posuit effectum pro causa, ac diceret, Iam est ex malitia, & tale videtur, ac iudicatur. Etenim paulo prius dixerat, ex opera esse differentia, donec ratio reddatur. Quod clarissime dixerat in quart. de intentione, 8. question. 1. articul. 4. ignorantia si duret, in malitiam per oblationem commutatur.

D U B I U M C.

Licetum est Comedii interesse?

Licetum non est. Quia histriones feminis, & viris quendam societatem sub uno docente constant, & frequenter agentes fabulas amatorias, ratione sui muneris in peccato mortali existunt: amorum enim fabula non potest moraliter non inferre mala innumera, & ipsis Comedis, & conditoribus. Ergo histriones sūt in scandalum peccato, dum eas agunt. At qui dat pecuniam histrionibus, illos alit, & conservat in peccati lethalis statu, in quo multis sunt scandalum. Ergo licetum non est comedii interesse. Sic P. Petrus Puente Hurtado de Mendoza 2.2. disputatione 173, sectione vigesima octava, eruditæ admodum suam probans sententiam ex Patrum sententiis, & rationibus admodum efficacibus. Vnde inveniuntur in comedio P.Ioann. Mariana de sp. &c. capite 10. P.Petr. Guzman. de bonis honesti laboris, discurso. 10. P.Thom. Sanchez. tomo tertio, libro nono, disputatione sexta, numero 165. P.Francisc. Ribera in cap. 1. Mich. vbi gravitate tanto Doctori digna reprehendit histriones, & comediarum amatoriarum similiusque librorum auctores. Ioan Lorin. ad Psalm. 119. vers. 172. Mart. Bonacina tomo primo, disputatione prima, de Sacrament. questione sexta, numero nono, censent idem

idem de omnibus histriónibus, vt nō sunt in vsl, quos iudicat à Sacra Communione ar- cendos, vt peccatores publicos, donec artem deserant.

498
Licitū est.

Licitum est. Quia histriones vt in Hispania histrionicam artem exerceant, in peccato mor- tali non sunt. Quia per se loquendo, nec tur- pes fabulas, nec turpiter agunt. Posunt vero per accidens esse in mortali, idque contingit si aliquando certum immineat scandalum. Et quia hi scenici ab Auctoribus non damnantur, & à Principib⁹ permittuntur. Comœdii viri graues, Ecclesiasticeque intersunt. Etiam se- quuntur plurima damna ex aliis rebus, quæ pu- blic⁹ sunt, quæ tamen absque lethali crimin⁹ exerceantur. Nec tenentur histriones cum graui suo damno ab his occasionibus alieni peccati abstinere. Ita Alphonſ⁹ de Mendoza in quodlibet quaffione nona, Scholast. alique plures af- ferentes comedias spectaculum esse indiffe- rent, ab eoque solum abstinere esse obligatum cui scandalum inferat. Utinam tot non habe- rent comedie patronos.

499
Auctořis
resolutio.

Quid mihi verius sit, pacis expediam. Hi- stroni per se non est lethale piaculum. Quia potest honeste exerceti sine vlla scandali occa- sione. Quando scilicet honestæ puellæ fabu- lam agunt non in honestam, neque in honeste. Vel adolescentes agunt comediam, aut tragediam minimè turpem: sive id quasi ex officio exerceant, sive eventu aliquo accidental. Por- to si histriones viri, & sceminae agant fabulas turpes, ducant in honestas choreas, cantent tur- pia, vester induant, fuccis vtantur occasione alios ad libidinem prouocandi, in statu mortali piaciuli esse non dubito. Profecto, si honestas honeste comedias agant, in mortali non exi- stere iudico, nec idee esse à Sacra Communio- ne repellendos. Item cum communi Doctorum existimari non cōmiti ab auditoribus pec- catum luxuriæ mortale assistentiam, nisi ex- perti sint probabile periculum in grave pia- culum labendi. Si vero illud periculum sint experti, peccant graviter contra castitatem, quoties, cuiusmodi fabulis intersunt. Si quando vero non possunt sine gravi damno il-

lis abesse, quia tenentur comitari heros, aut aliquam sceminae custodire, tunc tenentur oculos claudere, animum diuerrere, alioque agocare. Præterea reor, omnes eos peccare mortaliter, quoties per delectationem vele- mentem in rebus ipsis turpibus, adiunt conœ- diis. Omnes autem proculdubio venialiter de- linquunt, etiam in theatra confluant, non propter rerum turpium delectationem, sed ob aliam captam ex carminum suavitatem, fabule artificium, actionum vivacitatem, & alia id ge- nus. Vnde D. Thom. q̄est. 168. art. 2. dixit, non posse liceat voluptatem queri, quando captur ex ludo turpi.

Cæterum, (vt cum Alfonso de Mendoza numero decimoquinto, loquar) iudico histriōnum societates minime esse publice vtilitati neces- sarias, vt alia crimina vitari possint, vi non- nulli contendunt, & plurimas subesse casas, vt eas Principes, ac Magistratus funditus dif- fagent. Nihil enim (vt dixi) vtilitatis Reipu- blicæ, & plurimum spectantibus afferunt no- cumenti. Nec est simile de militibus, mercato- ribus, telonariis, tabernariis, stabulariis, &c. Nam licet horum status multis sit peccatis ac comodatus, & expostus: tamen propter eam vtilitatem, quæ inde Reipublicæ resultat, per- mitti debent. At ex eo quod mimici illi, & scenici homines, ac mulieres permit- tantur, quænam, quoſo, vilitas adest, quænam damna absunt? Quæ stuprū, ac turpitudines sequi necessum est ex tam crebro ac familiari coniunctu, & contubernio horum scenicorum, in quibus viri, & scemina per- ditissime cohabitant, conuersantur, conuenientur? An credi potest, eos caste, & sancte, candidi que in mediis turpitudinibus videntur? Sed spectatores habent auditui, & visui licen- tiosissime laxantes, quonammodo animum fe- nare, & continere poterunt à desiderio, amo- re, delectatione, & aliis illicitis motibus? Certe quam iuste nimius ornatus, & fucatio, cultus que faciei posset interdicari, & viris alet: tam iuste, & longè iustius, ac rationabilius comedie eliminari à Republica stabili Principi decreto deberent.

AD

ESCC
Theor:
Tom: V: I
F: C: